

ANTONII DE HAEN

S. C. R. A. MAIESTATIS CONSILIARII ET ARCHIATRI NEC NON MEDICINÆ IN HAC ALMA ET ANTIQ. UNIVERSITATE PROFESSORIS PRIMARII, SOCIETATIS MAARLEMENSIS SOCII,

PARS SEXTA

RATIONIS MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO,

Quod in gratiam, & emolumentum Medicinæ Studiosorum

CONDIDIT

MARIA THERESIA,

AUGUSTISSIMA ROMANORUM IMPERATRIX,

HUNG. BOHEM. &c. REGINA &c. &c.

LUCÆ MDCCLXV.

Ex Typographia Jacobi Justi,

SUPERIORUM PERMISSU.

SACRÆ, CESAREÆ, REGIÆ, APOSTOLICÆ, MAJESTATI,
AUGUSTISSIMA ROMANORUM
IMPERATRICI,
HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ,
SCLAVONIÆ, &c. &c.
REGINÆ,
ARCHIDUCI AUSTRIÆ, &c. &c.
MARIÆ THERESIÆ,
DOMINÆ SUÆ CLEMENTISSIMÆ,

ANTONIUS DE HAEN.

Mole grandescit, quod ad pedes MAJESTATIS TUÆ *annuum depono opus: quoniam primo frequentioris experimenti sese obtulit occasio; deinde arcanas Naturæ leges investigandi ardor Inventis ingeminabatur; tan-*

dem discendi avida, atque insatiabilis, Juventus Academica, nova in dies a me expectavit, petivit, ursit. Symbolam contulit longe frequentius Chirurgiæ, *Medicinæ genuinæ Sororis, exercitium. Quin etiam notabiles, damnosique in Arte errores, examinandi, atque expugnandi fuerant. Crevit sic in immensum Labor, sed una cum labore Voluptas: cum quod Artem purificare, & amplificare posse, jucundissimum sit; tum quod eo majorem benevolentiam, eo gratiosiorem* MAJESTATIS TUÆ *favorem, me mihi conciliaturum certo nossem, quo demandatam abs* TE *provinciam majori cum ardore, discentiumque emolumento, excoluissem.*

Die 26. Octobris
1761.

ELEN-

ELENCHUS CAPITUM.

CAP. VI.

De Cranii uſtione in pertinacioribus vitiis Capitis.

CAP. VII.

De quorundam Medicamentorum viribus.

CA-

CAPUT I.

De Cardialgia Chronica.

§. I. *Cardialgia multis oriunda de causis, protopathica datur, & deuteropathica.* §. II. *Scirrhi, ut causæ, suscipionem tum diuturnitas morbi, tum ejusdem pertinacia, haud immerito fecerunt; interea dum remedia nonnulla diu, constanterque adhibita, constantemque sanitatem operata, clare demonstrent, necdum scirrhum adfuisse, sed alias pertinaces causas.* §. III. *Nihilominus frequens heu nimium! Cardialgiæ causa scirrhus est, quem cognoscendum regulæ artis sæpenumero quidem dant, quanam vero in parte is resideat, rarius viventibus ægris, frequentius in denatis, certo novimus.* §. IV. *Causa in Pyloro protopathica dum adest in nonnullis, jugi ingestorum vix mutatorum vomitu se prodit; in aliis minime: probatur utrumque exemplis.* §. V. *Frequentior ea nihilominus Observatio est, quod vomitus ille adsit, dum vel causa protopathica in Pyloro, vel deuteropathica pone Pylorum est, quam quod non adsit. Historiæ id confirmantes:* §. VI. *Solet eo in casu ventriculus vehementer augeri, nonnunquam sola amplitudine, aliquoties etiam crassitie: vix capitur vera hujus differentiæ ex observationibus causa.* §. VII. *Quæstio hæc ad plura*

ca-

cava viscera adplicata, varietatem detegit eandem. Discrepantia sententiarum circa uterum aufertur exemplis, quæ indubie demonstrent illum crescendo haud amittere crassitiem, quam non impraegnatus habebat. Tubæ, Ovaria, Hydatides, quoque crassitudine tunicarum passim augentur. §.VIII. *Confirmatur argumentum de difficiliore hujus morbi Diagnosi; dum vomitus vix mutatorum ingestorum diuturni latentissima & insolita plane causa nonnunquam deprehenditur. Prudentia & Præcautiones commendantur, dum ejusmodi insolitæ causæ suspicio est.*

§. I. CArdialgiam Chronicam hic describere animus non est, sufficienter id scholis, scriptisque Medicorum præstantibus; verum ea potius communicare, quæ propriæ observationes ad illam elucidandam contulerint. Quod ordine ut faciam, præmittere debebo recensionem variarum admodum partium, viscerumque, in quibus hic morbus sedem, originemque, unquam habuisse inventus est.

Ac primo quidem ipse Ventriculus cum Pyloro recensetur, suo affectus in cavo, substantiave. Estque tunc Protopathica Cardialgia, quo etiam eæ species pro parte referendæ, quæ N° 28. 29. 30. 31. recensebuntur. 2. Oesophagus pone ventriculum. 3. Diaphragma. 4. Pancreas. 5. Duodenum. 6. Omentum. 7. Hepar. 8. Splen. 9. Sternum aut mucrone suo, aut adnato sibi tumore. 10. Muscoli Recti Abdominis. 11. Vesicula fellis. 12. Mesenterium. 13. Renes & Ureteres. 14. Uterus. 15. Ovaria. 16. Tuba Fallopii. 17. Præternaturales Concretiones ac Tumores, in appendicibus per Abdomen adiposis. 18. Hydatides. 19. Aqua, Serum, Pus, Ichor, Mucus, Sanies, aut quicunque alii liquores, sive in vacuum effusi Abdomen, sive saccis, hydatidibusque contenti. 20. Affectiones spermaticorum vasorum. 21. Aneurismata varia. 22. Viscerum variorum degeneratio. 23. Mutuaque eorundem inter sese concretio. 24. Hernia

nia levior, euns, redeuns, ſæpe ignota. 25. Prolapſus uteri, ac vaginæ varius. 26. Multiplicia inteſtinorum incommoda. 27. Cephalæa. 28. Nimia debilis ventriculi ſenſilitas. 29. Hyſtericus clavus. 30. Peculiares atque inſuperabiles ventriculi crampi dicti. 31. Humores acidi, alcalini, ſordes, vermes, in ventriculo fixi, aut perpetui.

De Cardialgia in enumeratorum partium una, pluribuſve, ſede; a recenſitarum una, pluribuſve, cauſis; innumera quidem exempla nos convincunt; at vero cum de Cardialgia, ut monui, tractatum non conſcribam, ea modo tangam, circa quæ mea, aliorumque, ſive nuperrimæ, ſive ſaltem necdum publice editæ obſervationes verſantur. Si qua tandem veterum obſervata ſimile quid innuant, ea quoque recenſebo.

Multis admodum ventriculus, longo annorum ſpatio, irrito artis conamine, dolet, nauſeat, vomit; & his quidem perpetuo, aliis vero periodice.

Emetica, alvi purgationes, antacida, roborantia, nerviana, carminantia, opiata, haud raro, ſive ſingula, ſive ſuccedente ordine data fuerint, levamen afferunt, at paſſim fugax illud, atque inconſtans, ſæpe omnino fallax. His omnibus vel Protopathicum malum eſt, quibus ventriculus debilis, aut ſenſibiliſſimus, aut multo acore obſeſſus, aut in fabrica ſua varii generis tumores gerit; vel eſt deuteropathicum, dum vel corrupti humores ex Inteſtinis, perque Inteſtina, aut vermes, aut ſordes, multave bilis in *πικρόχολος ἀνὼ*, in ventriculum ſæpius, inexhauſtoque fonte, irrepunt: maxime autem quando ille adjacentium partium tumore, duritie, ſcirrho, premitur, vellicatur, continuoque irritatur.

§. II. Quos mihi hoc morbo laborantes videre contigit, annoſum admodum malum paſſim hi teſtabantur, & ad oblata auxilia rebelle. Unde ſcirrhi, aliuſve generis tumoris, ſive Ventriculi, Pylorique, ſive partium vicinarum, Ventriculum, aut Pylorum comprimentis, vehemens ſæpe ſuſpicio mihi nata eſt. Incertus tamen, at-

que

que animo fluctuans, dum sequentia adhibebam, dicere vix possum, quam multis integram attulerim sanitatem, adeoque omnem apud illos scirrhorum suspicionem mente excusserim. Præfari autem oportet Incomparabili *Boerhaavio* me hanc methodum debere.

Primo ad externam ventriculi regionem sequens admovi Emplastrum: ℞. Empl. de Labd. vel Diabot. unc. js. Camphoræ, Opii crudi, a scrup. s. gr. xv. scrup. j. Balf. peruv. q. f. M. Diu gerendum hoc Emplastrum fuit, dumque laberetur, reficiendum. Et si quis cutis ardor, vel efflorescentia in nonnullis ejusdem ablationem nonnunquam posceret, adplicationis continuationem cutis denuo in plerisque admisit, sit sæpius sapone cum lacte lota, fotaque fuerat. Deinde assumsere quovis bihorio, aut trihorio cochlearia duo Misturæ hujus: ℞. Lap. Cancror. unc. s. Ol. still. Menthæ cum Sacchari dr. iij. in Elæosacch. redacti gutt. X. Spir. Menth. unc. j. Laud. Liq. Syd. dr. s. Syr. Menth. unc. j. Aq. Menth. unc. viij. Est id genus hominibus tarda passim & sicca alvus: quemadmodum alias sæpius adverti, ita hic quoque plures fuere, quibus Opium & Carminantia hujus misturæ alvum maxime naturalem redderent, vel operationem levioris subinde dati purgantis egregiam perficerent. Haud defuere tamen nonnulli, quibus vis Acidi potentior, datis cum mistura pilulis ex Sap. Veneto copioso, cum pauco stimulo gum. ammon. & mas. pill. Ruffi, infringi debuerit. Dabantur quoque, quibus ventriculi non ita acor, sed potius frequens spasmus & debilitas, dolorem concomitari viderentur: his summe conditum hoc profuit: ℞. Cort. peruv. unc. iij. Camphor. Myrrh. a dr. js. Syr. Diacod. & Menth. a unc. iijs. M. ut sexies de die magnitudinis nucis muschatæ frustulum sumerent. Aderant, quibus opii majorem longe dosim, ad noctem præcipue, dari oportuerit. Multi sane homines a Cardialgia penitus convaluerunt, modo, durante cura, exacte abstinerent ab iis, quæ difficulter digeruntur, & a

La-

Lacte, Caseo, Aceto, Vinis acidis; diætamque Alcalescentem observarent.

Hæc, inquam, dando, his proficiendo, tandem didici inveteratos ejusmodi Cardialgicos, eo quod Medicamenta sine curæ stabilitate per annos abligurierint, incurabiles fere, scirrhoque ventriculi, aut partium pone illum sitarum, laborantes haberi; curam tamen & integram, & perseverantem has scirrhi suspiciones plane abigere. Concludere hinc debui, plures dari, quibus immodicus ventriculi acor fere indomabilis adesset, quibus debilitas ventriculi foret insuperabilis, quosque a flatibus, a spasmis, a convulsionibus primarum viarum liberare, ferme impossibile videretur; licet nunc antacida, nunc paregorica, alio tempore purgantia, alio iterum roborantia, & carminantia dicta, ipsis sæpius exhiberentur; eo quod optima hæc remedia nec sufficiente copia, nec tempore haud interrupto, nec multa horum sociata, nec longo post synptomatum silentium tempore sumerentur.

§. III. Quamvis hæc ita se habeant, ultro tamen fatendum est, Ventriculi, Oesophagi, Pylori, partiumque hisce vicinarum scirrhum, morbum frequentem esse, quem palliamus potius, quam curamus; nisi initio advocati, & signa ejus certiora contemplati, quam quidem in casibus §. II. lenissimis solventibus, & præprimis copiosissimo, eodemque pertinaci mellis usu, nascentem hanc Diathesim dissolvamus. Hinc juvat mente præsentia hæc signa gerere, quæ Ars observanda detexit.

Sunt 1. causæ prægressæ, ut v. g. ventriculi Inflammatio, nec benigna resolutione, nec critica evacuatione soluta. 2. Mali diuturnitas. 3. Pertinacia ejusdem ad selecta remedia. 4. Vomitus frequens sub actu digestionis. 5. Loci pondus. 6. Dolorum moderamen a fortiore ventriculi, abdominisque compressione. 7. Ventris externi tactus. 8. Vitia affecti visceris, quod, defectu secretionis, corporis œconomiam plus, minus, turbat.

Exa-

Exacte locum determinare indurati tumoris, sive ipso in ventriculo hærentis, sive ejus, qui in vicinia natus ventriculum premit, facile nonnunquam datur, aliquando difficulter, sæpe vero neutiquam. Tot hinc in consultationibus litigia. Versati utcunque in Anatomicis Medici, qui semel, iterumque Pancreas scirrhosum invenere; idem posthac perpetuo accusant: legerunt alii, videruntque ex ipso Mesenterio enatum tumorem, qui sursum vergens ventriculo in functionibus suis impedimento fuerit; nihil in posterum, nisi Mesenterium clamant. Sic iterum alii aliud. At vero ingenue fateamur certa signa rarissime dari, quæ ex innumeris causis veram determinent, quæ locum, quo tumor hæreat, quæ viscus, quod occupet, quæ modum impedimenti, naturamque, examussim explicet. Cadavera passim nos erroneæ convincunt sententiæ. Exemplis videre juvat.

§. IV. Perillustris ac longe doctissimus, expertissimusque Vir, *G. Macneven o Kelly ab Agrim*, Fac. Med. *Prag.* Director sapientissimus, consummatus Pathologiæ ibidem Professor, verum nostræ Artis ornamentum, edidit 1760. Dissertationem de *Raro ventriculi casu*, in quo vomitus ingestorum vix mutatorum, in provecto admodum morbo, impedimentum circa Pylorum hærere indicabat. Probabilis sane hæc dicta de causa sententia erat; haud tamen ita, ut una constaret utrum in ipsa Pylori substantia, an in circumjacentibus partibus, hæreret id, quidquid esset demum, obstaculi. Cadaveris autem sectione patuit scirrhum adesse, eumque ita totum ambitum occupare Pylori, ut transitus per illum vix setæ mediocri concederetur. Eo obstaculo effectum id, ut eam sensim in molem creverit ventriculus, quæ, sacci instar, universum expleret abdomen, suoque fundo inter Rectum & Vesicam insinuans sese, simul causa tenesmi extitisset, frequentisque stranguriæ. Ingens adeo hic ventriculus, ut, referente Claro Autore, „ filum arcui majori circumductum, antequam evacuaretur, ulnam Bohemi-

„ cam,

„ cam, cum tribus quadrantibus, & duobus pollicibus
„ æquaret: minor arcus tres daret quadrantes, cum uno
„ pollice.

2. Apud *Riverium* obſervatio *A. Jodon*, *Antiſſidorenſis* Medici, habetur, hominis nempe, qui integro triennio cum tumidiſſimo ventre *ſine vomitu* conflictatus, demum febre & anxietatibus emaciatus, periit. Ipſius *Jodon*, qui hiſtoriam narrat, Anatomen fecit. Hydatis magna in medio pendebat Pyloro, hydatidibus tota ſcatebat univerſi ventriculi interior ſuperficies: liquidum vero in hoc ventriculo contentum *nonaginta librarum* pondere fuit. Ventriculus medius diſſectus, ſuperabat ulnam *Pariſienſem* (quæ media parte *Viennenſi* longior) ambo ventriculi ora fere juncta erant. Hic autem homo cur non vomuerit? Quia ventriculus cum Peritonæo arcte connatus. Igitur hic videmus caſum, in quo cum omnibus vomendi cauſis vomitus fuit impoſſibilis. *Blancard* Cent.1. N.84. vel ipſiſſimam hiſtoriam habuit, vel eam *Jodonis* inter ſuas retulit.

3. Et rarior ille caſus, quem Tom. 5. Cap.2. pag.26. *Rat. Med.* dedi, in quo ventriculi pars prope Pylorum, ipſeque Pylorus, Omenti parvi *Winslowi* craſſa, duraque productione premebantur, ac præterea peculiari extrinſecus adnato tumore Pylorus compreſſus erat; ille, inquam, caſus vomitum cetera inevitabilem, tamen impoſſibilem fuiſſe oſtendit, præ ponderoſiſſimo, rigidiſſimoque omento ventriculum immobilem figente.

4. Quid mirabilius, quam quod 10. Aprilis 1758 in publico auditorio circa hoc ipſum negotium demonſtraverim! Ventriculus primo formabat lagenam, ſiniſtrorſum productam, 3½ pollicum; deinde ex fundi ſui latere dextro tubum emittebat, diametri ſex linearum, qui pedetentim ad ſeſqui pollicis amplitudinem lateſcens, longitudinemque 4½ pollicum æquans, demum Pylorum formabat, & in Duodenum abibat. Pinguis moles ventriculo ad-

adnata, magnamque adepta duritiem, in causa fuerat, cur ventriculus hanc assumsisset figuram. Interim homo hic, cujus morbum Cap. 4. probl. 8. enarrabo, ante ultimum suum, ac brevem morbum nunquam vomuit. Cujus miri phænomeni si a me causa quæritur, aliam non novi, nisi quod Natura nonnunquam sese monstrosis accommodet. Et quidni? Antiquos scirrhos in cadaveribus reperimus, qui sui signa ita per annos dederint, ut homines subinde per plures septimanas, mensesve, a quovis dolore, ac vomitu liberi vixerint. Cur, quod per menses, id quoque non posset per annos, non posset per totam contingere vitam?

5. Aurifaber *Riverii* Cent. 1. N°. 90. ingentem Pancreatis ac Mesenterii scirrhum gessit, qui Pylorum, Jejunique principium, ita angustaret, ut omnis fere præcluderetur transitus, quique dolores crearet enormes. Hic homo a tribus saltem mensibus, antequam adesset ipsi *Riverius*, & aliquo adhuc postmodum tempore, neque sponte vomuit, neque dato Emetico vomere potuit, nisi eodem repetito; quamvis ventriculus materie esculenta & potulenta plenus a morte inveniretur. Cur non vomuerit, data historia non exponit: cum autem ex Natura morbi vomere debuerit, nec vomuerit tamen, videmus plures dari, qui cum omnibus vomendi causis neutiquam vomant.

§. V. Igitur ut in quibuscunque fere aliis morbis, ita quoque hic miras detegimus exceptiones. Cæterum, si nec ventriculus manifesto aliis de causis a vomitu impediatur, nec forte ærumnis hisce assuescat sic, ut inde ad vomitum non proritetur, solent passim id genus hominum vomere, hocque mox, aut brevi post assumpta; quæ tunc fere immutata prodire cernas. Centena id demonstrant exempla. Novendecim anni sunt, quod publice ediderim Anatomen feminæ, perpetuo vomentis immutata sæpe ingesta; qua constitit omentum geminos digitos crassum adhæsisse ventriculo, jecinori, intestinis, colo, jejuno, duodeno, omnesque has partes, in unam veluti fasciam, contraxisse.

Obiit

Obiit 19. Aprilis Anni præſentis Prænobilis ſanitatis Conſiliarius, ac præſtantiſſimus Medicus, *Leopoldus Erndl*, qui ſane noverat 15. annorum ſpatio immedicabilem ſui ventriculi morbum, vomituſque frequentes, prudentia, & ſolertia ſua ita palliare, & moderare, ut in 45. ætatis annum vitam ſuam inter labores practicos, Vir Deo & hominibus carus, produxerit. Invenimus porro ventriculum ſic ſe habentem: primo inſtar inverſæ lagenæ longitudine 8 $\frac{1}{2}$. pollicum, ad umbilicum fere uſque deſcendebat, inde angulo facto aſſurgens, atque canalem quatuor pollices longum formans, ad Pylorum petebat.

Porro hujus miri phænomeni gemina patuit cauſa mechanica; quarum prima ventriculus in genere extendendus, altera in hanc præcipue formam mutandus fuerit. Scilicet Pancreas ſenſim indureſcens, auctaque tumeſcens mole, compreſſerat retroflexum a Pyloro Duodenum; quo effectum id, ut Duodenum contra vertebras Dorſi preſſum, Chymum ventriculo pulſum ſæpe retardaverit, imo demoratum ſit. Hæc igitur vera cauſa ventriculi univerſalis diſtenſionis, utpote accipientis, nec niſi per lucida intervalla dimittentis. At vero immenſum jecur æque in toto latere ſiniſtro, quam in dextro, ultra umbilicum productum, ſic formatum erat, ut ſub lobo ſiniſtro ſuo, utpote tenuiore, ventriculus in craſſæ lagenæ ventrem abire potuerit; lobo autem dextro admodum craſſo, idem ventriculus non potuerit in latus diſtendi; ſed unice ſupra umbilicum, ubi aliquod ſpatium inter utriuſque lobi pendentis crepidines nactus, anguſtus plane ille ut oblongum lagenæ collum, aliquantiſper decurrebat, & angulo facto aſſurgebat, itidemque ſub craſſiſſimo lobo Hepatis dextro, anguſtiore tubo ad Pylorum pergebat. Ita ut evidens ſic fiat, quod dixi, Duodeni compreſſione oportuiſſe, ut univerſus ventriculus ſenſim diſtenderetur; monſtroſa jecinoris forma contigiſſe, ut in ſua diſtenſione ventriculus in hanc figuram potiſſimum mutaretur.

§. VI.

§. VI. Expedit meditationem super hisce malis ultra producere. Viscera cava, Tumores cystici, Aneurysmata, uno in corpore reperiuntur eo tenuiora, quo expansiora; in alio vero quo ampliora, eo crassiora. An lenta extensione, crassitudinem; cita, tunicorum extenuationem referant? id Anatome non ita admittit. In historia *Ill. Mac-neven*, ut sensim mole ventriculus, ita & crevit substantia. E contrario scirrhus ingens *Octaviani a Taxis*, Pylorum *sensim* angustando, in causa quidem fuerat, ut immensum ventriculus distenderetur, haud vero ut augeretur crassitie, cum *Högstettero* solito tenuatior inventus sit: & licet Optimi *Erndl* ventriculus non nisi lentissime distentus sit, incrassatas tamen tunicas non habuit. In cadavere, cujus Historiam Cap. 3. §. 2. dabo, cupido me invasit capacitatem mensurandi ventriculi, qui lenta & continuata per annos epulatione pedetentim in magnum saccum abiverat. Mensura male capta fuit; nam antequam Pylorum ligaremus, neglexeramus ventriculum a multa copia contentorum, qua utcunque turgebat, exonerare. Nihilominus quinque mensuras, sive viginti libras aquæ commode infudimus, plus infusuri, si ejusdem prope æsophagum tenuitas, qua illum digitis ad infundendam aquam dilatabamus, profunde dilacerata non fuisset. Ut eo loco, sic ubique membranarum ventriculi tenuitas deprehendebatur.

§. VII. Differentia igitur magna in ampliato ventriculo, lente quantumvis distento, observatur. In vesica fellea, & urinaria, pro distensione tenuitas crescere solet. Sed quid demum de utero est?

Galenus L. de uteri Anatome Cap.8. pag.280. apud *Charterium* in Tom.4. „ uterus in principio conceptus „ crassus, cum prope tempus pariendi accedit, magnus „ quidem, sed tenuis: crassitudo enim in longitudinem „ extensa absumitur „. Eodemque *Charterii* Tomo pag. 653. *Galenus* idem repetit Lib. 14. Libr. de usu part. Cap. 14. Cum subsequentium sæculorum Autores, &

Ara-

Arabum ſchola, non niſi in *Galeni* verba jurarent, nec facilis daretur occaſio examinis gravidi uteri, mirari non oportet, quod in poſtrema uſque hæc tempora apud omnes paſſim Medicos, imo etiam celebres Anatomicos, v. g. *Veſalium*, receptiſſima ſententia hæc fuerit. *Du Laurent*, *Riolanus*, *Bartholinus*, *Plazzonius*, *Harvæus*, aliique. Sic demum magna hæc quæſtio devolvebatur ad *Moricæum*, qui antequam ſua ederet, jam magnam vitæ partem circa uterum, & in utero triverat. Audacter ille *Galeni* ſententiam tuitus eſt, & putavit meridiana luce ſe eam clariorem demonſtraſſe. Putat *Moricæus*, plures ideo ſuppoſuiſſe non extenuari gravidos uteros, quod viderint craſſiores eoſdem manere, qua parte placentam habeant, ſtatuerintque ut ibidem, ita ſe habere ubique; porro id falſum eſſe, & uterum cæterum pro ratione extenſionis tenuiorem fieri. La *Motte*, *Trew*, *Moebius*, pluresque alii, uterum ſaltem non minui a naturali in non impræ-gnatis craſſitie; *Sylvius*, *Heyſter*, *Palfinus*, aliique uterum ſcribunt craſſiorem naturali reddi.

Incomparabilis *Albinus* hic præprimis laudandus, qui nobis naturali forma dederit uteri gravidi figuras egregias, varioque aſpectu contemplandas, in quibus uterum cernimus, minime pro ratione extenſionis extenuatum. Egregius, & vere Doctiſſimus *Noordwyk*, in ſua uteri gravidi Anatome in 4to edita 1743. idem in utero, forte 5. menſes gravido demonſtravit. Tandem teſtis autoptes rem pulcra occaſione contemplatus ſum *Hagæ Batavorum* 26. Maji 1751. Gallica femina ſeptem menſibus gravida, infantis ad finem uſque experta motum, phthiſi pulmonali moribunda jam, Rev. P. Carmelitæ *Cyrilli* cura omnis eo tendebat, ut mox ab ejus morte tentaretur, an civis Reipublicæ, an Eccleſiæ membrum ſubita ſectione ſervari forte poſſet. Hinc rogabar, ut proximis in ædibus cum Chirurgo, eo fine præſentem me ſiſterem. Unde quo momento moriebatur, intrantes examinabamus, num vere mortua eſſet? maritumque & feminas adſtantes rogaba-

mus, num vere mortuam eam crederent? annuentibus cunctis, opus aggressi sumus. Uterum dextro in latere incidentes, vitaturi placentam, in eandem pervenimus tamen. Hinc frustra copiosum sanguinem vi ex vasis linearum duarum lumine vidimus prosilientem. Opposito igitur in latere mox secantes digiti ubique crassitudinem uteri offendimus. Crassior antea certe fuit, cum ab ipso primo sectionis inceptæ momento rivatim effluens cruor aliquem crassitudinis collapsum effecerit oporteat. Membranis pertusis vi aqua prosiliit, infansque facie prona coxygem Matris versus educebatur. An id elidit communem sententiam infantis se capite deorsum circa ultima graviditatis tempora duntaxat vertentis? Mortuus jam erat infans. Placentam prudenter ab uteri parte dextra separaturus, hic facile, ibi eam non nisi aut ejusdem, aut uteri læsione, solvere potui. In magna plaga facillime separata Placenta, sinus vidi plures, lacunasve, utero contiguas, cruore plenas, sed uteri in eadem plaga detersa superficies nihil mihi aperti, nihil ostendit sinuosi. An uteri ibidem Sectio primum facta, mutavit quidquam? Lineas quasdam albescentes, fibras referentes, vario modo per uteri fundum dispersas vidi; quæ an ipsissimæ illæ sint, quæ *Ruischio* ideam muscularis ibidem fabricæ dederint, ignoro. Sed nihil difficilius fuit separatione Chorii ab utero: quantacumque enim prudentia id separare contendebam, erat cellulositatis & vasorum tantum robur, ut vel uterum lædere, vel membranæ Chorii lacinias deberem relinquere. Amnii a Chorio separatio facillima sine ulla læsione. An si peperisset hæc femina, membrana Chorii non mansisset utero affixa? & forsitan Placentæ pars? Confirmabit hanc veritatem Historia uteri, sanie pessima distentissimi, & in sua substantia pollicem crassi, quam Cap.II. §.III. dabo.

Atque hæc de utero dicta sufficiant, ut convicti simus non nisi similium experimentorum raritate contigisse, ut uteri gravidi extenuationem falso plurimi statuerint;

&

& ab altera parte, ut inventam ejusdem 2. 3. 4. pollicum in fundo crassitudinem ad præternaturalia forte relegamus.

Solent etiam Tubæ fallopianæ, Ovaria, Hydatides, Cystici in superficie corporis tumores, eo crassiorem habere tunicam, quo plus extenduntur. Sic habui Tubam fallopianam hac hyeme septem librarum; his diebus aliam, quam ob dissectionis distinctioris causam dilacerare ubique debui, adeoque ponderare non potui, sed plures certe libras habuissem. *Cyprianus* saccum hydropicum, ex tuba formatum, & 150. libras aquæ continentem, invenit librarum 30. pondere. Politi & æquabiles raro hi sacci sunt, passim aut alterutra, aut utraque superficie inæquales, tuberosi.

§. VIII. Unde demum patet scirrhos, aliosque tumores Mesenterii, Pancreatis, Pylori, Omenti parvi, ac magni Renis, (quem sex circiter libras pendentem præterito anno publice demonstravi), varios Ventriculi morbos, ingestorumque vix mutatorum vomitum generare posse, nec tamen signa pathognomonica adesse, quæ clare arguant, quænam potissimum pars hic peccet, adeoque sæpe nos ignorare utrum protopathicus sit, an deuteropathicus Ventriculi morbus.

Equidem Ventriculum circa Pylorum comprimi ex ingestorum fere immutatorum vomitu concludunt Practici, dum vident cætera viscera inculpate se habere; sed falluntur, dum nonnunquam vitium totum in externis Abdominis partibus modo hæreat, cujus en exempla!

In Tom. 1. Act. Chir. Paris. *Garengeot* descripsit nobis Herniam sub cartilagine ensiformi, a secedentibus binis rectis Abdominis musculis, illudque in spatium prolapsa parva Ventriculi plaga. Aliam Herniæ Ventriculi speciem habet, dum pars ejus prolabitur ab utroque latere ejusdem Cartilaginis, in illo triangulari spatio, quod inter illam, & marginem Vaginæ musculorum rectorum intercurrit; quo in loco Vasa ad musculum pectoralem, aliasque pectoris externas partes transeunt. Causam esse

eam credit, quod ſolius Obliqui externi muſculi, (non vero ut alibi, Obliqui interni, Tranſverſique), Aponeuroſis, hanc formet Vaginam. Poſt *Camerarii* & *Renealmi* autoritatem, laudat etiam Collegas ſuos, *Petit*, *Andouillé*, & *Arnaud*, ut qui ſimilia obſervaſſent. Hiſtoria adjecta evincit innumeros fere Medicos in Europa & America, annorum ſpatio, deceptos fuiſſe, dum pertinacis morbi cauſam ad varios affectos locos; & propter ingeſtorum vix mutatorum ejectionem, Alvumque incredibili temporis ſpatio pertinaciter ſemper clauſam, ad Pylorum, vel ſaltem ad proxime adjacentes partes, referrent: interea dum attentum examen loci demonſtraverit veram Ventriculi Herniam in cauſa eſſe, quam idonea compreſſio & ligatura vel curare, vel ſaltem, ut non noceat, palliare potuerit. Ut proinde in cauſarum vomitus immutatorum ingeſtorum recenſione, etiam opus ſit ad hanc miram attendere cauſam.

At nihilominus judicio hic opus. Quotidie videmus, & proſtant adhuc exempla in noſocomio, internas Pectoris ſuppurationes viam ſibi in variis Pectoris plagis quærere, & iiſdem omnino locis, quos dixi, formare tumorem. Adeoque non omnis ibidem tumor Hernia Ventriculi eſt: quam tamen ut talem ſuſpicari quis poſſet, licet vix vomitus adeſſet, quandoquidem etiam inguinalis & femoralis Hernia per annos aliquando ſine vomitu adſint. Egregius *Foubert* eodem Chir. *Pariſ.* Tomo primo, ejuſmodi cauſam deſcribit, quem nonnulli Practici Herniam Ventriculi eſſe crediderant, quem tamen ex præſentia Phthiſis pulmonalis, preſſique undulatione tumoris, purulentum pulmonis tuberculum eſſe aſſeveravit. Lubenter ut tale aperuiſſet, niſi oppoſitæ Medentium ſententiæ, & conclamatus fere ægri ſtatus, eum cohibuiſſent. Inſpectione porro Cadaveris intellexit ſalutarem forte futuram fuiſſe aperturam viæ, quam pus ex concreto ibidem pulmone ſibi quæſiverat.

Sed & hanc aperturam periculum habere ſuum, Tom. 5. Cap. 6. a pag. 93. & *ſeq.* demonſtravi, ubi

omnia

omnia signa puris ex pulmone eo pergentis aderant, & Aneurysma tamen sub pure latitare deprehensum est.

Tandem ingestorum vomitus inseparabilis causa inventa fuit ab omnibus hucusque recensitis prorsum aliena. Duo exempla notabilia habet *La Motte de Re Obstetr.* Lib. 4. Cap. 17. Obs. 375. alterum Matris suæ, alterum gravidæ feminæ. His intropressa ensiformis cartilago ventriculum in continuos egit vomitus. Feminis his, thorace in genua reflexo, cartilaginem digitis suis extrorsum duxit, hincque irritatione perpetua Ventriculi ablata, curavit Vomitum. Addit casum frequentiorem esse, seque plures cujuscumque ætatis, & sexus ab indomabili cæterum vomitu sic curavisse.

CAPUT II.

De Vario Hydrope ac Tumore abdominis.

---

§. I. *Tuba Fallopiana sinistra pendens Libr. 7. continens 32. Libr. liquidi. Disquisitio super puris generatione in hac femina. Etiam in Virgine uterinum systema inflammari, ac suppurari potest.* §. II. *Possibilitas demonstratur conceptus & incrementi fœtus in Tuba Fallop.* §. III. *Exemplum notabile extensarum, ac materia repletarum ambarum tubarum, uteri, ac superioris Vaginæ partis, una cum vulgo dicta Imperforatione, sive Atresia. Digressio occasione Atresiæ, ejusque variæ species, ac curandi modi. Incurabilitas. Aliud mirum Atresiæ exemplum, cum addita cura.* §. IV. *Tumores Ventris notabiles ab Hepatis, vel Lienis, vel utriusque, sanissimi, mole duntaxat aucta, juncto illi, aut non juncto, Hydrope. De Incertitudine Diagnoseos in cunctis enarratis casibus.* §. V. *Novum genus tumoris cystici, quem Parisinorum methodo tractare natura ipsa indicabat; quemque incurabilem fuisse Anatome docuit. Novoque exemplo confirmatur id, quod ad* §. I. *de puris generatione dictum.*

 Quam-

Quamvis in omnibus fere hujus operis Tomis de vario Hydrope ac tumore Abdominis egi, abruptam tamen retexere telam cogor novarum observationum multitudine, quæ antedicta partim corrigant, partim augeant, confirmentque.

1. Femina 30. annorum innupta, bonæ famæ, ruricola, elapso abhinc quadriennio quartana laboraverat, quam debellare petitis undique, ut ruri potissimum fit, ad id remediis, quocunque modo sategerat, ac debellaverat tandem. Febre libera, menstruis caruit, tumoremque mox in sinistro hypochondrio animadvertit, sensim crescentem, eique demum universi Abdominis junctum Ascitem.

In *Nosocomio Pasmanniano*, ab optimo ibidem Physico D. *Collin* suscepta, & deobstruentibus atque diureticis ex Arte tractata, a Mense Augusto 1760. multum lucrabatur. Sed anno hoc 1761. ineunte, anxietate victa Paracentesin subiit, eaque aquosi quidem nihil, liquidi autem gelatinosi Libras 24. Medicas emisit. Detumescente inde ventre eo manifestior, palpabiliorque tumor descriptus percipiebatur. Malorum cumulo pectore tanta subito copia puris erupit, ut suffocaretur, & repleta pure tota trachæa inventa sit. Tumorem hunc una cum Utero, Vagina, Recto, exscissum, D[us] *Collin* ad me, publicæ demonstrationis ergo, perhumaniter misit.

Primo totum ponderavimus. Libras Medicas 31. æquabat. Deinde omnibus vero in situ positis; evidenter constitit Tubam Fallopianam sinistram esse, quæ tumorem formabat, adesse ceterum Ovarium, quod naturalem haud multum excederet magnitudinem. Porro ex hac tuba extraximus liquoris purulenti albi 18. libras. Tubæ substantia, seu membrana tumoris hic duas, tres illic, lineas crassa, erat intus a pure erosa, ac lacera, extus vero vasis quam plurimis dives; quæ tamen minoris diametri erant, quam quidem ea aliis occasionibus videram.

Ast tumori huic sic aperto alius reperiebatur inclusus, membranæ suæ crassitie ut prior, continens liquidi fusci, tenuioris ac turbidi, Libr. 4. Si unica libra addatur, quæ inter examen effluens, capta erat, si dematur pondus uteri & intestini recti, ac vesicæ, Tubæ degeneris pondus septem librarum fuit, & liquidorum Libr. 23.

Ut febres intermittentes sæpe salutares sunt, ita non raro vel per se, vel male curatæ, perniciem inferunt, obstructione pertinaci, & catameniorum defectu. Tuba vitiosa ostendit, quemadmodum ubicunque locorum degenerascere inde corporis partes variæ potuissent, ita nunc se potissimum pati. Undenam vero dum nihil inflammationis in tota anamnesi habetur, dum corpus videtur a diathesi phlogistica prorsus alienum, undenam, inquam, tamen pus in sacco Tubæ? undenam pus in pulmone, tam copiosum, ut ruptis repagulis suis totum spatium aëreum pulmonis inundaverit, suffocaritque feminam? Sane ea nostrorum natura humorum est, ut citra topicas inflammationes, citra phlogisticas febres, diathesin inflammatoriam contrahant, eamque conservent perpetuo. Tomo 2. Cap. 2. hanc veritatem, nisi me animus fallit, demonstravi, & novis exemplis reliquorum annorum decursu evidenter confirmavi. Imo ex ipsis intermittentibus pus posse generari, *libro de Febribus Cap. ultimo*, invictis probavi exemplis. Phlogistice igitur noster cruor degenerer, aut naturalibus viis se eliminat, ut v. g. pulmone, rene, intestino; aut nova sibi via facta effluit, ut naribus, auribus, pudendis; aut format sibi receptacula nova; aut denique vias varias adit. In hac femina, & novum sibi receptaculum fecit, & obruit pulmonem. Et ne quis ob Tubæ hujus degenerationem feminæ hujus virginitatem suspectam habeat, monere debeo etiam totum genitale systema mulieris æque sedem degenerascentis humoris fieri posse (licet ea innupta, castaque sit) quam aliam quamcunque partem. Analogia utique id docet; plura Sanctimonialium exempla probant, & tertia ordine enarranda historia invicte id demonstrabit. B 4 II.

II. *Cyprianus* ita Tubam descripsit, quæ libras 30. pendebat, & aquæ libras 150. continebat. Dum igitur quis hanc, & præcedentem historiam contemplatur, evidenter intelliget, quî fieri potuerit, ut maturi fœtus, aut inventi aliquoties in Tubis fuerint, aut vivente matre, sive integri, sive frustulatim, per aperturam umbilici, abdominisve, a natura factam, vel indicatam saltem, educti fuerint. Ipse *Abraham Cyprianus* olim *Leovardiæ*, pluribus & Medicis & Chirurgis præsentibus, eduxit fœtum maturum post 21. menses a conceptu elapsos, ex umbilico: huic quippe connata ingens illa Tuba, ibidemque inflammata ac suppurata, iter omnino liberum ad fœtum, ope placentæ adhuc cum Tuba sua nexum, concesserat.

III. Tuba ut alterutra, ita utraque potest affici. Longam, sed per omnia notabilem, historiam hic dabo; quæ quamvis plura continet, quam ad præsentem nostrum scopum faciunt, ad praxin tamen summopere omnia spectant, integra omnino enarranda est.

Virgo 24. annorum ab octo retro annis quodvis auxiliorum genus, ad menses provocandos, frustra experta, totum suum Hypogastrium tumidum, durumque habebat; quam duritiem durissima, sed æquabilis Zona ad umbilicum, per universam Abdominis amplitudinem terminabat. Octo annis miseriarum elapsis, demum ab obstetrice Atresia laborare deprehenditur: examine a præstantissimis Medico & Chirurgo repetito id confirmatur.

Unde hi 25. Jan. 1761. operationem instituere. At vero Imperforatio sola hic non aderat, verum etiam tanta partium, situ, figura, structura, immutatio, ut impossibile plane fuerit operationem debitam perficere. Hymenis quippe lata facta sectione, stylo prius, deinde digito, amplum in cavum penetrantes, concludere debuerunt in vaginam penetrasse se se; conclusionem confirmari merito crediderunt prosilientis ilico nigerrimi sanguinis, ex facta apertura, copia. Ita nempe solet res in bona operatione

se

ſe habere. Sed certe ne ſic quidem perforatam ullatenus virginem fuiſſe ſe eventus docuit. Languens a longo tempore virgo triduo poſt obiit. Optimi illi viri veniam ſecandi cadaveris ſolicitaverunt, eamque adepti, me ad ſectionem perhumaniter invitaverunt. Rem igitur ſic invenimus. Uteri ſtupenda moles, monſtroſæque utrinque Tubæ, tumorem una formabant, qui totum hypogaſtrium explens, ſuperiore ſui parte illam Zonam conſtituebat, quæ in vita deprehenſa fuerat, totum veluti ventrem intus cingere. Multa copia nigræ turbidæ fætentis aquæ deprehendebatur cavum in ventrem effuſa, ſed examine conſtitit ex parvis hinc inde tubarum putridarum aperturis eam profluere. Ruptura ſane hæc videtur mortis cauſa fuiſſe. Ovaria vix ſolitam figuram excedebant.

Ordine ſic ad contemplandam vaginam ducebamur. Patuit Hymenis ſectionem ſufficienter amplam factam eſſe, ita quidem ut ſi vagina alias ſe ſecundum naturam habuiſſet, hæc eadem ſectio Hymenem, adeoque vaginam, egregie aperuiſſet. Quoad modum ſectionis Hymenis; *Celſus* eam binis ſe invicem decuſſantibus inciſuris fieri oportere ſcribit; cui adſtipulatur *Benivenius*: *Job van Meckeren* unica cæſura, ſed obliqua, ut ne lædatur urethra: *Wierus* facta parva apertura ope novaculæ ſuperius, ne urethram lædat, obtuſæ, inducit inſtrumentum obtuſum, digitumve, &prudenter tunc hinc & inde ad latera perſcindit membranam. Alias idem *Wierus* ſpeculum incurvum immiſit, cujus dens ſuperior urethram, ne læderetur, tegebat. *Aquapendens* unica, eaque recte ſectione operationem perfecit. *Aquapendentem* optimi viri hi ſecuti, recta, eaque unica ſectione, membranam aperuerunt. Monui antea omnes partes præter naturam ſe hic habuiſſe. Igitur ſectio eorum, in qua peragenda urethram evitare ſtuduerunt, nunc inveniebatur per urethram in ipſam penetraſſe veſicam; hinc illum omnem nigricantem cruorem facta ſectione proſilientem, non niſi ex læſis proſiliiſſe vaſis concludebant: adeoque quantumvis evitare urethram ſtu-

ſtuduiſſent, videbant ſe ob præternaturalem mox exponendam partium ſtructuram, id præciſe, quod evitare conati erant, effeciſſe, adeoque concludebant tutius ſe impoſterum non *Aquapendentem*, ſed alios, qui obliquam inciſuram commendaſſent, ſecuturos; cum præternaturalis conditio partium nequeat prævideri.

Igitur Hymene perfecto, ne veſtigium quidem Vaginæ adfuit, ſed ſolidum corpus totam vaginam explens, pollicis diametrum, in amplitudine, ſesqui pollicem in altitudine habens, eoque modo cum vagina unitum, ut proprie loquendo, ipſa vagina videretur undique incraſſata fuiſſe, & ita in medio vaginæ centro, coagmentata, ut non niſi unicum ſolidum, ſine concretionis veſtigio, repræſentaret. Porro ſupra hoc Carnoſum ſolidum corpus, cavæ vaginæ erat portio, eaque adeo ampliſſima, ut caput infantis capere poſſet, plena ſanie fuſco-nigra; Tubæ immenſæ utrinque molis eadem materia diſtentæ, licet hinc inde per foraminula multum ejusdem in cavum ventrem, quemadmodum ſupra jam narraveram, profudiſſent. Uterus pollicem in ſubſtantia craſſus, ingenti, ampliſſimoque ſuo cavo eandem nigram ſaniem continuit.

Igitur virgo, de cujus virginitate illibata nulla nunquam quæſtio erit, poteſt vaginæ, uteri, tubarum ambarum degenerationem tantam pati, quantam unquam gravidæ aut puerperæ; quod ſupra promiſeram demonſtrandum.

Singulare certe Atreſiæ exemplum eſt, cui ſimile me legiſſe, aut audiviſſe, non memini. Id tamen ex hiſtoria Medica concludi oportet, quod varius omnino ſit in hoc vitio naturæ luſus. Primo deſcribitur Atreſia cum Hymene integro, eoque vel clauſo omnino, vel, (ut *Wolff* apud *Schenckium*, ut *Wierus*, ut Celeberrimus *Albinus* Exert. Acad. Lib. 4. Cap. 10.) rotundo foramine perforato; quod vel parvum omnino erat, vel quemadmodum *Fallopius* viderat, digitum, aut ut *Albinus* in adulta femina detexerat, penem virilem admittebat.

Im-

Imperforationis, membrana integra, aut leviter modo perforata, natæ, videtur meminiſſe *Hippocrates* Lib. de Sterilibus apud *Charter.* Tom. 7. pag. 851. Libro de natur. Mul. Cap. 68. Lib. de morb. mulierum Cap. 22. pag. 743. ut & *Celſus* Lib. 7. Cap. 28.

2. Imperforatio detecta a *Ruyſchio* eſt Obſ. 22. primo ab Hymene, qui perforatus, dein ab alia altiore membrana imperforata. Parturienti huic feminæ debuit diſcindere utramque. Etenim per Hymenis foramen imprægnata erat, via inde ad uterum tunc temporis libera; poſt imprægnationem vero videntur laxiſſima vaginæ latera mutuo ſe excoriaſſe affrictu, mutuis coiviſſe parietibus.

3. *Celſus*, *Aquapendens*, *Ruyſch*, a vero vaginæ coalitu ſolo Atreſiam obſervarunt.

4. Hymenem non connatum, ſed vitioſe generatum, *J. N. Pechlinius* in Obſerv. phyſ. med. obſervavit, ab urina nempe acri, vulvam excoriante puellæ; ita ut a coalitu primo laterum in uno puncto, eorundemque iterum inde receſſu, vera formaretur membrana.

5. Vidit idem *Autor* Nymphas & carunculas circa futuros menſes ita creſcere, ut vulvam, eo, inquit, modo clauderent, quo cor valvulæ tricuſpidales; veroque glutine ita coirent, ut femina vi quadam hoc veluti ſepimentum digitis removere, quo ſanguis effluere poſſet, debuerit.

6. Atreſia cæterum in vaginæ ſubſtantia ex tumoribus natis, viamque proinde plus minus anguſtantibus; eadem orta a vaginæ tumore, qui ad 2. 6. imo ad 12. libras extra vulvam pendebat; imperforationis denique ſpecies ea, quæ ab uteri, vaginæque prolapſu, quem tempus induravit, adeoque ineptum reductioni reddidit; abunde deſcribitur, & exemplis confirmatur a *Zacuto Luſitano*, *Ruiſchio*, *Boneto &c.*

7. Singularitatem habet caſus obſervatus *Simoni Schultzio* apud *Manget*. Bibl. Chir. Tom. 4. Hymen quip-

quippe ante urethram erat; ita ut urina parvo tantum foraminulo membranæ ſtillaret foras, peſſimis cum ſymptomatibus. Perſcindendo omnia curabantur.

Similem, ſed rariorem caſum haud ita pridem in Noſocomio noſtro habuimus. Juvencula 20. annorum, menſibus carens, ab anni retro ſpatio gravibus ventris doloribus corripiebatur. Cepti hi dolores ſupra umbilicum, per latera ſe ſe, indeque ad pudenda diffundebant, teneſmos recti, veſicæque, excitantes. Preſſis manu in hoc dolore inguinibus, urina promovebatur in paroxyſmo, alvus vero ſequente modo die demum ſequebatur. Finito paroxyſmo dolore toto eo die vacua ac ſana fuit. Rediit ſimilis exacerbatio die altera, rediit tertia, atque ita integro menſe.

Advocabatur tunc optimus loci Phyſicus Exp. *D. Joſephus Schreyer*. Is a principio ad finem uſque prudentis ac ſapientis Medici partes explevit examuſſim omnes. Morbi ſymptomata mitigavit, dies nonnullos doloris expertes conciliavit, conſilio cum Chirurgis inito Atreſiam detexit, ejuſque perforationem conſilio Medicorum vicinorum, quod convocari petebat, voluit proponere. Parentes autem maluerunt *Viennam* adducere filiam, ac Medici ſui epiſtolam afferentes me conſuluerunt.

Aug. 19. proxime elapſo, puellam examinans, Atreſiam vidi. Hymen fuit fere ad labia vulvæ producta, anterius altius, ut quid ſupereſſet adhuc de vagina inter Hymenem & labia; poſterius vero ad vaginæ finem erat ſic, ut cum labiorum, ac foſſæ navicularis confunderetur ſubſtantia. A parte anteriore ultra lineæ, a vagina, diſtantiam, parvum foramen erat, quo inductus ſtylus primo difficulter adſcendebat; prudenter autem poſtmodum agitatus, in veſicam urinariam libere penetrabat. Utrinque ad latus foraminis levior eminentia erat, circa medium Hymenem ſenſim evaneſcens. An, quod nullæ Nymphæ repertæ, hæc veſtigia Nympharum?

Tur-

Turgebat porro concava ſuperficie hymen, introppreſſuſque pondus incumbentis deſignabat materiæ. An materies hæc ſanguis menſtruus collectus? Videbatur ſic: nam cum foramen in hymene nullum, niſi quod in urethram continuaretur, ſanguis menſtruus nullam elabendi viam habuit.

Prognoſin dubiam dedi. Brevem ſpopondi, felicemque curam, ſi hymenis præſentia unicus puellæ defectus eſſet: difficilem, ſi vagina, ſi uterus, ſi tubæ, ſi ovaria, notabiliter eſſent affecta, ut quidem prægreſſa ſymptomata forſitan innuebant: impoſſibilem, ſi caſus ſimilis illi, quem ſupra enarravi, exiſteret.

Circa ſectionis modum cum Chirurgo noſtro D. *Leber* conveni, haud eſſe nobis ſectione recta *Aquapendentem* ſequendum, ſed obliqua *Jobeum van Meckeren*, urethræ vitandæ ſtudio. Statim per aperturam prodiere ſanguinis nigri ac tenaciſſimi ſic, ut vix flueret, unc. xxx. Forceps dein latera incidens cruciatam fecit ſectionem *Celſi*, ut ne denuo latera coirent: magnaque Turunda primum melle roſaceo, deinde digeſtivo illinita, ſuppurationem membranæ promovit. Cum urinæ exitus hinc impediretur, debuit prima & altera die toties educi, quoties urina urſit, poſtea vero libere ſecundum Turundam effluxit. Emulſio paregorica illico ab operatione dabatur.

Brevi poſt operationem vix tumebat venter, ſed quærelæ die illo, alteroque, fiebant moleſti ardoris ad vaginam, tertio die etiam ad Hypogaſtrium. Quarto autem die venter totus uſque ad ſummum Epigaſtrium tendebatur magno cum dolore, frequenti vomitu, & intolerabili plane febre. Ter vena ſecta, enemata emollientia & oleoſa continuo injecta, cataplaſmata admota ventri, decocta emollientia, ac leviter ſubacida, paregorica, hauſtus oleoſi multi, demum effecere, ut 7. die ab operatione, 4. die a nato ventris dolore, Febris illa continua miteſceret, & prodiret urina flava cum multo craſſo, gravi, ſubpurulento, ſedimento.

Ve-

Verum inde non est judicata. Continuæ febri successit continua remittens, cum gravi exacerbatione matutina, cum gravissima pomeridiana: & quidem die tertio adeo vehementi, atque diuturna, tantoque cum vomitu, ut, ne hoc in paroxysmo moreretur, metueremus. Unde finito hoc paroxysmo, mox dedi misturam cum unc. s. extr. cort. peruv. assumendam antequam sequens exacerbatio expectaretur, interea dum reliqua omnia interna continuabantur, externaque anxilia. Sic prosequendo vidimus, hanc quoque febrim, hosque vomitus, 7. dierum spatio terminari.

Durante hac febre, urinæ semper pauciores quidem, at flavæ eædem, & constanter omnes gravi materie alba, puriformi, saturæ. Febre absente urinæ paulo copiosiores, simili autem materie perpetuo refertæ.

Alvus toto febrium tempore cruda enematibus prodiit; post corticis usum coctior, febre devicta sanorum instar, nisi quod a cortice fere nigra.

Toto morbi tempore injectio aquæ hordei cum melle rosaceo ter die in vaginam facta, eduxit primo tenacis sanguinis reliquias, deinde sæpius quid purulenti.

Quod ad ventris descriptum dolorem, ac tensionem attinet, id memorabile videtur, quod primo die a febre cessante in toto epigastrio dolor ac tensio cessaret, ex eoque tempore vomitus quoque siluerit; interea dum per universum quidem hypogastrium, maxime vero circa ilium sinistrum, summa, eaque dolentissima tensio observaretur; quod tertio die & hoc ilium sinistrum mollescere inceperit, dieque sexto nihil ultra aut dolentis, aut tensi exhiberet; quod etiam deinceps medium hypogastrium & ileum mollius, indolentiusque sit, & dum hæc scribo, jam ileum dextrum totum concidat.

An spes est materiem morbi continuatis ejusmodi urinis posse solvi? saltem hucusque omnis urina hanc materiem constanter gerit.

In-

Interim difficultatem explicandi summam hic casus habet. Fuit olim tumor imo quidem in ventre animadversus, verum quia nil tumidi, ac tensi primo post operationem tempore deprehenderimus, verosimiliter idem tumor a vagina, copioso sanguine immensum turgida, & uterum atque vesicam sursum trudente, oriundus fuisse videtur; unde etiam evacuata vagina, hypogastrium totum concidere debuit. Id si ita se habet, cur tertio ab operatione die ardor, quarto tensio ac dolor totius abdominis, cum vehementissima febre? Si liceat per analogiam quid proferre, in sectione calculi vidimus anno 1760. triste exemplum ejus, quod ut periculosissimum Lithotomi adeo formidant, scilicet ventrem ab operatione summe tensum, dolentissimumque, cum febre violenta. Nunquid ergo vulnera nervosarum, adeoque sensibilinm admodum partium, ut vesicæ, hymenis &c. inexplicabili modo inflamment universum, aut externum saltem, abdomen?

Condonabitur, opinor, mihi hæc circa Atresiam digressio, quam explicatio, de variis abdominis tumoribus danda, necessariam utique & inevitabilem reddebat: abruptum retexam filum.

IV. Vir nobilissimus, bellicis induratus laboribus, procerus, hilaris, facetus, anno vitæ suæ 38. gravi contumelia afficitur, tacito animo concoquenda. Unde in summam, sed sine materie, ut loqui Ars amat, Melancholiam, dilabitur. Quindecim exinde elapsis mensibus, fortuna ridet, honosque ad contumelias pragressas delendas aptissimus, succedit. Sed, o tristes mortalium calamitates! radices adeo altas egerat prior animi affectus, ut corporea organa, viscera, nervos, humores, inficiens, morbum nunc ex spirituali materialem produxisset, verumque generasset Asciten. Nihil ars hic præstitit. *Carolinis* thermis semel in anno, octennii spatio, æger usus, Hydropis quidem experitur imminutionem, at vero duritiem primo sinistro, deinde etiam in dextro abdominis latere, sensim crescentem, animadvertit.

Va-

Varietas ſententiarum circa naturam morbi ingens fuit; eoque major, quo Abdominis Latex uno tempore copioſior, confuſiorem redderet affectarum contactum partium; alio iterum tempore parcior, contactum præberet liberiorem. Lien ſæpe accuſabatur, & his quidem infarctus, aliis vero ſcirrhoſus. Tempus fuit, quo tumor duplex, alter loco lienis, alter lapideus fere, ventriculo adhærere quibuſdam viſus fuerit. Omentum poſtea accuſarunt, Meſenterium dein, tandem tympaniticum Coli tumorem. Biennio ante mortem Ill. *Præſes*, egoque, ſententiam rogati, reſpondimus nec quænam potiſſimum partes, nec quonam illæ demum modo, affectæ eſſent, determinare certo nos poſſe. Contigit autem ſemianno ante mortem, ut illum primum præſens viderim, examinaverimque; contigit idem aliquoties poſtmodum; hydrops nonnunquam minor, ſuſpicionem mihi Lienis augere potuit, ſed firmam ſententiam pronunciare, frequens cadaverum, toties illuſionem Medicorum manifeſtantium, recordatio prorſum vetabat.

Extra urbem morienti non adfui, nec corporis aperturæ; ſed jecur & ſplenem corpore excmtum ad me miſerunt. Inſolitæ magnitudinis ac ſoliditatis ambo hæc viſcera, ponderavi; ac jecinoris pondus novem libras cum $\frac{1}{4}$. ſplenis autem *6.* cum dimidia libras æquare deprehendi, ſolidum utrumque, ſed ne minime quidem ſcirrhoſum. Ergo & qui ſolum Lienem accuſaverant, & qui ſolum hepar, tum etiam qui ſcirrhum pronuntiaverant, erraverant. Neſcio, quî fiat ut in corporibus, quæ ceterum emacientur, & tabeſcant, viſcera nonnulla, ac præſertim jecur ac ſplen, in monſtroſam molem, eamque cetera ſanam, abeant? 21. Dec. 1758. publice exhibui ſplenem eadem, qua hepar, magnitudine, $4\frac{1}{2}$. libras æquantem, ſubſtantiæ plane bonæ ac ſanæ; dum interim corpus a ſubito profligata intermittente febre obſtructum, &

aſci-

asciticum, penitus contabuisset. Et 2. Jan. 1759. demonstravi in corpore maxime cachectico, & vertebrarum omnium, thoracis, ac lumborum, ossis sacri, pluriumque costarum, pessima carie demum peremto, Hepar adeo magnum, Lienem ita ingentem, ut nec legerim, nec viderim unquam, hæc bina monstrosiora; doleamque exactum horum pondus in Diariis meis desiderari; ambo hæc viscera ad pelvim usque extendebantur. Cap. 1. §. 5. enorme hepar, non morbosum omnino, in cachectico corpore quoque mirati sumus. Dum viventibus has partes tangimus, vix, quid tangamus pro certo affirmare possumus; Tumores enim Mesenterio enati, Renes monstrosi, Sacci degenerascentium viscerum variorum, ipse Ventriculus, licet vomitu nonnunquam sui affectionem prodiderit; vel in alterutro, vel in utroque abdominis latere, simile quid, quod tale Hepar, aut Lien, tactu exhibent. Cum autem, quo plura inciderimus cadavera, eo plures causas detegimus, quæ licet a se mutuo diversissimæ, tamen eundem, aut similem contactum explorantibus exhibent, ideo discamus sententiam propriam dubitanter proferre, saltem eam contra alia opinantes non acriter defendere. Si cadaver post mortem incidatur, demonstrabit forte, quorumcumque erroneas sententias esse, & causam mali aut nunquam adhuc observatam, aut saltem ab iis Medentium in dato casu alienam, dabit. Et si casu quis rem acu tetigerit, & inde velit magnus videri Apollo, facile in proxime futuro casu suam inscitiam, & vanitatem, aperto cadavere demonstratam videbit. Ut clarius inde convincamur, perpendamus sequentem historiam.

§. V. Dec. 4. anni 1760. puerum decennem suscepimus, cujus en vitæ historiam! Primo vitæ Biennio sat sane vixisse dixere parentes, facie tamen inflatum perpetuo. Bienni ipsi post clamores nocturnos, crus fuisse veluti contractum, quod frictionibus mater emendasset; idem denuo octeni contigisse, iterumque frictione emen-

datum. Variolis inter 2. & 3. vitæ annum laboraſſe, & integris ſex menſibus exinde pectore anxium fuiſſe, attamen & medicamentis ad id datis reconvaluiſſe. Sanum utcunque præter ea, quæ nunc enarrata, infantiam, & pueritiam, hucuſque tranſegiſſe, at comatoſum tamen perpetuo, idque potiſſimum ſingulo autumno; frigidum quippe ſemper, mox ubi hypocauſti ignis cubiculum calefaceret, vix ab eo removendum fuiſſe, atque hinc magis ſomnolentam hyeme vitam egiſſe, buccisque utrinque pendulis hyeme adhuc plus apparuiſſe.

Præprimis autem hic notamus ab Autumno 1759. & comatoſum, & crure ſiniſtro affectum, eum intelleximus, tumorem in ſiniſtro hypogaſtrio comparuiſſe, quem Mater diligenti attentione de die in diem proſecuta, ſupra pubem & inguen ſiniſtrum primo, deinde ad criſtam Ilei ſurgentem, ſenſimque ad coſtas, ſpinamque Lumborum adſcendentem obſervaſſe ſe ajebat, & ſpinam dorſi ipſam tunc notabiliter fuiſſe incurvatam. Tumorem ipſi examinantes, non in hypogaſtrio, ſed ſupra criſtam Ilii, inter coſtas ſpurias, ſpinam, & hanc criſtam, locatum deprehendimus, eumque durum totum, excepta plaga ejuſdem ſuperiore, & ad ſpinam proximiore, quæ manifeſtam fluctuationem exhibuit. Pectore tuſſim, & ronchum audivimus.

Circa naturam tumoris dubii fluctuantes, indicationes manifeſtas ilico ſequebamur; expectorationem oxymelle ſquillitico promovendo, & tumorem cataplaſmate ultra emolliendo. Emendata hinc reſpiratio eſt, & tumor ſui aperturam, vel brevi ſponte futuram, vel arte faciendam, indicabat.

Die 18. Dec. aperuimus, eduximuſque pluſquam 4. lib. craſſi, flavi, nec fœtentis puris. Specillum ad medium abdomen pene intravit. Ex illo tempore aperturam ſæpius dilatavimus, ut commode pus exſtillare poſſet: ſane exſtillavit illud ad mortem uſque fere perpetuo, tuſſis ope multo copioſior. Bis die injectio aquæ hord.

cum melle rosaceo facta est, toto morbi tempore; stylus postremis temporibus, & injectio ipsa, vix cavum ultra dari indicabant. Toto hoc tempore bono nutrimento, frictionibus, remediis primo attenuantibus, postmodum solventibus, tandem roborantibus, flaccidum corpus emendare conatus, æthiopem lavi. Imo a 15. Feb. 1761. crus sinistrum fungoso tumore ad malleolum primo internum, deinde ad externum affectum est; instar veræ spinæ ventosæ malum, dum tumor externe aperiretur, nuda jam ossa ostendebat.

Aprili finiente cum magna dorsi apertura, magnaque boni puris effluentis copia, febricitare cepit, & spina lumborum, dorsique dolere. Febris exin continua fuit, sæpe cum vespertinis, sæpe cum vagis exacerbationibus, cnm dolore spinæ fere perpetuo; quam accubitui puris ad illam, natæque inde rosioni, tribuebamus. A medio Majo febris intensior, diarrhœa argillacea, ut sæpe in suppuratis observamus, dysenteria nonnunquam cruenta, & a 22. Maji fungosi tumores ad articulum cubiti sinistri, ad dorsum dextri pedis. Tandem 7. Junii, finis miseriarum, mors.

Ingens Ventriculus, bonum Abdomen, nisi quod hinc inde, idque potissimum in pelvi, pauxillum flocculenti puris inveniretur, præterque illud tres propemodum Lymphæ libræ. Stylus ulceri inductus moderabatur sectionem præcipuam. Hac lege deteximus saccum quendam, formatum a postica parte Quadrato lumborum, & Psoa magno; anterius Psoa parvo, a majore multum remoto, albido, mucoso, & Peritonæo; a latere interno, corpore quodam calloso, quod spinæ lateri accretum, quodque Psoam parvum multum a majore removebat; a latere tandem externo, Transverso Abdominis.

Porro tria hic summe notanda erant. 1. Saccus nunc descriptus, qui descendebat super Iliacum internum, secundum magni Psoæ latus, ejusque tendinem, angusto ductu, eodemque calloso, donec cæco fine terminaretur

inter tuber ischii, & trochanterem majorem. 2. Apertura, quam natura indicaverat, quamque 18. Dec. anni proxime elapsi feceramus, eo proprie loco fuit, quo Transversus Abdominis incepit haud ultra a Quadrato Lumborum tegi, eadem circiter cum suprema vertebra lumborum altitudine. 3. In magno sacco prius descripto fistula lateralis erat, quæ stylum nostrum ducebat ad infimam dorsi vertebram, eamque scabram & erosam, deinde ascendendo secundum vertebras, usque ad quintam vertebram thoracis. Callositas vestiebat utrinque spinam, vertebræ enumeratæ omnes & corporibus suis, & processibus, erosæ, consumtæ, ichore ac pure undique sordentes.

Considerando igitur 1. puero huic, dudum antequam in Nosocomio susciperetur, spinam dorsi tam extrorsum, quam leviter introrsum, idque loco affecto potissimum, incurvatam fuisse: 2. Tumorem primum non in summo femore, ubi sacci finis erat, sed supra inguen sinistrum adverti incepisse. 3. Cæcum omnino & callosum fuisse finem in femore sacci: 4. In sacco Abdominis præter Psoæ parvi flaccitiem nihil degenerascentis repertum fuisse: 5. Adfuisse lateralem sacci fistulam, quæ cum erosis undique vertebris communicaret: hæc, inquam, omnia considerando, in eam facile sententiam imus, quod ad hujus cachectici, & cacochymici Pueri, spinam dorsi, morbi origo hæserit; quod morbus inde inchoans, sibi viam inter musculos & peritonæum rodendo paraverit; quod copia ac pondere materiæ saccus deorsum elongatus fuerit; quod in fistulam oblongam ultra ossis pubis marginem abiverit; sed quod materia minorem resistentiam supra os pubis, quam infra inveniens, in tumorem primo in inguine collecta fuerit, deinde sensim altiora petiverit.

Sed undenam primo quatuor Libræ puris, purisque continuus semianni spatio fluxus? Pus sane paucum intus delituit, nec in pulmone, aut reliquo corpore ulla vomica fuit. Ex observationibus toties iteratis patuit ad purulentas excretiones annosas solam sanguinis phlogistici diathe-

thesin requiri, quæ continuo se inde liberet: adeoque sanguinem facile a spinæ carie phlogisticam reddi potuisse, & hanc eandem phlogisticam materiem circa spinam deposuisse, sensimque copia ac pondere suo saccum descriptum formasse.

Conclusio hujus capitis est, quod inter innumeros Abdominis tumores & hydropes, in variis hujus operis Tomis recensitos, ne bini quidem sibi similes reperiantur; quodque id omnino certum videatur, quo plura cadavera postliminio inciderimus, eo nos plures inter se dissimiles inventuros casus, quorum dissimilitudines in vita non potueramus deprehendere. Adeoque repeto quod pag. 33. monui. Conclusio denique est, complures semper fuisse casus, itidemque semper futuros, qui Parisinorum curam (ut Tom. 4. Cap. 3. exposita fuit) nunquam admittant; esse quoque ejusmodi, in quibus hæc ipsa methodus a natura per continuum puris effluvium indicata, unice palliet, neutiquam curet, quemadmodum historia pueri, ultimo enarrata, evincit.

CAPUT III.

De Hydrope Pectoris.

---

§. I. *Hydrops Abdominis & Pectoris a nimio hæmorrhoidum fluore: Habitus ventris tympaniam mentiens. Pulmones toti degenerascentes & corrupti, itidemque universa pleura, & tamen nullus ullibi eorum coalitus. Anatome ut per omnia notabilis erat, ita notabilior ob defectum sanguinis in toto corpore.* §. II. *Hydrops pectoris per 14. dies præcipuo suo symptomate, signoque carens, sine nota causa. Anatome exhibet ingentem vitalium partium degenerationem, quæ non expectabatur; nulla calculosæ diathesios signa in systemate urinoso, bilioso, pneumonico, quam suspicati haud immerito*

fueramus. Respondetur ad quæstionem, cur homo hic præcipuo morbi sui signo aliquando caruerit? §. III. Phthisis pulmonalis abscondens notabilem Pectoris Hydropem. Hydrops hic, etsi cognitus debito tempore fuisset, Paracentesi non potuisset sanari. Singularis locus, in quo collecta aqua. Confirmatur ex his omnibus proposita Tomo V. *hujus morbi difficilis cognitio, difficillima curatio. Qui nocturnas anxietates in lecto evitaturi, in sedili se collocant, hos non semper easdem evitare, haud infrequens observatio docet.*

TOmo hujus Operis V. multus fui in hoc morbo describendo, ejusque tum rariore cognitione, tum difficiliore, ne dicam, impossibili curatione, enarrandis; quæ recens observata idem argumentum confirment, nunc tradam.

Die 8. Jan. 1761. homo 30. ann. consilii causa in Nosocomium venit; triennium elapsum esse ajens, cum melancholia ex oppilatis Abdominis visceribus laborans, Hæmorrhoidas sibi provocasset: ex eoque tempore easdem large fluentes quovis mense habuisse: nunc vero a 5. Septimanarum spatio tumidas se quidem illas, at plane siccas, habere. Quatuordecim diebus, ab ultimo fluxu hæmorrhoidali elapsis, tussim sibi natam esse, eamque siccam, & molestam, vires inde minui, jamque ab octiduo & ventrem sibi, & crura tumere. Debilis totus homo apparuit, anhelus, macer, fusco-pallidus.

Homo hic, optimi Medici optimo consilio, fluorem hæmorrhoidalem ante triennium sibi adplicitis provocavit hirudinibus. Verum & optima consilia sua incommoda habent. Toties clari viri id notarunt, quod aperta vasa hæmorrhoidalia sæpe non sufficienter postmodum claudantur, hincque nimio fluore hydropem, ac mortem producant. A *Galeno* in hæc usque tempora id Medicos luxisse, Tractatu *de hæmorrhoidibus* evici. Hinc infidum aliquando auxilium est. Pœnas certe inde homo noster luit. Cachexia dudum affuerat, Tussis accessit 14. die ab ulti-

ultimo fluore, hydropem Pectoris referens; manifestusque apparuit Hydrops Abdominis & Crurum, quo tempore prima vice deficiebat hic fluxus: Hinc evidentissimum fit, Tussim ac Hydropem non a suppressis, sed a nimiis hæmorrhoidibus sumsisse originem.

Datis remediis, potissimum diureticis, hydrops minuebatur, sed sonus Tympaniticorum similis in ventre successit, tumorisque inæqualitas, referens Tympaniam: Diuretica, Purgantia, & Roborantia, aliquo tempore admota, mensis spatio omnem sustulere Hydropem. Sed nullam spem inde concepimus, cum vires decrescerent. 23. Feb. mortuus est.

Nihil tympanitici in abdomine inventum est: sed, quod nos deceperat, & tympanitidem erat mentitum, omentum fuit, quod in inæqualia, oblongaque tubera degenerascens, ac peritonæo horum ope cohærens, ventrem more tympanitico inæqualem repræsentaverat: imminuto quippe plurimum hydrope, non poterat peritonæum sufficienter se ad intestina adplicare, præ tuberibus crassis densis omenti secum connati. Hinc intestina in vacua hæc spatia intrare, aëre sæpe distendi oportuit, adeoque percussum abdomen sonum edere, licet neutiquam in formam tympaniticam perpetuo extensa essent. Jucundum interim videre erat, quam mire decepti essemus. Omentum enim totum ab inferiore parte intestinorum remotum, atque in se revolutum, ab angulo coli sub hepate, usque ad flexuram ejusdem sub liene, in duram, crassam, ac cartilagineam substantiam, digitum pluribus in locis densam, degeneraverat, ubique cum peritonæo connatum. Hinc anatome difficilis erat, præcipue cum intestina tenuia, omento non tecta, cum peritonæo levibus vinculis hinc inde cohærerent. Igitur degenerascens omentum, inæqualitate ventris; intestina, dum flatibus distenta loca inter tubera omenti vacua occuparent, sonitum tympaniticum in percussione abdominis dabant.

Cæterum, peritonæum totum, omnia inteſtina, integrum meſenterium, univerſa pleura, ſuperficiem, ſubſtantiamque ſuam totam, granuloſam habuere; granulis albis, multum eminentibus, duriſque iisdem, & quam proxime ſibi invicem adpoſitis. Hepar, Lien, Renes boni. Renibus pinguetudo nulla. Vix libræ tres lymphæ in toto ventre. Flavedo hujus lymphæ intenſa; num a vehementer tranſſudante veſicula fellea? Bilis cyſtica profunde flava. Levis utroque pectoris in cavo hydrops, a libra dimidia in ſingulis aquæ fuſco-rubræ. Cor in ſubſtantia pallidum, in cavis utrisque multo grumoſo cruore plenum: ad principia vaſorum majorum paucus ſanguis; ſed mox inde complanata aorta, vena cava, vaſa iliaca: perſciſſaque eadem in longitudine, vix guttam ſanguinis dabant. Nec putat quis vulneratis aliis id contigiſſe vaſis; nam a principio ad finem uſque, Cl. collega *Gaſſer*, totumque auditorium medicum, ſicciſſimam anatomen mecum mirabantur. Pulmones toti quanti duris erant tuberculis, ad ſenſum cartilagineis, pleni; tranſciſſi autem, pus undique inter illa tubercula fuderunt. Quod autem mirum maxime, nullibi cum pleura accreti fuere.

Simulata tympanitide deceptos nos fuiſſe, ſupra oſtendi: verum an nos quoque non decepit pectoris perſonatus hydrops? utique a tanta univerſi pulmonis degeneratione tuſſis, anxiæ reſpirationis, anhelituſque, veroſimilius cauſa deducitur, quam ab unica libra liquidi in utroque pectoris inventi cavo. Niſi ſtatuere maluerimus, ſicut diureticis, & hydragogis aquam ventris, ita quoque eam pectoris evacuatam fuiſſe.

An granuloſa tam ſubſtantia, quam ſuperficies membranarum, ad vitæ finem generata eſt a Phlogiſtico illo, quod toties invenimus tranſſudaſſe, & alias, quadam ceu membrana, viſcera, pleuram, ac peritonæum texiſſe?

Cur ſaniſſimi pulmones, ut toties vidimus, brevique novis confirmabo exemplis, tam ſæpe ita accreti Pleuræ, Diaphragmati, Mediaſtino, Pericardio, ut nullo in puncto-

cto liberi sint; & in hoc homine, in quo corruptissimi erant, ubicumque liberi reperti sunt? Causam non bene capio: Hydropem pectoris forte olim copiosiorem, id non impedivisse, firmus teneo; primo quia concretionem hanc, majorem, minorem, in Hydrope pectoris passim invenimus; secundo quia ab aquis versus pectoris inferiora locatis, ut in Hydrope pectoris assolet, superna Pulmonum pars versus jugulum a concretione cum Pleura prohiberi non potest.

§. II. Vir idem, cujus capacissimum Ventriculum pag. 16. descripsi, dat nobis mirabilia observanda. Quippe tribus ille de causis a me aperiebatur. Primo quod calculo laborasset, plurimosque labentibus annis calculos urethra reddidisset; jamque ab anni retro spatio ita immunis a calculi vixisset ærumnis, ac si eodem laborasset nunquam. Secundo quod certo creditus pectore hydropicus, signis hujus morbi primariis, quæ nocte potissimum adfuerant, sub vitæ finem noctibus caruisset. Quod tertio suspicio orta esset, an non Hydrops pectoris, eo quod cessantibus calculi excretionibus & cruciatibus, natus esset, calculosis forte in pulmone concretionibus deberetur? Quod ad calculum attinet, id Cap. VII. dabo; impræsentiarum modo illa, quæ quæstionem de Hydrope pectoris elucident, enarrabo.

Annorum hic ultra quadraginta, cum diem fungeretur, multis ab annis calculo laboraverat, calculos plures urethra excreverat, donec demum remedio quopiam sumpto se calculorum exemtum cruciatu gauderet: ex quo autem hac a calculo immunitate fruebatur, pectore angi cepit, cruribus intumescere, ac tussi molesta, levioreque cruoris sputo vexari. Crevere hæc symptomata ita, ut post elapsos 3. menses nequiverit, nisi in dextrum latus decumbere; anxietates a primo inito somno experiretur; cruribusque interea ac femoribus vehementer tumesceret; ventre interim multis retro ab annis semper a natura, haud vero a colluvie aquarum, tumidulo. Copio-

piosum Oxymel squilliticum cum multis aliis diureticis, Kermes minerale, Gummi ferulacea, interposita Hydrogaga, motus, frictiones, nihil profuere.

Sed insolitum quid contigit ultimis 14. vitæ diebus. Consuetas suas noctes calamitosas ne experiebatur quidem ultra, sed tranquillissimo somno, sex, septem, horarum spatio, lætus fruebatur, ita ut primarium illud Hydropis pectoris signum prorsum evanesceret. Quod autem mirabile erat, si ad beatum hunc statum continuandum solito diutius decumberet, en sensim, quæ nocturnæ olim fuerant, nunc anxietates fiebant diurnæ; imo eundem sæpius in sedili positum invadebant. Crurum autem tumoris, ac universi corporis debilitatis, insigne fuit incrementum, & post 14. optimas noctes demum 12. Maji, cum levi ac vago delirio, obiit.

Sequenti die Cadaver aperuimus, egregius Medicus Aulicus Nobilis *ab Hentschel*, Chirurgus *Leber*, egoque. Purpureum corpus ac lividum, spatio horarum 36. a morte elapso, ad Humeros, Jugulum, Thoracisque tum superiora, tum latera. Venter longe quam in vita tumidior. Costarum cartilagines totæ, infimarum exceptis, osseæ. In dextro Thoracis latere octo libræ fœtidæ, subrubescentisque aquæ, in sinistro vix unciæ paucæ. Cordis bovinæ magnitudinis dexter Ventriculus parietum tenuitate hic vix lineam, ibi sesqui lineam, crassus, cavitate magnus; sinister autem pollicis crassitie, exiguum valde cavum habuit. Aorta, Carotides, Subclaviæ substantia crassissimæ, amplissimæ diametro. Polyposi quid utroque in cordis cavo. Lividi, flaccidi pulmones, quocumque in loco transcinderentur. Hepar lobo sinistro parvum, dextro monstrosum fere, longum ita, ut cum peritonæo circa cristam Ilei connatum esset. Flava ac multa bilis, nulli calculi biliosi. Ventriculus ingens, ut pag. 16. Cap. 1. enarravi. Ren dexter quadruplo majus naturalis, mollis, flaccidus, cætera bonus, sine calculo, ejusdem bonus ureter. Extenuatus ita Ren sinister, ut

nec

nec longitudine, nec craſſitie, digitum excederet, alias nec purulentus, nec calculoſus. Naturalis omnino & ſine Calculo Veſica urinaria. Peritonæum pulvinaris inſtar tumens, lumbos totos in pelvim uſque explebat; corruptamque celluloſitatem eſſe, quæ tantum utrimque pulvinar componebat. Corrupti ac fere conſumpti Pſoæ.

Anatome igitur conſtitit 1. indicationem Hydropis pectoris rite captam eſſe. 2. Nullas calcareas concretiones in pulmonibus eſſe inventas, ut quidem ſuſpicio ferebat. 3. Hominem hunc, qui ſummus olim Nephriticus numeroſos calculos ſæpius excreviſſet, totam Diatheſim demum ſuperaſſe, nec habuiſſe partium degenerationes, ut vocant, eſſentiales; cum Renis ſiniſtri cætera ſani parvitas, mole dextri compenſaretur.

Verum cur placidas adeo noctes ultimis vitæ 14. diebus egit? Phænomenon hoc mihi vix explicabile. Reſpondeo duntaxat me *Tom. V. hujus Operis* evidenter demonſtraſſe ingentem Pectoris Hydropem, in quo nocturnæ anxietates quinque menſibus ſiluerint: tum & alium validiſſimum Hydropem Pectoris, cui anxietas illa nocturna affuerit nunquam: deinde mox daturum me Hydropem Pectoris a morte inventum, una cum Phtiſi Pulmonum, eorundemque peſſima degeneratione, quo in homine Hæmoptoe, cum ſputis purulentis, ac febri hectica, veram Phthiſeos pulmonalis ideam exhiberent, nullo vero modo eam Hydropis Pectoris. Hinc quamvis Phænomeni dati cauſam non intelligo, merito tamen concludere videor id minime mirum nobis oportere videri, quod 14. diebus in vero Hydrope pectoris præcipuum ſignum deficiat; ſiquidem idem & longe diutius, & perpetuo defuiſſe, aperta cadavera demonſtrent.

Quæ ultra circa calculoſam hujus hominis diatheſin, & cor, notata fuerint, hæc ſuis quæque locis dabo; enarrabo modo nunc, quam mox promiſi, hiſtoriam.

Ineunte Junio proxime elapſo cadaver aperuimus, Magn. *D. Keſsler*, Expert. *Guarin*, egoque, hominis, apud

apud quem olim ter, quater, fueram in consilium vocatus, & ubi ex copioso Baccho Hæmoptoem, & sputa purulenta, copiosa, febrimque continuam remittentem, constanter animadvertentes, Phthisim pulmonalem adesse statuebamus; neutiquam vero, cujus nunquam signa videramus, Hydropem pectoris: nisi forte obscura quædam sub ultimis vitæ diebus adesse suspicari forsitan quis potuisset. En vero Anatomen! sex libras aquæ abdomen dabat, $7\frac{1}{2}$. libras dextrum Thoracis cavum, sinistrum libram unam. Pulmonum cartilaginea substantia longe durior, & pluribus in locis fere ossea; ut portione clam mecum lata, publice demonstravi: Vesicularis autem eorum fabrica plurimis sebaceis corporibus plenissima. Substantia denique Pulmonum tota fere diffluens præ corruptione. Mucosi tumores tremuli, gelatinæ instar, membranis conclusi, magnitudine pugni virilis, supra utrumque Renem inventi. Ventriculus commode excipiebat libras 12. aquæ. In Vesica fellea tres polygonati calculi.

Sed modus considerandus est, quo hydrops pectoris hic formatus. Non proprie, ut assolet, in cavo pectoris hærebat aqua, verum Pulmo, inferiore sui parte, ad altitudinem trium digitorum supra locum, quo Diaphragma Thoraci connectitur, Pleuræ, Diaphragmati, Mediastino, intime connatus; superiore autem parte undequaque latitudine duorum digitorum cum Pleura unitus. Porro intra locum cohæsionis superioris, & inferioris, Pleura nuda erat, & $7\frac{1}{2}$. libræ aquæ ad Pleuram nudam accumbentes, removerant Pulmones, eosque sursum, deorsum, atque ad mediastinum, compresserant, quo sibi spatium compararent. Eratque hoc spatium ad costarum arcus; ita ut Pulmo ad latera sterni, & spinæ dorsi arctissime cohæreret, in medio vero Thorace circa arcus costarum nihil Pulmonis esset.

Hinc iterum concludo, polymorphum hunc morbum, gravem posse, diuturnumque adesse, quamvis sui vix

signa

ſigna edat. 2. Confirmari hinc quæ ſuperiore anno ſuper difficillima ejusdem diagnoſi diſſeruerim. 3. Ex loco, quem hic aquæ occupaverint, itidem confirmari, quæ hic aquæ accupaverint, itidem confirmari, quæ de morbi hujus per paracenteſim curatione, ut theoretice potius, quam practice propoſita, adnotaverim: Quippe loco ſolito inſtituta Paracenteſis, Pulmonem accretum vulneraſſet, nullas eduxiſſet aquas. Frequentia hujus accretionis, quæ tanta, ut tertiæ, ſaltem quartæ, mortalium parti contingere *Diemerbroeckio* viſa ſit, curam hanc, ſi inſtitueretur, inutilem ſæpe oſtenderet.

Abſoluturus hoc Caput, Lectoribus in memoriam revoco, quod *Tom. V. Cap.* 3. *Pag.* 52. *& ſeq.* poſt *Piſonem* notaveram; nempe pectore Hydropicos, cum ſubita corporis erectione, a nocturnis anxietatibus in primo ſomno invadentibus, ſe levare advertiſſent, voluiſſe eaſdem poſtmodum in ſedili, erecto corpore dormiendo, prævenire, ſed incaſſum: cum igitur etiam ſic erectos dormientes anxietas invaderet, rationem hujus nocturnæ anxietatis nobis difficiliorem intellectu videri. Sane Hiſtoria penultima priores obſervationes confirmat, in eo adhuc notabilior, quod etiam de die in ſedili dormientem anxietas caperet eadem. Non do equidem hanc obſervationem, ut univerſalem: dantur forte, quibus primum ſomnum in ſedili tranſegiſſe profuerit; ſed contraria *Piſonis*, meaque, ſæpius confirmata obſervatio, caſum ſaltem haud infrequentem eſſe demonſtrat.

CA-

CAPUT IV.

Problemata, & Difficultates.

---

§. I. *Laus Pathologiæ, & frequens certitudo; sed simul ejusdem curta sæpenumero suppellex. Ratio est, quod Pathologia unico duntaxat modo vitam humanam utcumque intelligat, Adorandus vero vitæ Autor, & Fons, vitam humanam posset infinitis concedere, & conservare modis. Exempla, quæ id evincant.* §. II. *Historia curæ Aneurismatis spurii, quæ optime quidem feliciterque peracta, infelicissima tamen, ignotis de causis, fuit. Plenitudo vasorum cunctis conspicua signis, ad mortem usque; Vasorum tamen perfecta post mortem vacuitas.* §. III. *Anatome hominis, cui per annum ante mortem pulsus nunquam debilis, sed semper fortis, durusque, usque ad ultimam luctam mortis, in quo, nulla prægressa evacuatione, nullus sanguis fluidus, sed exile modo filum polyposum in omnibus, iisque dilatatissimis corporis vasis, inventum est. Quædam horum similia, sed imperfectiora, ex* Cl. Lieutaud. §. IV. *Casus feminæ, quæ nunquam symptomata affecti cordis, majorumque vasorum passa, cor & vasa majora monstrosæ ac vitiosæ magnitudinis, totum fere thoracem occupantis, habuisse deprehensa fuit.* §. V. *Anatome portentosi cordis, in cujus substantia ossiculum, & cujus valvulæ tricuspidales non modo initia Coronariarum neutiquam tegere potuerunt, verum etiam Cor digiti amplitudine apertum semper reliquerunt.* §. VI. *Vita, & Respiratio non multum incommoda, cum Pleuræ, Diaphragmatis, Mediastini, Pulmonum, Pericardii, Cordis, majorum Vasorum, firmissima inter sese concretio, sic, ut, nonnisi unicam, eandemque immobilem prorsus molem, præ se ferret.* §. VII. *Affecti ossis sterni, mortisque mirabilis historia, in qua nec sufficiens causa morbi in vita, nec vera causa mor-*

tis

tis in cadavere, detecta est; & in qua febris hectica cum omnibus suis signis adfuit, excepto eo, quod & obesum, & torosum, ad ultimum usque vitæ halitum, corpus perseveraverit. §. VIII. *Testis contusio generat horrenda in abdomine; itidem seminis abundantia & corruptio citra contusionem. Stupenda Anatome. Castratio provectum eousque morborum non tantum non curat, sed mortem accelerat calamitosam. Quædam in hanc rem ex* Hildano, *aliisque. Consilium præcavendi.* §. IX. *Tumor in Tibia ex contusione natus, 30. annis inculpate gestatus, tandem malignus factus, curatur enucleando. Recrescens irritamenta patitur, generatque Emprostotonon, & Maxillæ Tetanon. Ablato tumore, hæc symptomata perseverant, occidunt. Doctrina magni* Hippocratis *circa Tetanos. Calor urens in Ardente febre vix auctis Thermometri gradibus. Tetanus musculorum & tendinum, diu a morte superstes.* §. X. *Anatome intricatissima, in qua omnia intestina tenuia, & crassa, a sua externa tunica separata inveniebantur, & ex eadem, tanquam ex vagina, aut theca, evaginabantur illæsa. Demonstratio hinc confirmata* 1. *quod intestinam suam tunicam extimam a Mesenterio, ac Mesocolo, mutuentur.* 2. *quod ligamenta coli a tunica externa potissimum oriantur. Determinatur justa Intestinorum longitudo. Difficultates circa veram hujus morbi naturam.* §. XI. *Hernia intestinalis, vaginalis, & causa Ilei morbi vehemens, longis ab annis in corpore præsentes, sine ullis suis signis, aut symptomatibus. Anatome.*

PAthologia nititur quatuor potissimum fundamentis, quorum primum quidem Anatome est, quæ omnium humani corporis partium figuram, molem, situm, variumque cum aliis nexum, & harmoniam, docet. Alterum est Physiologia, una cum Mechanice, Hydraulice, ceterisque adscitis Physiologiæ Disciplinis. Hæc partium per Anatomen cognitarum destinationem, usumque, exponit, indeque humanarum functionum & actionum exercitium explanat. Tertium ejus fundamentum merito ha-

betur experientia medica, eaque eo quidem tempore potissimum capta, quo illæ ipsæ functiones, earumque instrumenta, aut otiantur, aut læduntur, aut destruuntur. Quartum denique tum omnium in genere Cadaverum inspectio est, tum præcipue eorum, quorum morbi, dum viverent, attente considerat fuerant, diligenterque adnotati.

His innixa Pathologia, sæpius morbos multos a principio ad finem ita explicat, ut nulla certior, evidentiorque Demonstratio haberi in Physicis queat. Constatque inde Pathologicum bonum esse neminem, qui non simul bonus Anatomicus, qui non accuratus existat Physiologus. Ut enim linea recta ad curvæ nos adducit in cognitionem, ita sani, vegetique hominis, intellecta Natura, functionumque integritas, nos in intellectum ducit causarum, quæ earundem functionum læsionem, perversionem, destructionem, soleant producere.

Verum enim vero occurrunt nobis sæpenumero morbi, quorum Phænomena laudatis hisce ac necessariis principiis haud modo non explicantur, sed iisdem plane adversantur. Ecqua tandem hujus causa portenti? Paucis dicam. Eorum, quæ ad hominem pertinent, multa novimus, omnia non novimus; & quod res est, vitæ, ut ita dicam, ignoramus latitudinem. Perennat siquidem illa quandoque, idque notabiliore tempore, interea dum otiari videantur, imo dum destructa, aut inepta saltem, ea organa, illa vitæ appareant instrumenta, quæ quidem ex veris Artis principiis ad vitam, vitæque functiones, absolute necessaria statueramus. Velimus, nolimus, hic, hic inquam, curtam nostri ingenii supellectilem fateamur oportet: incipimusque sub his Velamentis Illum detegere, quem Fontem Vitæ Sacra vocitent, qui dum secundum nostra Anatomica, Physiologica, Mechanica, Hydrostatica, Hydraulica, Hygraulica principia, vitam conservat Mortalibus, Naturæ se monstrat Autorem; dum vero reclamantibus hisce legibus eandem perpetuat, Omnipotentem sese, infinitarumque, ut ita dicam, Naturarum Creatorem esse, & ut paucis omnia

com-

comprehendam, libera Voluntate cuncta se agere, ostendit.

Quum plura observata mea propria argumentum horum, quæ dixi, subministrent, præcipua collegi, & ordine enarrabo.

PROBLEMA PRIMUM.

FEmina 65. ann. optima sanitate semper gavisa, corripitur media nocte 22. Martii 1761. anxia respiratione ac leviore hæmoptoë. Vocatur extemplo, Venam qui secet, Balneator. Is porro, instrumento suo resiliente, arteriam tundit, ingentique saltu prosilientem cruorem comprimere satagens, nonnisi tertio repetito adparatu compescit. Adstantes Chirurgum exonerant, retrotractum ab ægra brachium causati.

Vulnus, ad 12. diem non amoto apparatu, vidimus 18. die ab eodem inflicto, deteximusque ingentem in humero, ac brachio a compressione tumorem. Pulsus in carpo fortis, & calor, vel arteriam haud valide compressam esse indicabant, vel nunc per laterales arterias ex Humeraria ortas, jamque dilatatas, sanguinem in laterales arterias, quæ ex brachiali arteria ante, postque ejusdem bifurcationem egrediuntur, nunc retrogrado motu inferri in arteriam brachialem, aut radiæam, atque circuitum humorum in manu hoc modo resuscitari.

Sphacelus humeri præ foribus adstans, citam operationem poposcit. Perfecit eam *D. Leber* Assistentibus D. Chirurgis *Homburg*, *Fischer*, *&* *Reichberger*. Methodum comprimentem intercipienti prætulimus, ob rationes Tom. 4. Cap. 2. §. 10. laudatas. Apposita machina tortili supra arteriam humerariam, Operator sondam cavam induxit in vulnus cutis, atque cava omnia esse detexit. Integumenta supra sondam cavam transcidit ad digiti lon-

gitudinem, eduxitque ſanguinis grumoſi, nec dum fœtentis, libram dimidiam, & prudenti digito quaſvis hujus maſſæ reliquias abſtulit; tunc ſondam prudenter deorſum in vulnus duxit, ut prius, ita & nunc, caute evitans vulnus arteriæ, arteriamque ipſam; ac congrumatum ibidem ſanguinem, cute ad pollicem latum perſciſſa, eduxit.

His factis relaxavit pauliſper comprimens Inſtrumentum, quo rite contueremur Arteriæ vulnus. Horruimus profecto videntes idem quatuor lineas longum, ita ut accuſatio retracti ſub venæ ſectione brachii confirmari videretur. Portio aponeureticæ expanſionis Bicipitis Brachii ſuo erat loco. Arteria Vulnerata Humeraria fuit ante ſuam in Radiæam & Ulnarem diviſionem. Quodque Tom. 4. Cap. 2. de corpore rotundo immobili, ad Vulnus Arteriæ notavi, idem hic quoque invenimus, formatum a vagina celluloſa arteriam, venam, nervoſque, hic loci involvente. Hæc valida nimirum compreſſione a Chirurgo facta cum ipſa Arteria ubique conglutinatur, coaleſcitque, eo excepto loco, quo vulnus eſt. Vis enim ſanguinis hanc celluloſitatem a ſe repellit, ſuoque in illam impulſu tumidam, atque rotundam efficit.

Adverteramus porro loco citato, in aliorum, noſtriſque caſibus, Aneuryſmata ſpuria integre curari ſola compreſſione externa, quando Vagina hæc ſic cum Arteria coit, ut ſanguis per vulnus arteriæ in ſaccum hunc ſe penetrans, nequeat amplius latera ſacci, cum arteria coalita, ab eadem removere: curari vero minime, ſi compreſſione nec ſufficienter, nec tam feliciter facta, impetus cruoris, in ſaccum inſilientis, latera ſacci hinc inde ab arteria removeat, ſeque hinc furtim per totam diffundat brachii, humerique celluloſitatem. Atque præſens caſus cum ſic ſe haberet, non poterat compreſſione ſola, ſed operatione quadam inſtituta, curari. Porro cum hoc ſacco arcte unita Aponeuroſis erat, vi compreſſionis.

Edo-

Edocti igitur Aneurismata egregie curari relictis his cunctis concretis portionibus, eluimus primo brachii ac humeri vulnus, vulneri Aponeuroseos pulverem fungi Agarici inspersimus, totique sacco: dein Agarici rite compressi laminas ordine septem, sensim grandiores, imposuimus, & compressam, ut vocant, desuper; tandem idonea ligatura totum firmavimus adparatum. Brachio, humero, manui, fomentum vini, aqua calida diluti, adpositum est.

Conquesta licet ægra dolorem, bene tamen toto eo die habuit se, & usa Emulso cum Diacodio, ac Nitro, bene dormivit. Die sequenti bene habuit, ad Vesperas autem febris magna orta est, cum anhelitu, stupiditate, desipientia levi, pulsuque celeri, forti, duro. Unde ad octavam vespertinam unc. vj. sanguinis sano de brachio eduximus, & misturam Aquæ Hyssopi, oxym. squill. ac stib. diaph. dedimus. Refrigeratus sanguis rubram insulam bene consistentem, crustamque inflamm. densam, hinc albescentem, inde leviter rubentem, formabat. Impetuosius vena exsilierat. Interim Brachium aneurysmaticum naturaliter calebat, infraque ligaturam pulsabat, circum ligaturam autem anxie circumspicientes, omnia sicca læti deprehendebamus. Ita ut hucusque nullam, hac saltem de causa, inquietudinem animo foveremus. Hora vero undecima adparatus leviter madere, tingique, observabatur. Ilico tamen hæmorrhagiam hanc incipientem constrictior Machina tortilis compressit. Ægra interea somnolenta fiebat, & ad mediam horam primam pulsus, etiam sub ligatura, fortior deprehensus est. Ad primam nocturnam expiravit, horis 41. ab operatione elapsis.

Ad 8. matutinam brachium examinantes, deprehendimus vix 5. aut 6. uncias sanguinis hæmorrhagia illa exivisse: id enim exacte nos inspectis linteaminibus determinare didicisse Tom. 4. Cap. 6. evici. Ergo non pe-

rit hæmorrhagia; 1. quod post cohibitam eandem, inventus sit fortior pulsus. 2. Quod modica admodum copia effluxerit. 3. Quod sanguis, dum paulo ante de Vena educeretur, valido jactu prosilierit.

Neque a Gangræna, compressionem validiorem haud raro sequente, extincta est. Pulsus namque sub eadem semper manifestus ad mortem usque fuit, & manus egregie semper caluit, imo ipse anatomicus conspectus quamvis gangrænæ suspicionem amovit.

Examinantes deinde operationis apparatum, invenimus illum egregie adhærere, infimamque agarici lamellam adeo vulneri esse infixam, ut scalpello inde amovenda fuerit. Figuram vulneris eidem pulcre impressam, Clar. Professor *Gasser*, qui ipse eam a vulnere vi amoverat, nobis omnibus demonstrabat. Sanguis sub agarico in sacco congrumatus & consolidatus fere totus. Quamobrem merito conclusisse videmur levem illam Hæmorrhagiam ex laterali vase, alicubi in integumentis non compresso satis, ortam fuisse.

Horum recensione crediderim, quosvis æquos rerum æstimatores concludere 1. Operationem egregie institutam fuisse. 2. Mortem neque ab Hæmorrhagia, neque a Gangræna, contigisse. Quænam igitur causa Mortis? Prosequamur reliquam Anatomiam.

Viscerum bona conditio. Sed vasa universi corporis, majora, minora, ita & flaccida, & vacua invenimus, ut sicciorem Anatomen nemo viderit. Sanguis unice inventus est fluidissimus in basi cranii ad unc. ij. copiam effusus, ita ut ibidem videatur vasculum fractum fuisse.

Repetamus igitur Historiam totam. Quinque ante mortem horis pulsus, celer, fortis, durus, proinde phlogisticus, fuit. Sanguis de vena tusa vere inflammatus prodiit, saltu exsiliens, vi reprimendus, dum vena clauderetur. Exigua admodum Hæmorrhagia fuit. Post venæ sectionem & hæmorrhagiam, dimidia ante mortem ho-

hora, fortior deprehenſus pulſus eſt tam in affecto, quam ſano brachio. Interim ſanguis nullus in arteriis, veniſque fuit, ne ejuſdem quidem illa minima columna, quam a minima arteriæ contractione manere oportere vulgo credimus. Vacuitas perfecta æque in venis, quam in arteriis.

Itaque mortis cauſam proximam video a compreſſione, quam ab effuſo intra cranium ſanguine Medulla oblongata, Nervorumque origines paſſi ſint; vitam tamen exſanguis corporis, cum ſignis ad mortem uſque plenitudinis vaſorum, cum non capio, lubenter aliis, me in arte verſatioribus, exponendam relinquo.

§. III. PROBLEMA ALTERUM.

ARthriticus homo, de quo Tom. 5. Cap. 5. pag. 86. *& ſeq.* & in Diſſertat. *de Irritab. & ſenſib.* egi, in omnibus ſuis calamitatibus, durum, fortemque pulſum nunquam non habuit; ut toties mecum per longum ejus morbum Medicinæ Studioſi obſervarunt mirabundi. Conſtanter hic pulſus adfuit, niſi morte jam adſtante præ foribus. Cum mortuum illum 2. Octobr. 1759. aperiremus, invenimus Aortam univerſam, Arterias Emulgentes, Iliacas, Femorales, amplas quidem, ſed flaccidas, ſuo in cavo ad crura uſque, gerentes nihil, quam filum, ſive chordam tenuem, albam, polypoſam, quæ craſſitudine inæqualis, in maxima ſua diametro vix ſeſqui lineam haberet, pluribus in locis lineam vix excederet, dum interea vas columnam digito craſſiorem ſine ulla extenſione continere potuiſſet. Cor itidem craſſum, pallidum, vacuum, habens tantummodo dextra in auricula, ſinuque quid polypoſi, & in ſinu ſiniſtro pauculum grumoſi cruoris, in ſubclaviis atque carotidibus arteriis, funis, ſive filum polypoſum, vix lineæ fuit.

Ad venas autem quod attinet, Cava, atque Renales, diametro maximæ; ſed vacuæ; excepto filo, illi ſimili, quod in arteriis inventum, ſed hinc inde filo arterioſo linea craſſiore. Aquam multam utrunque pectoris cavum habuit, ſanguinem vero nullum; ita ut æque ſicca hæc, quam proxime præcedens Anatome fuerit.

Nullas evacuationes paſſus hic homo eſt, quia nec habuit ſufficientes: cum tranſpiratio, ſudor, alvus, urina, poſtremis vitæ diebus penitus deficerent; atque a menſis retro ſpatio parcius debito fluxiſſent. Quæ ergo vitæ ratio in illo homine fuit? Non ſanguis, ſed chorda polypoſa in vaſis fuit, tenuis adeo, ut vaſorum parietes ad columnam decuplo craſſiorem vix adplicare ſe ſe contrahendo potuiſſent. Interim homo vixit, & perpetuo forti ſuo, duroque pulſu, in diuturnis ſuis ærumnis nos omnes in admirationem rapuit. Unde rogo, cum evacuationes non modo non præceſſerint, ſed quæ neceſſariæ, dudum & imminutæ, & ſuppreſſæ fuerint; cum nullus fere ſanguis cunctis fuerit in vaſis; cum denique vaſa ampliſſima amplecti filum hoc tenne, ſi fluidum adhuc in vita fuerit, nequiverint; undenam vita hæc miſera tamdiu protracta? & protracta quidem perpetuo, cum duro, fortique pulſu?

Cl. Lieutaud in Epitome Med. Pract. 1759. *Pariſiis* edita, ubi Annemiam ad claſſes morborum refert, aſſeverat vaſa ſanguinea interdum uſque adeo ſanguine vacua reperiri, ut caput, pectus, & abdomen, tam ſicca ſint, ut ceram referant, vaſa minora tum omni carere ſanguine, majora ſemiplena eſſe, utrumque genus aere turgere. In Virgine, cui anni ſpatio ſanguis centies detractus fuerat, ſubito extincta, cerebri vaſa ne veſtigium quidem ſanguinis oſtendiſſe. Homini ob frequentiores in morbo acuto venæ ſectiones Leipothymia poſt menſem, & mors, contingunt. Adverterant tamen paulo ante mortem vires reparari, & priſtinum redire homini colorem. In cadavere vaſa cerebri penitus ſicca, cor ſanguine vacuum

cuum reperiſſe ſe, omneſque ſectiones plane ſiccas feciſſe, Vir Clarus teſtatur. Sed evacuationes hic prægreſſæ ſunt; in caſibus vero binis noſtris, vel vix notabilis evacuatio, vel nulla, prægreſſa eſt, in quam tantæ vacuitatis vaſorum cauſam refundas. Quanquam in *Lieutautii* cadaveribus difficultate non careat, vitam aliquantiſper productam fuiſſe, cum tanta humorum penuria.

§. IV. PROBLEMA TERTIUM.

FEmina 37. ann. menſe Septembri 1760. in Noſocomio *Paſmanniano* ab Ictero curata, inde exivit renitente optimo ibidem Phyſico *Collin*, cui mens erat eam firmioris ſanitatis reddere, antequam domum repeteret: aucta poſtmodum debilitate, & difficili reſpiratione, Noſocomium repetiit, ineunte Decembri. Licet reſpiratio nunc difficilior eſſet, tamen nunquam ſive quando ictero olim laborabat, ſive nunc ſecundo ſuſcepta, ullum cordis vel dolorem, vel palpitationem paſſa, conqueſtaque eſt; nunquam intermittentem, inæqualem, remittentem, pulſum habuit, niſi ad mortem, quæ a febre, & extrema debilitate contigit 14. Decemb. Cor cum Pulmonibus exemptum *Cl. Collin* pro publica demonſtratione ad me miſit.

Ut in enarranda hac Anatome merite capiant benevoli Lectores, monitos eoſdem volo, in ponderibus numerandis me ubique pondus commune medicum 12. unc. intelligere; in menſuris autem capiendis me pedem ſumere, pollicemque *Viennenſem*. Pollex *Viennenſis* $_{3}$. lineæ minor eſt *Pariſienſi*; $\frac{4}{3}$. longior *Rhenolandico*; dimidia linea longior *Londinenſi*. Captæque fuerunt omnes hæ menſuræ poſtquam cor $2\frac{1}{2}$. diebus in ſpir. vini aquæ miſto ſervatum, adeoque utcunque contractum eſſet.

Cor cum radicibus majorum vaſorum elotum, deterſum, mollique linteamine probe exſiccatum, pondus librarum duarum æquabat. Magnitudo autem cordis, pondusque, maxime a mole Ventriculi ſiniſtri naſcebatur. Capacitas Ventriculorum tanta, ut ultra duas libras caperent ambo, ſicut exacte capta menſura docuit. Dexter Ventriculus in longitudine perſciſſus, & ſitu naturali in tabella explanatus, ſex pollicum, ſeu ſemipedis, latitudinem, prope baſin cordis habuit; ſiniſter Ventriculus octo pollicum. Circumferentia baſis cordis pedis integri cum $\frac{1}{3}$. pollicis. Oſſea Aorta ad baſim cordis abſciſſa 4. pollicum in circumferentia fuit. Cordis ſiniſtri denſitas firma, compacta, dura, erat 10. linearum. Dextri autem craſſities naturalis. Longitudo dextri ventriculi cum ea ſiniſtri æqualis. Capaciſſima Aortæ altitudine hinc 3. illinc 4. linearum, totoque in ambitu, oſſeum fuit; per univerſum autem ejus decurſum inſulæ oſſeæ, a ſe invicem remotiores, inventæ ſunt. Pulmones boni quidem, ſed ob cordis molem parvi, & in ſuperiore thorace tantummodo inveniendi.

Si hæ omnes adeo inſignes mutationes intra breve ſpatium prope mortem generari potuiſſent, in promtu reſponſum haberetur ad quæſitum, cur femina nunquam anxietatem ad Vitalia, turbatos nunquam perceperit pulſus? At vero Hiſtoria tota innuit a longo retro tempore enormem hanc Vitalium viſcerum degenerationem ſumſiſſe originem; dum interea, quæ eam denotarent, ſymptomata minime obſervarentur. Utique cor ita monſtroſum, ut, explens maximam Thoracis capacitatem, pulmones anguſtum in ſpatium cogat; Cor idem præ denſitate indurata vix contractile; adeo capax, ut ultra duas libras liquidi contineat; Oſſeus Aortæ annulus; Aorta dilatatiſſima, atque indurata, pluribuſque latis Oſſeis inſulis vitiata; hæc, inquam, omnia cum pulmone vix ſanguinem tranſmittente, vix explicabili, debuerunt neceſ-

ſario

ſario ejuſmodi humorum feciſſe Circulum, quem Phyſiologicæ leges explicare nequeunt.

§. V. PROBLEMA QUARTUM.

IN conſilium vocabar finiente Novembri 1760. ad Viduam quinquagenariam, cum pie defuncto D. *Erndl*, & egregio Viro, Noſocomii Hiſpanici Medico, *Haſenöhrl*, Autore egregiorum binorum tractatuum practicorum. Erat ſpaſmis illa, anxietatibus, animi affectionibus, maxime iræ, perquam obnoxia. Paregoricis, ac Neuroticis, hinc olim levata, jam haud levabatur ultra; quin potius animo incepit linqui. Judicavimus omnes Vitalia, ſi non protopathice, quod veroſimile, ſaltem deuteropathice, affecta eſſe. Hydrops pectoris ſui quidem ſuſpicionem fecit, verum palam afferi, præ multorum defectu ſignorum, non potuit. Die 15. aut 16. exinde elapſo, extincta eſt.

In cadavere hydrops pectoris demonſtrabatur. Cor cum vaſis exemtum publico examini ſubieci. Ambitus vacuati cordis fuit ad baſin 9. poll. 7. lin. Ambitus cordis in medio 9. poll. 5. lin. Altitudo a cuſpide ad baſin 4. poll. 2. lin. Oſſiculum oblongum in ſubſtantia ſuperioris partis ſiniſtri Ventriculi, digitum immiſſum mox afficiens, & ſic ſe detegens, longitudine octo linearum, in media latitudine trium linearum, duriſſimum. Auricula ſiniſtra repleta erat materie craſſa, ſebacea, inæquali, & cum auricula firmiſſime accreta; in dextræ auriculæ cornu quoque quid ſimile fuit.

Valvulæ tricuſpidales ad Aortam bonæ quidem figuræ, at duriſſimæ, totoque margine oſſeæ: corpuſcula autem eorum rotunda, a *Morgagni* tam bene deſcripta, tum univerſa duriſſima erant, tum unum triplo majus, oſſeum. Valvulæ Venæ pulmonalis fere unitæ in unicam,

eam-

eamque latam Zonam, ſed naturali duplo majorem, craſſam, inæqualem, duas lineas denſam.

Ambitus Aortæ ad baſin cordis 4. pollicum; ad curvaturam ſuam 4. poll. 2. lineis minus; ubi ſubclaviam generat $3\frac{1}{3}$. poll.; Ambitus Arteriæ pulmonalis 3. poll. 8. lin. Trunci coronariarum ſemipoll.

Valvulæ ad Aortam tegere, ac claudere Coronarias non poterant, licet eaſdem tenaculis fortiter attraheremus. Hoc ſæpe. Unde *Morgagni* ex 18. cadaveribus invenit 13. eſſe, in quibus idem obſervatum.

At non modo Valvulæ non tegebant originem Coronariarum, verum etiam breves, induratæ, contractæ cum eſſent, haud tantum non claudebant aperturam Arteriæ, ſed tale, ad minimum, ſpatium in medio relinquebant, ut Aorta communis magnitudinis per illud commode tranſiviſſet. Jamque dudum id ita fuiſſe, Valvularum craſſitudo & durities, oſſiumque in una corpuſculum, demonſtrabant.

Porro quis circulus, qualiſnam ſanguinis motus, corde ſiniſtro ſemper aperto, & aperto ad tantam amplitudinem? certe in Arteriæ ſyſtole dum ad Arteriarum fines reſiſtentia eſt, hac via patula, multum ſanguinis in cor refundi oportuit. Valvulæ enim non obſtitere. Proinde debuit cor continuo ex aorta ſe contrahente ſanguinem copioſum recipere. Unaque modo columna a corde per arteriam, numquam intercepta, ſemper integra fuit. Nec ſpatium in hoc ventriculo fuiſſe videtur ad excipiendum pulmonalium venarum ſanguinem. Si nunc conſideremus vitium hoc antiquum fuiſſe, ut ante patuit, quæritur phyſiologica circulationis in hac femina, quantumvis vitioſa fuerit, expoſitio, & modus.

§ VI.

§. VI. PROBLEMA QUINTUM.

REvoco huc casum, quem Tom. 2. *Rat. med.* cap. 8. dedi, hominis scilicet, qui insolubili, & antiqua concretione, connatas mutuo inter sese quascunque Thoracis partes habuit, Pleuram, Mediastinum, integros Pulmones, eosdemque iterum mutuis inter sese lobis, Pericardium, Cor totum; ut proprie loquendo omnes hæ partes nonnisi idem, unicumque viscus referrent. Nec singularis hic casus est, duos similes Pueri & Puellæ Cap. VI. dabit. Quæritur, quis hic vitæ fuerit, circulationisque modus?

§. VII. PROBLEMA SEXTUM.

PUella 14. annorum anxia pectore, difficulterque respirans, cætera sana fuit. Nata 16. annos, mensium fluxum ter passa est, sequenti vero triennio nunquam. Anno vitæ 18. nascitur ipsi in sterno tumor, materiem fluctuatione designans. Cum hoc tumore prima vice ad nos accessit die Decemb. 30. anni 1758. Quia vagæ febres aderant, copiosamque materiam in hoc tumore interno de pectore ortam, suspicabamur, credidimus vel ab ejusdem resorptu, vel ab ossis carie, has febres nasci. Ea de causa aperuimus tumorem, ex eoque pus tum illo tempore, tum deinceps quotidie, vidimus effluere. Binis elapsis exinde mensibus, nempe finiente Februar. 1759. novus apparuit altiore sterni loco fluctuans tumor; qui itidem apertus jugi fluore stillavit. Cortex peruvianus, & lactea diæta, febres egregie profligarunt. Aprili mense novus tumor cum ossis prominentia, sed is sponte re-

receſſit. A Majo menſe ad Novembrem fluentibus jugiter ulceribus, ſaniſſima vixit, res domeſticas Parentum in ædibus optime curavit. Menſtruo fluxu Majo, Junio, Julio, Auguſto, gaudebat, deinceps vero haud ultra. Nov. 16. eam denuo intra Noſocomium ſuſcepi, eo quod novus tumor in depreſſiore ſterni ſede appareret. Apertus is, perpetuo deinceps fluxit. Sponte aperiebatur & quartus. Febres denuo continuæ remittentes, vix ultra cortice & lacte moderandæ, fecerunt vehementem materiæ ab oſſe ſterni, vel forte ex Mediaſtino reſorptæ, ſuſpicionem. Poſtremoque hoc tempore Tuſſis acceſſit, ac puris ſputum, tandemque vomitus, ſingultus, diarrhœa, conſuetis immorigera remediis; ſuperſtite nihilominus pulcra corporis, facieique toroſitate: ita ut cortex, & lac corpus pulcre viderentur ſuſtinere.

Hac rerum conditione in conſilium vocavi optimos Chirurgos noſtros: *Homburg* Chirurgum SS. MM. *Leber* Noſocomii Chirurgum, jamque Chirurgiæ in hac alma Univerſitate deſignatum Profeſſorem, *Reichberger* optimum ad *S. Marcum* Chirurgum, Veteranum Chirurgiæ Doctorem *Reutter*; quibus ſeſe, præter egregium Medicum *Erndl* adjungere dignatus eſt Ill. *Præſes*. Quærebatur quæ morbi ſedes, quæ ejus natura foret? Equidem ſternum quatuor diverſis, & manantibus, & inter ſeſe, facta injectione, communicantibus foraminibus, pertuſum erat, per aperturam autem inferiorem ſpecillum ad profunditatem ſeſqui pollicis immergebatur, ſurſumque ductum liber aliquantiſper ambulabat. Idem ſpecillum ſuperiori foramini inductum circa 3. & 4. coſtam lateraliter pollicis latitudine intrabat; ut communicatio ſic eſſet a ſterni ulceribus ad quandam ſeu fiſtulam, ſeu cavitatem lateralem. Cavitas autem illa lateralis non videbatur in ipſam pulmonum abire ſubſtantiam, ſed inter pleuram ac pulmonem; aut potius pleuram inter, coſtaſque, & muſculos: ſiquidem aër fortiter inſpiratus, & expiratus, admo-

motam candelam minime movebat. Pronum inde fuit cogitare forsitan in dilatato Mediaſtino Vomicam latere, quæ ſenſim ſibi viam per exteriora moliretur, & quæ ad ſuperiora ſterni lateralem haberet proceſſum. Quærebatur 2. in hoc conſilio, foretne alia, quam quæ adhibita hucuſque eſſet, adhibenda curandi norma? An perterebratio oſſis, ut *Galenus* feciſſe ſe ſcribit, qui quoque corrupti Pericardii portionem, oſſe terebrato, abſtulit; nudique conſpexit cordis motum? Qualem operationem quoque factam hiſtoria famoſi *Adæmoni Becker* teſtatur, qui ipſus in oppoſito ad parietem ſpeculo proprii cordis motus contemplatus fuerat? Verum ab una parte ſternum, inæquale, & gibboſum admodum, Trepanum difficulter admiſſurum eſſet; & ſuſpicio duntaxat, non certitudo, aderat, ſub eodem inveniendæ in Mediaſtino Vomicæ: ſiquidem non Mediaſtinum modo, verum etiam quævis partes, tum proxime adjacentes, tum remotius ſitæ, circa ſternum ea, qua turgent, materie, evacuare ſe poſſint; unde fruſtra forte foret Terebratio. Ab altera parte quatuor diverſis aperturis cum pus manaret, habebat Natura, quo ſe expurgaret.

Concluſio igitur fuit præſentia ſymptomata mitigare; corpus decocto Bardannæ, & lacte, implendo, & depurantibus injectionibus hucuſque adhibitis ſubſtituendo novam, quæ aliquoties mire profuerit in ſimilibus; ſcilicet cocta uncia media Colcotharis Vitrioli in aqua per ſemihoram, ut libra liquidi ſupereſſet: quibus per aliquod tempus continuatis, novum conſilium ſuper agendis convocandum eſſet. Atqui Vomitus, ſingultus, diarrhœa, nulla ratione curabantur, ulcera ſiccabantur, vires cito concidebant, octiduo poſt conſilium elapſo, moriebatur.

Cadaver pulcre toroſum, pingue, craſſum. Craſſum omentum, adeo magnum, ut univerſum abdomen tegeret. Colon appendicibus innumeris pinguiferis cinctum. Ventriculus, Inteſtina, Diaphragma, Jecur, Splen, Mediaſtinum, Cor, Pulmones, qui in dextro cavo thoracis mul-

multum, in finistro parum, cum Pleura cohærebant, optimi, saniffimi.

Cum igitur omnia Viscera summam spirarent sanitatem, sternum examinandum accuratius fuit. Incrassatum illud, convexum valde, tribus in locis erosione perforatum, pluribus plagis nudum, carie exesum, ab interiore parte saccum gerens, quem pleura a sterno, costisque, recedens formaverat; nempe ad trium digitorum latitudinem, in tota fere sterni longitudine, Pleura utrinque recesserat a costarum cartilaginibus, & anteriore parte musc. intercost. internorum, una cum sua productione media, Mediastinum format. Pollicis distantia Pleura hic a sterno distabat, non tantum quia retropulsa a contenta materia, sed quia sternum, ut dixi, convexum erat. Paucum pus hic aderat, quia ab octiduo vix quid effluxerat, sed certo certius videtur a pure copiosiore hic collecto, formatus olim hic saccus, sive hoc puris receptaculum fuisse.

Hoc ipsum receptaculum communicabat cum sinu, seu appendice ejusdem oblongo, cæco utrinque, in Thorace locato, inter pleuram, & musculos intercostales, digiti longitudine: Pus nunc paucum inerat ita ut vix intra Thoracem hi sinus prominerent. Ossa costæ 3. & 4., numero a superioribus ducto, utroque Thoracis in latere, circa sinus illos exesa, scabra, tamen alba: unica in plaga Musculus intercostalis internus multum, externus parum, exesi erant.

Phænomena morbi, mortisque considerando, mortis causam quærendo, hæreo aqua. Pure copioso olim fluente, sanissima vixit; domesticos alacriter peregit labores. Posthac quamvis pus copiose manaret, hecticæ febres, cortice insuperabiles, vomitus, singultus, diarrhœa, vehementer eam affligunt. Tandem siccis fere ulceribus, vomitu, diarrhœa, singultu, auctis, intra octiduum moritur. Periit quidem hæc Juvencula omnibus quidem symptomatibus hecticis, sed non modo citra hecticam corporis, humorumque

con-

consumtionem; verum etiam cum venusta musculorum torositate, cum totius obesitate corporis. Colliquescens, seu, ut in scholis loqui amant, colliquativa diarrhœa Phthisicorum more, vitam extinxit; corporis pulcra torositas, & obesitas, viscerum omnium illibata integritas, colliquescentem morbum plane negant. Neque enim, si sterni territorium cum finibus suis lateralibus excipias, quidquam toto in corpore, quod sanissimum non fuerit, inveneris. Totum vitium fere extra leges circulationis hæsit.

An pus fundum receptaculi post sternum copia, ac pondere suo, in Diaphragma pressit, atque illud convellendo, singultum, vomitumque genuit? vix videtur, cum ultimis vitæ diebus sicca ulcera, & saccus fere vacuus fuerit, interea dum eadem symptomata pergerent.

Nunquid vitium in osse sterni natum prius fuerit, & quidem a valida Thoraculi in sternum compressione, quam sero deteximus? An proinde nata sanguinis phlogistica diathesis ab osse affecto, quæ quotidie per idem os evacuaverit se sic, ut corpus maneret sanissimum? An hæc ita aucta postmodum Diathesis, ut licet plurimum ulceribus efflueret, multum tamen sanguini intime commistum hæserit? Nunquid hinc 10. ante mortem septimanis Diarrhœa, vomitus singultus? Et denique an ultimis vitæ diebus cum ulcera siccessent, sanguis nimia copia phlogistici oneratus, adeoque per minima vascula transfluere ineptus mortem induxerit?

Si simul corpus dudum extenuatum, & emaciatum fuisset; causam manifestam interitus deprehenderemus; prout *Tom.* 2. *Cap.* 2. & passim in omnibus reliquis Tomis, multorum cadaverum sectione demonstrare conatus fui: verum quia viscera omnia sanissima, corpus obesitate, ac torositate conspicuum fuerit, explicatio morbi, mortisque deficit.

§. VIII.

§. VIII. PROBLEMA SEPTIMUM.

JUvenis 25. annorum ad *Fratres Misericordiæ* se contulit, eo quod a contusione ad inguen, testemque dextrum, sibi sexenni facta, dolorem jam, tumoremque ingentem perciperet. Contulerat multum augmento hujus, quod Herniam esse quidam rati, Brachierium admovissent. Ventrem universum durum, ac dolentem, Religiosi invenere. Paucorum spatio dierum miseriis confectus, periit 7. die 1759.

Cadaveris sectioni interfui, sed cum Anatome quid intricati, & monstrosi habere videretur; totam abdominis molem, peritonæo maximam partem involutam, in publicum Pathologiæ Collegium afferri curavi. Clarissimo Professore Anatomes *Gasser*, pluribusque Chirurgis assistentibus, en quid invenimus!

Testis dexter molem capitis biennis Infantis habens, durus, & dum perscinderetur, hinc cartilagineus, illinc steatomatosus, scrotum explebat & inguen, haud tamen ultra suo de funiculo pendulus. Testi quippe, toti quanto, informis massa continuabatur, in inguine se dilatans dextrorsum ac sinistrorsum, ita ut expleret universam pelvim & hypogastrium, utrinque ad ilia, & posterius ad lumborum vertebras. Assurgens a medio lumborum transibat per medium Mesenterium, altiusque sub Ventriculo progressa, cum degenerascente Pancreate confundebatur, & dextra portione Hepar tangebat, in sinistro autem latere haud multo altius umbilico assurgens, spatium aliquod concedebat, in quo Ventriculus cum præcipua Intestinorum mole, arcte locaretur: Colo intestino interim a latere tumoris, & Recto sub tumore, decurrentibus.

Ita-

Itaque tumor ſuperſcandendo Rectum, illud ſuo loco reliquerat; at haud ita Veſicam urinariam. Urethram quippe, elevando Veſicam, ita prolongaverat, ut ipſam Veſicam in ſiniſtro Hypochondrio verſus criſtam Ilei, ſupra molem hanc tumidam inveniremus, quo verſus & ureterem dextrum, oblique tranſverſim decurrentem, quoque deteximus. Siniſtrum ureterem vero, & ſpermatica vaſa, præ ſumma partium confuſione, non vidimus. Teſtis ſiniſter bonus, niſi quod Vaginalis ejuſdem tunica ita incraſſata eſſet, ut herniam carnoſam referret.

Quid unicus non efficiat teſticulus affectus? Quamque inſons diu malum, brevi aliquando ſummum obtineat atrocitatis gradum? At, quod plus eſt, horrenda mala Teſtis minime contuſus, ſed a cauſa interna, inflammatione, obſtructione, ſemine retento, depravato, affectus, producit. Cogitabitis forte caſtratione hæc quacunque de cauſa orta præcaveri: ſed, ut experientia teſtatur, Teſtis extirpatio ſumma mala præcavet, ſi funiculus ſpermaticus adhuc ſanus ſit; extirpatio Teſtis, funiculo affecto, malignitatem exaſperat potius, quam mitigat.

Juvat *Hildanum* legere Cent. 4. N. 64. ubi de Hernia ſpuria, carnoſa dicta, agit. Recenſitis Veterum placitis, credit ipſe Herniam carnoſam a ſemine ſtagnante, & corrupto oriri. 2. In dextro potius quam in ſiniſtro reperiri; ſaltem ſe, inter plures caſus, ſemel modo in ſiniſtro vidiſſe: quemadmodum e contrario Herniam aquoſam in ſiniſtro teſte frequenter, rariſſime in dextro, vidiſſet. 3. Hujuſmodi Hernias ut plurimum in Juvenibus, qui ſanguine ac ſemine abundent, quique in cœlibatu vivant, accidere ſolere. Hiſtorias autem horrendas recenſet, interque eas unam Sacerdotis, cui dexter non modo teſtis, ſed & vaſa ſpermatica lapideam induiſſent naturam; ita ut abdomen manu comprimens, eandem profecto duritiem in dextro hypochondrio deprehenderet. „ Malum autem, ait, ad ipſam uſque originem Vaſo- „ rum ſpermaticorum adſcendere, dolor ipſe, quem e

 „ re-

„ regione Vasorum spermaticorum ad renem usque de-
„ xtrum continuo persentiebat, indicabat. Aderat præ-
„ terea Vomitus, & appetitus prostratio, non tamen
„ propter Herniam, ut quidam, qui ipsum ante me in-
„ viserat, statuit, (notavimus eundem errorem in no-
„ stro homine commissum) sed ratione tumoris doloro-
„ si, & duri, e regione fundi Ventriculi existentis, qui-
„ que compresso abdomine tactu facile percipi potuit.

Ulhoorn in notis ad *Heisteri* Chirurgiam pag. 937. habet plura similia exempla, unumque præ cæteris hominis junioris, amissa Juvene uxore, dudum cœlebis, quem similia eorum, quæ *Hildani* Presbytero contigerant, dudum passum, tandemque mortuum, aperuerat. Invenit a Teste duro, pugnum virilem magno, corpus durum oriri, hinc inde fungosum, & ad lumbos ichore refertum; quod umbilico demum altius, majorem lobum Hepatis trudebat extrorsum. Similia in praxi vidi.

Contusiones, ut vidimus antea, tremendum hunc morbum generant; sed semine retento, corruptoque, eadem generari, experientia fidem facit. Pluresque forte existunt, quam quas hucusque recensuimus, causæ. Dum a quarta specie gonorrhææ virulentæ urethra prope caput gallinaceum exesa, emunctoria seminis cicatrice coaluerint, ac sanitas postmodum redierit, ejusmodi mala oriri in proclivi est. Inepti enim, qui semen ejaculent, coacervant illud. Unica his medela est sobrietatem per omnia colere, ut semen testibus paucum conficiatur, quodque conficitur, in sanguinem redeat, virileque adaugeat robur. Quod quoque unicum his consilium superest, qui vel in Matrimonio semen copiosum emittere soliti, jam uxores notabiliore tempore ad conjugium ineptos habeant; vel qui quondam sive Onania, sive Scortatione, multum profuderint seminis, jamque aut resipiscant, aut Religiosum, Ecclesiasticumve statum, sint amplexi. Horret animus considerando impune alibi libros tolerari, qui scelestissimis consiliis scateant. Lucrantur, inquiunt, hoc modo, sa-

ſanitatem, non attendentes ad Evangelicam exclamationem Matth. Cap. 16. v. 26. *Quid prodeſt homini, ſi mundum univerſum lucretur; Animæ autem ſuæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro Anima ſua?* Cura conſervandæ ſanitatis in omnes incumbit; ſed legitimis conſervandæ adminiculis, haud vero iis, quæ lex Divina citra ullam exceptionem condemnat.

Quæritur utrum a miranda Teſtis fabrica, an ab inexplicabili ſeminis natura fiat, ut prægreſſis, quas enarravi, internis, externiſve cauſis, & Teſtis & Funiculus in monſtroſam adeo molem mutentur. Si a fabrica Teſtis, cur etiam totus Funiculus ſic fiat, qui non habet ſimilem fabricam? ſi a ſemine detento, corrupto, cur Funiculus horrendius degeneret, quam ipſe Teſtis? An forte materia ſeminis jam in ſanguine Arteriæ ſpermaticæ eſt, quæ in teſtem contuſum, obſtructum, deponi nequeuns, ſenſim ita celluloſitatem, arteriis, veniſque ſpermaticis circumfuſam, infarciat? Aut quæ alia cauſa?

§. IX. PROBLEMA OCTAVUM.

HOmo 20. annorum contudit dextram tibiam, quæ inde tumens pugni demum molem æquabat, ſpatio tamen, mirum dictu! 30. annorum indolens. Dolere tunc demum homo cepit, idque ſponte; & quinque poſtea elapſis menſibus febre quotidiana, in tertiam ſeptimanam producta, laboravit. Sub finem hujus febris Chirurgus facta cruciali inciſione enucleavit tumorem, optimaque conſolidavit cicatrice. Tumorem fruſtum crudæ carnis retuliſſe ferunt. In quintum exinde menſem bene habuit; eo vero exacto repullulat malum, ac ſpatio 6. ſeptimanarum ſic augeſcit, ut in majore diametro pollices duos, unum in minore æquaret; altitudine depreſ-

ſior, fungum æmulabatur, cujus pedunculus brevis quidem, at pollicem craſſus eſſet. Cyſticus, ut olim, jam non eſt, & inferius eroſus, apertuſque, nihil ſtillat. Quod porro apertus ſit, imprudentia contigit Balneatoris, qui homini ruricolæ lapidem infernalem dederat, ut ter de die tumorem inde tangeret. Conſumi hinc non videbatur, ſed erodi, ac purpuraſcere. Acceſſere autem ſpaſmi abdominis, quibus demum reſpiratio anheloſa ſucceſſit, maxillaque inferior obriguit.

Hoc miſero ſtatu primum in Noſocomium cum uxore venit, moxque coram me emproſtotonos fit, ſummo cum anhelitu, & Tetano maxillæ; qui Tetanus ad mortem uſque plus minus duravit. Triſti & ipſi, & Auditoribus, facta prognoſi, eum in Noſocomium ſuſcepi.

Anxie admodum in naturam inquiſivimus mali horribilis, magis anxie in medelam. Poſt facilem 30. annorum tolerantiam (quis homini perpetuam immunitatem non eſſet facile pollicitus?) tumor hic quinque menſium ſpatio dolens, febrimque generans, enucleatus quidem fuit; at vero in oſſe, perioſteove, quid corrupti manſiſſe, teſtari videbatur idem tumor poſt 5. menſes renatus, tantaque malignitate comitatus, ut ſpaſmos, tetanoſque crearet. Quæſtio erat, utrum ita malignus natura exiſteret, an vero lapidis infernalis irritamento? At lapis externa modo tetigerat, quod etiam alibi haud ita malum. Ulcera, vulnera, tubercula, ejuſdem attactum inculpate ferunt, etiam in locis admodum nervoſis; ut v. g. in glande penis. Hæſimus ſuſpenſi, ſaltem a quacumque cauſa hæc ſymptomata oriebantur, erant ſemper formidoloſa, ac periculoſiſſima. Tetano Maxillæ impedita deglutitio per ſe jungebatur; quæ ſane prognoſin funeſtiorem reddidit.

Dixerat *Hippocrates Aphor.* 5. - 6. „ Qui a Teta„ no corripiuntur, in quatuor diebus pereunt; ſi vero „ hos effugerint, ſaneſcunt. „ Mitigat prognoſin hanc Libr. de Morb. apud *Foeſ. pag.* 491. „ Tertio, aut 5.

„ aut

„ aut 7. aut 14. die perit, quos ſi effugerit, convale-„ ſcit. „ Et magis adhuc libr. de intern. affect. pag. 561. de Opiſtotono agens: „ Hic vero morbus, inquit, „ ut longiſſime ad dies 40. detinet, quos ſi effugerit, „ convaleſcit. „ Hæc quoad prognoſin ille.

Diagnoſin autem generalem pulcre format Libr. de dieb. Judic. pag. 51. „ Maxillæ velut ligna rigeſcunt, „ os aperire non poteſt. Oculi illacrymantur frequenter, „ & contrahuntur, dorſum rigidum eſt, neque crura, „ neque manus, neque ſpinam inflectere poteſt. *Cum ve-„ ro lethalis fuerit, potus & edulia, quæ prius devoravit, „ per nares interdum exeunt: In Opiſtotono æger in reli-„ quis eodem modo afficitur.* „ In laudatis textibus ex libr. 3. de morb. & libr. de intern. affect. de hiſce ſymptomatibus & præcipue de impotentia deglutitionis, ſimilia refert. Porro tribus diverſis in locis agit libr. de dieb. Judicat. de his nervorum morbis *ab ulcere externo* ortis: & licet poſt 40. diem adhuc mortem homo effugere queat, abſolute tamen eum moriturum pronuntiat, *ſi potus, cibus, mucus, per nares exeunt.*

Curam ſuſcepturus *Cöus*, quemadmodum laudatis mox textibus, in unum collectis patet, dat primo acria quædam devoranda ex Pipere, & Helleboro nigro. An veluti nos acribus ſpaſmum uno in loco excitamus, quo illum ſopiamus in alio? Hæc vero cum nocere per ſe poſſent, ſimul pinguia jura ſuperpotanda dedit. Eſtque hæc cura læſæ deglutitioni anterior, quippe poſt illam impoſſibilis. 2. Sternutamenta adhibet, ſcopo forte eodem, quo acres pilulas deglutiendas dederat: haud incongrue ſane; cum hoc modo ſpaſmos nonnunquam, ſingultuſque, ipſo illo Aph. 6--- 3. notante, ſolvamus. 3. Partes tetano affectas emollientiſſimis fovebat, ut pro rigiditate adipiſcerentur mollitiem. Sed 4. emollientibus hiſce ſtimulantia addebat, ut fibræ relaxatæ in naturalem contractionem abirent. 5. Corpus interim quantum poterat, emollientiſſimis implebat. 6. Si deglutitio ceſſaret,

naribus injici liquorem jubebat, ut, dum rigida maxilla admittere Alimenta, ac Medicamenta, eorumque deglutitionem adjuvare, renueret, liquor per nares injectus fauces subiret. Hoc porro ultimum mihi difficultatem parit. Experimentum tentavi in me, & compluribus aliis, sine successu. Patitur homo utcumque, si os apertum est, & lingua obsequiosa; at vero quicumque nostrum simulato maxillæ tetano, (sine quo experimentum nihil est) hanc per nares injectionem sive debilius, sive fortius factam sustinuit, fere suffocabatur. 7. Peculiarem curam Tetani habet injectu, affusu, frigidæ ad corpus aquæ; religiose tamen casum nostrum ab hac cura excipiendo. „ Est vero, inquit Aph. 5---21. ubi in Tetano 1. sine ul- „ cere (noster ulcus habebat) inveni bene carnoso (no- „ ster quinquagenarius est) æstate media (nobis inchoa- „ bat Aprilis) Frigidæ multæ affusio caloris revocatio- „ nem facit: calor autem hæc solvit. „ Et Libr. 3. de Morb. adjungit: „ post affusam plurimam frigidam, ve- „ stimenta tenuia pura superinjicito, tuncque ignem ne „ adhibeto.

Multis exemplis Vir magnus didicisse videtur, Tetanos non modo non curari injectu frigidæ, verum etiam eosdem, si nondum adsint, generari. Ait enim Aph. 5---22. „ Frigidum mordax ulceribus . . . . facit . . . . „ spasmos, tetanos „. Unde & vetat Aph. 5---23. affusiones frigidæ in ulcere vetusto, in Erysipelate ulceroso. Usu quoque cognovisse videtur, Tetanos in remotioribus locis frigidæ aquæ affusione non sanari, nisi affusio illa in ipsum locum fieret, unde Tetani causa; alioqui ulcera sic claudi possent, ut frigida iisdem minime noceret, interea dum ad Tetanoideam plagam frigidam affunderemus. Vel consideravit, ut Doctiss. *Russicus Archiater* in hunc Aphorismum advertit, tetanos tum a nimia humorum copia, rarefactione, ac motu, oriundos, tum a prava materia ulcerum: in his nocere affusam aquam frigidam, cum ulcera prava frigore in pejus ruant, adeoque te-

tetanos inde jam genitos, insolubiliores reddant; illis vero prodesse, quia, quamvis contractionem automaticam frigida augeat, minuit tamen contractionem vitalem: at vero casum rariorem esse Tetani ab hac causa orti, frequentiorem alium ex prava materie. Hinc concludimus dicente illo: „ *Est vero ubi in Tetano, &c.* „ id perinde esse, ac si diceret: *Contingit vero nonnunquam in Tetano.* Sicque illud optimi interpretes intellexere. Hinc, quia & anceps hæc cura, & rara est, & tot exigit cautiones, & casum nostrum penitus excludit, eandem haud instituimus.

Videbantur autem duo maxime hic indicari. Primo causam Tetani in ulcere aggredi. Secundo effectus sopire causæ. Certa utique mors erat, si causa in Tibia non mutaretur; nonnulla spes, (pauca tamen ob mali progressum) poterat, causa ablata, concipi. Nervi ob iram, vindictam, zelotypiam, mirifice affecti, ablata causa efficiente, sæpe pacantur; at sæpe minime, quando effectus causæ, ablatæ quamvis, tantus fuerit, ut ipse ille nunc sufficiens causa sit perpetuandi motus. Exemplo viri militaris Cap. 2. N. 3. id patuit. Attamen causa manente, effectus perennes erunt; ablata illa, spes est aliqua curationis, dummodo effectus causæ jam non fungantur vice causarum. Igitur auferendum tumorem Tibiæ conclusimus, maxime cum remedia demulcentia & paregorica jam frustra a sapiente Medico adhibita essent. At vero qua methodo auferendum? Enucleatione? jam tumor minime cysticus adparet. An collum ejus ligando? Sed & collum nimis amplum est, & tempus ampli colli ligatura solvendi nimis longum, & dolor inde oriundus, novis convulsionibus, tetanisque creandis, aptus natus. Prudenti igitur cultro auferendus. At vero ingens homorrhagia, quam ante octiduum ulcere prodiisse narrat, an non contra indicat? Hanc tortili machina arteriæ femorali circumponenda præventuros nos sperabamus. Unde 1. Aprilis *D. Leber* tam suspensa manu tumorem

exſcidit, ut id æger ignoraret, niſi ultimo momento. Ablatus tumor partim carnoſam, partim adipoſam, partimque cartilagineam materiem, & multa vaſa ſanguinea iiſdem intertexta, referebat. Paregorica & Camphorata Emulſione patiens uſus, tetanodes nihilominus manſit, & inſequente nocte factus emproſtotonus.

Sed mox ab operatione loca tetanoidea externis remediis aggreſſi ſumus. Egregium effectum in juvene, tetanum maxillæ ex Lue venerea habente, videramus a *Paræi* conſilio, fimum equinum adplicandi. At tentamen hoc effectu caruit. Inutilia quoque Cataplaſmata erant, ſeu emollientia ſola, ſive emollientia cum Camphora. Enematibus communibus prægreſſis, viciſſim alia tum nutrientia, tum opiata immiſſa ſunt. Expertus pluries in ſpaſmo, Deglutitionem integro die plane impediente, Enematis, unciis 5. 6. Lactis, Laudani gr. 3. 4. parati, mirandos effectus, idem tentavi, ſed fruſtra. Incaſſum quoque pluries injectum in anum oleum. Nec juvere multæ ſiccæ cucurbitæ ad guttur, & maxillam pluries, ac numeroſæ, admotæ. Acria Cataplaſmata, Veſicantia ad eundem locum, ut & alibi adhibita, ſine effectu conſtante. Imo tumor intra triduum avellanæ magnitudine repullulavit; qui, conſilio habito, denuo ad perioſteum, majore tamen quam prius dolore, exſcindebatur. Febris vere ardens juncta poſt binos a prima operatione dies fuit, cum pulſu duriſſimo. Spatio ſex dierum durante illa, ſanguis quinquies ad notabilem copiam detractus, ſemper cruſtam denſiſſimam geſſit, ægerque diu, noctuque caloris intolerabilitatem conqueſtus eſt; interea dum Thermometrum, bis die octo minutis adhibitum, paſſim 98. aut 99. gradum, ſemel modo 100. notaret: ultimis quinque diebus paucæ duntaxat urinæ guttulæ prodierunt: nono die periit.

Anatome notanda hæc dedit. Tribus diebus, minus ſex horis, a morte elapſis, nemo niſi ſummam vim adhibendo, maxillam vel leviter diducere potuit. Idem an-

antea obſervaveram in femina, quæ a Tetano maxillæ, rabida ira ſuſcepto, in Noſocomio obierat. An igitur contractio, eaque tam valida, tanto a morte tempore, in tendinibus ac muſculis perennare potuit? Totum Palatum fornicatum, Velum pendulum, Uvula, Oeſophagus totus, albedinem, non ab adnata cruſta, ſed ab ipſa ſua politiſſima ſubſtantia referebant. Ventriculus nonnihil reſervaverat ſuæ villoſæ tunicæ, ut etiam quibuſdam in locis inteſtina; at vero eadem inteſtina hinc inde magnis inflammata plagis, coloreque purpurea, eandem habuere glabritiem. Pinguetudo immenſa in toto interno corpore, atque maſſa ingens pinguedinoſa, Ventriculum duos in ſaccos comprimendo dividens, ut jam Cap. I. N.4. notavi, licet homo hic nullam habuiſſet in vomitus propenſionem. Coli Ligamenta tenſiſſima, unde idem contractum valde in longitudine, amplitudine autem expanſiſſimum. Bilis veſica nigerrimæ bilis duas uncias continebat. Veſica urinaria prorſum vacua; unde patebat, quando urina 5. dierum ſpatio vix paucula excernebatur, defectum ſecretionis, ſive iſchuriam ſpuriam, ante mortem adfuiſſe. Ad Mediaſtinum, ac Pericardium, multa vaſa, quæ & magna, & turgida. Paries dextri cordis tenuis admodum, craſſa ſiniſtri. Aorta a corde uſque ad abſolutam ſuam curvaturam in ſaccum naturali duplo ampliorem dilatata erat. Polypi craſſi in utraque majori arteria; polypus ex arteria in cor pendulus, bulbi inſtar, exterius flavus, coagulatus, interius autem cavus, ac ſanguine purpuraſcente, omninoque fluido, plenus. Aſpera arteria cum pulmonibus bona. Cartilago thyroidea plane oſſea. Reliqua viſcera, parteſque ſaniſſimæ.

Quod jam ad os Tibiæ adtinet, tres ſupra illud eminentias exiguas, cum perioſteo haud cohærentes, ſed in celluloſitate libere locatas, deprehendimus: os autem Tibiæ ipſum Tophum pollicis lati magnitudine habuit. Oſſe ſerra diviſo, bona medulla, bonaque oſſis internæ ſuperficies.

Nun-

Nunquid Lapis infernalis afficiundo nervum in tumore, sic alios in corpore nervos affecit, ut, causa ablata, nervi, tendinesque, & musculi, contractionem suam perpetuarint? Imo ad expletos fere tres a morte dies in maxilla continuarint? Et postremum hoc, quibus demum Physiologiæ legibus explicabimus?

§. X. PROBLEMA NONUM.

HUjus anni 27. Martii Expertissimus & Eruditissimus Medicus *Guarin* copiam mihi fecit cadaveris juvenis 19. ann. qui elapsis exinde 5. septimanis ad Nosoc. *Fr. Misericordiæ*, cujus vigilantissimus Physicus est, delatus, debilis, vix anteactorum memor, sui morbi anamnesim dare non potuit; id unice deplorans, quod præ miseranda rerum omnium egestate in has calamitates incidisset. In hac debilitate dextro latere doluit, difficulter animam duxit, tussim frequentem habuit, pulsumque celerem, ac debilem; sitibundus, alvo obstructus. Prudenti remediorum usu spatio octidui recreari primo visus, anxietate dein ingenti correptus est, & 12. anxietatis hora exspiravit.

Aperto abdomine, peritonæum hic lineam, ibi tres, quatuorve, crassum, cæterum album, granulosum, tuberosum, ubique. Omentum non inveniebamus. An ideo tam crassum peritonæum, quod omentum a nexu suo cum colo & ventriculo solutum, in unam informem membranam cum illo degeneraverit? Quidquam tamen, omento simile, veluti extensum, atque connatum, cum intestinis, apparuit nobis; verum minime Omentum fuit; cum Marsupii instar æque tegeret intestina ad dorsum, quam ad anteriora, arcte cum illis ubique coëuns. Probe autem & lente producto examine, vidimus clare externam omnium intestinorum tunicam ab intestinis omnibus

bus feceffiffe, & cum vicini inteftini tunica fecedente coaluiffe. Erat autem tunicæ externæ feceffus in toto inteftini cujufque ambitu. Quando enim uno in loco perfcideram hanc extimam tunicam, digito fub illa potui perambulare circum totum inteftinum, ipfiufque inteftini ex hac vagina educti portionem adtrahens, evaginavi omnia inteftina ex fua tunica externa, fine vel minima laceratione. Stupentes omnes hunc mirum cafum, Mefenterium dein & Mefocolon contemplabamur: in illis mirabamur nunc laminas utriufque fic abire in vaginam hanc, feu tunicam olim externam inteftinorum, ut nonnifi una videretur, eademque membrana. Utque fuperficies tunicæ inteftinalis obfita erat innumeris ubique flavis granulis, ita & Mefenterium, ac Mefocolon. Verbo dixerim nullam differentiam inter Mefenterium & Mefocolon ab una parte, & extimam inteftinorum tunicam; jam ablatis inteftinis adparuiffe, præterquam quod laminæ illorum cellulofitate unitæ effent, hujus vero a fe invicem liberæ. Proinde clare demonftrabatur id, quod Anatome docet, tunicam externam a Mefenterio & Mefocolo inteftinis dari; 2. Ligamenta Coli ab hac tunica nafci, manferant enim in illa hæc; evaginato autem colo, levis modo tenfio, minorque tantummodo extenfilitas, quo in loco affuerant ligamenta, aderat. Quod porro in principio ideam unitæ membranæ, omenti inftar, univerfam anteriorem inteftinorum molem, pofterioremque tegentis apparuerat, id inde natum effe pofthac intelleximus, quod tunica hæc externa, pluribus in locis lacera, cum lacera parte vicinæ inteftini tunicæ, coiviffet, hincque unicam, atque æquabilem membranam repræfentaret. Unde inteftina, in parte a Mefenterio averfa, fua hac tunica deftituta erant; & prope Mefenterium ab eadem fine cohæfione contegebantur.

Inteftinorum longitudinem definire difficile, hincque variare in hac definienda videmus Anatomicos. Si a Mefenterio feparantur, longiora, brevioraque erunt, prout

plus

plus minus de Meſenterio adhæſerit. Eſtque in homine uno præ alio differentia quandoque magna. Cæterum vix differret menſura multorum; niſi proprio errore noſtro differentiam menſurarum ingentem ſtatueremus. Id ut evitetur, notities requiritur varietatis ulnarum, pedumque apud varias gentes. In pedibus paucior eſt diverſitas, quam ut notabilem differentiam in longis corporibus menſurandis inducat, quemadmodum pag. 55. oſtendi. Hinc quando v. g. *Gliſſonius* tenuibus dat 33. pedes, *Garengeotte* 22., ſtatuendum eſt, aut *Gliſſonii* hominem multum ab eo *Garengeotti* differre, aut *Gliſſonium* Inteſtina curatius a Meſenterio ſolviſſe. Ubi vero Autores longitudinem ulnis definiunt, accuratius attendendum eſt. *Hollandicam* v. g. ulnam *Viennenſis* $\frac{1}{4}$. excedit; *Pariſina* $\frac{1}{2}$. *Viennenſem*. Optimam menſurandi facultatem evaginata noſtra Inteſtina dabant: elongatiora quidem extrahendo facta, primum ad naturalem amplitudinem aëre inflabantur. Tenuia æquabant 12. ulnis *Viennenſibus*, craſſa ſesquiulnæ: habebant igitur una ſumta 31. pedes *Viennenſes*. Differentia autem pedis *Viennenſis* cum aliis pag. 55. notata fuit.

Si igitur homo ſit 5. pedum, & inteſtina ejus 31. pedes longa ſint, habebitur paulo plus quam ſextupla longitudo inteſtinorum, quam quæ eſt hominis. Porro ipſi homines ratione Inteſtinorum inter ſeſe differre queunt, idque naturaliter (neque de monſtroſa brevitate in Chirurgia *Dionis* deſcripta, aut de ſimilibus, hic ſermo eſt); adeoque quintuplo, aut ſextuplo Inteſtinorum longitudo major quam corporis, unde deſumta ſunt, definita a variis Autoribus, haud multum a noſtra obſervatione differt.

Præcipue autem hic quæritur, cujuſnam generis hic morbus fuit? quove nomine appellandus? Quantum mihi nota Hiſtoria medica eſt, ſimilem nondum reperii. Qualiſ-

lisnam Inteſtinorum maxime craſſorum, actio, qua, datis ad id remediis, pluries ſeſe ante mortem evacuaverint? Qua de cauſa genita hæc univerſalis inteſtinorum, ab externa ſua tunica, ſolutio? Cur nulla inde læſio nata, aut affectio obſervata Inteſtinorum? Malum enim antiquum fuiſſe, abſoluta omni in loco ſeparatio tunicæ ab inteſtinis; firma tunicæ externæ, in locis mutui contactus, cohæſio talis, ut unam modo membranam referret; abunde evicerunt.

§. XI. PROBLEMA DECIMUM.

FEmina Lue Venerea affecta magnum corpus intra dilatatiſſimam Vaginam, ex eadem vix propendens, geſſit. Sex ſeptimanis in *Paſmanniano* Noſocomio fuit, alvum bonam (quod præprimis notandum) ſemper habuit ibidem, morbi autem gravitate circa medium Januarii hujus anni obiit. Uterum, Vaginam, Inteſtina, expertiſſimus ibidem Phyſicus *Collin* mihi ad publicam demonſtrationem miſit.

Ileum inteſtinum utero arctiſſime unitum erat, ope duri tumoris, pugnum virilem magni, in Inteſtini parte a Meſenterio averſa hærentis, idemque ideo ultra pugni magnitudinem extendentis. Nulla tamen prava ſymptomata hinc orta fuere; cum Inteſtini pars, Meſenterio nexa, canale ſufficienter amplo tranſitum Chylo concederet. Fuit hernia inteſtinalis intra Vaginam, qualem *Garengeotte*, aliique notarunt. Igitur femina hæc cum tumore pugni magnitudinis in ipſo Inteſtini Ilei cavo, cum hernia inteſtinali intra Vaginam, ſine ullis lethalibus alterutrius morbi ſymptomatibus, longo admodum tempore vixit.

In Hernia ejuſmodi, ubi portio inteſtini ita intercepta eſt, ut quæ intra abdomen portio ſit, libera maneat,

neat, apertamque viam Chylo, aut fecibus conciliet, mortem toties, post omnia Herniæ incarceratæ symptomata, ortam vidimus; idque, ut videtur, a producta aut inflammatione, aut spasmo, a parte constricta ad eam, quæ libera est. Hic pars Ilei intestini pugni magnitudinis tumorem habuit, cum utero intime, lateque concrevit, & ab uteri latere in Vagina pependit. Cur nunquam affecti adeo graviter & monstrose intestini, cur nunquam Herniæ Vaginalis, symptomata apparuerint? Prævideo, qui problematis solutionem tenere se autument; sed rogatos eosdem volo, an ipsi, si multos casus practicos Ileorum & Herniarum viderint, sibimet tali solutione satisfaciant?

CAPUT V.

De Calculo Vesicæ Urinariæ, & Lithotomiæ.

---

§. I. *Quinam aut nullam, aut notabilem, aut integram quietem, in calculi tormentis, ab Aqua Calcis, & Uva Ursi, adipiscantur. An, qui nullam, his dissuadenda sectio, ob degenerem viscorum suorum conditionem? Communi modernorum methodo instituta sectio, dissuadenda sane; quæ vero methodo* Fratris Cosimi, *suadenda, eo quod non periculosa, & qui post illam moriuntur, non ab illa pereant, sed quod morbus ipsorum jam letalis existat. Unde data hac prognosi videtur posse tuto institui. Occasio cur in Nosocomio hæc celebris fuerit.* §. II. *Prima sectio cum ambigua admodum prognosi instituta; cujus occasione ipsa Methodus exacte enarratur, cum omnibus cautelis in eadem observandis, ratione patientis, operatoris, adjutorum. Mors patientis, & Anatome. Observata necessaria ex cadavere petita in Methodi laudem. Historia secunda fortunatam sectionem habet. Historia tertia sequitur, ubi in congenito malo, prognosi ambigua formata, sectio optima fuit; sed*

pu-

puris perenni confectione a degeneratione partium nata, & effluxu, vulnus post se longo tempore apertum reliquit. Historia quarta exhibet sectionem in congenito quoque, ut videtur, malo, quæ post ambiguam prognosin, felicissima fuit. Et quinta historia in connata Lithiasi perfectam sectionem refert. Historia sexta in desperato fere casu ingens a sectione levamen, non perfectam tamen curam, habet. Historia septima, omni ex parte felicissima, licet morbus congenitus videatur. Historia octava Casum refert pueri ante annum communi methodo, hoc ipso anno bis secundum eam Fr. Cosimi, *secti, ubi comparatione facta inter symptomata, quæ hic puer a sectione modernorum primum, & nunc ab eadem methodo* Fr. Cosimi *bis instituta, habuit. Simul hujus præstantia præ illa patet. Historia nona felicem omnino curam refert. Historia decima optimam quoque curationem continet, sed ob quandam in methodo mutationem, quæ communi modernorum sectioni laterali similis erat, symptomatibus comitatam gravioribus.* §. III. *Ex omnibus antedictis* 23. *Scholia sequuntur, quæ agunt de variis secandi methodis, deque ea* Fr. Cosmi *dicta, tum de variis in tota cura observandis, de urina, glutine, pure, calculorum.*

§. I. DE hoc morbo *Austriæ* Endemio, plebejis tamen, quam nobilioribus familiariore, ut in omnibus hujus Operis Tomis egi, ita ob experimentorum crebritatem de eodem hoc Capite iterum fuse agere decrevi. Ac primo quidem loco, quæ toties antea dixi, repetam: iteratis experimentis liquido constare 1. Plures numero homines esse, quibus aut Aqua Calcis cum Sapone, aut Uva Ursi, ejusmodi levamen afferant, ut cum præsente calculo sint adeo sani, & in functionibus suis, præsertim Ouropoietica, adeo valentes, quam si prorsum liberi a calculo essent. 2. Dari nonnullos, quos ad tempus quidem, haud vero constanter, levent. 3. Non paucos quoque reperiri, quibus ne hilum quidem opitulentur. Hos ultimos repetitis experimentis di-

judici nonnullas habere partes, Veſicam, puta, aut Ureteres, aut Renes, aut horum plures ſimul, ſic a ſtatu ſano degeneres, ut reſtitui nequeant, hincque remedio dato, vel non dato, antiquas ærumnas continuent. Qua eadem in cauſa, eoſdem Lithotomia ſaneſcere poſſe nego, quod hæc calculum auferendo, degeneres notabiliter partes non redintegret.

Hiſne igitur ſectionem diſſuadebimus? Profecto ſi a ſectione multi pereant, ut Diaria ſectionum luculenter demonſtrant, parvum illud ſolamen, quod nonnulli inde percipiunt, ut vitam paullo minus miſeram ad tempus protrahant, mortemque procraſtinent, non poteſt acceleratæ multorum æquiparari perniciei. At vero ſi talis ſit ſecandi methodus, ut vix inde, niſi penitus deſperati moriantur; ſi ea ſit ſectionis fortuna, ut etiam ii, quibus degeneres utcumque hæ partes, vel inſigne levamen habeant; vel etiam in integrum reſtituantur; ſi denique illud artis emolumentum ſit, ut calculum nullo cum vitæ periculo educat; erit ſectio fere omnibus commendanda. Quinimo cum longe tutius eſt calculi cruciatu liberari, ablato, quam remanente calculo, erit hæc præſtantiſſima ſecandi ars quibuſcunque ſymptomatum curandorum methodis præferenda.

Porro ejuſmodi eſt ſecandi methodus *Fratris Coſmi*. Quod ne precario aſſeruiſſe videar, hujus methodi hiſtoriam paucis adornabo.

Aderat hac hyeme cum *Regia Principe Lotharingia* ejuſdem Conſiliarius & Chirurgus *Cambon*, vir in omnibus fere, quæ perfectum Chirurgum formant, inſtructiſſimus, ſcientia, peritia, dexteritate, probitate. Narrabat mihi ſe hanc normam ſecandi primo *Pariſiis* ſub auſpiciis Reverendi Autoris feliciter exercuiſſe, poſteaque alibi frequentius. Exhibebat mihi famoſum illum, quem *abſconditum* vocant, cultrum Autoris examinandum. Noveram autem contradictiones, quas *Coſmus* a parte haud incelebrium in Arte Magiſtrorum, ac ſi ars ejuſdem pernicio-

niciosissima foret, perferendas habuerit. Extat in hanc rem liber, cui titulus: *Receuil de Pieces importantes sur l'Operation de la Taille, faite par le Lithotome caché, Paris* 1751. in quo de hac re utrinque disceptatur. Porro experimenta, in vivis facta, eo tempore pauciora extabant, quam ut Autor methodum suam contra vehementes Adversariorum clamores sartam tectam præstaret. Verum curæ, quas sane numerosas egregius *Cambon* feliciter perfecerat, convincebant me de methodi præstantia. Unde humaniter ab ipso petivi, ut suam in Nosocomio nostro dexteritatem vellet exercere; id quod cum lubenter annuisset, operam dedi, ut in urbe, in suburbiis, in vicinioribus pagis, sufficiens Calculosorum numerus colligeretur, quorum historiæ ordine sequuntur. Præsentia sua operationes istas cohonestarunt sæpe celeberrimi in Arte Viri, Magnificus Rector de Fetzer, Ill. Præses L. B. Van Swieten, Spectabilis Decanus Dietmann, omnes Magnifici D. Archiatri, semel quoque SS. MM. Oculista dexterrimus Wincel, ac multi alii Medici & Chirurgi.

HISTORIA I.

N. Keller, biennis infans, stranguriam dudum jam passus, 26. Aug. 1757. ad me adductus est. Cum D. *Leber* illum examinans asperum calculum detexi. Dedi Uvam Ursi a granis 4. de die incipiendo, & augendo sensim ad grana 40., interpositis ob miserandos infantis ejulatus paregoricis: exiguum initio levamen fuit, deinceps vero insigne; ita ut annos 1758. 1759. tolerabilissime transegerit, modo remedium aliquando non negligeret. Contigit autem ut Autumno 1760. quotidiana febre, & anxietate pectoris laborans, spatio 10. dierum in Nosocomio detineretur, eoque tempore Uvam Ursi minime assumens, urinam tamen sanorum more optime, crebriorem tamen & pauciorem, redderet; idque post-

hac, parentibus eum repetentibus redditus, integro mensis spatio continuaret. Exinde vero malum remedio haud ultra obedivit. Unde degenerationem partium jam præsentem, & ni caveretur, futuram demum irreparabilem metuens, obtuli hunc puerum, nunc quinquennem, secandum D. *Cambon*, id præfatus, quod metuerem ne forsitan malum jam incurabile esset; quod tamen, cum & tuta adeo & blanda ejus methodus esset, nihil nos periclitaremur, efficiundo, ut minus miser, tardiusque puer moreretur.

Igitur purgatione prægressa, & ventre etiam paucis ante operationem horis enemate eluto, D. *Cambon* operationem fecit 15. Dec. 1760. En autem methodum.

Operator in pulvinari mensæ imposito locat puerum, capite paulum elato, manuum carpis laqueo cifram arabicam 8 referente, cum tibiis molliter ligatis, & femoribus versus abdomen, sed extrorsum, utrinque ab apto famulo detentis; sic ut anus tangat marginem tabellæ. Inducit primo Itinerarium dictum, crena in dorso suo excavatum, & adhuc, pro more, ejusdem apice se facit de calculi præsentia certiorem. Versus sinistrum latus tunc inclinat Itinerarium, quasi tuber ossis ischii sinistri quæsiturus. Deinde dat perito Assistenti illud sic firmatum, & dorso suo ad sinistrum perinæi latus oblique appressum, manu firma tenendum. Notandum tamen os ischii præter propter tantum dirigere itinerarium: nam non diverso modo in sexu, sed in sexu virili etiam, tuber ischii nunc remotius, nunc propius, abest a media pube, vel coxyge.

Rebus sic præparatis digito quærit locum itinerarii, digitoque supra illud posito, operator facit cultello communi aperturam in elevatiore parte, donec cultello suo tangat nudam itinerarii crenam, & apice cultri in crena firmato, ducit cultrum per integumenta per aliquot lineas, oblique deorsum, quo viam paret sequenti instrumento.

Repo-

Reposito primo cultro, apprehendit cultrum, lithotomum occultum vocatum, qui prius adaptatus est ad angustiorem, ampliorem ve sectionem, prout major, minorve calculus judicatur, aut junior est, adultiorve is, cui operatio fit. Numeri sunt notati in ambitu hexagoni manubrii illius instrumenti, quod in hoc cultro occulto vice vaginæ fungitur. Numeri hi designant, 5. lineas, 7. lineas, 9. lineas, 11. lineas, 15. lineas longitudinis faciendi vulneris. Manubrium Gladioli, in vagina reclusi, tnnc adaptatur ad numerum requisitum, & notatum in manubrio instrumenti vaginalis.

Hoc facto, apex cultri lithotomi occulti per factam aperturam adplicatur ad crenam itinerarii. Operator cum cultro lithotomo quærit apicem itinerarii, ubi crena ejus repagulum, sive aggerem habet, impedientem ne cultri lithotomi apex, aut exeat ultra, aut elabatur ex crena. Jam igitur habens suum punctum certitudinis, quod in vesica sit, eoque ejus, quo oportet loco, educit itinerarium ex vesica. Dirigit tunc cultrum lithotomum in vulnere, ut gibbum ejus dorsum ad inferiora spectet, & ut anterior cultri, seu potius ejusdem vaginæ, pars, suum punctum fixum ad os pubis habeat. Hæcque omnia ita dirigit, ut simul manubrium circiter horizontaliter ponatur. Et ubi primo totum cultrum ita tenet, ut dorsi acuties recta deorsum vertatur, tunc ad lineæ latitudinem circiter leniter inflectit manubrium superiore sua parte introrsum, versus medium pubis, ut culter scissurus sit in illa obliqua linea, in qua prior sectio viam jam monstrat, quæque sic oblique versus tuber Ischii dirigitur. Firmiter tunc manubrium majus seu vaginæ, tenens, premit manubrium gladioli, qui gladiolus, dum operator instrumentum ad se trahit; exacte tot linearum vulnus facit, quam antea definitum fuerat, scindendo sic ab interioribus extrorsum versus.

Via igitur ampla jam patet. Per illam forceps inducitur, digito in vulnus misso viam monstrante, vel in-

ducto Conductore, & calculus quæritur. A principio operationis, id est, ab inductione itinerarii, tria minuta elapsa erant, quartumque minutum calculi explevisset eductio, ni adeo friabilis is fuisset, ut in grumos facesceret. Hinc grumis quærendis, educendisque, adhuc quatuor minuta præterlabebantur. Cum vix se moveret tota operatione, vix clamaret infans, exemplum dedit insensibilitatis in parte sensibilissima, absque conclusione, quod vesica, musculi, nervi, cutis, non sentiant. Pro more fomentum olei rosacei ventri imponebatur; sed venter unquam nec tumuit, nec doluit. Nulla facta est vulneris deligatio, ut esset liberum stillicidium urinæ, liber exitus relictorum forsitan ramentorum calculi. Suasi aliquoties fieri injectiones olei lini cum aq. hord. quo ea ramenta certius eximerentur. Emulsa paregorica dedi per plures dies. Suasu quoque Operatoris dedi quavis hora unc. iij. aq. hord. & omni trihorio totidem juris carnis sine pane, post diem tertium panadellam. Hæc in omnibus ægris nostris exacte observavimus, cum optimus Operator sæpe assereret sine multo admodum potu, & tali diluto nutrimento, non raro symptomata prava observari, quæ alioqui non observarentur. Si res pro votis cedat, sensim dantur post 8. diem carnes teneriores, & legumina.

Interim febris continua remittens perpetuo aderat: quæ cum die 10. adhuc continuaret, imo augesceret, communi consilio cortex peruvianus dabatur, cui ob vermium symptomata semen santonici additum est. Et vermes quidem teretes tres excrevit, febrim autem jugiter habuit. Respiratio nunquam ipsi aut ante operationem, nisi ante tres menses in morbo, aut post operationem, impedita fuit; nec ulla unquam tussis. Verum per urethram non minxit unquam, nisi bis pauxillum, ex quo operatio facta fuit. Febre demum totus consumebatur, & quatuor ultimis vitæ diebus respirationem cum roncho habebat, anxius maxime erat, ita ut quovis momento

alium

alium corporis situm quæreret, tandem 60. ab operatione die obiit.

Cum Operatore, Chirurgo nostro, aliisque præsentibus, Anatomen feci. Cicatrix formata vulneris sex septem lineas æquabat; punctulum modo in cicatrice apertum erat, per quod juge fuerat urinæ stillicidium. Patuit tunc evidenter factam esse sectionem per totum vesicæ collum, ita ut superior ejus pars leviter tangeret vesicæ cavum, inferior pars principium urethræ prope collum. Sit mihi fas nunc in supino cadavere secundum situm naturalem loqui, & inferiorem vocare urethram, superiorem vesicam: quamquam paullo ante inverso ordine has partes nominaverim, dum jacente ægro in mensa, femoribus ad abdomen reflexis, operationem explicarem.

Igitur cultellus ordinarius facit sectionem supra crenam itinerarii in principio urethræ, principioque colli vesicæ. Culter lithotomus in hanc aperturam inductus, perscindit collum totum, & in hoc puero, cum culter lithotomus ad vulnus septem modo linearum adaptus esset, portionem duntaxat parvam vesicæ. Porro dum idem culter lithotomus in vesica positus, ab interioribus exteriora versus omnia æquabiliter perscindit, simul æquabilissime transcindit totam Prostatam.

In vesica porro ne grumulus quidem calculi supererat. Quia vero impossibile fuit in operatione omne grumosum simul & semel cochleari auferre, fateri oportet hanc methodum, qua post sectionem vulnus sibi dimittatur, ea saltem de causa laudandam esse, quod, libero per vulnus urinæ effluxu, quævis calculi diffracti ramenta, imo & alter, si affuerit, calculus, commode, integreque, exeant. Eandemque ob causam repetitas in vesicam injectiones utiles esse.

Obliquitas sectionis, prout exposita est, si in cadavere examinatur, evitat exacte Rectum Intestinum, modo id non turgeat. Hinc recte cura habenda ante ope-

 ratio-

rationem, ut illud purgatione, enematibusque, a fœcibus & flatibus rite expurgatum, adeoque ut flaccidum sit. Alioqui fatendum est, hac secandi norma Rectum rarissimo casu posse lædi. Cum sæpius ex Nosocomio Civico nobis cadavera compararemus, ut in iisdem hanc methodum exercentes, videremus ejusdam effectus, semel nobis hicce casus contigit. *Franconiana* methodo vesicam supra pubem incidentes, calculum duos pollices in majori, unum in minori diametro habentem, eidem imposuimus, vulnus consuimus. Operationem cultro Lithotomo occulto secundum exactas regulas perfecimus. Erat corpus adulti, & magnus calculus: hinc gladiolum aptavimus ad 15. lineas. At minus foramen fuit, quam ut tantæ molis calculus, una cum forcipe transiret. Apertura cultello tribus lineis producta, lapis educebatur. Curatissime tunc effectum sectionis per omnes discissas partes examinantes, invenimus Rectum, quod antea evacuatum non esset, perscissum fuisse. Quare Recti Intestini probe evacuandi cura religiosissime semper est observanda. Equidem asseverabat operator id se necdum vidisse unquam, qui hanc operationem tam in mortuis, quam in vivis, octuagesies & quater jam peregisset. Attamen quod nobis in hoc cadavere contigit, contingere pluries potest, si cura evacuandi negligatur.

Iteratis cadaverum experimentis, & tunc, & postea sæpius, didicimus eos, qui in operatione femora dirigant, multum posse ad faciliorem, difficilioremque calculi eductionem facere. Si crus sic gubernent, ut genu ducatur multum extrorsum, spatium inter tuber ischii & ossa pubis, angustatur; sin vero genu introrsum magis ducatur, hoc spatium ampliatur. Observatio hæc videtur attentionem in operando mereri.

Vesica urinaria tam parva erat, ut duarum unciarum calculum vix potuisset comprehendere, crassitudinem ceterum trium linearum fere ubique habebat, unde etiam compactissima fuit. Similes calculosorum vesicas prioribus

To-

Tomis plures descripsi. Nunquid dudum tam parva ac crassa vesica fuit? aut demum post operationem sic reddita est? Utrique sententiæ militant rationes. Ita eam dudum fuisse, ut negemus, operatio videtur suadere, in qua varia instrumenta vix moveri potuisse apparet, si adeo & contracta, & præ crassitie vix dilatanda vesica fuisset. Attamen cum vesica calculum unciarum duarum fere potuerit continere, parvusque adeo hic calculus fuerit, ut omnia collecta ramenta pondus 71. gran. non excederent, spatium utique ad admittendum Itinerarium, & cultrum Lithotomum, iisque eductis forcipem, qui certe leviter modo intravit, adfuisse videtur. Potuit ergo vesica fuisse tam parva ante operationem; sed reapse tam parvam, contractamque eandem ante operationem jam fuisse, arguunt sequentia. 1. Quod calculi sectio non soleat sic reddere vesicam. 2. Quod vesicas ita contractissimas invenerimus in calculosis non sectis. 3. Quod in morbo ante tres menses in Nosocomio observato, commode quidem puer, sed exigua tamen copia, urinam redderet, 4. Quod injectio post operationem illico facta, copiæ licet paucissimæ, ex parvo siphunculo, & tunc, & semper, ac tutum exsiliret. Unde si puer in vivis mansisset, habuisset profecto semper id vitium, ut non diu retinuisset urinam, etiamsi externum vulnus probe claudi potuisset. Sed quoque vesica adeo & contracta, & crassa, inepta videtur fuisse ad bonam cicatricem formandam; unde etiam videtur perpetuo fistulosus futurus fuisse, si vixisset.

Ad reliquam Anatomen quod spectat, erant glandulæ mesenterii numerosissimæ, durissimæ. Ingens Pancreas unus scirrhus. Hepar cum multis tuberculis siccum ac durum. Parvis scirrhis Lien plenus. Pulmo dexter non nisi unus scirrhus; sinister in quadam mollitudine innumeros scirrhos gessit. Ad Trachææ dichotomiam glandulæ scirrhosæ castaneæ magnitudinis. Itidem Thymus. Exsangue & macilentissimum corpus universum.

Ut ex Anamnesi constitit, tussi ac febre ante operationem non laboravit, nisi quando per paucos dies ante tres menses ægrotaverat. Inter operationem pueri torositatem omnes mirabamur. Ergo spatio 60. dierum, quibus ab operatione vixit, degeneratio hæc videtur probabiliter nata. Utique in sano etiam corpore Febris diuturnior omnia solida, fluidaque pervertendo, letales facit obstructiones, scirrhos, &c. An vesicæ vulnus, ob callositatem in integrum incurabile, ab acrimonia exstillantis urinæ alcalinæ continuo irritatum? imo an acris hæc urina ad cellulosa vulneris labia resorpta, hanc non potuerit generare febrim? maxime primo mense, quando magna erant labia vulneris?

HISTORIA II.

Puer decennis in *Laxemburgo* calculi symptomatibus a quadriennio laboraverat. Præstantissimus *Lauter* loci Medicus, quem optimæ spei virum immatura mors hisce diebus sustulit, Uvam Ursi ipsi dedit. Negligentissime ea æger usus, vix levamen inde percepit. 22. Dec. 1760. D. *Cambon* sua methodo secuit illum. Tria minuta effluxere a principio, usque ad forcipis inductionem. Verum calculus tum levis (pondus enim 52. gran. modo fuit) & echinatus, hirtus innumeris pinnis 2. 3. lineas longis, vix forcipe tenendus, undecim minutorum operationem fecit. Ejulavit, & vociferatus est hicce eo vehementius, quo minus prior. Sed & vociferabatur, jam ad inductionem Itinerarii, ut vix quatuor hominibus esset continendus. Primis quatuor ab operatione horis dolores acerbos conquerebatur, exinde vero semper se doloris cujuscumque expertem esse testabatur. Venter nunquam intumuit, non induruit, non doluit. Tota ejus cura fuit, ut prioris. 25. Dec. nonnihil sanguinis vulnere, urethra, & naribus simul effluxit, at brevi siluit. Optime jugiter habuit, optime dormivit, appetiit, egessit.

ſit. Vulnus diu apertum manſit; licet operator à 3. Jan. 1761. ſuaſiſſet puerum, vulnere manu clauſo ad mingendum per urethram adjuvare; deinde finiente Jan. & ineunte Febr. labia vulneris lapide infernali tangi, puerumque ligatis ad ſe femoribus ſedere juſſiſſet, Febr. 6. demum clauſum fuit. Toto autem tempore, quo ante & poſt clauſum vulnus minxit, urinam ſemper pallidam, ac fœtentem, ſæpe opacam, ſæpe ſimul cum glutine calculoſorum onuſtam, reddidit. Tandem gluten, & fœtor urinæ defuit, ſed copiam ejus non niſi unc. j. ſimul emiſit. Triduo Diarrhœam paſſus, uſu Rhei cum Myrobalano, & veſpertina Theriaca, convaluit. 21. Febr. perfecte ſanus ac toroſus puer domum rediit, & perfecte etiamnum valet.

HISTORIA III.

Ignatius Stigler 10. ann. ex quo meminit, ſemper plus minus in mictu doluit. Septem anni nunc ſunt, quod Parentes ad auctos dolores ipſi aquam Petroſelini longo tempore bibendam dederint, quod primo aliquid, poſtmodum nihil attulit opis. Exinde in Orphanotrophio ſuſceptus, integroque inibi moratus quinquennio, delatus eſt ad Noſocomium *S. Marci*, curandus. Vim uvæ urſi fruſtra ibidem ſpatio 9. menſium expertus eſt. Tandem illum a me petitum, ad noſtrum Noſocomium optimus *Reichberger* miſit, mox ineunte hoc, quo vivimus anno.

Secandum hunc D. *Cambon* propoſui, curam licet veritus ſive incertam, ſive inutilem. Quippe augmentum diuturni mali mortem demum illaturum; hinc methodum ejus blandum poſſe inſtitui, cum ex ejuſdem frequenti experientia mortis periculum non augeatur, niſi forte in rariore caſu, quemadmodum ille Hiſtoriæ primæ: cæterum inde mortem fere præſentem procraſtinari, hominumque tormenta tolli, plurimumve mitigari. Non juvantem autem operationem non methodo, ſed degeneribus oportere

tere tribui partibus. Annuit igitur ille, & 7. Jan. 1761. illum ſpatio quatuor minutorum perfectiſſime ſecuit. Suſpicione majoris calculi culter Lithotomus ad vulnus undecim linearum adaptabatur. Verum neque hoc ſufficiens, ad 2. 3. lineas inter extractionem calculi ultra dilatatum eſt. Calculus fuit ponderis unc. 2. & $5\frac{1}{2}$. dragm.

Nullus quidem tumor, aut dolor ventris, ſed febris continua mox poſt operationem adfuit; impedita valde deglutitione comitata, quæ demum die 5. critice ſoluta per Diarrhæam. Octiduo integro bene habuit. Sequuta tunc eſt febris continua remittens, veſpere ſemper ingraveſcens, quam demum Cortice oportuit moderari. Poſt 18. ab operatione diem hæc febris ceſſavit. Cum vulnus crudiſſimum maneret, continuavi uſum Corticis; ea ſpe ut, quemadmodum alibi, ita quoque hic, bonam ſuppurationem in vulnere generaret. At incaſſum. Nec tamen deſtiti a Cortice, ne urina putridiſſima, in plicis labiorum vulneris ſtagnans, atque reſorpta, febrim novam generaret, & ut contra hanc putredinem ſanguinem condirem.

Nihilominus, bene valente puero, vulnus hiavit ſemper, & fiſtulam in perinæo produxit; quæ penitus perſecta menſis dein ſpatio perfecte curata eſt. Supereſt autem ſemper parva in vulnere apertura, per quam urina perpetuo exſtillat. Scarificationes, pulveres Sarcotici, lapis infernalis, faſciis femora juncta, quæ auxilia in Hiſt. 2. juverant, hic fruſtra fuerunt; tandem vero ineunte Sept. ulcus claudi cepit, jamque Septimana ſexta, qua hæc ſcribo, clauſum manet.

HISTORIA IV.

Joannes Georgius Sick 14. annorum, a Parentibus reſcit, ſe ab incunabulis minxiſſe arenas. Ipſe quoque ab 8. vel 9. retro annis meminit doloris lumborum, magni-

gnique in mejendo ardoris & doloris. Calculus detectus est. Jan. 12. idem Operator eum spatio septem minutorum calculo secuit. Passim observavimus ad tertium, quartumve minutum forcipem jam in vesica esse, reliquum temporis quærendo, tenendoque calculo, impendi. Calculus parvus, oblongus, asper, granulosus, ponderis granorum 50.

Vix per horam doluit, febre caruit, ventrem nec durum, nec dolentem unquam habuit. Ab ipso die operationis per urethram minxit, primo libram sanguinis, sequentibus diebus sanguinem dilutum, octavo die urinam sine ullo sanguine, cum albo sedimine, & rubra, aut flava arena, nunquam vero mucum calculosorum. Intra 14. dies vulnus clausum fuit. Febr. 7. sanus repetivit domum.

HISTORIA V.

Carolus Heigner 20. annos natus, accessit me 3. Jan. 1761. narrans se, ex quo meminerit, cum ardore & dolore minxisse, frequenter veras habuisse stranguriAS, ab intensiore motu corporis urinas reddidisse rubras, cæterum pallidas, ac glutinosas. Explorando calculum deteximus. Quamvis in morbo fere congenito vix quid a medicamentis sperarem, animus tamen fuit, quid uva præstaret, explorare. Ad irrita 14. dierum conamina, juvenem in Nosocomium demum recepi. Jan. 19. Operator spatio trium minutorum integram perfecit operationem. Calculus ovalis fuit, planus, ponderis unc. 1 $\frac{1}{2}$. dr. 1 $\frac{1}{2}$. Hæmorrhagia magna successit. Conus ex Agarico formatus vulneri immissus & affixus, opium largiter datum, hæmorrhagiam sensim sic stiterunt, ut intra 24. horas plane sileret, nec ad remotum post 48. horas apparatum rediret. Die 23. Jan. cum dolore expressit vulne-

nere fragmenta duo, quæ in operatione ſoluta a calculo fuerant. Minxitque per urethram unc. 2. urinæ, gluten tenaciſſimum, fœtidiſſimumque habentis. Eodem hoc die, & ſequentibus, de moleſto admodum in inguine dolore conqueritur, quem quidem ante operationem adfuiſſe, jam vero multo validiorem eſſe, teſtatur. Parva in inguine glandula indurata adparuit. Jan. 25. plura ramenta vulnere emiſit, veluti calculi externa putamina, cum dolore, & tantilla hæmorrhagia. Poſtea pectus tuſſicula cepit quati; ſed dato decocto pectorali tuſſis ceſſit. Incepit a 29. Jan. libras 2. urinæ per urethram mittere, minus fœtidam, minus glutinoſam. Prima Febr. tumor ac dolor in inferiore ſcroti parte, a latere Sectionis. altera die magna inflammatio. Cataplaſma adhibetur. 3. Febr. Abſceſſus maturus adparet. Aperitur. Effluit pus per decem dies. 14. Febr. totum curatum eſt. Urina copioſa tunc urethra prodiit, vix gluten, niſi diu ſtetiſſet, habens. Vulnus ad 20. ab operatione diem clauſum fuit. 21. Febr. ſanus abivit, ſeque poſtea bene valentem aliquoties exhibuit.

HISTORIA VI.

Mathias Kolb 57. annor. ſutor, primum adiit me 21. Jul. 1760. Strangurioſe minxerat a $2\frac{1}{2}$. annis, ſubinde ſanguinem excreverat, albumque ſabuloſum, ac tenax admodum ſedimentum; quibus teneſmi, atque prolapſus inteſtini adjunxerant ſe ſe. Calculum explorando non invenimus. Uva urſi malum tolerabile geſſit, uſque ad finem Octobris. Ex eo ultra non juvit. Magnum atque ſcabrum nunc deteximus calculum. Uſque ad 7. Jan. 1761. nunc cum levamine, nunc ſine eo, varia aſſumpſit: Uvam urſi in decocto, in pulvere, Emulſa, Mucagines, Opium. Tunc, conſilio cujuſdam cepit uti ſemicochleare

Ra-

Raphani hortensis rasi, misti cum oleo olivarum, quotidie. Triduo hoc usus, convenit me, solamen narraturus. Continuaret, suasi. Binorum mensium spatio tolerabiliter inde se habens, demum in priores incidit miserias, vires amisit, ac facie ex pallido lividus fiebat. Idem hic vir a 22. retro annis cæcas ut vocant hemorrhoidas passus, ab ultimo biennio habuit easdem fluentes, hocque jam tempore a continuis vesicæ tenesmis fere perpetuas. Conclusi ex omnibus, quod toties Auditoribus de eo monueram, systema urinosum pessime in illo degenerasse a statu sano, & demum lenta morte consumendum videri; unicum, sed anceps admodum, superesse remedium, sectionem. Hanc methodo enarrata, peractam vix quid habere periculi, imo potius dare spem palliandi egregiam, quemadmodum casus docuerat. His sub conditionibus operationem *D. Cambon* proposui. 24. Martii calculum extraxit 4. minutorum spatio, Lithotomi gladiolo ad 15. gradum adaptato. Calculus, circularis, planus, gibbus ab una parte, ab altera leviter excavatus, ruber, gronulosus, pondere unc. j. & scrup. ij. Sub operatione hæmorrhagia, intruso cono Agarici mox quidem cessavit, sed bihorio post rediit copiosa. Arteriam intercipere animus erat; at vero invenire eam impossibile fuit. An quod nimis interna? Mictus tum urinæ, tum sanguinis, æque per urethram, quam per vulnus, eo, ac sequenti die animadversus, forte id innueret. Fecimus proinde quod potuimus, & tandem intruso, ac bene affirmato, vulneri cono Agarici, & liberaliter per epicrasim dato opio, hæmorrhagiam brevi sitimus, eamque penitus curatam esse, dum quarto die propter fætorem immanem urinæ apparatus solvebatur, læti vidimus. Verum quod dolebamus, jam per vulnus omnis, nulla per urethram urina fluxit. Unde quoque inflammatio, & continua excoriatio scroti, interfeminei, natiumque, quamcumque curam diu, noctuque nos, ægrorumque adhiberent custodes. Hinc nascentibus

ubi-

ubique gangrænis oportuit continuo mederi. Diathesis ad calculum in hoc homine terribilis! gluten putridissimum ad plicas, angulosque vulneris crudi adhærens, spatio nuchthemeri in veros abiverat lapillos; quemadmodum etiam collectum gluten in charta emporetica in crassam abibat, ac calcaream materiem. Cum demum averruncandæ Gangrænæ ultra non essemus, Corticem peruvianum dedimus, malum superavimus, & diu post curationem continuavimus, cum hoc remedium tam belle ferret, eoque cacochymiam fœdam pulchre superaret. Cum cortice fiebant quoque detergentes in vesicam iniectiones. Labiis vulneris Digestivum, aut Mel rosaceum, cortice peruviano mista, adplicabantur. Præter varia autem unguenta ad vicinarum partium Gangrænam præcavendam, plurimum profuit lotio ex aq. Samb. libr. j. & una uncia aceti Lithargyrii. Tandem post continuas curas & sollicitudines nostras vulnus minui cepit, Urina putridissima per urethram reddi, Maji 4. vulnus coire vesicæ, & paucis postea diebus vulnus integrum. Domum rediit 14. Maji. Sæpius posthæc me convenit, corticem repetiturus, quod inde adeo mirifice se refici & roborari perciperet, sanitatem sat bonam testatus, nisi quod crebro cogeretur mingere. Stranguriam postea conquerenti uvam ursi dedi.

Palliatio mali sane tam pulcra est, & fortunata, quam potuisset unquam expectari. Præcipue si consideremus etiam fluentes hæmorrhoidas, Rectique prolapsum, nunc quoque non amplius observari.

HISTORIA VII.

Sebastianus Niedermayer, quintum annum agens, die 28. Martii in Nosocomium illatus est. Narraverunt parentes, hunc suum filium signa in mejendo doloris ab ipsa nativitate dedisse, deinde biennem illum, pisi magnitudine minxisse calculum; exinde duobus circiter annis liberum fuisse a quocunque symptomate, verum jam ab

anni

anni ſpatio ſe tam miſere habere, ut urinam redderet uno tempore ſanguineam, alio tempore plane glutinoſam, ac putridiſſimam, tandemque a continuis mejendi conatibus, & teneſmis, Inteſtini Recti pateretur ab octiduo prolapſum. Examine conſtitit calculum adeſſe.

Cum optimus *Cambon* abitum meditaretur, petivi, ut liceret Chirurgis noſtris, ejusdem ſub auſpicio, calculum ſecare. Quod ille, pro eo, quo eſt, candore, mox mihi annuit. D. *Leber* hunc puerum perfecte ſecuit. Calculus quidem magnus erat, ſed pumicoſiſſimus, intra forcipem grumeſcens. Collecta fragmenta una cum corpore calculi ſeptem ſcrup. pondere æquabant.

Puer a prima hora operationis nec doluit, nec ægrotavit, optime appetivit, tota die in lecto luſit, urinam brevi per urethram miſit, quæ primo glutine multo, eoque fœtente, deinde pauco, prodibat. Vulnus 20. die clauſum eſt. Die 25. ſanus ſuis tradebatur parentibus.

HISTORIA VIII.

N. Osfeld anno 1760. Maji 26. in noſtro Noſocomio feliciter calculum ſectus fuerat a *D. Leber*; prout tota ſectionis hiſtoria Tomo 5. a pag. 75. *& ſeq.* data eſt. Abundantia muci & puris perpetua urinarum, Nephritica pueri diſpoſitio, me coegerunt, ut 4. menſibus illi, in Noſocomio ſervato, Uvam Urſi darem. Tandem cum perfecte ab hiſce liber Patri redderetur, adhuc monui, eo medicamento uteretur perpetuo. Hinc per omnia ſanus vixit uſque ad Martium 1761. quando poſt neglectum medicamenti hujus denuo pati inciperet, peteretque eoſdem ſibi pulveres dari. Incaſſum ſumſit. Aprilis 10. cathetere eum explorantes, nihil deteximus præ ſumma veſicæ conſtrictione: Qua altero die laxata, calculum invenimus. Aprilis 13. *D. Homburg* Chirurgus SS. MM. ſub auſpiciis *D. Cambon* ſectionem egregie fecit. Cicatrix antiqua ſponte viam monſtrabat. Iterum

hic

hic diffiliens calculus cum collectis Grumis grana 71. pependit. Puer a fine primi diei optime se habuit, nullum eorum symptomatum passus, quæ in prima Sectione eum perpessum esse, Tomo V. narravi. Pro more vesicam quotidie eluimus. Cumque jam ab octiduo nihil grumorum ultra exiret, & injectionis materies redeuns puram doceret vesicam, tentare Chirurgus voluit, an sicco plumaceolo, emplastroque desuper, clausum, curatumque demum vulnus, nos non eximeret ab ærumnis, quas in ægro N. 2. N. 3. & maxime N. 6. ob calculosam diathesin antiquam observaveramus. Res pro votis successit. Vulnus 13. die coaluit. Nulla symptomata superfuere.

Notari meretur in priore sectione vulnus ilico clausum fuisse plumaceolo & emplastro, & demum 21. die coaluisse; nunc vero 5. die ab imposito emplastro. Interim Curatus denuo lumborum conqueritur dolorem.

Hinc, quia metus erat, ne brevi novus ex Rene descenderet calculus, dedi Uvam Ursi, sed mense Julio rediit ad nos, præsentis in vesica calculi questurus symptomata. Examine facto calculus in vesica deprehensus est 18. Augusti. Verum ajebat puer, quod nunquam antea, se ab omni prorsum lumborum dolore nunc liberum esse. Quia nunc spes major integræ curæ affulgebat, die Aug. 21. purgante, & 22. enemate alvus ipsi eluta est, & eodem die Chirurgus noster eum methodo eadem calculo liberavit. Trium minutorum spatio omnia perfecisset, sed primo retardabat calculi fragmentum cochleari detectum, secundo alter calculus. Unde decem minuta insumta sunt. Via jam bis aperta proderat inventione sua facili, oberat valde duriore cicatrice. Calculus prior rubellus dr. j. & gr. 4. pependit; alter 52. grana.

Per octo horas ab operatione doluit, postea autem nox tranquilla successit. Sequente die modica febris duntaxat, & quisquam vulneris ardor adfuit, ceterum bene se habuit, & appetitum testatus est. A die tertia nulla amplius febris. Die 5. & 6. multa urina per urethram red-

reddita est, quæ glutinis quid perpetuo habebat; tandem vero gluten fere defecit. Die 8. cum omnia in vesica nitida esse injectio testaretur, vulnus emplastro clausum est. Die 12. id consolidatum fuit, & puer domum potuit repetere.

HISTORIA IX.

Franciscus Domijanitsch 9. annos & 4. menses natus, 21. Apr. 1761. allatus est nobis, a biennio stranguriosus, postquam Calculum Pisi magnitudinis minxisset. Calculum eum nunc habere cathetere mox deprehendimus. Cum *D. Cambon* cum *Sua Regia Celsitudine* profectus in *Belgium* esset, *D. Leber* hunc puerum eadem methodo felicissime secuit, spatio 5. minutorum; licet calculum longitudine primo arreptum, dimittere, latitudineque deinde capiendum, quærere deberet. Ponderis fuit unc. $\frac{1}{2}$. & gr. 45. Febricitavit puer parumper, sudavitque prima die, noctem optimam habuit, sequenti die poterat sanus dici; vesicam Chirurgus bis die probe eluit, & quarto die plumaceolo sicco, & emplastro, texit; unde factum est, ut octava post sectionem die penitus clausum esset. Pallida quidem toto eo tempore urina fuit, purulentique quidquam sæpe habuit, nunquam vero gluten calculosorum. Intra duas septimanas potuit abire.

HISTORIA X.

Simon Senis annor. 4., totidemque mensium, 27. Aprilis 1761. adducitur. Biennium erat, quod cum dolore mingere cepisset; annus, quod tolerabiliter habuisset. Quippe anno abhinc elapso Mater eum ad ædes *D. Leber* adduxerat, qui calculum explorans, invenit illum in vesicæ sphinctere, principioque hærentem urethræ; catheteris autem apice repulit in vesicam. Matri

proposuit sectionem, sed cum repulso calculo puer nulla calculi signa fere unquam haberet, risit Mater posthac Chirurgi consilium. Jam vero 27. Aprilis eum ad Nosocomium duxit, utpote quem ab octiduo antiquæ vexarent ærumnæ.

Calculo invento, 29. April. sectus est consueta methodo, ea tantum differentia, ut primo vulnere facto jam non culter occultus adhiberetur, sed prior culter integram perficeret sectionem, perinde atque in communi sectione laterali fit. Calculus granorum 35. spatio septem modo minutorum exsectus est. Ast plus inde, quam a cultro occulto, videtur perpessus. Dolor, inflatum scrotum, inflammatumque, febris magna, valida deinde scroti suppuratio, eum octiduo vexarunt. Eo vero elapso cito convaluit, & vulnus tunc linteo carpto, & emplastro, tegi ceptum, quatriduo postea consolidatum fuit. Pallida quidem, sed vix glutinosa urina. Post 3. septimanas abivit.

§. III Qui attenta mente considerat enarratas hasce undecim sectiones, is legendo Dissertationem Gallicam supra laudatam, quæ hinc vituperat, illinc laudat, *Fratris Cosmi* methodum, haud ultra, arbitror, hæsitabit, an illam sit laudaturus. Equidem poterat exemplorum raritas ante 10. annos lectores fluctuantes reddere; præsens vero eorundem crebritas, tum egregii *Cambon* experientia, tum frequenti nostri Nosocomii exemplo demonstrata, omnem hæsitantem animam firmat, & de præstantia hujus methodi præ omnibus aliis secandi modis, abunde convincit. Si enim sine præjudicio omnes consideremus effectus aliorum methodorum, adeoque etiam *ultimæ correctæ lateralis*, eosque cum effectibus hujusce conferamus, vix ultra existurum quempiam credimus, qui hanc non præferat illis, qui hanc non semper adhibeat.

1. Enim præparatio brevis est. Haud insumimus menses ad humores immutandos, ad reparanda solida. Hæc namque vitia, manente causa, non curantur, imo temporis lapsu pejorantur; causa autem ablata, vel cessant,

ſant, ſi cura integra eſt, vel ſaltem mitigantur, ſi vita brevi alioquin collapſura, nunc prolongetur. Plethora vix unquam hic venæ ſectionem ſuadet, raro quippe præſens: Remedium purgans, & unum, alterumve enema, totam præparationem faciunt.

2. Breve, quo fit, tempus eam commendat cum maxume. In quacunque methodo remoratur operationem calculi friabilitas; in omni methodo calculum extrahere difficile eſt, quando oblongioris figuræ ille, juxta longitudinem arripitur; quando nimia levitate vix uno loco conſiſtit; quando figura hirta ac echinea, ut in Hiſt. 2., vix ſe ſinit capi; quando major eſt, quam ut per factum vulnus educatur; quando ad fundum trianguli, quem forcipes faciunt, dilabens, prehenſusque, apices forficum ita a ſe mutuo dimoveat, ut educi tanta nequeant latitudine; denique quando hæmorrhagia notabilior contigit. Sed hæc ut communia omnibus methodis, nihil contra noſtram faciunt. Unde hiſce exceptis, certum eſt hanc methodum Itinerario, Cultello, Lithotomo occulto, Conductore, & Forcipe, 3. 4. 5. minutorum ſpatio paſſim abſolvi. Quin & ipſa infortunia nonniſi duplum exegiſſe ſpatium enarratæ convicere hiſtoriæ. Certe vel ideo ſua ſe ſe brevitate hæc methodus commendat, & ad illam amplectendam cogit, quia 1. vitæ, commodique, mortalium arbitri non ſumus, ſed miniſtri, & promotores, & conſervatores, adeoque conſcientia & humanitate conſtringimur, ad dolores illorum tum mitigandos, tum abbreviandos. 2. Quia quo & gravius & diutius hi dolent, eo graviores febres, eo tetriora ſymptomata, metuenda habemus. Ita ut ſi hæc methodus aliis modo par foret, dictas ob cauſas ceteris eſſet præferenda.

3. Nec in ſuis *D. Cambon*, nec nos in noſtris, unquam vel minimum ventris dolorem, duritiem, tumorem, invenimus; quod tamen adeo frequens in aliis methodis eſt, & poſt inflammationem Veſicæ, Vulneris, Integumentorum, Muſculorum, morte haud raro terminatur.

4. Febrim pauci notabilem, aut durabilem, habuere; iique modo, qui non ſimpliciter calculo, ſed degenere viſcerum fabrica laborabant. Ceterum per aliquot horas leviſſime duntaxat febricitarunt.

5. Bis in hac Methodo hæmorrhagiam habuimus; verum 1. nulla methodus eſt, maxime lateralis, in qua hæc non contingat aliquando. 2. Levi negotio eandem ſtitimus: laudandus iterum hic Agaricus.

6. In his, qui ſimpliciter calculo laborarunt, urina cito, copioſeque, per urethram fluxit 1. 2. 3. die, vulnere quamvis aperto.

7. Methodus vulnus apertum ſervandi præſtantiſſima videtur, ne quid aut calculoſi, aut grumoſi ſanguinis, remaneat in veſica, quod novo calculo baſim præſtaret. Juvenis Hiſt. 5. ſic per vices calculi veluti putamina vulnere expulit, alioqui permanſura. Et veſica illius qui N. 1. ſectus, ac mortuus eſt, tam nitida a morte reperta eſt, ut quamvis calculus in illa penitus diffractus fuiſſet, ne minimum tamen ejuſdem ſupereſſet.

8. Poſſe nihilominus vulnus, quando per octiduum veſica quotidie probe eluta eſt, adeoque ita expurgata, ut heterogenei nihil ſupereſſe poſſit, ſicco plumaceolo, & emplaſtro tegi; tum ut eo citius omnis per urethram urina reddatur, tum ut vulnus maturius coëat, homineſque citius convaleſcant.

9. Nunquam vidimus cannula opus fuiſſe, qua vulneri immiſſa urina tranſiret. Effluxit quippe illa in noſtris jugiter ſine cannula. Equidem acris admodum urina, aſſiduoque his effluens gluten, metum quibuſdam incutere calloſorum labiorum poſſunt; ſed an continua cannulæ frictio idem quoque non faciat? Urina acris hæmorhagiæ facit formidinem; at vero an mechanica cannulæ frictio eidem producendæ non eſt apta nata? Utique quod in his, quibus totus morbus calculus eſſet, nec calloſitas, neque poſt primum diem animadverſa hæmorrhagia fuerit, modo labia vulneris melle roſaceo ſæpe inungerentur, cannula in illis opus non eſſe judicavimus. 10.

10. Ligatura mollis genuum, ne divaricent, in omnibus nostris adhibita, urinæ fluxum, ac ramentorum calculi exitum, nunquam impedivit: ut merito vanus eorum metus sit, qui id ligatis impediri cruribus suspicati sint.

11. Non modo instrumentorum paucitas, temporisque brevitas, tormenta operationis abbreviant, sed etiam eadem reddunt longe mitiora. Culter lithotomus occultus bene inductus, & ad os pubis, ut ad punctum fixum affirmatus, dum uno, eodemque momento incipit, perscindere cervicem vesicæ, vesicæ ipsius partem, prostatam, musculum transversalem penis, seu transversum Perinæi, pinguedinem, cutem, epidermidem, tam æquabiliter, & haud interrupte, omnia transcindit, ut totum vulnus duo æquabilissima plana habeat, & nullam fibram trahat, dilaceretve. Præstat sane hac sola de causa omnibus aliis instrumentis, ut ut subtiliter, ingenioseque, a magnis in arte viris, excogitatis. Præstat experimento in hist. 10. instituto, ut ibidem patuit. Quippe effectus docent vulnus (ceteris paribus,) sufficienter ampliatum, citius curari, minus doloris in operatione, minus symptomatum post eandem creare, quam vulnera, quæ quod exiliora sint, magnam extensionem, ac dilacerationem pati debent: id quod in *apparatu magno ac laterali* passim observatur, dum calculus utcunque major est. Et licet in *apparatu parvo*, idque in pueris, calculus facile in Perinæo secatur, dum ille digitis in Intestino Recto impositis ad interfemineum adprimitur; tamen quia nonnunquam asperior calculus (ut v. g. ille Hist. 2.) inæqualem ac dilacerantem Integumentorum ac Vesicæ sectionem facit, unde prava symptomata nasci debent; quia denique blanda, tutaque per sese *Fratris Cosmi* Methodus, hisce exemta incommodis est, erit etiam in pueris præferenda *apparatui parvo*, seu dictæ *Celsi methodo*.

12. Pag. 85. monui rarissimi casus Intestini Recti, Lithotomo occulto transcissi, quo infortunio adversa-

rii hanc methodum criminantur. Verum id nobis in cadavere contingebat, haud elutis primò Inteſtinis, intruſoque in veſicam ſupra pubem tantæ molis ſilice, ut vulnus 15. linearum adhuc dilatandum fuerit. Quotieſcunque autem ſive in vivis, ſive in cadaveribus, cùm iſta præcautione, hanc operationem fecimus, nunquam id contigit nobis. Ut proinde tot experimentis ſuffulti audacter pronuntiemus inanem eorum formidinem eſſe, qui inſtrumento hoc aut non uſi, aut perperam uſi, illud veluti Rectum facile perſcindens, dum hoc proba elutione flacceſcit, criminati ſunt.

13. In moderandis in tabula ſecandorum cruribus, notabilis obſervatio, quam in cadaveribus didicimus, prodeſſe poteſt, prout pag. 86. enarrata habetur. Quod in cadavere, hoc in nobis poſſumus examinare dum lecto jacentes, femore in ventrem reflexo, varios edimus motus: experimur mox utcumque anguſtius eſſe ſpatium inter pubem & tuber iſchii, genu multum extrorſum flexo; ſpatium vero mox lateſcere utcumque, dum genu verſus umbilicum ducitur.

14. Poſitio horizontalis Calculoſorum, cum exiguo tantum ſub capite pulvinari, dum ſecantur, ſemiverticali videtur præferenda; quamvis hæc, præſertim in *apparatu magno*, eligitur, & a pluribus in *ſectione laterali*, commendatur. Moles inteſtinorum *magis* in ſpinam, *minus* in peritonæi expanſionem, quæ veſicam tegit, incumbere videtur: quin & ſplenis, ventriculi, jecoriſque pondus, minus in inteſtina premit. Hinc eandem poſitionem in noſtris perpetuo ſervavimus.

15. Errorem fateri dabeo, in quo olim verſabar. Tom. 4. Cap. 7. pag. 131. Inteſtini Recti prolapſum, veluti unam de cauſis, ſectionem procraſtinantibus, conſiderabam, notabam; at vero jam ægrorum frequentia me convicit, etiam graves Inteſtini prolapſus teneſmis a calculo excitatis deberi, impedimento in ſectione non eſſe; educta autem calculo brevi ceſſare, & nulla ferme auxilio

lio curari, quo tempore ægri propter sectionem jacent, & blande nutriti, alternoque, aut tertio die enemate expurgati, fœces duras minime coacervant.

16. Nunquam approbare potuimus scrupulosam plurimorum tum Autorum, tum Operatorum timiditatem, qua, calculo olim quidem detecto, jam vero dum itinerarium immittitur, neutiquam percepto, operationem conficere nolunt. Si enim ab una parte frequentem illam experientiam consideremus, qua uno die invenitur, altero non invenitur, calculus; si ab altera parte noscamus eundem semel bene, manifestoque, repertum, non posse aut deliquescere, aut aliorsum aufugere; non est cur totam hanc lugubrem scenam repetere velimus, ægrum minus forsitan dispositum, ad subeundam sectionem, postliminio inventuri. Profecto semel de eo certi, operationem non distulimus, etiamsi illum paulo ante non perciperemus.

Equidem, fateor, contingere nobis posset, ut calculus perceptus quidem olim, sed vel postica parte in uretere detentus (ut casus habet *Tom.*3. *Cap.*4. *pag.* 137.) vel ex sacculo privato tantum leviter eminens, suaque mole majore, sic illo in sacco inclusus, ut extrahi inde non posset; qualis viri militaris calculus, de quo *Tom.*3. *Cap.*4. *pag.* 137. sed quia id antea certo sciri nequit, & quia si calculus in operatione percipitur, operatio semper instituitur, hinc observationes illæ extraordinariæ nihil hic immutare possunt. Frequenti exploratione didicimus esse calculos liberos, qui quotiescumque explorantur, eodem fere loco perpetuo detegantur; esse alios pariter liberos, qui nunc altius, nunc depressius locati deprehendantur. Ut postremi hi, ita calculi firmiter adhærentes, in expansiore vesica remotius, in contractiore propius, detegentur, sine ullo signo adhæsionem testante. Ergo, ut dixi, regula certa id detegendi non adest, & habet hic casus extraordinarius eandem quavis in methodo difficultatem.

17. Urinam Calculoſorum pallidam eſſe paſſim obſervavimus. An id ab alcali calculi? Utique urinæ ſanæ acida foſſilia rubedinem conciliant; ſal, aut liquor, alcalinus, pallorem: Dixi *ſanæ urinæ*: nam ſi homo prius quædam medicamenta ſumſerit, poteſt color ab affuſis ad urinam rebus mire variari. Sed calculo ſectione educto, in omnibus noſtris urina pallida perpetuo fuit, etiam curato dudum vulnere. An igitur id a glutine, quod in veſica cum calculo copioſum aderat, & adhuc dudum adeſt? Attamen is, qui (Hiſt. 1.) a morte examinatus eſt, & glutinis nihil in veſica habebat, & urinam ſemper pallidam, fœtidamque, reddiderat. Suſpicabitur forte quiſquam a Renum calculis urinas nota alcalina imbui: ſed ille idem, de quo nunc ſermo eſt, cum nitida veſica nitidos, liberoſque a calculo, aut pure, renes habuit.

18. Quod *Tom. V.* de Glutine Calculoſorum in calcaream abeunte materiem dixi, id hoc anno conſtanter novis vidi experimentis confirmatum: imo ut ex Hiſt. 6. pag. 92. patuit, in labiis vulneris ſtagnans gluten, maxime circa labiorum commiſſuram, in lapillos calcareos abiverat. Quid autem proprie illud gluten eſt? In Charta Emporetica liqueſcit, tranſitque, ut concreta Calx fere ſola ſuperſit. Si aëri hoc gluten exponatur in vitro, diſparet quoque omne humidum ſola calce ſuperſtite. Ergo non eſt de natura muci, quod colli inſtar indureſcit. Fors eſt aliquid, quod ex veſica ſecretum ſe unit cum ramentis terreſtribus, quæ a ſolidis abraſa noſtris, urina continentur; quodque dein calculo in ambitum adplicatum, putamina illa format, quæ toties calculis humanis, alia aliis incumbentia, circumcreta inveniuntur, quæque etiam toties in ſectione calculi ab eodem inter forcipes ſeparantur. An pulveres, qui falſo dictum Lithontripticon Stepfenianum ingrediuntur, apti quoque ſunt, qui cum humoribus, ipſa in veſica ſecretis, in laminas calcareas abeant, calculo accreſcant, putaminumque in morem ad uncias & libras excernantur, dum interea ipſe calculus

per-

persistens ut erat, educendus sectione est? vide Tom. 5. Cap. 5. hujus exemplum.

19. Cur dantur Calculosi, quibus vix ullum adpareat in urina gluten? Videtur hic impedita humoris, de quo N. 19. in vesica secretio; ita ut abrasa solidorum ramenta partim cum calculo concrescant, partim urinis expellantur. Si qua datur in Physicis adtractio, liquor vesicæ secretus haberet tunc fortem vim hæc ramenta attrahendi, quam calculus quoque tunc per se haberet: absente illo liquore, Calculus solus attraheret, quantum posset.

An omnium Calculosorum Gluten in calcem abit? Tom. 5. non ausus fui id asserere. Hoc anno innumera experimenta mihi constanter hoc phænomenon dedere; uno, alterove excepto, ubi parum admodum ejus adfuit. Hinc hucusque respondeo, in multiplicibus meis experimentis omnium calculosorum mucum plus minus calcis exhibuisse; id tamen contingere posse, ut quis multorum experimentorum occasione gaudens, incideret in nonnullos calculosos, quibus hoc phænomenon forte deesset. Experimenta mea multiplicia observationis frequentiam docent; contrariam forte aliorum observationem non explodunt.

20. Quam est observationum fertilis historia calculi? Cernimus ex omnibus antedictis majores calculos nonnunquam sibi viam per urethram pandere, hominemque ad tempus notabile exemptum vivere dolore; minores e contrario in hanc viam nunquam impelli, & perpetuo cruciare. Advertimus exiles admodum calculos tam vehementes, diuturnosque creare dolores, tenesinos, Recti prolapsus, mucum calcareum, urinam & putridissimam & pallidissimam, summamque vitæ intolerabilitatem, quam unquam producere queunt calculi majores.

21. Si calculus, ut in *Hist.* 10. ex collo vesicæ intra eandem repulsus, anno integro ita latuit, ut vix ulla sui signa dederit; si idem anno illo elapso, tormenta calculi resuscitet, jam non iterum in collum pulsus, sed manens

in

in vesica; nonne verisimilitudo crescit problematis, quod *Tom.V.* sub ipsum capitis 5. finem, pag.88. *&* *seq.* proposui?

22. Dictus *Osfeld* Hist. 8. intra septemdecim menses ter calculo a nobis sectus est, & ultima vice gemino calculo. Absentia doloris ad lumbos, qui olim illi familiaris, integram forsitan salutem promittit; fors fallax hæc spes, novos calculos dabit. Eo in casu historiam renovare poterit Mercatoris, qui narrante *Volkammero* M. N. C. Dec. 2. Obser. 177. jam quater a peritissimo Lithotomo sectus, singulo anno novum calculum secandum afferret. Porro hoc incommodum est cuique Methodo commune. Nos saltem certi sumus, enarrato hoc nostro agendi modo, nihil in vesica restitare posse calculosi; adeoque si novus iterum adsit, eum vel novam plane creaturam esse, vel ex renibus fuisse delapsum. Hinc non mirarer, quod decies & ultra idem homo indigeret sectione. Simile quid sobolfaciens *Aretæus* Lib. 2. Cur. Chron. Cap. 3. „ Calculorum, inquit, procreationem e „ fœcunda sterilem reddere nemo potest: *ῥηΐτερον μεν* „ *γαρ μητρην ἄτοκον θεμεναι, ἢ νηφρὺς λιθιῶντας* „ *ἀλίθυς.* Facilius est enim uterum sterilem efficere, „ quam calculiferos renes ita disponere, ut eosdem haud „ generent ultra. „ Igitur ter, quaterque beatum genus humanum, quod nunc, quotiescumque opus fuerit, adeo facile eo hoste queat liberari!

CAPUT VI.

De Cranii Ustione in pertinacioribus capitis vitiis.

---

§. I. *Diversus quidem modus admovendi ferri candentis, tam veterum, quam posteriorum; universorum tamen calculo expers periculo creditus.* §. II. *Experimentum primum hujus infelicissime in Nosocomio institutum. Mors inopina inde.*

Re-

Respirationis modus juxta communes humani corporis leges vix explicandus. Exemplum inflammati & gangrænosi majorem partem ventriculi, sine febre, sine dolore, & cum bono appetitu. Examen Anatomicum nullas in Cranio, Oculisve, Amauroseos causas detexit. §. III. *Alter infaustissimus Cauterii Cranii effectus. Historia morbi antecedentis datur, ideo notabilis, quod plurima, & exquisita remedia, ordine adhibita, effectu plane caruerint. Conamina nostra, ad imminens a Cauterio discrimen Trepano averruncandum, enarrantur, & inutilia demonstrantur. Hydrops Ventriculi superioris cerebri. Portentosum infundibulum, ejusque mira ægritudo, ut causa inventa Guttæ serenæ. Respirandi modus, æque parum, quam in priore Historia intelligendus.* §. IV. *Experimenta multa, in Craniis facta, enarrantur, quæ hanc operationem nunquam, nisi cum summo vitæ discrimine, institui posse evidenter arguant.* §. V. *Ex omnibus hisce Ratiocinium medicum, & seria formatur conclusio.* §. VI. *Quædam de Trepano in Epilepsia, Cephalæa, &c. admovendo.*

§. I. AB ipso *Hippocrate*, in hodiernum usque diem, Cauterii actualis in arte dicti applicatio ad Cranium, ita omnium ore laudatur, ut nesciam ullum esse Artis auxilium, quod plurimorum suffragiis fulciatur. Si enim *Zecchium*, & qui *Zecchii* autoritate permotus fuit, *Sennertum*, paucissimosque forte alios exceperitis, uno omnes ore hanc operationem commendant.

Haud idem tamen cunctis inurendi modus. Quantum ex *Hippocratis* Textibus concludere licet, Libr. 2. de morbis, & libr. de locis in hom. Ferrum quidem candens capitis pluribus, imo octo diversis locis, sed ad integumenta duntaxat, admovit: nihilominus vim ustionis ad ossa penetrasse credibile fit, quia quam ustionem juxta nasum, in cantho oculi interno, ita fieri jubet, ut crusta ibidem inuratur, ea sane sine ossis ustione vix peragi posse videtur. Quin & ubi sic loca circa aures inuri præcipit,

cipit, ut desinant a pulsando Arteriæ, profunde satis videtur ussisse.

Aretæus Cappadox non explicat libr. 1. de cura Chron. Cap. 4. *de Epileps.* quo velit uri modo, paucis tantum: „ opus est, ait, etiam ignem capiti inferre; proficit enim.

Cælius Aurelianus Libr. 1. Chron. Cap. 4. refert, „ *Temisonem* consuluisse cutis capitis usturam, qua testa „ squammulis despumatur.

Celsus Libr. 7. Cap. 7. §. 15. in oculorum pituita: „ Quidam atramento duas lineas duxerunt a media aure, „ ad mediam alteram aurem, deinde a naribus ad verticem; tum ubi lineæ committebantur, scalpello inciderunt, & post sanguinem effusum os ibidem adusserunt. „ Nihilominus autem & in temporibus, & inter frontem, atque verticem, eminentibus venis idem ferrum „ candens admoverunt. Frequens curatio est venas in „ temporibus adurere . . . . valentior tamen Medicina „ est . . . . venas incidere, & sanguinem mittere: ubi „ satis fluxit, tenuibus ferramentis adurere. Contra tempora quidem timide, ne subjecti musculi, qui maxillas tenent, sentiant: inter frontem vero & verticem „ vehementer sic, ut squama ab osse recedat. Efficaciter „ tamen etiamnum est Afrorum curatio, qui verticem „ usque ad os adurunt sic, ut squamam remittat.

Traditionem omnium sæculorum de hujus curæ præstantia collegit nobis *M. A. Severinus*, in suis libris *de efficaci Medicina*, Pyrotechn. Chir. Lib. 2. pag. 1. testimoniis *Pauli Æginetæ*, *Aëtii*, *Actuarii*, *Mesues*, *Rhases*, *Albucasis*, *Arnoldi Villanovani*, *Andreæ Cæsalpini*, *Petri Salii*, *Paræi*, *Gualtheri Bruelis*, *Theodorici*, *Fumanelli*, *Rondeletii*, *L. Mercati*, *Lanfranci*, *Jacobi Sylvii*, *Nicolai Pisonis*, *Garioponti*, *Bertrucii Bononiensis*, *Cæsaris Machæ*, *Joannis Heurnii*, *Epiphanii Fernandez*, *Fontani*, *J. B. Theodosii*. Ipsusque ille *Severinus* maximus extitit hujus curæ promotor.

Si

Si ordine laudatos omnes hos Scriptores evolvimus; patet nonnullos quidem prope suturas, plerosque vero in ipsis suturis, & maxime in commissura Sagittalis cum Coronali, candens ferrum imposuisse; plures insuper monuisse, ut ustio deberet ad ipsam penetrare diploën; omnes autem curas admirandas plane & stupendas inde a se se perpetratas gloriari. Ex multis pauca attulisse sufficiat. „ Quod meo quidem experimento, inquit *Severinus*, confirmare possum. Suturæ sagittalis, coronalisque „ confinio perusto, *Franciscus ab Angelo*, *Castrinovensis*, „ ab ingenti cephalæa liberatus est.

Et *Epiphanius*: „ Mirum est, ait, quam his Cau- „ teriis refrigeretur cerebrum, & pravi, tetrique vapo- „ res dissipentur: & licet primis diebus soleant concitare „ aliquem gradum caloris, tamen majus est emolumen- „ tum, quod postmodum inde sequitur, quam pusillum „ aliquod damnum, ex impresso igne. Nos quoque quin- „ que, quandoque septem Cauteria, amentibus admo- „ vemus, qui fuere curati, maxime ubi non viget capi- „ tis tanta caliditas; ob quam quidem in hac muliere „ (cujus historiam dederat) tantum unum fieri curavi- „ mus. Est & e novissimis *Cæsar Macha*, Principum „ subalpinorum Medicus, qui consil. 140. feminam inde „ restitutam testatur, septem jam menses insanientem.

Idem *Fernandez* Hist. Medicinal. 47. „ Testor De- „ um Cauteriis in capite quandoque tribus, quandoque „ quatuor & quinque factis, ad loca suturarum, curasse „ annis elapsis socrum *Magistri Gentilis*, cui jam erat „ memoria abolita, & duos alios stolidos & insanientes „ juvenes.

J. Heurnius, primus Med. Pract. Professor, in condita anno 1575. Universitate Lugduno-Batava, ait Chirurgum Ultrajectinum a se curatum Cauterio ab immedicabili cephalæa, in determinata capitis plaga sæviente. Et in *Aphor.* 2. *Sect.* 7. „ Vir, cui erat caput totum tu- „ berosum, Cauterio id ad os usque aperuimus; quod

„ exe-

„ exesum erat fere usque ad Diploën, abrasimus sensim, „ iterumque aliam partem aperiebamus ad os, ita sensim „ totum fere caput abrasimus. Evasit.

Platerus Libr. 1. pag. 61. „ Quo pacto modo natis „ *Florentiæ*, ut fertur, verticem perurentes, Epilepsiam, „ quæ iis in locis infantibus consueta est, solent averte- „ re. Quibus de causis, & experientia moti, ferro can- „ denti ustionem moliri . . . . non inconsultum esse pu- „ tamus. „ Scilicet ut ante monuerat, „ si pertinacis „ mali causa in capite lateat.

Hier. Fabr. ab Aquapendénte pro inurendo Fonticulo in sutura Coronali, peculiare Cauterium excogitavit; quod apud ipsum, & apud *Scultetum*, qui hanc methodum quoque laudat, videas.

Hollerius in scholio ad suum primum caput *de morb. intern.* „ Applicatur, inquit, Cauterium actuale in me- „ dia parte capitis prope suturas. „ *Duretus* in sua in hunc *Hollerii* textum enarratione, etiam candens ferrum commendat.

Fallopius de Cauteriis, pag. 340. ipsis quidem in suturis non suadet: „ cæterum, ait, capiti Cauterium „ tute imponere possumus.

Riverius Cap. de Mania pag. 227. „ Denique Cau- „ terium suturæ coronali adplicatum maxime probatur a „ *Gordonio*, ejusque utilitatem confirmat Historia cujus- „ dam Maniaci, cui cum esset vulnus inflictum capiti, „ cum cranii fractura, quamdiu vulnus apertum, tam „ diu bene habuit; vulnere curato, reversa est Mania. „ Et Cap. de dol. cap. pag. 236. „ Cauterium suturæ co- „ ronali admotum, dolorem capitis contumacem aliquan- „ do radicitus abstulit. Multo majoris est efficaciæ, si „ temporibus admoveatur, de qua vide *Poterium* Obs. „ cent. 3. Cap. 8. & Observationes nostras publico com- „ municatas. „ Porro in Obs. cent. 2. N. 93. idem „ *Riverius*. „ Ad puerum epilepticum vocatus, præscribo „ apozema ex Cephalicis, & Epilepsiæ specificis, cum

„ pur-

„ purgantibus ad quatuor doses: Deinde inuritur Cau-
„ sticum suturæ coronali. Et his duobus remediis a mor-
„ bo liberatus est.

Lambswerde in Tom. 2. *Sculteti* Obs. 9. Cephalæam veneream curat cauterio actuali in sutura Coronali: & Obs. 11. Epilepticam puellam curavit cute primum transversim secta, actuali cauterio suturarum coronalis & sagittalis concursum, *satis profunde* inurendo.

Nuckius Operat. & exp. chir. N. 1. „ Facili, in-
„ quit, negotio operatio hæc sequenti instituitur modo:
„ inuratur loco modo notato (per fila in medio capite
„ se decussantia, (ut ante ex *Celso* vidimus) profundum
„ satis foramen cauterio quodam actuali.

Fred. Deckers, Exercit. pract. pag. 109. Puellæ cæcæ historiam refert, cui Chirurgus fonticulum in sutura coronali & sagittali inussit, ad primam calvariæ laminam usque urendo, quod cum instabile daret levamen, alius Chirurgus inussit ad diploen usque, unde magna, rotunda portio separata fuit; separatam hanc portionem figura exhibet autor, habentem diametrum decem linearum: imo cum auxilium esset inconstans, tertium cauterium sustinuit, & tunc recte vidit. Etiam Guttam serenam, & Epilepsiam, sic curatas se vidisse affirmat.

Clariss. *Viennensis* Professor P. *de Sorbait*, prax. pag. 286. Cap. de Cataracta & Amaur. „ Setaceum
„ quoque multis fuit auxilio: loco cujus in Delicatulis
„ (videtur tamen operatio longe crudelior setaceo) sub-
„ rogari potest. Cauterium, quod non tantum Nuchæ,
„ sed etiam suturæ Coronali impositum plurimos juvit.
Et pag. 598. 599. „ Cauteria adplicanda sunt . . . in
„ capite supra suturam coronalem, longitudine digiti ex-
„ tensi supra nasum, contra Phthisim. Cauterium autem
„ quo magis est candens, eo minorem affert dolorem.

Cl. *Hoffmannus*, Tom. 4. Part. 4. med. Syst. Rat. pag. 118. Edit. in 4. de Amaurosi: „ Magnum profecto
„ præsidium est in cauterio actuali, syncipiti, vel nuchæ
„ inusto.

M. G.

M. G. Purmann, famosus multos per annos apud *Breslavienses* Chirurgus primarius, in *curiosis observationibus* Invictiss. Imp. *Josepho* dicatis historiam puellæ *Breslaviensis* refert, quam invincibili cæterum Epilepsia curavit cauterio actuali, in confinio toties dictarum suturarum; quorum commissuram statuit contra omnes, qui id negent, constanter reperiri in puncto, quo fila, *Celsi* modo ducta, decussant se se. Videturque sæpius eandem operationem peregisse, cum afferat ustionem eo in puncto se semper fecisse.

Quadraginta igitur & ultra Autores tum Medici, tum Chirurgi, eosque inter plurimi sua in arte celebres, & famosi, hanc operationem & suaserunt, & exemplis utilissimam demonstrarunt, nullius unquam infortunii meminerunt; quidam audacter omnis dixerunt periculi expertem: operationem porro laudavere sic, ut vel integumentis, ac pericranio primum perscissis, separatisque, os solum adureretur, idque aut prope suturas, quod quibusdam placuit, aut in ipso suturarum contactu, quod plerisque visum: hancque sic institutam operationem plane innocuam esse plurimi asseverarunt.

Proinde cum nullum existeret sive Medicinæ, sive Chirurgiæ caput, quod gravioribus autoritatibus ac testimoniis fulciretur, piaculum fore credidi in difficilioribus ac incurabilibus casibus idem omittere. Tres porro morbi videbantur mihi præcipue hanc curam poscere, Cephalæa pertinax cum Hemicrania, inemendabilis Epilepsia, Gutta serena. Erantque nobis tales ægri præsentes, in quibus curam horum morborum hac lege exerceremus. Sed præcipue nos miserebat duorum, quos Gutta serena ad Mercurium, ad Corticem, ad Machinam electrinam, ad cujuscunque generis Evacuantia, ad varia Capitis Epithemata, ad Vesicantia, ad Setacea &c. omnino rebellis & pertinax, misere affligebat.

§. II. Igitur 3. Junii proxime elapsi, operationem fecimus in Adolescente 12. annorum, rustico, robusto, toto

toto quadrato, quem Amaurosis affligebat, probabiliter nata ex contuso capite, postquam sex mensium spatio in periodicos vomitus, quos cephalæa semper pronunciabat, inciderat. Amaurosis porro ejusmodi erat, ut noctem inter, diemque nihil distingueret, summam tamen, agilemque pupillæ utriusque constrictionem, & dilatationem ad majus, minusve lumen haberet. Unde contra Eruditissimi *Halleri* opinionem sensilitas pupillæ demonstrari videtur; Retinam enim plane inertem fuisse, perfectissima cæcitas evicit.

Quia & sine Integumentorum incisione, & cum eadem, hæc operatio fit, ultimum modum prætulit D. *Leber*; cum eandem didicisset, fortunatoque adplicatam a suo Magistro, dexterrimo, dum viveret, Chirurgo *Laudes*, vidisset; qui idem Magister Discipulos, adstantesque Chirurgos, serio hortatus erat hanc simplici ustioni semper præferrent, metu convulsionum, quas ustio sine sectione generare statuebat.

Integumentorum hæc separatio, validum dolorem excitabat; leviorem, pericranii abrasio; maximum vero, ustio; quam valide urentem ajebat, licet nihil eorum, quæ circum se gerebantur, sciret. Exanimabam, an vagina, intra quam Cauterium, ne labiis persciffis noceat, capiti imponitur, a Cauterio candesceret, & ustionis dolor potius ab integumentis ustis, quam a perusto cranio gigneretur; verum vaginam illam ego, adstantesque tangentes, vix calentem deprehendimus.

Dolor primis horis magnus, postea modicus, bonus appetitus, semel modo levis vomitus, qui cæterum ipsi consuetus, observabatur. Utebatur jure carnium, aqua hordei mellita, & emulso leviter paregorico. Altero die optime habuit. Die tertio, fumo aromatico prunis ardentibus injecto, ac capiti admoto, apparatum examinavimus, lintea carpta sanguine imbuta amovimus, inspersoque vulneri pulvere Mastiches, labia suis singula locis adposuimus. Bona hæc, sed contracta ita, ut inustum ossi

locum exacte liberum & nudum servarent. Tenaci Emplastro ea ad se mutuo jungebamus; omnia deligabamus sicce, ac raro deligandum locum postmodum esse, *Cæsaris Magati* consilio decernebamus. Nox optima, alvus ab Enemate bona. Die 6. Junii, scilicet ab operatione quarto, pulsus sanus, naturalis, bonus appetitus, nullus capitis, nisi ab ejusdem motitatione, dolor. Hora octava vespertina cum illo locutus sum, affirmantemque palam audivi, se nullibi in toto corpore, imo ne in capite quidem, dolere, suumque jus eadem vespera egregie sibi sapuisse. Tandem bonam illi noctem apprecatus, pulsum adhuc tetigi scrupulose, eumque tam bonum inveni, quam unquam sanus homo habere potest. Idem testati mihi sunt Medicinæ & Chirurgiæ Assistentes, qui post me pulsum examinarunt. Interim visus emendationem observare se nullam æger conquerebatur. Solabamur illum ea spe, quam optimæ operationis tolerantia merito dabat. Sed, o spem fallacem! mox a media nocte vomere cepit; quod quia ipsi familiare, cuftos neglexit primo, verum ronchum in respiratione advertens, Assistentes Nosocomii vocavit. Qui morientem viderunt hora secunda prope finem diei quarti.

Quod me, nosque omnes, nec opinatus casus perculerit, & attonitos reddiderit, nemo dubitabit. Nec reticebo me suspicantem, ne forte vomitus violentia in syncopem lapsus esset, curavisse, ut pectus ipsi valide agitaretur, & bis injecto Enemate Fumi Tabaci intestina irritarentur. Sed mortuus erat hac vice non resurrecturus.

Cadaver examinantes, nihil mali externo in cranio deteximus. Labia quippe vulneris bona, suppurantia, se jam cum pericranio unire ceperant in loco ab inustione remotiore. Olla cranii ablata, videbamus cranium adeo leviter igne tactum fuisse, ut facta usti abrasione, vix quid de ossea periisse videretur substantia.

Igitur ustio non erat aut profunda, aut etiam ad usque diploen producta, quemadmodum Autores jubent, sed vis tangens, adeoque insufficiens. Attamen quis credat!

Du-

Dura mater inustæ plagæ subjecta, jam ab externa sui parte, qua os tangit, suppurari leviter inceperat; Arachnoidæa videbatur ibidem loci cum pia mater corrugata: cerebrum autem integerrimum. Cæterum per universum cranium ambæ Meninges admodum inflammatæ.

Igitur, quod hic præprimis notandum, ustio vix leviter externum cranium tetigerat, & nihilominus effectum in omnibus ediderat cerebri membranis. Et quidni? Cranium internum ipsum ad distantiam duarum linearum a loco usto leviter fissum fuit. Tantane vis ignis, effectusque leviore tactu? Quid si ad diploen penetrasset? Præstitit sane nos in urendo meticulosiores fuisse, cum hocce cranium, crassi licet rustici, adeo tenue & transparens esset, ut vix mediam solitæ crassitudinis partem haberet.

Præter hæc nullum in cranio vitium, ne in opticis quidem nervis, cui Guttæ serenæ adscriberemus causam.

Dum vomitus a semianno periodicus fuerat, operæ pretium erat causas indagare. Ventriculus ore superiore suo, initioque Oesophagi, solito multo amplior, ita sanguine omnibus suis in vasis turgens, ut hæc in nonnullis locis duarum, in aliis trium linearum diametrum haberent; purpureus cæterum toto fundo suo, binisque in plagis tam interne, quam externe, gangrænosus; circa Pylorum bonus.

Universi Pulmones lateribus undique, Mediastino, Diaphragmati, Pericardio, Spinæ dorsi lateri, Jugulo, quolibet in puncto adeo indissolubiliter accreti erant, ut sine alterutrius destructione impossibile esset eosdem solvere; utque ubique, potissimum vero in toto dextro latere, lacerati pulmonis reliquiæ thoracem investirent. Quemadmodum porro Pulmones cum vicinis partibus, ita quoque mutuis inter se se lobis coalescebant.

Quod autem maxime mirabile, Adolescens nunquam in nostro Nosocomio difficilem, aut læsam Respirationem ostendit, neque hujus quidpiam Matris habuit Anamnesis. Unice affirmare possumus sesquihora modo ante mortem Respirationis, pulsusque, vitia adparuisse.

Nec minus mirabilis Ventriculi & obſtructi, & perquam inflammati, & gangrænoſi, contemplatio, ubi ad mortem fere uſque nec ſigna febris, aut gangrænæ in pulſu, nec ſigna doloris in hoc viſcere, nec ſigna alicujus in ejuſdem functione defectus, apparuerunt. Igitur obſtructio adeo notabilis, inflammatio adeo ſæva, gangræna adeo vehemens, ut penetret totam ventriculi ſubſtantiam, citra dolorem, citraque febrem, contingunt? bono cum appetitu formantur? cum integra viſceris perficiuntur functione? Neque enim fore crediderim, qui ſtatuat, omnia hæc ſeſquihoræ ſpatio nata & perfecta fuiſſe. Nunquid etiam illæſam ſemper Reſpirationem facilè intelligimus cum univerſali adeo, cum indiſſolubili concretione Pulmonum? Cordiſque expediti motum perennem, cujus pericardium dictis de cauſis immobile fuiſſe videatur? Merito videor hunc caſum ad *Cap.*4. *de Problematibus* referre, adeoque ut *Problema* 11. ad pag.78. adjungere.

Sed ut e bivio in viam; futuros prævideo, qui ex integra hac hiſtoria concludant, levem hanc uſtionem cauſam mortis neutiquam extitiſſe, ſed in corpore adeo vitioſo mortem aliunde duxiſſe originem. Hos obſecro velint ſequentem perpendere caſum.

§. III. Die 4. Junii Cauterium eodem modo juvenculæ 20. annorum admovimus, altera ſcilicet die ab eodem adplicito Adoleſcenti. Hæc Gutta ſerena laboraverat a fine anni 1759. poſt vomitum ſpontaneum 14. dierum, poſtque trimeſtrem defectum catameniorum. Datis purgantibus, vomitus ceſſaverat, redierant menſes, viſuſque. Toto anno optime valuit. Sub finem anni 1760. menſes deficiunt, vomitus redit, perit viſus. Eo in ſtatu noſtrum Noſocomium infertur. Video Amauroſin, quæ cum immobili utraque pupilla, inter diem, noctemque, imo poſthac de die album inter, nigrumque, diſtingueret: contra quam in Adoleſcente, cui cum mobiliſſimis a luce pupillis perfectiſſima cæcitas fuerit. Cum anno elapſo purgantibus ſanitatem & viſionem recuperaſſet, eadem ipſi,

ſed

ſed jam incaſſum, præſcripſi. Cumque demum purgantibus opio interpoſito vomitum ſuperaſſem, menſes & viſus deficere pergebant. Amauroſis jam bis vomitum diuturnum, eumque violentum; vomitus jam bis retardatos inſequebatur menſes: unde in menſium defectum, ſi non omnis, ſaltem aliqua cauſa vomitus videretur refundenda. Quare poſtquam appetitus bonus ceſſante vomitu rediiſſet, methodica ad menſes revocandos cura exactiſſime; eaque non juvante, quævis empyrica, prudenter adhibita fuit. Cum demum nihil juvaret, niſi quod ſemel, iterumque leve quoddam initium menſium videretur conſpici, tandem quod *Tract. de Hæmorrhoidibus* pag. 73. ex *Anglicis Obſerv.* laudavi auxilium, Machinæ tortilis ad arterias crurales admotæ, poſt Aloëticum purgans, Balneaque Vaporis; hoc, inquam, auxilium ad tres varias uſque vices adhibui, circa id tempus, quo menſes, ni turbatus naturæ ordo fuiſſet, redire debuiſſent. Sed & hoc fruſtra fuit. Diu demum poſt menſes rediere, ſed irregulariter ſemper; vomitus non niſi raro rediit, paſſim adhuc bonus Appetitus, bona digeſtio, egeſtio commoda, virium, toroſitatiſque incrementum. Aſt vero omnia hæc cum perſeverante Amauroſi, & continuo repetentibus capitis, atque oculorum, doloribus.

Videbatur ex hiſce concludi oportere, quod viſus olim rediiſſet ad Catameniorum reſtitutionem, quia necdum quid notabiliter aut læſi, aut impacti, obſtructique, in Encephalo erat; jam vero ex vomituum tum repetitione, tum diuturnitate, vitium topicum in cranio foret, propter quod Gutta ſerena ad reſtitutos menſes perennaſſet: quodque proinde occaſio opportuna adeſſet ejus curam Cauterio tentandi, id quod tutum, quod ſecurum, quod nunquam noxium, ſæpe vero efficaciſſimum, hucuſque credideramus.

Altera ergo die, ut monui, qua in puero, operationem eodem modo in hac puella fecimus. Symptomata dolorum ad varias operationis partes, confuſe primo;

ſedatis vero doloribus, eodem ſe percepiſſe modo, quo Adoleſcens narraverat, declaravit. Appetitu gaudentem eodem, quo puerum, modo ſuſtentavimus. Prima nocte vix dormivit, & dolorem in utroque cervicis latere conqueſta eſt; altera die melius: tertia die bene ſe habuit, excepta febricula; quarta die pejus. Sanguinem tunc miſimus, qui peſſime phlogiſticus. Jamque vox deficere incepit, & caput hebes fieri.

Igitur inopina morte pueri perculſi, mortem puellæ triſtes quoque prævidimus. De *Trepano* interea cogitatum. Ne vero illud fruſtra periclitaremur, plura crania primum cauterio inuſſimus, trepanumque adhibuimus; & primo quidem ipſo uſtionis loco. Sed mox ſtylus Trepani in aduſto fundo vacillabat, deinde plus adhuc ſtylus Trepani maris; ita ut veſtigium ſufficiens haud potuerit imprimi, quo Trepanum femina dictum tuto ageret. Quapropter idem eo tentavimus loco, qui ad uſtionem proximus, ut circulus Trepani eam una tangeret, eoque modo ad affectum in Cranio locum quoque deveniremus. Etenim tam proxime ad uſtam plagam Trepanum adhibendum eſſe ſuadebat hac ipſa hora facta pueri Anatome, quæ ambas meningas ibidem affectas oſtendebat. Verum & hoc impoſſibile. Dum enim in pertenui Cranio (quod ad tutius experimentum eligebamus) corona Trepani partem Cranii non uſtam vix tetigerat, profundius jam aduſtam partem penetrabat; & bis, ter adhuc, licet prudentiſſime, ſuſpenſiſſimeque, modiolum agitando, oſſis feſtucæ, ab uſtione fragiliores, in cerebri membranas infigebantur, interea dum diu adhuc perterebranda ea eſſet portio oſſis, quæ aduſta non fuerat, ut totum fruſtulum eximi poſſet: unde concluſimus evidens mortis periculum periculoſiſſima & incertiſſima operatione averti non oportere. Medio die quinto periit, cum leviore faciei convulſione.

In externo cranio omnia ut in bono vulnere. Oſſa cranii reſecta uſtionem non modo multum non penetraſſe,

ſe, ſed craſſum hoc cranium vix attigiſſe patebat; parte enim aduſta, abraſa, vix de oſſis ſubſtantia quidquam ablatum apparebat. Nihilominus ſub hoc craſſo, vixque ab igne tacto cranio, dura mater ſuppurata inventa eſt, ac totum ſiniſtrum cerebri hemiſphærium, in quo (ut mox patebit) uſtio erat, magna copia puris inter utramque meningam ſcatebat. Et, ut in priore, in utroque cerebri latere utraque Meninx vehementer inflammata erat. Aër autem copioſus, ubique ſe movens, ſeparatim a ſanguine in harum membranarum vaſis ſanguineis, potiſſimum in hemiſphærio ſiniſtro, miro ſane ſpectaculo, inventus eſt. Ventriculus ſuperior in ſiniſtro latere Hydropicus tria plena cochlearia lymphæ geſſit, dexter ſolitam copiam. Cerebrum pone locum uſtionis flavum, & ſolito mollius, ac fere liquidum.

Notabile autem maxime Infundibulum. 1. Maximum fuit, octo, vel novem linearum diametrum habens. 2. Repletum fuit materia griſea, quæ partim plutacea, partim calcaria fuit. 3. Concretum erat cum pia matre Opticos involvente. 4. Inſidebat, premebatque ipſum Opticorum coalitum; non quidem ita, ut Optici nervi poſt coalitum marceſcerent, ſed ſaltem ſic, ut videretur illorum actio interturbata fuiſſe, puellaque cæca fuiſſe manſura, etiam ſi male haud ſucceſſiſſet operatio.

Pulmones, ut in puero præcedente, ubique, ne minima quidem plaga excepta, indiſſolubiliter cum omnibus in Thorace partibus, mutuiſque inter ſe lobis, connati erant. Oeſophagus, & Orificium ſuperioris ventriculi, duplo, quam ſolent, ampliores; Pylorus tam arctus, ut calamum ſcriptorium haud admitteret, in craſtinam autem demonſtrationem reſervatus, hac conſtrictione, an ſpaſmo evanido? caruit. Ex præcedentibus quippe patuit ſpaſmos a morte non raro ſupereſſe.

§. IV. Hic ita enarratis, ſeria & tranquilla mente examen doctrinæ de adurendo cranio inſtituendum eſt. Collato lugubri utroque hoc caſu, cum allata 40. & ultra

tra Doctorum doctrina, dico 1. minime verum esse, quod operatio hæc quovis periculo vacet. Et periculosissimam esse, & utrisque nostris letalem fuisse, Historia utraque palam facit.

2. Cauterium in nostris levissime modo crania tetigit, lethum induxit; quid non sequatur, necesse est, si uratur profundius?

3. Si cauterium jussu Autorum tam profunde adactum fuisset, ut probabiliter ad Diploen penetrasset, ipsum cerebrum immediate adustum fuisset; nam eximiæ tenuitatis cranium fuit. An non ea de causa plures, hac ita instituta operatione, perierint cito, necesse est?

Sed 4. Etiam levissimo cauterii attactu validissima, nocentissimaque ustio fit. In primo nostro casu levior, gravior longe in secundo, suppuratio inventa est, in utrisque universi capitis inflammatio, tum & aëris perceptibilis intra vasa sanguinea collectio magna, varia, in omni loco membranarum, ut ignis in liquoribus aërem, antea non ut talem, jam vero ut aërem existentem, bullisque manifestantem se se, gignere solet. Hoc experti nos a leviuscula adustione, quid illi a penetrantiore experti non fuerint?

5. Crania quævis, gravissima æque quam tenuissima, suspenso tacta cauterio, intus ardent sic, ut digitus suppositus uratur, & ni retraxeris, ejusdem solvatur cuticula. Hoc experimentum pluries in publico Collegio iteravi, ut plusquam 20. homines digitum supponentes, ilico eundem retrahere deberent. Eum in finem sumsi varias veteres calvas, tenuiores, crassiores, interque easdem unam, cujus Bregmatum crassities lineas quatuor æquabat. Vix per tres minuti horæ secundas candens ferrum os tetigerat, quin chirurgus digitum, eo tempore admotum, in bullas elevatum doleret. Ergo dura mater, & reliquæ subjectæ partes, plus minus adurantur, necesse est. Igiturne adeo mirum fuit, quod ambo nostri ad ustionem vix tenuem ossis superficiem consumentem,

se

ſe aduri lamentarentur, licet nec ignem videre poſſent, nec ejuſdem adplicandi moniti eſſent?

6. Omnes poſtmodum experimentorum occaſiones captantes, in quovis recenter oblato cranio varia exploravimus. Ubi vix tangit cauterium os, jam ab interna parte bullæ naſcuntur fervidæ, veluti quid ebulliret. Ergo in quacumque etiam leviſſima aduſtione ingens fervor ad interiora percipiatur, oportet.

7. Et maximus, & perniciofiſſimus ille caloris gradus eſt, qui ab ebulliente oleo, quod fervente aqua fere triplo calidius eſt, gignitur. Varium experimentum id nos docuit. In homine recenter mortuo quatuor diverſis in plagis cranium cauterio leviter tetigimus. Inverſa tunc olla cranii flava macula in his ipſis quatuor locis inuſta erat. Inuſſimus idem alio loco $\frac{1}{3}$ minuti, id eſt 20. ſecundarum ſpatio: vix os externum uſtum erat, quin interiora bullis flavis, fœtidiſque, excoquerentur, & digitus ſuppoſitus valide exureretur.

8. Si ad Diploen inurere uſque, ut plures Autores jubent, oportet, indigebat ferrum candens tribus, imo pluribus horæ minutis, pro diverſa craniorum craſſitudine; prout in recentioribus craniis deprehendebamus, loca aduſta poſtmodum abradendo. At vero in vivis ab uſtione in uno cranio unius minuti, ſeſqui minuti in altero, tranſſudans fervidum oleum uſſit jam, corrugavitque omnes meningas, & albam cætera cerebri medullam in flavam convertit. Monitos autem eos velim, qui hæc mea experimenta repetituri ſint, ut ſumant conſuetum Artificum Cauterium, ut *Aquapendens*, *Paræus*, *Hildanus*, *Scultetus &c.* deſcribunt; alioqui nollem de experimenti effectu reſpondere, ſi v. g. clavo, vel alio ferro candefacto, vel ſi non penitus ignito, cranium inurerent.

9. Inconſtantius quoque nihil decurſu ſuturarum. Sumſimus plura vetera, plura deinde ad ſingulas oblatas occaſiones crania recentia, & numeroſa inter illa depre-

hen-

hendimus, in quibus ſutura coronalis pollice inferior ad frontem, vel ſuperior verſus ſuturam Lambdoidem inveniebatur. Intra hoc pollicis ſpatium ſuturæ coronales inter ſe ſe $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$. altitudinis differunt. Neque conſtanti lege ſagittalis ſutura in medio eſt. In puero mortuo os parietale ſiniſtrum longe amplius dextro. Unde cum ipſi in media linea uſtio facta eſſet, invenimus illam $\frac{1}{4}$ .pollicis a ſutura ſagittali diſtantem. Nonnullis ſuturæ omnes, vel quædam deſunt, imperfecteve adſunt. In puella mortua totum os frontis, & parietale dextrum, nonniſi unicum ſolidum os fuit, ſine vel minimo ſuturæ veſtigio. Quare quod plurimi diſertis verbis ſic rem conſtanter ſe habere affirment, operationemque oportere ſemper in ipſo decuſſantium ſe ſe filorum puncto fieri, ut in ſuturarum commiſſuram cadat, inania verba ſunt, experientiæ contraria. Equidem poſſe quemquam in decem ac plures incidere calvas, quarum ejuſmodi commiſſura ſit ſuturarum, inficias haud ivero; ſed concadere demum mihi debebit, quo plures Calvarias examinaverit, eo numeroſiores inter illas ſe invenire diſſimilitudines.

10. Fateri oportet laudatorum Scriptorum hinc inde unum reperiri, qui operationem quidem commendans, eandem tamen remotius a ſuturis eſſe velit; ita quippe *Fallopius*: vel alium æque meticuloſum, qui ſuturas quidem, ſed non confinium ipſum binarum ſuturarum, ſuaſerit aduri. Sed priori ſatisfecimus in puero, in quo uſtio ab utroque ſutura multum diſtabat: alteri caſu auſcultavimus in puella, ubi uſtio fuit pollice altius ſutura coronali. Et nihilominus utriſque hiſce meticuloſis caſu ſatisfacientes, ægros utroſque morte amiſimus.

§. V. Candide ergo omnibus ſic expoſitis, quid demum conſequitur? 1. Veterum, recentiorumque complures haud ea, quæ viderint, expertique fuerint, verum ea duntaxat, quæ alibi audiverint, legerintve, ſcripſiſſe;

Ar-

Artem proinde istos non experientia, sed onerosis auxisse voluminibus.

2. Fuisse dubio procul, qui forte semel operationem viderint, eamque (sive quod inflammatio Meningum resoluta fuerit, sive quod meticulosior Artifex aut non penitus candefecerit ferrum, aut cranium vix tetigerit,) letiferam non fuisse; imo, quod fonticulus inde excitatus morbum levaverit, profuisse observaverint: pessime vero ex rariore observatione generalissimas regulas posteris tradidisse.

3. Qui vero pluries hanc cranii adustionem perfecerint, & non nisi faustissimam descripserint eandem, hos suos paucos fortunatos casus enarrasse modo, plures reticuisse infaustos. Eundem quippe ignem, qui nobis est, ipsis fuisse; eadem ipsis, quæ nobis, crania: effectus proinde ejusdem ignis, in consimilia crania, fuisse consimiles. Cum igitur demonstratum sit a mitiore, quam jusserint illi, inustione mortem contigisse, quid non sæpius illos letiferi observasse necesse est, qui adusserint altius?

4. Hos præprimis culpandos esse, fraudisque notandos, eo quod infortunia sua celaverint, suppresserint, conticuerint. Dum enim nihil nisi fausta cecinerint, alios ad imitandum audaces suo reddidere exemplo, eosdemque, ut nos, sero imprudentis imitationis pœnitentes.

5. Solam proinde, ac genuinam Artis promovendæ eam esse normam, qua solius amore veritatis, qua unico opitulandi studio, summo cum candore, & Christiana simplicitate, sic facta enarrentur, ut non minus infausta, quam fausta, innotescant. Quo demum efficitur id, ut, qui hos Autores consulant, maturius & secum, & cum aliis, deliberent, incertamque forment Prognosim, antequam necessitas forsitan cogeret ad similes operationes, curasve, confugere.

6. Quam triste est mores Circumforaneorum & Agyrtarum lucripetos, vaniloquos, ambitiosos, adeo multis Medi-

Medicorum atque Chirurgorum inhærere animis, ut id, quod haud verbis modo, ſed etiam factis vilipendunt, deteſtanturque, nunnunquam tamen nimio ſyſtematis ardore excæcati, turpiſſime imitentur! Profecto non poſſumus ſufficienter nobis invigilare, ne proprio præoccupati amore, aut vana illecti gloriola & coævis imponamus, & poſteris. Ad pondus Sanctuarii omnes in Medicina & Chirurgia appendendæ ſunt obſervationes, priuſquam in lucem prodeant, ut ars inde capiat augmentum. Etenim dicente veridico *Hippocrate*: „ Vita brevis, ars longa, „ occaſio celeris, experimentum periculoſum, judicium „ difficile. „ Hinc utimur vere demonſtratis aliorum, ut tempori parcamus, hiſque inſtructi, ad ulteriora invenienda, & demonſtranda annitamur. Et hiſce noſtris ſuffulti Nepotes nova adjicient. At vero ſi non artis amore, ſed potius turpis lucri, immeritæ famæ; deteſtabilis in bonos invidiæ, ſtudio ducimur; ſi Peregrinatorum complurium ſimiles, mirandarum rerum magis, quam verarum, cupimus ſcriptores eſſe; turpiter incautos decipimus in detrimentum Artis, in damnum, perniciemque mortalium, cautos vero animabimus, ut malam noſtram fidem orbi patefaciant; quod antequam iteratis experimentis effecerint, millenos errores ii committent, qui nobis, ut candidis veritatis præconibus, fidem adhibuerint.

§. VI. Igiturne hæc operatio ex arte proſcribenda? Et in deſperatis, aut difficillimis morbis, quorum cauſa probabiliter in capite hæret, an nihil ultra tentandum eſt?

Ad primum reſpondeo, quia operatio multo levius inſtituta in noſtris binis ægris, quam Autores jubent, mortem utrique intulit; quia experimenta in cadaveribus, & in ſeparatis craniis evicere, nunquam ſine ingenti diſcrimine vitæ eam inſtitui poſſe; merito concludi poſſe, ac debere id, quod ſit ex Arte proſcribenda. Etenim rarior operationis hujus felicitas plurimorum interitum non compenſat.

Ad

Ad alterum dico *Trepanon* in hisce supeesse casibus. Est equidem & illud, quod ultro fatendum est, anceps sæpe auxilium; eo quod Cephalearum, Epilepsiarumque causas, nonnisi conjecturemus in capite præsentes esse, vel in ea, quam suspicamur, capitis plaga. Attamen incertitudinis facta prognosi, si ægri velint extrema tentari, novimus per certa experimenta *Trepanon*, erudita manu adplicatum, per se letale nunquam esse; etiamsi prima terebratione irrita, altera vice, pluribusve, ad aliam cranii plagam adplicetur. Hinc quia non sola Autorum fide, sed quotidiana, in contusis, ac vulneratis, experientia discimus non esse per se periculosum Trepanum, sponte admittimus, quæ *Ballonius Paradig.* N. 19. quæ *Hollerius* Libro Observ. quæ *Duretus* in Annotatione in suam enarrationem in Cap. 2. *Holl.* de morbis internis pag. 27. quæ *Rhodius* Cent. 1. Observ. 69. quæ *P. Forestus*, Libr. 9. Cap. 2. in Scholio, aliique, tum docuerunt; tum exemplis confirmarunt. Quare perperam *Willisius* de An. Brut. Lib. 2. Cap. 2. pag. 75. Edit. in fol. ait: „ Laudari aperturam capitis a multis, sed a nemi„ ne, quod sciam, tentatam. Ingentem *Harvæum* Nobili „ feminæ ob invincibilem Cephalæam proposuisse, & spem „ exinde fecisse, sed neminem facere operationem voluis„ se. „ Utique ex allatis Scriptoribus patet sæpius fuisse eandem summo cum effectu institutam.

CAPUT VII.

De Peculiari quorundam Medicamentorum virtute.

---

§. I. *Ratio cur hoc anno minora numero experimenta circa Aquam Calcis, & Uvam Ursinam, describantur.* §. II. *Examen an Ononis prosit calculosis? Anatome. Eadem quæ-*

stio

ſtio de Raphano hortenſi. §. III. *Laus Verbenæ: eaque occaſione enarratio diræ cephalææ, ad quam curandam fruſtra Artis fere omnis exhauſta ſuppellex.* §. IV. *Præſtantia Foliorum Aurantiorum in Pulvere, & in Decocto. Admonitio de Prudentia, quæ in Viribus Medicamentorum detegendis, determinandis, limitandiſque, neceſſario adhibenda ſit.* §. V. *De communibus dictis Anti-Epilepticis.*

§. I. DE Aquæ Calcis, & *Uvæ Urſi* viribus, minus hoc anno dicendum habeo, 1. quia hominum calculo Laborantium numerus longe minor ad Noſocomium acceſſit. 2. Quia ad facilem ſecandi methodum demonſtrandam, & amplificandam, plures eorum, quibus ceteroqui alterutrum horum dediſſem, calculo ſecari curavi. 3. Quoniam in his morbis etiam aliorum ſimplicium vires explorare animus fuit. Cæterum plures eorum, quorum, his remediis curatorum, hiſtoriam tomis præcedentibus dedi, denuo videre contigit, & perfecte ſanos, omnibuſque calculi ſymptomatibus liberos eſſe, conſtitit. Inutilia quoque hæc remedia eſſe, in quibus degeneres admodum ſyſtematis ouropæi partes erant, novis conſtitit obſervatis; attamen educto calculo iisdem levamen hinc multum ſæpe contingere.

§. II. Caſu hiſtoriam notabilem didici effectus *Ononidis*, dictæ C. B. P. *Reſtæ Bovis*; quam Autores Medico-Botanici ab omni tempore in variis obſtructionibus, & calculo, laudarunt. Senator ille, (quem antea Cap. 3. §. 2. Hydrope pectoris extinctum conſideravimus, longis ab annis calculi martyr, & plures minores aliquando excernens, demum a Peregrino Patre *Franciſcano* id conſilii accepit, ut pugillum herbæ *Ononidis*, cum ſemilibra aquæ pauxillum coctum, quovis mane biberet; ac primo quidem ſpatio longiore; deinde, levamine inſigni inde percepto, repeteret quater in anno idem remedium, ſpatio 14. dierum. Conſilio parens, levamen primo incredibile habuit, deinde liber ab omni calculi ſympto-

ma-

mate, per aliquot ante mortem annos, sic fuit, ac si eodem laborasset nunquam; nisi semel, iterumque, repetitionem remedii aut neglectu, aut studio, procrastinando.

Inspiciendi hujus cadaveris facultatem, ut Cap. 3. jam monui, omni modo quærebam. 1. Ob dubia quæpiam, quæ in Hydrope pectoris ejus occurrebant, ut Cap. 3. §. 2. monui. 2. Ob vires indagandas *Ononidis*, utrum nempe egisset modo, ut Uva Ursi, symptomata auferendo, an vero tollendo ipsam Diathesin. 3. An, quia cessantibus calculi doloribus, pulmo ægrotare cepit, calculosa Diathesis pulmonem obsideret, ibidemque primo Asthma, deinde Hydropem pectoris, creavisset. Eximius Medicus Aulicus Nobilis a *Hentschel*, qui tanta cum laude inclytæ Facultatis Decanatu integro triennio functus est, & quocum aliquoties super hoc morbo in consilium vocatus fueram, venam incidendi procuravit.

Ad prima dubia circa Hydropem pectoris respondi cap. 3. pag. 43.

Quoad alterum, nihil aut calculosi, aut degeneris, in toto systemate urinario invenimus; id modo notabamus, quod Ren dexter quadruplo major, cum naturali uretere, sinister Ren quadruplo minor mole esset. Ad tertium dubium quod spectat, pulmones flaccidi quidem, lividique erant; at vero quacumque in plaga examinati, nihil gerebant calculosi, aut calcarei; neque unquam in vita quid simile sputis reddiderat.

An ergo *Ononis* Diathesin calculosam, expulsis jam antea, qui aderant, calculis, penitus emendavit? sustulit? Nunquid repullulantem eandem Diathesin ad remedii neglectum, idem mox suppressit? Multiplico experimenta, sed nondum certi quidquam determinare possum.

Raphani Hortensis succum cum oleo sumtum pag. 92. vidimus bimestre tempus tolerabile reddidisse calculoso. Erit & hoc in aliis tentandum.

§. III. Laudanda hic *Verbena* venit, seu *Verbenaga* dicta, *Verbena communis flore ceruleo*, *Verbena recta* C. B. P. 246.

Ga-

Galenus de comp. med. sec. loc. Libr. 2. Cap. 2. „ Omnium porro maxime discutit, & perfecte roborat, „ *Verbena Recta* περιςερεὼν. ὁ ὀρθος maxime viridis, „ imo & arida, cum Radicibus, & simul cum serpillo „ oleo incocto . . . . quin & ipsam per se *Verbenacam*, „ si oleo incoxeris, caputque inde rigaveris, omni capi„ tis dolori antiquo, ex frigiditate, aut ex crassis hu„ moribns oborto, medeberis.

Archigenes inter περιάπτα hanc herbam recensuit, quod & posteriores; Galenus vero improbavit id. „ Li„ berat, ait, a capitis dolore, dicit *Archigenes*, *Verba„ naca herba*, quam aliqui *sacram* vocant, tum coronæ „ modo circumposita, tum illita ex Rosaceo & aceto: „ hoc auxilium oportebat eum non nunc inter Amule„ ta, sed prius inter medicamenta referre; siquidem re„ vera ei confidit, per longam experientiam cognito & „ probato.

Dioscorides Libr.4. Cap.50.51. *Herbam sacram*, quam Amuleti vice adhibent, aliam *Verbanacam*, sive περισεροὼν intelligit, non illam *Rectam*.

Cæterum *Dodonæus Verbenam* sive *Verbenacam Rectam* statuit illam esse, quæ capiti applicata, ejusdem medeatur doloribus.

Platerus Libr. 2. Cap. 3. pag. 243. edit. in 4. eodem modo, quo *Dodonæus*, loquitur.

Forestus L. 9. in Schol. ad Obs. 52. „ Famulus qui„ dam capite supra modum dolebat. Cum nulla reme„ dia juvarent, tandem ad collum *Verbenam* viridem ali„ quo modo tritam, ut ab adstantibus non cognoscere„ tur, appendebam, idque nocte, dormienti, & inscio, „ antequam malum invaderet: & adstantibus mandabam, „ ne æger, a somno solutus, herbam collo suspensam di„ moveret: qua hujus herbæ solius suspensione, miraculi „ instar hic æger curatus est. *Verbena* a collo suspensa „ amoveri non debet, nisi exsiccata tandem per se cadat.

Et

Et in prax. Chyamiatr. *Joan. Hartmannus*. „ In
„ omni dolore capitis tanquam Arcanum appropriatum,
„ Aqua *Verbenæ* destillata commendatur, sæpe assumpta
„ ad unc. IV. cum gtt. IV. Spir. Vitriol. juvat etiam *Ver-*
„ *bena* tota contusa, & capiti imposita.

J. B. *Montagnanus* Consil. 20. *Verbenam* quoque inter cephalica laudat. Cum hæc de *Verbena* invenissem, adplicui eandem juvenculæ, cujus casus paulo altius repetendus est, ut medicamenti hujus pateat efficacia.

Hæc femina 25. annos nata, venit ad me 2. Julii 1760. præ diuturno & intolerabili capitis dolore, petitura consilium. Mater narrabat, hanc suam filiam ex brachio ancillæ cecidisse, capite in terram alliso; natum inde apostema, & copiosum pus auribus effluxisse. Deinde sexto vitæ anno variolis eam decubuisse adeo malignis, ut tota fere cutis capillata capitis suppurando secesserit. Non recte memoria suggerit matri, utrum lapsui memorato, an remedio ignoto, quo cito caput infantis suppurans post variolas exsiccaverit, causam, originemque cephalææ tribuere debeat; cum infantes minus soleant conqueri, & an tunc aliquando puella conquereretur, penitus oblita sit. Cæterum, post variolas meminit mater, post suum decimum annum meminit juvencula, dolores capitis frequentes, dirosque adfuisse, verum usque ad 19. ætatis annum eosdem tantum unico sæviisse die, nocte siluisse, diebusque insequentibus pluribus, numero incertis; eodemque annorum spatio frequentissimos vomitus ac narium hæmorrhagias, capitis doloribus junctas fuisse, eadem forsan de causa brevioribus, rarioribus. Ab anno vero ætatis 19. graviores capitis dolores, diuturnioresque sævriisse, cum longe rariore vomitu ac hæmorrhagia. Ab elapso biennio incepisse vomitus fieri violentos, æruginosos, quos emetico, ac purgantibus & tunc sustulerit, & semianno deinde, cum rediissent. Modus porro doloris sic se habebat nunc: Cephalæa totum quidem caput obsidebat; sinistro vero in latere vehementius; cum auditu gra-

vi, & tinnitu auris sinistræ, cum colli dolentis, pulsantisque, Emprostotono, quando erecta est capite, haud ita quando decumbit. Tussim quoque siccam conquerebatur, cor palpitans, insomnes præ doloribus noctes, in quartum & quintum diem retardantem alvum; menses a 19. anno ætatis regulares quidem passim, spatioque 6. 7. 8. dierum fluentes, at paucos eosdem, pallidosque; cæterum non dolentes fere; quamvis caput sub idem tempus gravius doleret. Post ultimos æruginosos vomitus a mense Novemb. 1759. ad Apr. 1760. lecto hæsit, acerbitate dolorum, affixa. Paulo ante, quam ad me accederet, dolores vehementer post venæ sectionem increverant.

Hac Anamnesi sic adornata, & tempore meo elapso, dedi ipsi purgans, quo præ alvo obstructissima egebat, & jussi posthac rediret, ut adæquatam, si fieri posset, indicationem formaremus.

Non rediit porro, nisi quatuor elapsis integris postliminio mensibus, eo quod præ doloris perseverantia domo exire haud potuisset. Hinc eam de salute desperabundam blande erexi, in Nosocomio servavi, ejusque occasione Dissertationem coram Medicinæ Studiosis feci, in qua a nata Medicina, in nostra usque tempora, hujus morbi causas, Symptomata, Diagnosin, Prognosin, & Curationem, expiscatus, prosequutusque sum; & circa quam ab ipso Januario usque ad Ferias majores iidem Domini Studiosi hebdomadali Disputatione inter se se disceptarunt.

Applicatis quibuscumque causis morbi, quas Anatome unquam, observatioque detexit, ad casum datum, conclusimus, Cephalæam protopathicam esse, eandemque vel ex Encephali suppuratione post lapsum, vel ex maturiore capitis post cutem capillatam suppurando ablatam exsiccatione, trahere originem. Equidem in Ventriculum nonnulla, fateor, suspicio cadebat, quia toties vomitus contigerat, iisque post emetica Cephalæam sæpius se-

sedasse visus erat; verum contra, ventriculus insons ab Encephalo affecto in consensum rapitur, docentibus id manifesto capitis contusionibus, & vulneribus. Præterquam quod haud raro contingat, ut causa in capite hærente proritetur ventriculus in vomitus bilis flavæ, porraceæ, isatodis, æruginosæ, (quemadmodum etiam nostra ægra aliquoties vomitu reddiderat,) a qua, inter plicas residua, ventriculus posthac leviter expurgandus sit, ni velimus eum ægrotare.

Prognosin ambiguam feci, ob morbi diuturnitatem, atque altius irradicatam ejus causam. Quum tamen Artis industria ejusmodi desperatas fere Cephalæas aut egregie mitigatas, aut etiam penitus curatas fuisse constabat, varia auxilia vario ordine admovi.

Ac primo quidem arridebat Setaceum ad Nucham, quo quandam revulsionem procuraremus; eundemque in finem data sunt purgantia Hydragoga bis in septimana, dum interea Spir. Frumenti cum sublimato, & larga Bardanæ decocta cum lacte, ad humores veteres emendandos, novosque regenerandos, perpetuo darentur. Primis 20. diebus, nihil inde, postmodum vero tantopere lucrata est, ut primo integro, dein binis, ternis, pluribusve diebus, Cephalæa vacaret, ac tandem integris 5. septimanis prorsum libera, ac sanissima esset. Petivit dimitti, & remedia sibi dari, quibus domi continuatis, corpus contra recidivam muniret. Jussa igitur eadem continuare, & bonam setacei curam habere, 24. Jan. 1761. dimissa est.

Domi sana, horum usu, sex septimanis vixit, sed dein in Cephalæam diram remittentem quidem, sed numquam intermittentem, relapsa, ad 3. Martii denuo intra Nosocomium recepta est. Cum antiquis remediis minus feliciter continuantes, cetera Artis auxilia ordine admovimus.

Ac primo quidem Hirudines plures ad tempora, frontemque adhiberi curavi, quæ cruoris quidem sufficientem copiam, iterato ad 4. usque diem in pleno Auditorio

experimento, eduxere, haud juvarunt tamen. Unde 2. Cucurbitas tum ſiccas, tum ſcarificatas, adpoſui, fronti, vertici, temporibus; idque ad tres vices, cum debita cruoris evacuatione. Nihil inde opis. Igitur 3. auxilium a Vena jugulari ſecta expetivimus. Etiam hinc ſpe fruſtratus 4. caput raſum emolliente Cataplaſmate totum fovi quatriduo; quod practici jubent eo conſilio, ut ajunt, ut apertis ſuturarum poris via panderetur, qua prava de Encephalo exhalarent. Arteriotomen non feci, quia ea & per Hirudines, & ſcarificatas Cucurbitas, ſufficienter facta erat. Quinto Empl. de Meliloto cum $\frac{1}{4}$. Emplaſt. Veſic. miſtum univerſo capiti octiduo ſpatio admotum eſt; quo inde madente, ac ſtillante, pauxillum principio, nihil levaminis poſtliminio, percepit. Sexto *Bartholini* filii memor, qui in *Anglia* didicerat antiquas Cephalæas curari, datis quotidie aliquot guttis liquoris, qui adulta hyeme de vulnerata radice arboris *Juglandis* exſtillans, appenſa excipitur lagena, etiam hunc ſuccum Puellæ non ad guttulas, ſed ad duas de die uncias ſpatio 14. dierum, dedi.

Nihil ergo tot, tantiſque proficiens, tandem *Verbenam* adhibui. Hæc 13. Aprilis ſicca appenſa collo eſt, & a 25. Aprilis recens collecta; tum & aqua ejuſdem ſtillatitia ad unc. IV. de die cum gtt. IV. Spir. Vitrioli, data eſt. Subitum ſane inde levamen habuit, ſubitoque integram doloris abſentiam, ſine ulla vel unius diei recidiva, ſpatio primum duorum menſium. Tumque ipſi, indicanti mihi, quod ſemper ad ſiniſtrum oculum punctum dolens ſupereſſet, quem olim Spir. Frumenti cum ſublimato ſublatum meminiſſet, internum Verbenæ uſum detraxi, ſpiritumque hunc ſubſtitui. Continuavit domi ſuæ Spiritum, & Verbenæ Amuletum, ad diem 6. Julii, quo Cephalæa rediit, dira adjuncta Cardialgia, & vomitu frequenti, cum brachiorum introtorſione inter vomendum. Purgantibus, ſcuto ſtomachico, paregorico,

ner-

nervinis roborantibus, & Verbena capiti adpensa, integre convaluit sub finem Julii, & bene hucusque habet.

§. IV. *Aurantiorum folia* usum in Medicina pulcrum habent. Eximius Medicus, vetus meus, candidissimusque amicus, *Haganus* Poliater, *Abr. Westerhoff*, plusquam elapso abhinc anno, coactus fuerat splendidarum personarum hortatu, remedium quoddam arcanum suscipere, ea onerosa lege, ut quid esset, id, nisi consentiente Autore, nemini patefaceret. Cum Amicorum omnia communia sint, mihi aliquam ejusdem copiam fecit, ut data opportunitate in morbis convulsivis, in quibus non semper, sed sæpe, mirifice prodest, nocet vero nunquam, ut expertus testabatur, vim ejusdem explorarem. Offerebat se se mense Januario currentis anni apta occasio. Puella 18. ann. quam Materna AUGUSTISSIMÆ liberalitas, ut multos alios centenos pueros, puellasque, clam alit, convulsiones patiebatur adeo miras, adeo horrendas, ut rarissimi sane exempli essent, utque nullum genus convulsionum notum sit, quod hic non adesset: nulla pars corporis libera mansit, & nova atque insueta Symptomata scenam hanc terribilem fere quotidie mutabant: projectumque in altum corpus fuit sic, ac si fortissimi viri illud in sublime projicerent. Spatio 3. septimanarum quidquid Artis, quidquid experientiæ esset, indefessa opera adplicaverat Veteranus Medicus, expertissimus Practicus, Dominus *ab Hentschel*, sed frustra. Cum AUGUSTISSIMÆ mandato optimo huic viro jungerer, totamque pene Artem exhaustam frustra cernerem, subit ilico Arcani memoria. Collegæ narro innocuum per se, at stupendum quandoque medicamentum. Annuit. Damus. Quid plura? Scrupuli unius dosi cum potu Chocoladæ mista primo die, quæ 12. horis integris perseveraverant convulsiones, trihorio finiuntur; altero die semihora, tertio vix umbra levis malorum, prætereaque nihil; cito autem vires rediere, corpori sua, mentique alacritas. Scrupulum tamen pulveris quotidie dedi ad 14. diem usque. Exinde semper sana fuit.

Induſtria ac dexteritate ſua celeber, Ocularius *Wincel*, dum hac hyeme ſuam cataractas extrahendi artem, tanta cum laude *Viennæ* exerceret, ajebat Arcanum illud *Hoganum* nonniſi folia *Aurantiorum* continere, & decocti quidem forma ad Chocoladam componendam adhiberi; at vero pulverem e foliis hiſce paratum quoque ſimili potui admiſceri poſſe, ac prodeſſe. Cum id tot rationibus aſſeveraret, curavit Ill. D. *Præſes* magnam copiam foliorum ubique colligi, & ad omnia Noſocomia, Orphanotrophia, Gerotrophia, Ptochotrophia mitti, ad experimenta capienda. Dedi pulverem deſperato Epileptico ultra menſis ſpatio, ſed incaſſum. Itidem puellæ, choreæ *S. Viti* reliquiis adhuc laboranti, pulverem hunc fruſtra longo tempore dedi; poſthac vero, cum *Hagani* pulveris decem ſuperſtites ſcrupulos eidem decem diebus dediſſem, penitus convaluit. An ergo in *Hagano* pulvere quid admiſtum aliud? Nunquid ex tot *Aurantiorum* ſpeciebus determinatam ſpeciem *Haganus* habet, quæ veluti præ reliquis *Aurantiis* ſpecifica eſſet? An vero, ſi idem ſit, hic contigit, quod ſæpe, ut principio vix quid Medicina præſtet, in fine autem juvet egregie? Uſus docebit.

Decoctum illud, unde Chocolada paratur, dictante nobis egregio *Wincel*, ſic & fit, & datur. Fol. 30. 36. *Aurantiorum* cum libra aquæ coquuntur ad $\frac{1}{3}$. conſumtionem, potumque Chocoladam inde formatum ægri bibunt, repetendo poſt 4. aut 5. dies idem. Præparata autem corpora volunt, triduo uſu aquæ mellitæ, & dein purgante: altera tunc die poſt purgans exhibent hoc medicamentum. Alii deſcripti decocti tertiam partem tribus ſubſequentibus diebus dant cum Chocolada, quam ſine adjunctis calidis eſſe jubent. Suadentque illi in lecto hunc potum ſumere, & bihorio deinde quieſcere. Porro & ternos hos potus matutinos, & prævias purgationes, toties eſſe repetendas, quoties id exigit pertinacia morbi:

Opti-

Optimus Medicus, integerrimus Amicus, Senator & Poliater *Haganus* C. H. *Velse*, communicavit mecum hanc Decocti formam. ℞. Fol. Aurantior. N. 120. (id est circiter unc. j. & dr. vj.) in Aq. pluv. unc. xx. decoque spatio 2. vel 3. horarum, vase clauso; colato adde vini rubr. unc. x. Sacchar cononid. q. s. ad gratiam. Sumat æger bis, ter, quater, prout necessitas jubet, unc. iij. iv. quotidie, aut solas, aut mistas cum levi Chocolada. Testatur idem hocce remedium mire reficere, & roborare ægros; egregie aliquando *Colicam Pictonum* mitigare; Colicæ hujus sedare vomitus; & quæ Purgantia, atque Opiata hactenus operata non essent, ope decocti nunc operari. In Hystericis Convulsionibus necdum multa experimenta se habere, reticere se tamen non posse Notabilem casum biennis Infantis, fatui, ut videbatur, futuri: qui anni ab illinc spatio levioribus Convulsionibus quotidie vexatus; a semianno clamoribus convulsivis, nonnunquam Epilepsiæ, quandoque Catalepseos, contortus symptomatibus; sumserat ter die quid hujus Decocti spatio 20. dierum citra levamen notabile, posthac vero eo cum effectu, ut elapso demum mense ne umbram quidem morbi amplius haberet; hilarisque idem, atque ingenuus, adpareret.

Profecto hujus efficaciam decocti mirificam, & ego expertus fui in viro quinquagenario, qui post hemicraniam in horridas faciei convulsiones 20. 30. una die repetentes inciderat. Junxeratque se se ea memoriæ labes, ut noscens, qui accederent, omnes, noscens omnia, quæ videret, tangeretque, tamen nomina indere propria ipsis non posset, passimque per omnia balbutiret: & quamvis gallice, aut italice, interrogatus, si quid utcumque intelligibile responderet, id germanice duntaxat, præter omnem sane morem, fuit. Unc. ij. quovis bihorio decocti datæ, sensim notabiliter mutarunt, tandem spatio sex dierum integre sustulerunt hunc morbum, cum omnibus suis stupendis symptomatibus, omnesque restituerunt functiones.

 Pu-

Puella 16. annorum febre ſcarlatina correpta menſe Septembri anno 1760., dein convulſione 7. Octobr. latere dextro paralytica facta eſt, & perfecte aphona. Cum nihil conſueta Artis auxilia juvarent, miſit eam Ill. Præſes ad meam Machinam electream. Pauxillum quidem ſpatio 6. menſium lucrabatur, ut articulare voces quaſdam potuerit, ut etiam paralyſis minueretur; verum pauca illa emendatio cum non augeretur, dedi tria decocta Aurantiorum, poſteaque pulveres, interea dum ad Machinam diligenter quotidie accederet. Menſis ſpatio ſic pergens, lucratur voce incredibiliter, ut nunc ſpes ſit ejuſdem reſtituendæ, & paralyſeos penitus curandæ. Obſervatio hæc incitavit me, ut cunctis, quibus vim electrinam nunc adplico, ſimul pulveres fol. aurant. darem, viſurus an plura exempla colligere queam felicioris ſucceſſus vis electrinæ ope horum.

In Epilepticis nec decocto, nec pulvere foliorum, aliquid hucuſque profeci; data tamen occaſione repetam experimentum, cum audio id aliis ſuccedere. In tremore poſt terrorem ſuperſtite videbar primo victor morbi futurus, deinceps vero minime, tandem vero iterum multum. Vidi a laudatiſſimo Phyſico Noſocomii civici *Schreibers* homini, choream *S. Viti* ab annis peſſime habenti, idem ultra menſis ſpatium dari, cum aliqua duntaxat emendatione in principio, ita ut levior illa emendatio non augeretur, licet idem decoctum longo temporis ſpatio continuaretur: fatendum eſt tamen inceptam illam emendationem conſtanter permanere.

Porro indigebit remedium iſtud, ut & *Verbena*, pluraque alia, maturiore ac diuturniore examine, priuſquam quid certi circa idem concludatur. Nunquam enim in ſimilibus tentandis, evulgandiſque ſufficienter cauti eſſe poſſumus. Coævis ſcribimus, & poſteris. Hi, inſtitutis iiſdem experimentis, aut eadem, quæ nos; aut aliter, quam nos; aut nihil omnino, quod nos; videbunt. Si nos rite, caſteque, & prudenter, noſtra notaverimus, tam fauſta,

quam

quam adversa, quam inutilia, quam imperfecta; profecto dum Coætanei, serique Nepotes, eadem prudentia experimenta nostra repetiverint, idem, quod nos, semper adnotabunt.

Hoc demum modo Canones formabuntur practici, qui limitent morbos, gradusque morborum, in quibus prosit, non prosit, noceatve, medicamentum. Sin vero aut perfunctorie, aut nimis glorianter, aut immeritæ cupidine famæ, experimenta evulgaverimus, consequetur necessario id, ut nos, & præsens ætas, & posteritas, jure condemnent. Remedium sustulisse morbum videri potest, nec forte sustulit: ut si alia simul data fuerint, quæ emendare morbum potuerint; aut si periodici morbi sint, ut plures Cardialgiæ, Cephalææ, Hemicraniæ, Arthritides, Rheumatismi, &c. qui vel sponte, vel mutatis aëre, vitæ genere, alimentis, vel naturæ opera, aut mitigentur, aut sileant, aut penitus sæpe superentur. Securos quoque nos esse oportet, quod ægri summa accuratione remedium adhibuerint; quodque non clam alia aut prætulerint, aut intermiscuerint saltem, & tamen ne forte irascamur, neve illi careant nostra amicitia, gratia, patrocinio, tribuant nobis gloriam curæ. Hæc ut mihi contingere, contingunt & cæteris.

Hinc monitos Lectores meos volo, ut quæ observata communico, ea novis dignentur experimentis urgere, sique forsitan violasse hinc inde prudentiæ regulas videar, ut id publico meo etiam expresso nomine, palam faciant. Erit profecto unde gratias illis perpetuas agam. DEO vivimus, & proximo; vivimus veritati, non patri fallaciæ & mendacii, diabolo.

§. V. Quæ Priscis Anti-Epileptica dicta, *Pæoniæ mas*, *Valeriana Sylvestris*, *Viscus quercinum*, pluribus experimentis etiam hoc anno factis, vere Anti-Epileptica esse novi, docui, demonstravi; at vero aut modicæ, aut nullius omnino efficaciæ esse, in multis, imo forte crebrioribus in casibus, quoque expertus dolui. Hi tamen ca-

casus non derogant illis, modo suos intra limites singuli coerceantur. *Valerianæ Sylvestris* in *Fabio* efficacia effecit forsitan, ut debito celebrior illa inclaresceret; utque fallax sæpius, vilesceret multis. Mansit tamen, æternumque Anti-Epileptica Planta manebit, suis determinatis in casibus. Suspicor simile quid fore de *Aurantiorum* foliis.

ANTONII DE HAEN

S. C. R. A. MAIESTATIS CONSILIARII ET ARCHIATRI NEC NON MEDICINÆ IN HAC ALMA ET ANTIQ. UNIVERSITATE PROFESSORIS PRIMARII, SOCIETATIS MAARLEMENSIS SOCII,

PARS SEPTIMA

RATIONIS MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO,

Quod in gratiam, & emolumentum Medicinæ Studiosorum

CONDIDIT

MARIA THERESIA,

AUGUSTISSIMA ROMANORUM IMPERATRIX,

HUNG. BOHEM. &c. REGINA &c. &c.

LUCÆ MDCCLXV.

Ex Typographia Jacobi Justi,

SUPERIORUM PERMISSU.

SACRÆ CÆSAREÆ, REGIÆ, APOSTOLICÆ, MAJESTATI,

AUGUSTISSIMÆ ROMANORUM

IMPERATRICI,

HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, SCLAVONIÆ, &c. &c.

REGINÆ,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ, &c. &c.

MARIÆ THERESIÆ,

DOMINÆ SUÆ CLEMENTISSIMÆ,

ANTONIUS DE HAEN.

P*Ro innumeris beneficiis, quibus* MAJESTATI TUÆ *placuit me in nonum jam annum, potissimumque hoc ultimo elapso, gratiosissime cumulare, cum, quod rependam, non* *ha-*

habeam, id, quod præter memetipsum TIBI *dicatum totum, habeo, gratus rependo, deponendo ad pedes Throni* TUI *septimum annui laboris Tomum; qui, quantos ad excolendam, ditandamque, cum Medicinam, tum Chirurgiam, animos adhibuerim, addiscendique utramque Medicinæ studiosis copiam longe uberrimam fecerim, sponte patefacturus est.* TUA *ejusdem*, AUGUSTISSIMA IMPERATRIX, *approbatio efficiet, ut in posterum eandem adhuc, si tamen id possibile sit, merear auctiorem.*

Dabam 9. Novembris
1762.

ELEN-

ELENCHUS CAPITUM.

CAPUT I.

De Aneurysmate externo Spurio.

§. I. *Aneurysma spurium in Brachio, a Missione sanguinis natum*, Compressione *curatum. Biga observationum adjungitur, quæ quantumvis per se simplices, & cuique obviæ censeri possint, ob frequentem nihilominus earundem in Clinicis neglectum, nova commendatione indigent.* §. II. *Aneurysmatis Spurii Trunci ipsius Arteriæ Femoralis, inflicto vulnere nati*, Interceptio. *Gangrænæ, & Sphaceli, assiduo, diuturno, copioso, ac, ni fallor, citra Exemplum hucusque interne, externeque dato*, Cortice Peruviano, *felicissima curatio*. §. III. *Apologia Corticis adversus ejusdem detrectatores, audaciorisque nostræ eundem exhibendi dosis*. §. IV. *In Urinam plurimo curæ tempore a nostro vulnerato redditam, quædam observationes, ea intentione collectæ, ut constaret, an in Diagnesi ac Prognosi quid lucis afferrent, nec ne?* §. V. *Disquisitio num Fungi Agarici ad arteriæ vulnus non modo lamellatim facta adplicatio, verum etiam ejusdem pulveris per totum vulnus conspersio, laudanda sit?*

§. I. PEriculosissimi hujus, frequentisque Chirurgici morbi, plura exempla dedi in hujus Operis *Tom.IV. cap.2. Tom.V. cap.6. & Tom.VI. cap.4.* Faustaque simul & infausta nostra conamina communicavi. Septimum hunc Tomum ab eodem argumento, quod Annus Academicus nova eidem argumenta suppeditarit, auspicabor.

Anno 1761. Nov. 10. Instrumento resiliente Balneator Pictori 25. annorum, pectoris ardorem & raucedinem conquerenti, venam tudit; mirante ægro, quod momento temporis tria vasa replerentur, vimque prosilientis cruoris Chirurgus ægre retunderet. Tumens porro præ validiore compressione brachium, spiritu quopiam fricare ille jussit, effecitque inde ut artum, a tribus retro septimanis immobilem, sauciatus iterum flectere, artemque pictoriam, quamvis non expedite, tamen exercere posset. Quem interea Balneator solabatur integræ spe curæ, quidquid supererat impedimenti a Lympha duntaxat, quæ ad Venæ, Cutisque vulnus afflueret, oriri ratus.

At vero contrarium expertus est homo infelix, tumore intra 7. aut 8. septimanarum spatium ovum gallinaceum mole referente. De eventu sollicitus, adiit 5. Jan. hujus, quem vivimus, anni, Exp. D. *Reutter*, Chirurgiæ Doctorem, Virum curis, experientiaque clarum; qui, postquam in decimum diem Machinam comprimentem externam frustra adplicuisset, hominem demum meis curis commendavit.

Origo mali, ac progrediendi modus, Aneurysma spurium esse declarabant. Carebat tamen pulsatione, nec non motu illo tremulo, de quo Tomo IV. egi: verum nos, ab effuso cruore, eodemque coagulato, per brachii cellulositatem, pulsuum perceptionem, tremulumque motum, suffocari conjecimus.

Die Jan. 16. dexterrimus Chirurgiæ Professor *Leber*, operationem peregit; præsentibus Magnifico Domino Archiatro, & inclytæ Facultatis Medicæ Vice-Præside *Kestler*, egre-

egregio Medico, & sollertissimo Nosocomii Civici Physico, *Schreibers*, Chirurgo S. S. M. M. *ab Hombourg*, Chirurgiæ Doctore *Reutter*, Aulico Chirurgo *Fischer*, Doctissimo, ac plurimæ spei Chirurgo, *Scherer*, aliisque pluribus Medicinæ, Chirurgiæque cultoribus.

Dilatato sursum, deorsumque vulnere, globosum corpus apparuit, ambiguum utrum tendo Bicipitis brachii esset, an membrana fortis, quam validior brachii compressio ex membrana cellulosa formasset? Non esse tendinem, sed compressione natam membranam, plura mox evincebant. 1. Tendo si fuisset, oportuisset illum a cohæsione sua naturali cum cute, ope cellulositatis genita, solvere: verum stylus libere intrabat sursum, deorsumque. 2. Amotis integumentis debuisset brachium extentum quoque tendinis extenti rigiditatem ostendere; verum id neutiquam. 3. Amotis integumentis figura rotunda erat, hemisphærii, extrorsum versi, instar, atque ad superiorem partem subito declivis; ut evidenter adpareret de tendinea expansione nihil superesse. 4. Si tendo fuisset cruori coagulato superextentus, tumore utique, dum brachium extendebamus, comprimere debuisset; at vero tumor æque globosus esse perseveravit. 5. Facta levi tumoris incisione, & vulnere dilatato in longitudine, necessum fuisset, ut porrecto in longitudinem brachio apertura clauderetur; verum ea mansit æque aperta. 6. Educto cruore, nulla tensio partis aderat, dum arteriam vulneratam quærentes, brachium vario modo extendebamus: porro si Aponeurosi inclusisset tumorem, aperturam longitudinalem a nobis factam, extento brachio, claudere debuisset.

Igitur tumor ipse cum sua membrana exacte sic se habuit, quemadmodum *Rat. Med. Tom. IV. pag. 29. & seq.* exposui. Nempe sanguis arteriosus in cellulositatem illam, quæ Arteriam, Venam, Nervumque, laxe colligit, effusus, eandem dilatat, extendit, expandit, in crassiorem compingit membranam; eoque facilius, quo Chirurgus tum diutius, tum fortius, brachium compresserit. Scili-

 cet

cet vis cruoris, arteriæ vulnere pulsi, locum foramini proximum ampliat, cellulositatem removendo, & cavum quoddam format, quod ideo hemisphærium refert, quia cellulositas in extremo circulo tumoris ad arteriam arcte adpressa & agglutinata, coivit cum eadem. Saccus proinde sic producitur clausus. Si vis sanguinis non solvat hanc in amb tu cohæsionem, durum trumbum formare cogitur, arteriæ foramen ita demum obturantem, ut effluere queat nihil. Atque ita sola compressio externa, citra ullam loci aperturam factam, perfecte Aneurisma curat, ut *Tom.IV. pag.*29.*& seq.*exemplis demonstravi. Sin vero prosilientis de vulnere sanguinis vis tanta est, ut sacci cellulosi, per ambitum cum arteria accreti, plagam forte debiliorem solvat, aut laceret, sanguis effunditur per adiposam membranam, inter, sub, supraque musculos, cutem elevat, citoque ita putrescit sæpe, ut brachium, imo aliquando totus homo, sphacelo pereat. Unde cita operatione tunc opus esse intelligitur. Ita femina *Tom.IV. pag.* 27., ut & *Tom.V. Cap.* 6. sic etiam pictor noster.

Igitur incisa globosæ hujus massæ membrana, prodiit sanguis congrumatus, isque haud de sacco duntaxat, verum ex lacerato ambitu sacci versus brachium superius & inferius olim effusus.

Eluto vulnere, & laxata tortili machina, videbamur videre Arteriam mox supra bifurcationem sauciatam, & quidem ab interno suo latere. Utique Resiliente Chirurgorum instrumento vas sic vulnerari potest.

Videbamur, inquam, videre: nam cum arteria & ante bifurcationem suam, & post eandem, emittat ramos plures, decipere nos posset ramus oriundus ex Arteria cubitæa, si ille forte adpareret solito amplior. Hinc in Aneurysmate cum plurimo sanguine effuso, ubi longiore incisione opus, accuratius rem hanc definimus, minus accurate in incisione breviore; ut in casu præsenti: quatuor enim pondere uncias eductus non superabat cruor. Fatendum tamen est a magnitudine arteriarum, trunco quo-

quodam prodeuntium, conjecturam probabiliorem ſæpius reddi.

Laterale arteriæ vulnus ſuſpenſos tenuit animos, utrum Agarico, & Compreſſione artificioſa, in vaſis latus forte minus premente, hac comprimendi methodo uteremur: an vero tutius Interceptione? Attamen mira Agarici virtus, qui etiam in pulverem verſus adplicari ubique poſſit, atque cum vaſe veluti conglutinetur, vota Adſtantium in conſuetam compreſſionem noſtram vertit: ea tamen lege, ut filo munitæ acus perpetuo ad manus forent, ad arteriæ interceptionem, minus proſperante compreſſione, faciendam.

Chirurgus igitur parva, eademque rite complanata Agarici lamella, vulneri impoſita, me ſuadente, vicina per ambitum loca ejuſdem pulvere contexit, nec non etiam vulneris ambitum omnis; ſiquidem alias ea vaſa, quæ ex Arteria, vulneri ſuperiore, naſcuntur, hæmorrhagia haud raro turbant, labefactantque apparatum. Poſtmodum ſtratum, ut ajunt, ſuper ſtratum, ampliores ſenſim Agarici lamellas impoſuit, donec, quæ impoſita duodecima erat, debitam monſtraret altitudinem, quam deinde plumaceolis ſiccis, compreſſiſque admotis, idonea ligatura firmabat.

Manus friguerat ſub operatione: at vero illa poſt operationem mox fota calido vino & aqua, intra horam calere cepit. Bihorio elapſo teſtabatur æger admodum leve ſibi toto in brachio eſſe, doloremque perquam tolerabilem. Caluit bene manus, pulſuſque percipi in carpo ceptus. Nemo ſane horum, quos in noſocomio ſimiles curavi, tolerabilius ab hac operatione habuit; nunquam inquietus, vix unquam febricitans, noctibus gaviſus tranquillis, adpetitu pollens, contentum perpetuo & tranquillum teſtatus animum.

Ad 5. diem, (hyems quippe erat,) prima deligatio facta eſt. Sanguis ex ambitu vulneris transſudans, adparatum parumper maculaverat, & etiamnum, amotis plu-

maceolis, effluebat aliquantillum: Agaricus vero suo fixus in loco inventus est. Hinc vulnus, ut prius, deligavimus. Excoriatio tamen cum exulceratione nata a tortili machina, solvere hanc, prospicere illi, aliamque machinam admovere, suadebat. Quo in opere læti deprehendebamus, quod ablato per aliquot minuta toto hoc vinculo, vulneri ita inhæreret Agaricus, ut nihil de vulnere effluxisse apparatus doceret.

Die ab operatione octavo altera, die undecima tertia deligatio facta, Fungi optimam adhæsionem, laxata etiam machina tortili, ostendit.

Die 15. incipiente, nempe 30. Jan. in quarta deligatione totus cecidit Agarici acervus, laxataque machina nihil de vulnere exiit. Novas tamen lamellas eidem, majoris securitatis gratia, imposuimus.

Biduo exinde elapso novus excidit de vulnere Agaricus. Vulnus optimum undecumque. Agaricus alius impositus. Laxata machina tortili ne gutta sanguinis effluxisse visa. Exin quovis die deligatio. Agarico iam tertium elapso, novum non substituimus; inchoantem undique incarnationem, ita dictam, impediturum rati. Ineunte Martio optima Cicatrix. Martio circiter medio domum sanus repetiit, serio monitus, ne integro biennio hoc brachium ad gravius aliquod onus tollendum, laboresve validiores perferendos, adhiberet; prætereaque quovis 14. die me conveniret examinandi causa. Redeuntem sæpius in sanitate perseverantem deprehendimus.

Observationem practicam hic oportet geminam adjungere. 1. Licet, qui hanc operationem subierint, longiore tempore lecto affixi, alvum vix egerant, non est tamen, quod nos sollicitos reddat; eo quod solo jure carnium cum optimo pane nutriti vix sibi coacervent fæces. Fracto crure citra detrimentum homines mensis, & ultra, spatio, alvo inculpate carent. Imo præstat raram habere eandem, ne frequentiore corporis ad egerendum motu solvatur adparatus, artusque flectatur. Utique noster homo,

mo, ad 13. diem uſque, nec natura ad alvum ſollicitatus, nec per artem admotus fuit. Cum autem ad 13. diem nonnulla deſidendi conamina adverteret, ſuppoſitorio immiſſo poſuit alvum ſiccam, copioſam; non in excipulum, ſellamve perforatam, ſed in ſuppoſita linteamina, ne motu facto deligatio brachii quid pateretur. Alteram alvum ſeptimo poſtea die, ſuppoſitorio iterum adiutus, reddidit; ex quo vero plenius nutriebatur, ſponte & quotidie.

Altera obſervatio practica circa cautelam verſatur, quæ in ægris; diuturniore tempore lecto affixis, excoriationem, gangrænam, & ſphacelum averruncet; cautelam, quam hinc inde obſervo in ægrorum damna haud ſatis adhiberi. Toto octennio, & quod plus eſt, ex quo ægrorum publicam geſſi in Noſocomio curam, nulla unquam viſa eſt partium excoriatio; eo quod diutius decumbentibus, ſive Acuto morbo, ſive Chronico, ſive Vulnere detentis, tota corporis, qua incumbunt, pars, bis die, unguento molli lavetur; compoſito ex albomine binorum ovorum, quod primo bene conquaſſatum, dein modico igni, quo leviter incaleſcat, impoſitum, continuoque motum, ſenſim, ac guttatim ſere, cum unciis vj. ſpir. vini commiſcetur. Prudentes ægrorum noſtrorum Cuſtodes norunt etiam his, qui citra piaculum verti in latere nequeant, poſtica corporis innocue inungere.

§. II. Ordine ſecundus, qui ſequitur æger, multam ſuppeditat tum medicam doctrinam, tum chirurgicam: ac præterea docet quantumcumque veteranos practicos diſcendi occaſionem quotidie nanciſci.

Juvenis 24. annorum, procerus, robuſtus, braxator, anno 1761. Nov. 15. in femoris ſiniſtri media, eademque interiore plaga, vulnus accipit valde profundum quidem, ſed anguſtum admodum, plurimum ſanguinis principio fundens, intra octiduum autem ſponte coaleſcens. Deinde ambitus cicatriculæ tumere cepit, poſthoc autem totum femur, quin & integrum crus œdematoſum; fri-

gidumque redditum fuit; ut 27. poſt acceptum vulnus die, ad nos delatus, exhibuit. Horrebamus collapſam hominis, pallidamque faciem, febrim cum debili pulſu, tuſſiculam continuam, pectoris anxitudinem. Adornando anamneſin, intelleximus Chirurgiam bis venam tudiſſe, ut ſanguinis arterioſi impetum compeſceret; Aneuryſma pronuntiaſſe; verum nec per ſe, nec per alios, quod ſaltem debuiſſet, ſi aptus ipſe non eſſet, requiſita auxilia adhibuiſſe. Cum vel ſorti ſuæ, adeoque certæ morti, homo miſerrime emaciatus ac debilitatus, committendus eſſet, vel anceps auxilium ilico tentandum, operationem ſequenti die, ſcilicet 12. Dec. ſequenti modo inſtituimus.

Admoto primum tortili inſtrumento, vulnus per longitudinem ſurſum, deorſumque dilatatum eſt, eoque eductæ ferme quinque libræ grumoſi cruoris. Ipſa Cruralis (Femoralis dicenda potius) Arteria perfoſſa deprehendebatur; id quod proſiliens, laxata machina, ſanguis demonſtrabat evidenter. Cum vulnus quatuor & ultra pollicum profunditatem haberet, dilatandum ſurſum ac deorſum ultra fuit, ut in fundo operaremur; tumque tandem arteriam ipſam maſſa partim fibroſa, partim calloſa, informi, digitum hinc inde craſſa, circumvolutam, ac connatam, deprehendimus. Si locus compreſſioni, priore in homine inſtitutæ, aptus fuiſſet, minus de hoc alieno corpore ſolliciti fuiſſemus, utpote illi ejus loco, unde cruor exſiliret, admoturi Agaricum, vimque compreſſionis maximam; jam vero ad ingentem adeo Arteriam, ad profundiſſimam adeo plagam, tantæque magnitudinis vulnus, veriti ut firmus, ut in latera haud vacillans, vix figeretur Agaricus, compreſſionem ſolitam periclitari, auſi non fuimus, ſed interceptionem prætulimus.

Equidem, fateor, Cl. Vir. *L. Heiſterus*, curam felicem ſola comprimendi methodo perfecit arteriæ femoralis; at vero ille hominem mox a vulnere ſuſcepto, hominem cætera ſanum ac vegetum; nos autem ſemimortuum,

tuum, a 27. retro diebus neglectum, in quo nil liceret periclitari, ſed omnium tutiſſimum illico adhibendum foret, in cura ſuſcepimus. Vid. *Diſput. Chirurg.* ab eximio *Hall. coll. Tom.* 5. *N.* 132.

Tentata igitur Interceptio fuit. Sed in eadem facienda jubet Ars Nervum ſeparare, ne comprehenſus ille atque conſtrictus, convulſiones, tetanos, mortemque producat. Id vero hic viſum impoſſibile, eum neque circumcretam maſſam, ſupra deſcriptam, ab arteria ſolvere, neque in eadem maſſa confuſa, calloſa, informi, tota, nervum invenire poſſemus. Cum tamen neceſſaria omnino interceptio viſa eſſet, tria nos utcumque conſolabantur. Ac 1. quidem quod Nervus, ſi arteriæ propinquus, unaque cum illa in maſſa informi involutus, cum arteria ligaretur, minus ob eandem hanc maſſam a filo conſtringeretur, ideoque tantas haud generaret convulſiones. 2. Quod Nervus ſubito cum Arteria ligatus haud in ſingulis operationibus convulſiones faceret; experientia illorum, qui Nervum nunquam ſeparent, id confirmante. 3. Cum aliquando Nervos majores, digiti, imo pollicis, latitudine ab arteria femorali in cadaveribus deprehendiſſemus remotos, ſpes blandiebatur fore, ut hic quoque remotior locaretur. Vid. *Diſp. Chir. Hall. Tom.* 5. *N.* 140., in qua cautela hæc a *Dionis*, aliiſque adeo inculcata, minus neceſſaria eſſe judicatur. Saltem hic adhiberi non poterat.

Elato igitur probe vulnere Cl. Chir. Profeſſor acu longiſſima, atque incurva, filis pluribus bene ceratis inſtructa, arteriam ſubiit, tenaculo acum, poſt arteriam poſitam, indeque leviter emergentem, ad ſe adduxit, atque ita arteriam, interpoſito ſpleniolo, ne ligando preſcinderetur, intercepit, conſtrixit. Laxata machina tortili, vulnus vaſis egregie clauſum eſſe apparuit, ſanguine non niſi lateralibus de vaſis ſaltu profluente; unde vulnus linteo carpto oppletum, factaque ligatura eſt.

His

His peractis multorum animos dubitatio subiit, an ligata arteria tanta, crus inevitabili gangræna haud periret, adeoque & homo totus? Et num propterea amputatio, cujus apparatus omnis ad manum erat, non esset instituenda? Sed ab eadem omnino dehortabar validas, ni fallor, ob causas. Primo, quod hujus Arteriæ interceptionem *primi* non tentaremus. Secundo, quod Anatome abunde nos convincat pluribus in locis, ligata Arteria superioribus, laterales arterias dari, quæ *anastomizando*, cum arteriis lateralibus, infra ligatam arteriam oriundis, ita sensim cum illis dilatantur, ut defectum intercepti trunci suppleant abunde, quamadmodum sola contemplatio Tab. 23. *Eustachii* docet. Tandem, quod in ægro hoc amputatio non nisi summo in femore institui posset, ubi passim letalis; eoque magis hic, quod quatuor septimanarum spatio res neglecta vires ægri, sanguinemque, dilapidasset; ut haud inanis ille metus esset ne inevitabili inter amputandum hæmorrhagia, nostris sub manibus expiraret. Amputationem autem rebar, si reparatis viribus propter enarratam causam adhuc indicaretur, tutius deinceps posse institui.

Sed alter scrupulus mentes aliorum invasit, scilicet ne sanguis, qui inter operandum multus effluxerat, adeoque in tam magno vulnere, inter musculos, dudum ante a se mutuo disjunctos, copiosus hærebat, nec propter hominis, sub operatione fere deficientis languorem, eximi vix poterat, ne, inquam, ille putrefactionem summam excitaret, resorptusque mortem; dum non nisi pluribus posthac diebus prima deligatio fieret: adeoque prudentiæ esse, ut quiete aliquot horarum concessa, vulnus circumspecte aperiretur, & grumosus educeretur cruor. Nimis forte facilis, concessi. Verum enormis adeo hæmorrhagia aderat, ut veriti, ne, non modo ex lateralibus vasis discissis, sed etiam forte ex vasis lateralibus integris, communicantibus anastomosi cum trunco sub ejusdem ligatura, de vulnere arteriæ efflueret, (neque enim ligatu-

turam, niſi ſupra ejuſdem vulnus unicam, fecerant,) ut, inquam, binas Agarici lamellas vulneratæ arteriæ adplicuerimus, linteo carpto cuncta repleverimus, & firmiſſima ligatura muniverimus univerſam plagam.

Facile hanc hiſtoriam, quippe ad rem ipſam nihil facientem, omiſiſſe potuiſſem, ni nonnullæ rationes candidam ejuſdem relationem poſtulaſſent. 1. Ut pateat in morbis Indicantia & Contra-indicantia nonnunquam ita urgere utrinque, ut, utra ſequaris, plane ambigas. 2. Ut mature examinemus an illorum methodus, qui tam infra, quam ſupra vulnus, arteriam intercipiunt, præ ſimplici ligatura non præſtet: ne id, quod noſtro in caſu verebamur, aliis in caſibus re vera contingens, operationem redderet infelicem; cum vel hinc, vel tam forti e contrario arteriæ conſtrictione, ut gangræna inferiorum ſequeretur, homo periret?

Atque hæc de ipſa operatione dicta ſunto. Emulſionis Libræ 4. cum unc. ij. *Syr.* Diac. dabantur ſpatio 24. horarum, intermedioque tempore ſæpius juris carnis pauxillum. Integro hoc die pectoris anxietas, tuſſis, ſitis, parvus, idemque frequens pulſus, agrypnia, obſervabantur; & ut pridie operationis, ita jam, prodiit urina jumentoſa, niſi quod exactis 24. horis nonnihil deponeret incraſſamenti.

Cruri porro univerſo, œdematoſo eidem, ac frigido, mox ab operatione calidum fomentum circumdedimus, compoſitum ex Scordio, Abſinthio, Alliaria, Abrotano, Floribus Chamom. & Samb. aqua, vinoque incoctis, quavis hora, &, ſi opus, quavis dimidia hora renovandum: cum autem ad frigidiorem partem fomenta mox frigeant, calefactum eidem ex Lana Stragulum circumvolvimus. Effectum hinc, ut femur, ac pes, modice calerent perpetuo.

Dec. 13. Sudor mane, pleniore paulo cum pulſu. Jus, & Emulſio, ut die prima. Aqua hordei ſitim ſedavit. Jus ipſi placuit præprimis. Lingua humida & al-

ba.

ba. Urina post meridiem naturalis. Post sudorem pulsus melior, anxietas tolerabilior. Nunquid secundum egregium *La Motte* post puerperium, nunquid post magnas cruoris evacuationes, sudor laudandus? Laudandusque veluti indicium retusi ad apertas arterias impetus sanguinis, ejusdemque ad Cutem derivati?

Dec. 14. ab hora post mediam noctem tertia, ad decimam, breves habuit, bonosque somnos. Pes probe calet, etiamsi fomentum ad horam renovetur duntaxat, ubi heri vix suffecerat ejusdem ad mediam horam renovatio. Pauca febris, exigua anxietas, pulsus non parvus, appetitus. Fœtor ad vulneris adparatum multus, cui forte symbolam contulit sanguis, qui brevi post deligationem transsudando universum maculaverat adparatum.

Dec. 15. somni mediæ horæ, iique frequentes, adfuere, dummodo Machina tortilis pauxillum relaxaretur. Appetitus. Deligatio prima, aut si mavis altera, facta est; ea tamen cautione, ut & lintea carpta versus arteriam, & Agaricus, loco linquerentur suo. Planta pedis, quod fomento esset corrugata, magno gaudio nostro dolebat.

Dec. 16. in deligatione ob fœtorem iterata, pus comparuit. Somni meliores. Pedis naturalis calor.

Dec. 17. fœtor immanis matutinam suasit, vespertinamque deligationem. Vespere quid sanguinis prodiit, binæque cecidere Agarici lamellæ. Fluor autem cruoris lentus erat, isque omni vulneris in ambitu. Qui porro, sive venosus, sive etiam arteriosus, sufficienter docuit ab instrumento tortili haud ita comprimi arteriam, quin transitus sanguini concederetur. Docuit præterea anastomoses a longo forte tempore, (dum & copioso, eoque coagulato cruore, & valido Balneatoris apparatu, compressa arteria esset,) fieri ceptas, officio jam fungi suo: vel si quis id eo tempore necdum concedere vellet, saltem sanguinem ad femur advehi per alias arterias, quam quæ ab intercepta, interceptæve ramis: *Eustach. Alb.*

Alb. Tab. 24. Lit. A. D. E. Dolor cum in pede, tum in vulnere; in vulnere autem nunc magis. Hac veſpera primam alvum reddidit ſponte. Nocte utcumque dormivit.

Decembris 18. deligatio utraque quid ſanguinis oſtendit, per lintea carpta tranſſudantis, nonnihilque puris. Vix ultra febrilis pulſus, ac cætera bonus. Hucuſque Urinæ, unica ea 13. Dec. excepta, vel jumentoſæ redditæ, vel, quæ limpidæ redditæ, hæ tum rubicundiores fuere, tum cito factæ jumentoſæ. Sedimen porro poſuere tarde, imo ſæpe altero modo die.

Dec. 19. omnia ut heri, ſed ſordidius vulnus.

Dec. 20. univerſa vulneris facies gangrænoſa. Unde ad externum Corticis Peruviani uſum, internumque deventum eſt. Aſſumſit quotidie Extr. Cort. unciam mediam, miſtam cum unc. iv. Aq. Samb. & unc. ij. Mellis. Fomentum parabatur ex unc. iv. pulv. Cort. bihorio cum aqua coctis, ita ut ſupereſſent modo Libræ duæ. Hinc involvebatur femur univerſum, interea dum crus & pes ſolito tegerentur fomento. Decoctum idem corticis, cui inditum tantillum ſpiritus thereb., vulneri imponebatur plumaceolis exceptum. Senſim hinc omne gangrænoſum, factis hinc inde ſcarificationibus levioribus, ſeparabatur, partim emendabatur, mutabaturque in ſanum.

Urinas ad uſque nonum diem deſcripſi: ab illo vero die hæ minus jumentoſæ prodiere, citiuſque deponentes, omnes vero naturali rubicundiores. Neque febrilis pulſus ab 8. vel 9. die obſervatus amplius eſt. Emulſio cum cortice, de nocte potiſſimum, ſemper aſſumta eſt. Spiritum thereb. nunc parciorem Fomento, nunc copioſiorem addidimus, prout major, minorve eſſet gangrænæ metus, aut prout nonnulla vulneris vaſcula plus minus ſanguinis funderent. Reſiſtit enim potenter hic ſpiritus putredini, & oſcula vaſorum conſtringit. Cum doſis corticis extracti ſufficere non videbatur, cumque alias experientia nos docuerat ejuſmodi dari hominum, morborum-

que

que naturas, quibus ille in decocto, quam in extracto, aut pulvere, efficacior esset, curavi ejusdem triti uncias ij. bihorio cum aqua coqui, atque colati liquidi libris duabus uncias mellis tres admisceri, singuloque absumi nycthemeri spatio.

Atque sic sat prospere peracta res est ad usque 26. Decembris. Hoc vero die æger denuo conquestus est anxietates, prostratum penitus appetitum, vehementem a cortice horrorem. Vulnus quod purum esset, corticis usui 24. horis supersedi. Inde nunc minui anxietates, reddique sibi appetitum testabatur æger. Monitus autem, convictus immo de corticis peruviani necessitate, denuo assumsit illum, vique se cogens, eidem assumendo assuevit tandem.

28. Dec. moderatior hucusque tussis, atque notabilem tenacis glutinis copiam quotidie ejiciens, nunc laboriosior fiebat, acriorque. Lenivit autem eandem oleosus, idemque paregoricus, linctus. Digitos pedis belle movit.

1762. Jan. 2. & 3. urinæ naturales; at vero Jan. 4. 5. 6. 7. eædem quæ priores, pag. 19. descriptæ. Ab 8. Jan. rubicundiores cum crasso, eodemque subalbido, citoque adparente, sedimento; cum tenuioribus per universam urinam furfuribus ad superficiem usque dispersis, cumque pellicula in superficie, ad certos luminis adspectus varios referente colores, & pingui quidem adparente, sed examine instituto, pingui non reperta. Microscopio enim pellicula hæc exhibebat nihil, nisi opacam hinc inde, informemque massam, nullibi pellucidam, nulla spicula salina gerentem. Combusta vero in carbonem mutabatur, qui miscropio conspectus longa gerebat, eademque alba, atque splendentia corpuscula: hæc examine chemico ulterius explorare me tunc neglexisse, est quod nunc doleam. Singulo biduo, triduove, alvus commode soluta est.

Pus interim ad singulam duodecimam deligationis horam bonam quidem, at vero superans vulneris rationem.

nem. Tandem 11. Jan. comperiimus, ad variam partium pressionem pus fœtidum, & a profundiore plaga ea, in qua filum hærebat, & ab inferiore vulneris angulo, in cavum vulnus effluere; specillo interim magnam utriusque hujus loci altitudinem non monstrante. Posthac pressum internum, externumque femur vulneris cavum pure replevit, quod sanguine mistum perquam fœtebat. Neque id mirabamur valdopere: etenim ingens effusi, ejusdemque congrumati sanguinis, copia, longiore ante operationem tempore, varios inter musculos sibi sinus foderat; unde a semiconsumta cellulositate, ipsoque corrupto cruore, pus hoc saniosum, ac fœtidum, oriri necessum fuit.

Notandum est urinas mox descriptas, cum puris primo copiosioris, deinde saniosi, in vulnus affluxu, una comparuisse. An ab ejusdem portione intra sanguinem resorpta?

His igitur ita visis, vulnus perluimus, & in omnes ejusdem sinus, anfractusque, injecimus decoctum saturatum corticis spiritu therebinthinæ mistum.

Jan. 15. & 16. pure & modico, & vix fœtido, in vulnus affluente, urinæ vix ultra id crassum sedimen habuere, vix in superficie pellem, vix præternaturalem ultra colorem.

Necdum ligatæ filum arteriæ vacillat, licet jam sit dies ab operatione peracta quintus & trigesimus. Egregius *Monroo* Tom. 2. *Act. Edimb.* narrat in Arteriæ Brachialis interceptione, post elapsos demum binos cum dimidio menses, filum cecidisse: in nostro igitur homine, considerato crasso illo, quod involvit Arteriam, corpore, tarditatem solutionis fili non mirabamur.

Feliciter aliquantisper progressi, 8. Febr. iterum vidimus, quid in vulnere subnasci gangrænosi, indiesque idem augeri, nec non vagam oriri febriculam, cum horrore ingenti. Patiens percepit horrorem febrilem de ipso vulneris suboriri cavo, inde ad dorsum, universumque

que tandem corpus invadere; durare autem illum uno tempore per bihorium, per horam alio, nonnunquam media hora, vel & horæ quadrante, aut & minus. Longiores principio horrores insequutus calor est; horrores vero illi, qui multo breviores, nec cavo de vulnere oriebantur, nec excipientem sese habuere calorem.

Cortex igitur hucusque quamvis maxime indicatus, scopo non satisfaciebat tamen; dosi proinde, eadem indicatione non manente duntaxat, sed multum aucta, augendus erat. Dedimus quotidie decoctum 3. unciarum, triduoque post unc. 4. idque, ut patebit, tempore longissimo.

Urinas durante gangræna denuo tum crassas vidimus, sive jumentosas, tum oleosa tectas, crassaque pelle, tum tandem crassum sedimen ponentes.

Ad 16. Febr. liquefacto omni gangrænoso, vulnus adparuit triplo amplius. In eoque sinum versus locum susceptionis ampliorem deprehendentes, & exacte ibidem omnia perquirentes, ansam fili deteximus laxam circum arteriam, mobilemque, ac proinde inutilem; imo mole & irritatione noxiam. Docebatque amplitudo ansæ consumtum jam esse, quod arteriæ circumcretum fuerat, corpus informe; nec non arteriam ipsam dudum in ligamentum conversam esse, cum alioqui hæmorrhagiæ exortæ fuissent: confirmabat idem defectus eo in loco pulsationis, confirmabat etiam Machinæ tortilis citra vel minimam sanguinis guttulam integra relaxatio. Filum igitur hoc crassum, quippe octuplex, pure putrido turgens, ob idque noxium, abscidimus.

Ab hoc die observata multa emendatio est. Febr. 17. vagi horrores cessarunt, gangrænaque victa sic, ut ad 21. Februar. vix superesset quidquam. Cessante gangræna, Urinæ per aliquot horas jumentosæ, brevi crassum deposuere, ac farinaceum sedimen, cum pellicula leviore, vixque pingui visa: a 25. vero Febr. colore naturales vix ultra sedimen ponebant. Purum jam vulnus, super-

superstite tamen sinu, quo in loco filum hæserat; cujus in fundum stylus ad $\frac{2}{3}$ pollicis intrabat: cæterum bonus adpetitus, somnus, alvus. Æger in lecto sæpius sedet.

28. Febr. vespertina septima horruit valde, ac desuper incaluit; Martii 1. ad 8. matutinam pariter. In vulnere tamen eousque nil observabamus sinistri. Hora nona febris cum horrore modico. Siccius vespere vulnus, novusque horror. Vulneris majores de nocte dolores. Martii 2. bis & horruit, & caluit. Crassa est urina, & cum pellis variegato, ut olim, colore.

Die demum 3. Martii gangræna iterum in vulnere visa. Die 4. magis, & quidem sic, ut undique stigmata nigra conspicerentur, ut fundus versus arteriam totus esset, profundeque, sphacelatus, & ut sanies fœtida cavum repleret universum. Inutilisne hinc cortex? An copiosior dandus? Utique ejusdem indicatio, si unquam, si ullibi, hic saltem maxima. Igitur cum dec. Cort. unc.iv. quotidie evacuando unciam pulveris ejusdem commiscui; sextoque exin die uncias pulveris duas. Etiam digestivo plurimum spiritus Therebinthinæ adjectum est.

Mirabamur toto Octiduo hoc urinas, non ut olim, sed naturales præter propter prodire. Copiosiorne corticis hic quid contulit usus?

Interim superandæ gangrænæ non eramus. Doctiss. *Schreibers* narrabat egregios in bello se vidisse effectus in similibus a Theriaca Andromachi, cum æquali copia spiritus therebintinæ mista. Quo remedio non, nisi in principio, satisfaciente, imposuit. Cl. Chirurgiæ Professor Unguentum de styrace cum $\frac{1}{4}$ ung. ægyptiaci. Juvante neque illo, imo sequente deligatione cuncta sphacelata exhibente, suasi corticem peruv. primum toti inspergere vulneri, deinde cum digestivo eundem misceri; hinc tridui spatio elapso mirum quam purum vulnus adpareret.

Oportet autem exacte nihil non notare. Cum æger a vulneris mundatione doleret, solatio ipsi magno fuit pus, vel saniem, siphonis ope educi. Gangræna igitur toties redeunte, subdubitare cepimus an suctio siphonis, auferendo toties, ac valide, athmosphæræ compressionem, has carnes fungiosiores non redderet, adeoque in gangrænam proniores? Imo, quandoquidem adversis in rebus undecumque petatur nocumentorum suspicio, etiam ab injectione ad vulneris depurationem, siphone facienda, abstinendum esse decrevimus, ne aër cum injecta materie ad nudas has, fungosasque ac semimortuas carnes vi repetita adpressus, noceret iisdem. Saltem ex quo ad 22. Martii plumaceolæ mollissimæ vulnus expurgarunt, similesque injectiones materia madentes cuncta perluere, gangræna sisti, pedetentimque minui visa est, amplius non reditura.

Quo toto porro tempore cum eadem hucusque pugnaveramus, urinæ fere naturales fuere; unico eo ab ea sanorum discrepantes, quod nubeculam paululo crassiorem, ac veluti farina crassiuscula refertam, gererent: ex quo vero malum superari ceptum, urinæ tum parciores fuere, tum fusco-rubræ, tum etiam per integras 12. horas aliquoties jumentosæ, idque crassiore, partim oroboidæo, partim furfureo, cum sedimento. Horrores autem cum, vel absque, insequente calore, quales ante anteriores gangrænas, æger ante hanc postremam, eamque vehementem, perpessus non est. An quod plus nunc assumserit Corticis?

Hac igitur methodo Corticem tum assumendi, tum adplicandi, citra vel minimam adversitatem, Aprilem, Majumque mensem, transegit æger. Majo finiente vulnus penitus clausum fuit, vires auctæ, cruris immanis tumor sensim concidit, ejusdemque sic est restitutus usus, ut binis primo scipionibus, postmodum unico, demum sine ullius ope, ambulare disceret. Cum vero toto flaccesceret corpore, ac crure penitus non detumesceret,

Cor-

Corticis usum sensim quidem parciorem, integrum autem non detraxi, nisi Augusto mense finiente; crure interea probe fricto, & genu curvi immobilitate unguentis mollissimis, frictionibusque, emendata.

Sumtuum, quos Nosocomium pro homine, septem cum dimidio mensium spatio, profudit, rationem ineuntes, comperiimus eum assumsisse in Extracto uncias Corticis 7. in pulvere Libras $6\frac{1}{2}$ in Decoctis Libras $34\frac{1}{2}$. præter Libras 11. in fomentis. Ita ut solvere debuerimus, pro Libris Corticis 52. & 7. unc. Extracti ejusdem, Aureos præterpropter quadraginta.

Rariora exempla, arbitror, sunt dati, adplicitique, enormi hac quantitate, Corticis; unde expediet super eodem paucis disserere: sepositis tamen, & intactis perpetuo iis observationibus, quas a *Revelatione* habemus, in tot SS. Scripturarum locis docente, DEUM, quas sive nutricias vires, sive medicatas, creatis inseverit rebus, sæpe easdem illis auferre, & e contrario ipsas illas vires hisce infundere, quæ prius inde destituerentur. Hisce, inquam, sepositis, sic ratiocinor: Corticem peruvianum, ut anti-gangrænosum, practici multis ab annis, quidquid contra mussitarent nonnulli, salutarunt. Haud raro tamen aut vis morbi superior, aut alia causa quæcumque, omnem ejusdem elusit efficaciam. Sed hoc etiam quævis cum Specifica habent, tum Methodica remedia. Hinc faustorum eventuum inquirendæ nobis sunt, infaustorumque causæ.

Harum prima in ipso remedio invenitur, quod circumscriptum limitibus est, quos ultra, citraque progredi nefas.

Secundo, in corpore assumentis latere illa potest. Ut ab una parte Alimenta, instituto CREATORIS, corpora nutriunt, longosque sustentant in annos; utque ab altera parte ejusmodi homines dari advertimus, qui sive

a morbo noto, five a nulla nobis manifefta caufa, minime inde nutriantur, imo debita cum alimentorum copia decrefcant; contabefcantque, & pereant; ita Medicamenta fæpius quidem organa corporis affumentis apta inveniunt, a quibus per quofcumque corporis anfractus, per genus humorum omne, adeoque per locos quofcumque, ubi latet origo mali, circumferantur, virefque fic fuas exerceant; attamen diffiteri non poffumus feleċtiffima Medicamina aliquando ejufmodi adplicari corporibus, quorum organicæ partes prorfum ineptæ fint, quæ illud circumducant, præparent, fubigant, caufifque admoveant morbofis. Itaque iners hac lege cum fit, ut in nutritione inepta alimenta confiderabamus, morbus pergit, donec vita in auras fatifcat.

Tertio erit & aliunde derivanda caufa. Poteft ad agendum quam optimum cum Alimentum, tum Medicamentum effe; poteft etiam ad circumferendum, ad fubigendum, ad adplicandum, corpus affumentis validum effe; dum interea nec illo corpus reficiatur, neque hoc tollatur morbus. Cuivis id manifeftum puto. Quicumque Medici Legis Hippocraticæ de nutriendis ægris ignari, diætam tenuiffimam a primordiis, perque omnem decurfum Acutorum, obfervant, neque fere mutant reconvalefcentibus, hi neque morbum integre debellant, nec firmam revocant fanitatem: nocentque eo magis, quo pleniore diæta homo ufus in fanitate fuerat.

Ut hic alimenta, ita fæpe fe medicamenta habent. Bona hæc quidem, & feleċta, haud magis emendabunt morbum, debito parcius fi exhibueris, quam alimenta parcius data non reftituunt vires reconvalefcentium: tum quod ad morbi magnitudinem, ac violentiam, exhibendi auxilii jufta requiritur proportio, tum quod medicamentorum multorum ea fæpe natura fit, ut parcius data plus noceant, quam profint. Nonne purgans pharmacum, perparce datum, fæpe torminum, atque anxietatum autor, cum alvo claufa? Et reftriċtius exhibita Nepenthe,

the, an non sæpe insomnia pro somnis, pro dolorum lenimine anxietates, caloresque conciliet? Nunquid, *Sydenhamo* autore, præstat quibusdam sanguinem non, quam haud sufficienter, misisse?

Tandem quarto, inertiæ sive alimenti, sive medelæ, ea merito causa est, quod, viribus illa mutandi dudum dilapidatis, exhibeantur, provecto scilicet sic morbo, ut homo certa & inevitabili lege in mortem tendat.

Porro si quatuor has considerationes ad energiam Medicamentorum adplicuerimus, &, de quo potissimum agitur, ad Corticem peruvianum, mox manifestam, cur sæpe hic nil operetur, rationem capiemus. Ponatur ille, ubi non indicetur, datus, frustra expectabitur ab eo morbi sanatio. Detur rite indicatus, sed inepto ad cooperandum corpori, sed ægro irreparabiliter exhausto, neque vires exseret suas. Dederis optima cum indicatione corpori aptissimo, haud id, quod intenderis, obtinebis, apta ni dederis dosi. At vero aptam quam demum vocabimus dosin? Qui rite indicatum Corticem noverit, rite inventurus dosin ejusdem est, prudenter augendo, donec cernat agentem. Neque pondus hic quidquam, aut mensura, determinat, sed morbi levamen. Nunquid eandem observationem alia quæcumque medicamenta non demonstrent? Corpora dantur, quæ alvo purgare difficillimum; ne dicam impossibile: purgans sextuplo fortius solito, sed forma liquida, sed per epicrasin datum donec operetur, optatum ferit scopum. Admirandus per omnia *Sydenham* inanem excussit nobis de Opio formidinem, tum universis in morbis, tum in Variolis. An non aucta vehementer opii dosi letalem alioqui Ileum solutum vidimus, *Ration. Medend. Tom. III. cap. I.*? Quindecim forte anni sunt, cum feminæ, intolerabilibus uterini cancri doloribus desperabundæ ac furibundæ, unicum possem ab opio afferre solamen. Granis paucioribus delusus, adscendi sensim, donec septuaginta ac duobus granis spatio 24. hor. datis, sedamen dolorum, virium refectio-

nem, citra vel minimum tamen ſomnum, aliquot horarum ſpatio, cernerem.

Quæ ſi ita ſe habent, nonne audacioris doſis Corticis adornata Apologia eſt? Effectuſque egregius, ab interno ejuſdem, externoque uſu obſervatus, an hanc non approbet, non tueatur, non laudet audaciam? Nunquid etiam tum hoc notabile exemplum, tum complura alia, non demonſtrent inanem eorum metum prorſum ridiculum eſſe, qui vel a mediocri Corticis uſu meticuloſi, vel cum purgantibus illum ſocient, vel purgantia exhibeant poſt eundem; quibus demum innocui remedii imaginariam malignitatem, obſtructionum genitricem, ſe eliminare arbitrentur?

Novi equidem, audioque, optimos hos viros ad experientiam provocare, qua a peruviano Cortice Lienis, Hepatis, Meſenterii, &c. obſtructiones, & cum maxime Hydropem ac Scorbutum, innuente jam dudum *Sydenhamo*, productos fuiſſe, evincere conentur. Sed pace horum, quos veneror, Virorum, parumper ſubdubitare fas ſit, an experientia decantata illa rite capta, adeoque an valida ſit? Quid enim? Febres intermittentes, dimiſſæ ſibi, generant obſtructiones Viſcerum, & Icterum, & Cachexiam, & Scorbutum, & Hydropa: quique letalis per ſe morbus non eſt, hoc demum modo homini letalis fit. Fiunt porro hæc Febre penitus ſibi, etiam citra ullam medicinam, dimiſſa; omnium ſæculorum experientiam, id teſtantem, magno *Boerhaavio* colligente & deſcribente *Cap. de Febr. in gen. & de Febr. Interm.*

Si proinde ejuſmodi eſſe queat febrium ſibi dimiſſarum funeſtus effectus, quo demum jure effectus dicatur Corticis? Opponentes quidem expecto autoritatem *Sydenhami*, *Boerhavii*, Illuſtriſſimique noſtri Præſidis *B. van Zwieten*, uno id ore affirmantium; fateorque lubens tres hoſce Celeberrimos Autores ita ſcripſiſſe; verum ſimul reperio ita mitigatam a poſteriore priorum binorum ſententiam fuiſſe, ut deeſſe non potuerit quin *Comm. Tom. III.*

III. *pag.* 599. hæc ſcriberet: „ Antea - - - notatum „ fuit quod poſt has (intermittentes) Febres, imprimis „ ſi diuturnæ & validæ fuerint, humores craſſi & acres „ reddantur, ſimulque ſolidæ partes corporis debilitentur; unde ob laxa vaſa, & liquida craſſa, atque acria „ ſimul, Febres intermittentes aliquando terminarentur „ in Scorbutum, & alios morbos Chronicos. *Ubi autem* „ *pertinacibus talibus Febribus curandis adhibetur Cortex* „ *Peruvianus, tunc mutationes humorum & ſolidarum* „ *partium corporis, per ipſam Febrim prægreſſam factæ,* „ *male adſcribuntur uſui Corticis Peruviani*.

Et quantum ad noſtros ægros, qui per octo annos in noſocomio noſtro copioſiſſimo uſi Cortice fuerint, nondum ulla Chronica inde mala notare potuimus: neque in Viro, quo de agitur, nulla ſcorbuti ſigna nobis aut oculi exhibent, aut gingivæ, aut artus; imo cachecticum habitum, inchoantemque hydropem, largo Corticis uſu ſublatum eſſe læti conſpicimus. Ut proinde rariores videantur, qui id innuant, arguantve, caſus.

Imo ſi vera promere datur, Chronica mala inde orta experti in Noſocomio fuimus, quod vel meticuloſiores Medici, vel præparci, aut egeni ægri, Corticem nec ſat magna doſi, nec ſufficiente poſt morbum devictum tempore, aſſumerent. Unde nos neutiquam contenti quod ægri quovis 14. die a curata Febre doſin Corticis ſumerent, ſemper binarum, trium, pluriumque ſeptimanarum ſpatio continuavimus ejuſdem uſum, donec integram reſtitutam cerneremus, ſtabilemque ſanitatem.

Interim vix poſſibile creditu, quantum detrimenti humano generi afferat præjudicata hæc opinio. Utique centenos ægros perdit quotannis. Neque juvat quidquam aliorum experimentis convinci, ſiquidem præjudicium, alta mente repoſitum, contraria experimenta admittit quidem, laudatque, non ſequitur tamen. Clarorum Virorum Epiſtolas poſſideo, qui ad lecta mea opuſcula me laudibus accumulantes, curam Febrium malignarum abun-

tantiore Cortice peractam, vehementer quidem admirabantur, atque laudabant, at vero nunquam imitaturos sese profitebantur, eo quod Hydropem, aliaque infortunia, a Corticis liberaliore exhibitione observasse se autumarent. Feminam a frequentiore abortu, atque enormibus Hæmorrhagiis ferme enectam, frequentiore Corticis usu reviviscentem salutaveram; at vero brevi in veteres ærumnas relapsam dolui, postquam cum medentium, tum matronarum turba, lamentabili voce perniciosos diuturnioris Corticis peruviani effectus enarrarent, auribusque ejusdem tandiu obstreperent, ut tandem ipsis infelix auscultaret.

Verum demus tandem id contingere nonnunquam, quod magni in Arte viri tantopere formidarint, ego vero necdum potuerim observare. An ergo, quod Scorbutus, quod Hydrops, quod Obstructiones, liberaliori Corticis dosi nascantur nonnunquam, eo demum adigere nos debeat, ut miseros Mortales, aut sine Cortice, aut sine eodem copiosissimo, certissime perituros, cumque eodem largissimo servandos, iniquæ ipsorum sorti dimittamus potius, quam ut concedamus illos in vitam Cortice revocatos discrimen subire Scorbuti, Hydropis, aliusve cujuscumque morbi chronici? Profecto aut nihil in Medicis intelligo, aut sententia hæc mea veris ac genuinis Artis præceptis innititur, qua statuo vitali indicatione merito nos urgeri, ut vitam servemus præprimis, prospecturi postliminio symptomatibus pravis, hic, ut creditur, inevitabilibus, mox ubi vel levissima eorundem primordia advertemus.

Atque hæc de Cortice dicta sunto. Verbo nunc urinas commemorem, quarum varia phænomena in universo morbi decursu exacte, sæpiusque de die, in chartas conjeci. Crassas eas, inque crassitudine perseverantes, & pridie operationis, & spatio 10. dierum post illam, conspeximus. Dein a principio dati, dosi moderata, Corticis, minus jumentosas, citiusque deponentes, quasvis autem naturali urina tinctiores.

Januarii 2. & 3. rebus bene ſatis ſe habentibus urinæ fere naturales; quatuor vero deinde ſubſequis diebus, prioribus iterum ſimiles. Demum vero ab 8. Jan. rubicundiores cum craſſo, ſubalbido, eoque cito apparente, ſedimento, cum furfuribus tenuioribus, ad ſuperficiem uſque diſperſis, cumque pellicula pingui, eademque craſſa, in ſuperficie, ad varios luminis adſpectus rubellis, flavis, purpureis, viridibus, donata coloribus. Quo porro tempore ejuſmodi urina erat, pus ratione vulneris copioſius fuit, ſimulque quod in ſinubus deliteſcebat, fœtidum. Januarii 14. & 15. pure modico iterum, vixque fœtido, urina pariter vix ultra ſedimen habuit, vix pelliculam, vix alium a naturali colorem. Gangræna poſthac adparente cum Febribus horrificis, craſſæ iterum urinæ, jumentoſæ, eadem, qua antea, pelle tectæ, craſſum, poſtquam diutius ſtetiſſent, deponentes ſedimen: Gangræna devicta, jumentoſæ quidem, aſt brevi ſubſidentes, pelle tenuiore vix tectæ, tandem fere naturales. Febre vaga horrifica magnam gangrænam 28. Febr. denunciante, urinæ craſſæ iterum ac returbatæ, furfureæ, pelle eadem, qua olim, tectæ. Sub hac gangræna, quacum diu incaſſum luctabamur, aucta multum Corticis doſi, mirabamur urinas prope naturales eſſe, exceptis toto hoc 3. ſeptimanarum tempore binis tantummodo vicibus. Prope naturales eas ideo voco, quia eo ſolo a naturalibus differebant, quod nubeculam paulo craſſiorem, in eaque pauxillum craſſioris gererent farinæ.

Sphacelo ſtante, imminente, ſuperato, urinæ tum parciores fuerunt, tum fuſco-rubræ, per ſemidiem nonnunquam turbatæ, cum ſedimine partim furfureo, partim oroboideo. Tandem poſt ſuperatum morbum coeunte ſenſim vulnere, varietatem multam exhibuerunt, aliquando penitus naturales, alio tempore fere naturales, haud raro etiam cum oroboideo, craſſoque ſedimento,

Doctrina implicata ſatis de urinis num forſan hinc illuſtraretur, hujus excurſionis cauſa eſt. Sed quam ob-

ſcura ſæpe, quam abdita, quam inexplicabilis illa! Ordinem ſervabant urinæ aliquem, ad explicationem aptum, uſque ad poſterioris gangrænæ finem; nullum vero obſervarunt poſtea. Corticis ope videbantur in prioribus gangrænis in melius mutatæ; poſt gangrænam ultimam, Corticis doſi eadem data, miras continuo exhibuere varietates. Et cur urinæ hic toties turbatæ ac jumentoſæ? In Acutis adparentes notant pertinacem fere cruditatem cum inchoante, ſed inani ad coctionem niſu; hic vero gangrænam, imo ſphacelum: „ pellicula, qualis hic, „ notant in morbis Acutis abundantiam terræ & ſalis „ hebetioris in ſanguine, hinc ſcorbuti, calculique præ- „ ſaga; hi morbi poſt curam obſervati non ſunt, & pellis hæc comitata perpetuo gangrænam fuit. Habuimus ſæpius urinas fere rubras, cum ſedimine aut ruffo, aut furfuraceo, aut orobo toſto, tritoque ſimili, aut ſquamoſo: deſignat illa „ 1. antegreſſum eſſe motum attritus „ vehementem. 2. Vaſa laxa. 3. Cruorem acrem, ſali- „ num, ſolutum, nutritioni ineptum. 4. Febres intermit- „ tentes valido paroxyſmo defunctas. 5. In oris ſeptentrio- „ nalibus his ſcorbutum. Præſagit 1. longitudinem mor- „ bi. 2. Vaſculorum attritionem, debilitationem, deſtru- „ ctionem. 3. Sudores, urinas, ſalivam, diarrhœas, col- „ liquativas. 4. Atrophiam. 5. Hydropes quoſcumque. Ita magnus *Boerhaave* in incomparabili capite *de Urinis*. Attamen urinæ ejuſmodi neque in Diagnoſi, neque in Prognoſi, horum vix quidquam habuere, quin contraria potius. Quid enim attritui valido magis contrarium languore perpetuo?

Non ea porro mente hæc ſcribo, ut doctrinæ de urinis detraham quidquam. Magnifacio quippe eandem, & in Noſocomio, ad Diognoſin atque Prognoſin inſtruendam, oportunam judico, doceoque. Nihilominus hanc ipſam doctrinam necdum eſſe ad perfectionem deductam, tum me præſens caſus, tum aliæ multæ obſervationes, convincunt. Interim hæc nos, quo certiorem illam reddamus, potenter exſtimulant.

Su-

Super Fungo Agarici quæstionem proponendo, hoc Caput terminabo. *Rat. Med. Tom. IV. pag.* 32. & in præsentis Capitis *casu priore*, enarravi nos & Agarici lamellas vulneri solius Arteriæ, & pulverem ejusdem toti quanto vulneri admovisse; hosque tres homines, SUMMO NUMINE AUSPICANTE, integræ reddidisse sanitati. At vero cum idem fecerimus in homine, de quo *Tom. IV. Capit. IV.* & in femina, de qua *Tom. VI. pag.* 51. eosque morte amiserimus ambos; quæritur, Laudandane sit Agarici pulveris inspersio, an vituperanda?

Respondeo 1. Hominem *Tom. IV. Capit. IV.* hæmorrhagia haud compescenda post crus amputatum periisse, mortis proinde causam citra Agaricum manifestam esse.

2. Feminæ, de qua *Tom. VI. pag.* 51. adeo esse miram historiam, adeo quasvis Physiologiæ regulas excedentem, ut plane inexplicabilis cunctis suis in partibus adpareat, utque hinc examen Agarici pulveris faciat nihil.

3. Tres nostras fortunatas curas id manifesto docuisse, quod aut vulneri, aut vulneratis, sinistri nihil inde contigerit: imo in duobus viris, toto curæ tempore, sanitatem ejusmodi adfuisse, ut, nisi oculis contuiti, vix credere potuissemus.

4. Neque me capere, cur noceret, rationem. Ignoramus forte veram ejusdem agendi rationem: sed sive agat vulnus arteriæ constringendo; sive cruorem de vulnere prosilientem mox condensando, solidumque in trumbum, qui vasis aperturam indissolubiliter consolidet, coagmentetque, cogendo; sive denique utroque modo; utique alios ab his effectus in aperta reliquorum vulneris vasorum oscula, inque illum, qui vel in his vasis continetur, vel ex vasis profluit, sanguinem, non producet. Hoc si verum, tunc hæmorrhagiam impediet cunctorum in toto vulnere vasorum; quæ alioquin vasa ipsa, quamdiu Machina tortilis aliquem admittit, quem admittere de-

debet, circulum ſanguinis, fundere cruorem poſſunt, effuſo cruore Agaricum ab arteriæ vulnere ſolvere, generare in vulnere putredinem, puriſque impedire generationem. Unde jure concludere videor hanc pulveris inſperſionem omnibus de cauſis utilem, neceſſariamque eſſe.

At vero reſorbeaturne Agaricus? Reſorptuſque ſitne ſanguini, ceteriſque Venenum humoribus?

Qualitatem venenatam Agaricum, qua Agaricum, poſſidere, necdum demonſtratum eſt: nihilominus mechanice id forte verum erit, quod tenuis ejuſdem pulvis, qua pulvis, reſorptus, cum humoribus circumductus, minimiſque vaſis impulſus, generare obſtructiones poſſit, eaſdemque in Corticis cerebri, cerebellique vaſis perniciosas & letales. Quæritur proinde num reſorbetur? Minime, neque etiam reſorberi videtur poſſe. Conſtringendo enim, coagulandoque, prohibet toto vulneris in ambitu reſorptionem; id quod cum ceteris tum adſtringentibus, tum coagulantibus, commune habet. Quid enim? An pulveres ad hæmorrhagias ſive compeſcendas, ſive averruncandas; pulveres, inquam, rebus compoſitis ejuſmodi, quæ tam qualitate propria, quam mechanica rigiditate, venena ſunt, vulneribus inculpate non inſperguntur? Vitriola puta, Alumen, Aeruginem Aeris? An decoctum Colcotharis Vitrioli, quod quamvis colatum, millenas in ſe continet venenatas particulas, tuto non applicatur crudis tum vulneribus, tum ulceribus? Et ſpiritum Therebinthinæ, præſentaneum, ſi humoribus noſtris admiſceatur, venenum, nonne citra metum reſorptionis adplicamus audacter? Quantumne emolumenti vulnera & ulcera ab unguento ægyptiaco non capiunt, quod ejuſmodi tamen continet, quæ miſta humoribus, veneno ſint? Unde in femoris gangræna ac Sphacelo, prout in hac ipſa morbi hiſtoria patuit, ſine ullo reſorptionis metu tum ſpiritum Therebinthinæ, tum unguentum ægyptiacum, Chirurgi adplicuerunt.

CA-

CAPUT II.

De Aneuryſmate vero.

§. I. *Reſumitur Hiſtoria mulieris data* Tom. V. pag. 194, *eo quod nunc Cadavere ſuo præteriti noſtri erroris nos convicerit. Conjectura ſuper cauſis, quæ Aneuryſmatis veri ideam nobis olim creaverant, & Confirmatio repetitæ toties difficultatis dijudicandorum Aneuryſmatum.* §. II. *Aneuryſma ſpatio* 40. *annorum citra noxam, citraque incrementum, geſtatum.* §. III. *Aneuryſmatis veri, nec non Aſthmatis, ceterorumque Chronicorum pectoris morborum, Apoplexiæ præterea, ac variarum capitis ægritudinum, cauſas ſufficientes, eaſdemque ſuperabundantes, in ſe homo, dum viveret, geſſit, citra effectum, inde phyſice expectandum.* §. IV. *Alia Hiſtoria priori perquam ſimilis.* §. V. *Degreſſio occaſione hac facta, circa cauſam morborum petendam, aut non petendam, a pulmonum cum vicinis ſibi partibus coalitu.*

§. I. DE Aneuryſmate interno novas, quas adijciam, obſervationes habeo. Feminæ binæ, de quibus *Tom. V. & VI.* eadem methodo, quam ibidem deſcripſi, vitam miſeram pergunt tolerabiliter agere, licet in una Aneuryſma ſupra claviculam jam extet binorum pollicum diametro, quod ipſum forte non niſi continuatio ſit illius, quod dudum intra pectus geſſit. Verum ea femina, cujus ampla hiſtoria data eſt *Tomo V. pag. 94.* §. 2. poſt abceſſum in externo pectore apertum aneuryſmatica viſa nobis, ſic quidem ut internum pectoris aneuryſma nunc inter cartilagines coſtarum extrorſum verti crederetur, hæc, inquam, femina, cum morte ſua ve-

ram mali naturam exhibuerit nobis, Lectorum poscit attentionem.

Miseranda hæc femina, postquam ea contigerant, quæ relata *Tomo V.*, vitam perpetuo ærumnosam duxit, tum Aneurysmatis, tum pulmonis partim obstructi, partimque nonnihil suppurati, symptomatibus; sic nihilominus, ut alio, atque alio tempore tolerabiliora hæcce, vehementiorave, essent. Qui in pectore apertus a nobis tumor fuerat, vehementerque pulsans in fundo suo tuberculum exhibuerat, ad finem Octobris 1760. haud pulsavit amplius; at vero ejusdem viciniæ toto in ambitu pulsatio talis, ut viderentur inde attolli costæ. Ineunte Decembri ne vestigium quidem tumoris superfuit, at vero toto scrobis cordis in ambitu perennis pulsatio; quo autem loco insederat tumor, perpetuo observabatur Lymphæ stillicidium, consolidationem aperturæ prohibens; nec exsiccatum, nisi cum Hydrops intercus ante mortem medio præterpropter anno, corpore inferiore oboriretur. Sputa pauca ejecit mucosa, aut purulenta, aut sanguine tincta, purum imo sanguinem nonnunquam. Quæ aberat nunquam anxietas, sic demum crevit, ut tribus ultimis vitæ mensibus sedere erecta dies debuerit noctesque, idque in sedili duntaxat, pendulis perpetuo cruribus, ob idque etiam in dies tumidioribus. Decimo quarto die ante mortem, crura sponte aperta copioso sero fluxere, nec sine ingenti labore, saturatoque Corticis Peruviani fomento, præservari a Sphacelo potuere. Animi deliquia leviora a dimidio ante mortem anno pati ceperat; pulsationes autem consueto in loco per totum id tempus nullas, sed internas tam validas, ut haud ipsa tantummodo, verum & adstantes easdem oculis, auribusque perciperent. Ita demum 23. Febr. 1762. vita miserrima functa est.

In Cadaveris lustratione prima nostra sollicitudo erat illius plagæ in thorace examinandæ, quam olim abscessum, postmodum Aneurysma, idque evanidum tandem,

ar-

arbitrati eramus. Rimati hunc locum, & ſupra coſtas, & poſt illas, intraque eaſdem, Aneuryſmatis, aliuſve tumoris veſtigium, fruſtra quæſivimus. Unde ad alia converſi, Pericardium univerſum tenue quidem vidimus, at verſus baſin Cordis præ tenuitate omnino pellucidum. Cor totum tactu durum, ac dextrum quidem cum duritie depreſſum, ſiniſtrum autem rotundius. Auricula dextra cum ſinu diſtentiſſima erat a polypoſo corpore, quod ultra duos in diametro pollices habens, conſtanſque idem externa alba, neutiquam vaſculoſa, membrana, interne copioſo coagulato ſanguine, tandem utroque ſuo latere quædam veluti ligamenta craſſa, albaque emittebat, quibuſcum ſeſe columnis, pliciſque auriculæ, ut & inter columnas, affigebat. Erant porro columnæ ac plicæ auriculæ hujus eadem proportione quoad molem auctæ, qua moles totius aucta auriculæ eſſet. Polypoſo hoc corpore in ſinum dextrum maxime extenſo ſinus hic ampliſſimus ita replebatur, ut ſanguis non niſi ſurtim poſt polypum in cor dextrum potuerit illabi. Arteria pulmonalis longum habuit, fortemque polypum, accretum uni Mitralium valvularum. Cor dextrum conſuetæ quidem in pariete craſſitudinis fuit, columnas muſculoſas autem tum numeroſas valde, tum craſſas adeo, duraſque, ut nulla earum carnem, veram omnes cartilaginem, referrent. Adeo ampla hujus cavitas, ut junctos meos tres digitos commode caperet. Lævus vero Ventriculus & durus erat, & digitum pariete craſſus, anguſtus autem ita, ut indicem digitum meum vix locaret, pauciſſimis demum columnis inſtructus, hiſque non liberis, ſed ipſo cum pariete intime nexis. Liberi in thorace pulmones, excepta levi cum jugulo, & utrinque cum Diaphragmate cohæſione, pleni utrique plurimis, iiſdemque duris, ac ſanioſo pure refertis, tuberculis. Tuberculorumque diverſa moles; ſic, ut majora ſemicochleare puris continerent. In Abdomine nihil inventum, quod ad morbum referri poſſet. Coli enim ac Ventriculi forma, & decurſus præter-

ternaturales hujus subsellii non sunt, sed ad alia reservandi.

Sub Anatome, postque eandem, alii alios intuebamur, hæsitabundi quærebamus num olim decepti essemus? Et si decepti, quamnam ob causam? Equidem Aneurysma verum adesse posse, idemque manifesto deprehensum esse, posteaque prorsum evanuisse, notabili exemplo in *Tomo IV. Cap.* 2. *pag.* 18. & *seq.* constiterat. Verumtamen id ipsum Aneurysma a costis quidem, quas inter se penetraverat olim, remotius, & ad costas superiores nunc proximius, nihilominus a morte inveniebatur, loco mutatum duntaxat; hic vero nullum Aneurysmatis tota in Vicinia vestigium. Undenam ergo perceptio manifestissima pulsantis tumoris? Eaque integro percepta biennio? Deinde tumor cur evanidus? Et cui causæ adscribunda est totius circa scrobem cordis plagæ pulsatio? Quid, quod internæ pulsationis violentia tanta fuerit, ut visu, audituque etiam ab Adstantibus perciperetur?

Tuberculorum pulmonis signa, ordine priora, Historia morbi notavit, & signa Aneurysmatis illis posteriora. Igitur a natis, sensimque crescentibus, hisce tuberculis, capimus facile cordi dextro nasci demum resistentiam, augerique, quo suum sanguinem difficilius transmittere potuerit per pulmonem. Utique subito hujus resistentiæ incremento cor brevi suffocatum, enectaque femina fuisset; sed malorum lento adeo, ut vix advertatur, incremento, Vitalia assuescere, ex tot exemplis in variis *Rat. Med.* Tomis allatis conclusimus, ut hic faciles idem admittamus. Cor igitur dextrum tota fabrica sua, cum sinu atque auricula extensum, columnis crassioribus, durioribus, numerosioribusque instructum; cor sinistrum, forte quod minus sanguinis a pulmone reciperet, angustum, liberis columnis musculosis destitutum, in parietibus vehementer incrassatum, rigidumque, nec ultra fere contractile; cor, inquam, hos non nisi vitiosissimas

ſimas actiones edere debuit, & baſi ſua, auricula, ſinuque vario tempore variis impleri, deplerique modis. Adeone inepte ſuſpicaremur hoc mirabile cor degeneraſcentes ſuas, extentaſque partes, certo quodam tempore ad coſtas ac latera ſterni admoviſſe; alioque tempore ab illis removiſſe, quemadmodum *Tomo IV. pag. 9. & ſeqq.* totum Aneuryſma & coſtis admoverat ſeſe, & removerat?

Hæc porro ſi probabilia videantur, ponatur tandem, quo tempore hoc cor cum ſuis tumidis appendicibus hærebat coſtis proximius, ponatur, inquam, a communi quacumque alia cauſa tumorum, natus hoc eodem loco tumor quiſquam, qui primo durus, dein pro parte purulentus, effuſoque pure fundum adhuc durum, ſuppurari necdum aptum, habens; numquid ille a pulſu vehementi Cartilaginum coſtarum etiam pulſare non debuerit? & ſi ſub illo tumore veluti centrum pulſationis hujus degeneraſcentis, coſtiſque admoti cordis fuit, an ſimilitudo cum vero Aneuryſmate magna non fuerit?

Interim jure merito videor jam toties monuiſſe quam incerta ſæpe, erroneave ſit vera Aneuryſmatum Diagnoſis! Quamque ridiculum ſit in hiſce incertitudinibus, & errorum diſcrimine, Medicorum ac Chirurgorum chorum inter ſeſe mutuo altercari; dum ſæpe Anatome neminem rem acu tetigiſſe, manifeſtat! Juvat proinde noſſe varios Naturæ errores, ut ſæpius, quid eſſe dato in caſu poſſit, quam quid ſit, ſententiam ſuper eo rogati, reſpondere queamus. Quæ ſequuntur proxime, hoc meum monitum confirmabunt.

§. II. Quantumvis periculo plena res Aneuryſma, inculpate poteſt 30. 40. annorum ſpatio Aneuryſma externum geri. Femina quadragenaria habet a quo tempore meminit, & ut putat, a nativitate, parvum Aneuryſma ad ſuperiorem, eamque lateralem cartilaginis Thyroidææ partem dextram, piſi magnitudine, nec majus unquam, nec minus; nunc magis conſpicuum, quod ex

biennio, cum primum me adiret, a diuturniore lactatione vehementer emacruerit. Videtur Aneurysma Carotidis externæ rami primi; quem *Winslow* anteriorem, sive internum Carotidis externæ ramum, vocat.

§. III. Dantur in corpore humano causæ Aneurysmatum validæ, imo Aneurysmata ipsa interna valida, citra sui indicia, alios potius morbos, quam hæc, mentita.

Homo ille, qui *Tom. IV. cap. ult.* foliis Aurantiorum a terrificis suis convulsionibus liberatus, ac sanescere inde visus erat, perfectam non recuperavit sanitatem, aut saltem non constantem, ex quo ejus historiam dedi. Cum sanitatem anni abhinc spatio recuperasse videbatur, servavit semper pulsum, qui ipsi a triennio perpetuus fuerat, tum naturali omnium hominum pulsu, tum suo ipsius pristino, celeriorem, fortiorem; &, quotiescumque per diem explorabatur, semper miram exhibentem in ipsa illa celeritate, ac fortitudine varietatem, imo remissiones quandoque & duritiem. Hic, inquam, pulsus, ipsi a triennio ante morbum familiaris, eundem a morbo perpetuo concomitatus est. Deinde quæ a biennio eum vexaverat molesta tussis, a morbo rediit, sputa educens aut serosa, aut glutinosa, nunquam vero, nisi sub vitæ finem, idque tum raro, tum parce, purulenta. Hæc igitur bina, quorum alterum a triennio, alterum a biennio, affuerat, sanus nunc iterum visus æger, pati denuo cepit.

Resolventia, attenuantia, humectantia, emollientia, cujusvis generis longe tempore ipsi præscripta sunt, nonnihilque profuerunt: at vero sive morbus arte superior, sive negligentia in assumendo, sive notabiles in usu VI. rer. non nat. excessus, emendationem nec notabilem ægro produxerunt, nec constantem.

Sensim symptomata accessere, quæ vias dictas primas affectas esse innuerent. Flatuum quippe incredibile prorsum

ſum quantam vim maxime ore, nonnunquam etiam ano, redderet. Vix unquam ſimile vidi. Equidem ipſi id fuerat ab adoleſcentia familiare, ut ſi quis ipſi, ſcienti quantumvis, ac videnti, manum, brachiumve rudius attingebat, copioſos mox ore dimitteret flatus; ita ut miris nervorum affectionibus obnoxius jam tum haberetur: at vero nunc citra ejuſmodi cauſas, flatus aut erupere, aut ſi non erumperent, continuo anxietates in ventre, vel ad præcordia, ipſósve colicos generarunt dolores; evanida mox iterum ſymptomata, dum frequentes, fortes, ac ſonori ructus, flatuſque, explodebantur.

Docebant hæc, inquam, primarum viarum affectionem. Verum a quibuſnam affectis partibus? Sane totius abdominis externe tacti naturalis mollitudo, optima alvus, bilis præſentia laudabilis, appetitus egregius, ſumma viarum primarum, dum flatus non urgerent, libertas, atque integritas; notabile viarum primarum vitium non admittebant.

Hiſtoria morbi, præcedenti tomo relata, veroſimile id ponebat, quod convulſionum ſedes in capite eſſet. Dolor ſiquidem capitis ſupra oculum fixus, vertigo, tinnitus aurium, ſæpius longe ante convulſiones, interque eaſdem percepti, id inſinuabant: at vero ne illis viæ primæ ſymbolam conferrent, flatus poſt ſingulam convulſionem emiſſi, eandemque terminantes haud levem dabant ſuſpicionem.

Quin & aliud quid confuſionem formandæ diagnoſeos peperit. Febris ante natas convulſiones Tomo VI. deſcriptas, quatuor menſium ſpatio ægrum tenuerat. Eodemque tempore pulſus de die fortis, ac frequens, ſæpiuſque durus, obſervabatur ad veſperas debilis, ac celer; cum frigore non horrifico, trihorii, aut quadrihorii ſpatio, durante: Ægro interim nec ſitiente veſpere, nec lectum petente, imo exeunte, ſpectaculis ſe recreante, hominumque domi, fo-

risque, frequentante societatem. Convulsionibus porro curatis, continuatoque post easdem curatas Aurantiorum foliorum ultra mensem decocto, exulavit penitus hæc Febris, nec nisi ultimo vitæ mense post quartam pomeridianam frigore ac calore conspicua, 10. 12. horarum spatio ægrum vexavit: sed de iis, quæ prope mortem contigere, mox acturus, ea, quæ diu antea observata, modo prosequar.

Igitur dum tussis pluribus silebat horis, dum incommodo flatus non erant, dum Febris vel penitus aberat, vel vespere vexabat duntaxat, dum denique frequens, ac fortis, sæpeque durus pulsus, in ceteris hominibus febrilis vocandus, homini perseverabat; nemo sane, qui multi affuere, Medicorum toto ejus in corpore accusare, aut culpare quidquam potuit. Caput serenum; Respiratio, etiam valido in motu, fortis, constans, profunda; validus appetitus; naturalis, debitoque tempore reddita alvus; lingua perpetuo pura; molle abdomen; videbantur iterum omnem viarum primarum affectarum, affectorum primario Thoracis viscerum, suspicionem abegere.

Hæc cum sic se haberent, frequenter convocata Medicorum consilia non nisi palliative, ut vocant, agendum esse concluserunt; notabile quid latere sese constanter fassi. Remedia igitur hoc scopo data, etiam posthac sumta, quam olim, accuratius, nunquam emendationem genuere constantem. Quæ glutini ac tussi dicata, nullius erant frugis. Quæ ad flatus dissipandos laudamus, apta, multa, ac varia, & efficacissima, usu passim cassa fuere. Ipseque Peruvianus Cortex imminuit quidem, sed non sustulit Febrem; isque alias & debilioris pulsus animator, & frequentioris moderator, nullam unquam in consueto ægri pulsu mutationem produxit. Egregius *Boerhaave* censebat in ejusmodi pulsu Acre adesse, quod moveret validius, & crassum, quod minora vasa obstrueret.

Acri-

Acrimoniæ ſingularis ſpecies nullis unquam ſignis determinanda fuit, ſed ſuſpicionem ejuſdem latentis nonnulli tum juvenilis vitæ, tum virilis, formabant errores: Verum nec Mercurius, nec ſaturata Sarſæ parillæ decocta, quidquam profuerunt.

Atque ita ad vitæ terminum properabatur. Crurum tumor ſenſim ad genua, femoraque conſcendens, prioribus ſe junxit ærumnis. Sponte ſæpe ſua, Medicorum hortatu nonnunquam, Sedlicenſibus aquis abundanter ſe purgantibus, depellere has aquas, ſed fruſtra, anniſus eſt. Demum ultimo vitæ menſe anxietates, interno in pectore dolores, reſpiratio nonnihil debilis, appetitus proſtratus, exploſio flatuum continua; dolor brachiorum vagus, ac tumor; tuſſis per ſemihoram & ultra continuans, cum ſputis aut ſeroſis, aut mucoſis, aut, quod rarius tamen, purulentis; decumbendi impoſſibilitas, inſomnia, vitam fere intolerabilem reddiderunt, metumque, ne forſitan Hydrops pectoris, aut tetrius quid in thorace generaretur, incuſſerunt. Gravis per ultimum octiduum Peripneumonia denſum ac phlogiſticum ſanguinem iterato pertuſa vena oſtendit. Tandem anxietatibus auctis, jamque perpetuis, expiravit.

Invenimus in Cadavere cranium craſſum cum copioſa diploe; ſinum longitudinalem vacuum fere; in cranio, ſupra orbitam dextram, plagam denarii magnitudine carioſam, cui meninges accretæ, ipſumque eodem in loco cerebrum leviter inde mutatum. Sub pia Matre toto quidem in cerebro, ſed in ſiniſtro hemiſphærio plus, effuſum ſerum. Piæ Matris vaſa turgidiora ſanguine, in hemiſphærio dextro. Ventriculi ſuperiores fere vacui; plexus choroidæi exſangues, ac veluti repleti muco. Aeris nonnihil cum pauco admodum cruore in Arteria Cervicali *Williſii*. Et quos in ventriculo quarto plexus choroidæos ſolemus invenire, horum hic ne reliquias quidem. Nervos opticos ante coalitum quidem æquales, poſt eundem vero ita inæquales reperiimus, ut ſiniſter

ab ipſo coalitu, ad uſque orbitam, craſſitudine dextrum longe ſuperaret. In thorace nullus hydrops, neque pus; pulmones obſcure rubri, hinc inde lividi, flaccidi ita, ut hinc inde inter attactum diffluerent fere, at vero nihil omnino purulenti. Aſperæ arteriæ annuli cartilaginei plane oſſei erant; oſſei & illi Bronchiorum: horum priores ad Bronchiorum initia, diviſioneſque, ſua oſſea extremitate, ſed interna Bronchiorum membrana tecta, intra cavum aereum, idque pluribus in locis, utrinque prominebant. Cor magnum, ſed flaccidum, coagulato cruore utroque in cavo plenum, parietibus ſuis, ac potiſſimum ſiniſtris, extenuatum valde, columnis carneis in utraque cavitate inſtructum exilibus, debilibuſque. Valvularum mitralium margines ſiniſtri cordis duræ, fereque oſſeæ, ex ſeſe genuerunt quandam penitus oſſeam ſubſtantiam, oblongamque eandem, & phalangi primæ digiti minimi magnitudine parem, in cor ipſum ſua pendulam gravitate. In Abdomine Ventriculus decem librarum, capta menſura, capax, non craſſus. Magnum Omentum, Jecur, Splen, Pancreas, Renes, maxime dexter, debito longe flaccidiores. Copioſa, fuſco-flava, Bilis. Ad Genitalia nihil repertum vitioſi.

Oſtendit hæc, ni fallor, Hiſtoria anatomica abunde id, quod dixeram, poſſe ſcilicet eſſe præſentes in corpore Aneuryſmatum cauſas, citra eorundem ſymptomata. Cor utroque in cavo flaccidum, extenuatum, extenuatius in ſiniſtro, oportuiſſet aneuryſmaticum fieri. Corpus oſſeum mole adeo magnum ad mitrales Venæ pulmonalis valvulas intime, lataque baſi, nexum, cum ſanguine a pulmonibus omni momento in ſiniſtrum cor pulſum, ac proinde hoc cor præternaturaliter irritans, viciſſimque contrahente ſe corde ad valvulas repulſum; corpus, inquam, hoc, & cor, & venam pulmonalem, perpetuo irritans, ſanguiniſque tranſitum turbans, debuiſſet neceſſario hoc cor extenuatum reddere aneuryſmaticum, & Venarum pulmonalium communem alveum vehementer varicoſum.

Ut causa Aneurysmatis sine effectu, ita Asthmatis, Dispnœæ, Orthopnœæ, manifestissimas causas, citra horum morborum in vita præsentiam in cadavere experti sumus. Non enim annuli Asperæ arteriæ tantummodo, verum & Bronchiorum, vel, si mavis, intimorum Bronchiorum frusta cartilaginea, plane ossea erant, quæ ad majorum Bronchiorum divisiones intra cavum aereum notabiliter prominula, cum inspirato, tum expirato aeri, impedimento & offendiculo esse eminentia sua, & cavi coarctatione, debuerunt. Attamen non nisi brevi ante mortem, ab hisce causis, quas longa modo dies generat, quidquam Asthmati, affinibusque illi symptomatibus simile pertulit æger. Interim non advertimus in quinquagenario homine cartilagineorum horum annulorum naturam in osseam mutari, sed solummodo, & nonnunquam, in decrepito senio; ut bene notat incomparabilis *Morgagni lib.* 2. *Epist. Anat. Med.* 15. *Artic.* 18. *pag.* 133. Nihilominus observavimus in ægro nostro Respirationem illibatam, profundam, fortem, lentam, non mutatam a motu & loquela, constantem; verbo talem, qua meliorem habere nemo mortalium possit. Ergone ossea hæc degeneratio solius invincibilis tussis, non aliorum morborum causa fuit? In hoc homine sic videtur saltem.

Verum & Apoplexiæ, variorumque capitis morborum caussas idem gessit, quos habuit nunquam. Pauculum seri supra cerebrum effusum, quod integris ejus membranis & crassum esse, & pelluciditate vitreum, videtur; quodque perfectis membranis, tenuis modo lympha est; Apoplexiam, Mortes subitaneas, Paralyses, Convulsiones, sæpe producit, ut me toties Anatome docuit, ut casuum anatomicorum Collectores referunt, ut evidentissimis exemplis, tum *Valsalvæ*, tum suis, *Morgagni* demonstravit, *Lib.* 1. *Epist. Anat. Med.* 4. Equidem affuere ex hisce Convulsiones; sed an hæ inde? Dubitatum fuisse, innui supra, num a viis primis haud oriundæ, quod flatus, ore pulsi, harum paroxysmos con-

ſtanti lege terminarent. Sed demus neque hinc eaſdem ortas eſſe; demus a cauſis in encephalo agentibus, id quod tam ſæpe obſervamus, Ventriculum fuiſſe ſpaſmodice affectum; nonne ex Anatome conſtitit binas notabiles cauſas, convulſionibus generandis aptas natas, in cranio repertas eſſe? Serum ſcilicet effuſum pauculum, & caries cranii cum concretione membranarum, & cerebri degeneratione, ad locum carioſum: quarum poſterior ad id longe potentior priore adparet.

Interim utravis harum ortas convulſiones credideris, mirari mecum debebis, quod cauſæ hæ mechanicæ ultimis octo vitæ menſibus integre ſiluerint. Nunquid vis Fol. Aurant. adeo energica, ut cauſas tales mechanicas liget, ne queant ultra effectus producere ſuos?

Quam ardua aliquando res, morborum diagnoſis! Quam indignum honori artis, velle in ejuſmodi conſultationibus ob fallaces ſimilitudines aliquid ita propugnare, ut haud ita ſentientium famæ inde detrahatur! Mortui ſæpe veriora, quam vivi, loquuntur.

§. IV. Sed en haud abſimilem caſum! Juvenis 28. annorum ſicci, &, ut videbatur, ſpaſmodici Aſthmatis, paroxyſmis a biennio affligebatur, cauſæ, præter nimias forte Lucubrationes, ignarus. Conſuluerat me morbum per annum paſſus, dein alios, tandem me convenit iterum die 17. Septembris proxime elapſi. Contigit porro ut eo tempore coram me, pluribuſque Studioſis, paroxyſmo invaderetur. Sederet ſuaſi; renuit, mitius ſibi eſſe, citiuſque ſtanti paroxyſmum terminari, ratus. Reſpiratio anheloſa, cita, brevis; niſi ipſo eam ita cohibente, & retinente, ut cuncti horreremus. Unicum in reſpiratione cohibenda ſolatium ſitum eſſe teſtabatur. Pulſus eodem tempore parvus, tempore, rythmoque inæqualis. Spatio 5. aut 6. minutorum terminabatur acceſſus; poſt quem rite valentem ſe ſemper ajebat. Quandoquidem ſelectiſſimis remediis a variis Medicis præſcriptis tanto tempore fruſtra uſus eſſet, autor ſui, ut quovis

tri-

trihorio, aut etiam bihorio ſumeret guttulas 5. 6. 7. cum aqua ſpiritus ſalis ammon. cui ad perfectam ſaturationem additus eſſet ſal ſuccini volatilis; ſumeret autem ſpiritum hunc ſine calce viva paratum, ſiquidem paratus cum illa, non effervesceret, adeoque perfectum non indicaret ſaturationis punctum; notante ita in Chemia ſua *Hofmanno*. Bene inde habuit, uſque ad 21. Sept. cum perfecte ſanum ſe perhibens, circa horam 10. veſpertinam paroxyſmo correptus, ad horam dimidiam poſt mediam noctem expiraret.

Die 24. Sept. Anatomen feci, præſente Viro Illuſtriſſimo *Mac-neven o Kelli*, inclytæ Facultatis Medicæ *Pragenſis* Directore per univerſum *Bohemiæ* Regnum, ac Profeſſore, Clariſſimo Domino *Pachner*, Fundationis *Windhagianæ* Phyſico laudatiſſimo & circumſtante magna Studioſorum corona.

Pulmo dexter univerſus pleuræ, diaphragmati, ac jugulo accretus; anterius ad Sternum quidem levius, ad poſteriorem autem inferioremque thoracis partem firmius, indiſſolubiliter vero ad jugulum; quin & ipſi inter ſe mutuo coaluerant lobi. Notabamus autem qua parte lobus ſuperior jugulo cohærebat, inæqualem duritiem, ac tubercula fere cartilaginea, continentia partim pus ſanioſum, partim duram ac ferme caſeoſam materiem. Pulmo ſiniſter perfecte ſanus, undique liber.

Annuli aſperæ arteriæ, Bronchiorumque tum annuli, tum fruſta cartilaginea, rigiditate oſſeam æmulabantur naturam; ut mecum clari, qui adſtabant, Viri, ſtudioſorumque ſeniores, judicabant.

Cor magnum valde. In pericardio aqua modica. In corde utroque, inque vaſis majoribus, imo & perſciſſis multis minoribus, fluidiſſimus, abſque vel minima alicubi concretione polypoſa, ſanguis; contra quam in iteratis toties luctis, & animæ retentionibus, expectari poterat. Cor dextrum tenue valde in parietibus, ſiniſtrum valde craſſum, durum, ac rigidum. Capax ſatis

cor dextrum, ut tres digitos junctos, eosdemque fere medios, capere posset; capacissimum adeo sinistrum, ut totus pugnus in eo absconderetur, verteretur que. Copia in utroque fluidi sanguinis, in dextro major.

Aorta arteria ampla valde a basi cordis usque ultra suum ita vocatum angulum; inde parum angustior, sensim denuo dilatabatur in amplitudinem duplo majorem, ad iliacas fere usque; ita quidem, ut ibidem primo longitudine sex latorum digitorum dilatata, tandem solitam capacitatem, Iliacas datura, affectaret.

Ventriculus magnus, altitudinis quidem solitæ, sed duplo majoris latitudinis. Ingens hepar, ponderosum, compactum, lobo sinistro suo magnam sinistri Epigastrii plagam explens. In vesicula fellea bilis tenuissima, colore ichoris, aut loturæ carnium rubicundioris. Splen durus admodum, figuræ triangularis, angulo acutiore ventriculum contegens. Colon totum contractissimum & vacuum.

Igitur cor dextrum, ratione sinistri, parvum, ac debile; cor sinistrum duritie ac densitate non modo robustum, sed non sufficienter flexile atque obsequiosum, capacitate autem aneurysmaticum. Aneurysmatica magna sui portione Aorta. Pulmo in toto latere dextro viciniis partibus concretus, in lobo superiore intime connatus, & tuberculis durissimis ultra medium obsessus. Hæc, inquam, & multa, & capitalia, vitia, deteximus, interea dum nulla in vita signa Aneurysmatis sive cordis, sive Aortæ; nulla signa affecti primario a cohæsione, a corruptione, ab annulorum cartilagineorum rigiditate, pulmonis, comparerent. Et cum causis adeo valentibus morborum tum gravissimorum, tum perpetuorum, non adfuit integro biennio nisi periodicus morbus cum intermedia sanitate, qui similitudinem gessit affectionis spasmodicæ mesochondriacorum forte musculorum; quam detento, dilatato, calefacto, rarefactoque aere, solvere conabatur.

§. V.

§. V. Terminarem hanc historiam, nisi obviam eundum foret iis, qui forte mirabuntur, minus versati in Anatomicis, quod inter caufas majorum morborum hic videar cohæsionem cum pleura pulmonum collocare. Imitatus fui varios *Sepulcreti anatomici*, ac *Medicinæ septentrionalis* Autores; imitatus etiam *Boerhavium Instit.* §. 835. Sano autem sensu hæc intelligenda sunt.

In cadaveribus secandis raro deprehendimus liberos ab omni cohæsione pulmones; ut haud inepte *Diemerbroeckius* tertiam, aut quartam mortalium partem, hac cohæsione minore, majoreve laborantem, suspicatus fuerit; idque sæpenumero sic, ut nulla ejusdem in vita signa, aut suspicio, affuerint. E contrario, in gravissimis, iisdemque annosis pectoris, pulmonisque morbis, nullam, aut vix memorabilem adhæsionem detegimus, ut hoc ipso capite bina observatione constitit. An nihilominus his positis nulli ab hac causa aut possibiles morbi, aut invitabiles? Difficilius admittunt, qui pulmones pleuræ perpetuo contiguos esse statuunt. Demus autem verius hoc siystema esse eo, quod id neget, an ideo cohæsio hæc nunquam morbifica est? An sufficienter considerant illi, quanta intersit differentia inter pulmones pleuræ, exhalante rore intermedio, semper admotos, liberos tamen sanosque; & pulmones sive totos, sive medios, cum pleura unitos, & non raro, eodem rore deficiente, induratos? Equidem ad experimentum provocant, quo toties a morte inventa cohæsio integra, sine ejusdem in vita notato indicio. Sed quærant primo hi diligentius apud casuum collectores num vera narrent? Examinent, num frequentes sint casus connatorum undique pulmonum, cum respiratione in viventibus illibata? Asserere ausim vix paucos inveniendos fore. Hinc 2. dico unico pulmone connato, altero libero; vel datis minoribus utriusque, alterutriusve pulmonis adhæsionibus, videri nonnunquam sic assuescere naturam, ut homines quidem initio male habeant, quales utique novi, deinceps vero assuescant,

nec

nec multo ante obitum tempore notas ejuſdem exhibeant. Verum an ideo nulli, qui inde male habeant? Et cognoviſſe me tales puto; & deſcriptos ab obſervatoribus ejuſmodi caſus lego, qui nullam aliam notam læſæ reſpirationis cauſam, præter hanc, notent; & magnum *Boerhaavium* hanc etiam morbi recenſentem cauſam deprehendo. Sed tertio, demus tandem inventos in cadaveribus pulmones undique connatos utroſque, reſpiratione in vita neutiquam læſa, qualem unum, alterumve caſum ipſe deſcripſi, an ideo integra hæc concretio ex morborum erit expungenda cauſis? Anatome detexit cerebrum cum membranis ſuis æque exacte implere calvariam, quam pulmones, ſecundum multorum ſententiam, exacte ſemper repleant thoracem: Ergone connata pia meninx cum dura, arctiuſque hæc cum illa concreta, nunquam venient inter cauſas recenſendæ morborum? Præſertim cum ex Anatomicis conſtet hæc ſic geſta in vita fuiſſe, nullis comparentibus ſignis? Certe & inculpate hæc tolerata fuiſſe novi; ſed ſimul, aut Apoplexiæ, aut Epilepſiæ, aut Convulſionis, aut Maniæ, aliorumve Capitis, Nervorumque morborum, unicam extitiſſe detexi a morte cauſam. Pericardium ſecundum *Halleri* in *Addendis* ad *Tom. I. Elem. Phyſ.* ſententiam, exacte tegitur perpetuo a ſuperficie cordis, „ niſi quan„ tum tenuis aquula intercedat; „ an ideo pericardium cum corde concretum nunquam extiterit cordis palpitantis, aliorumve morborum, origo? Experientia mea in cadaveribus propria, notiſque a Scriptoribus caſibus, novi & inculpate quandoque hunc cordis cum pericardio coalitum toleratum, at ſæpius non, niſi cum vita penitus miſeranda, geſtum.

Si tamen quis a me petierit quid cauſæ credam, cur hos pulmonum, cerebri meningum, pericardii, coalitus, hi inculpate ferant, graviter illi? reſpondeo quidem in genere, ut ſupra, videri nonnullos ſic ærumnarum aſſueſcere cauſis, ut validis vitæ viribus eaſdem ſupe-

perent: alios vero esse, quibus vita imbecillior nequeat earundem causarum suffocare activitatem; attamen insufficientem ad plures casus solvendos hanc responsionem esse, facile quisque perspicit, qui mecum considerat Historias ab Autoribus, & etiam a me *Tom. II. & VI.* hujus operis, communicatas, quæ pro omni responsione doceant nostram crassam vitæ humanæ, ejusdemque latitudinis, ignorantiam. Videantur in hanc rem *Vindiciæ* meæ contra *Hallerum*, a pag. 232. ad 236.

Tandem ex hisce & innumeris tum in Tomis prioribus, tum a casuum Collectoribus recensitis, sectionibus anatomicis, evidenter capimus causas mechanicas, fixas, validas, diuturnas, perennium morborum, in corpore humano latere, quæ vel nunquam in actum ducantur, vel per paroxysmos duntaxat, vel etiam perpetuos generent morbos: unde qui malo non perpetuo perpetuas negaret causas, sæpe vehementer falleretur. Causæ hæ perpetuæ, si morbum continuant, proœgumenæ simul & procatarcticæ causæ vicem gerunt; sin vero intermittentem, videntur proœgumenæ præsentibus sæpe carere procatarcticis. Cur autem causæ completæ & proximæ, vere existentes, morbum non generent, ad hoc supra respondi.

C A P U T III.

De Hydrope Cystico, et Hydatidibus.

---

§. I. *Repetitur mirus feminæ morbus, qui longe, lateque descriptus* Tomo IV. cap. 3. pag. 43. & Tomo V. cap. 2. §. 4. *ac tandem ejusdem additur per mortem finis. Stupenda Anatome, doctrinam illustrans de Hydatibus. Quæstio de usu ac natura Ventriculorum superiorum Cerebri.*

§. II.

§. II. Jecur scirrhosum in vita visum, a morte inventum est mirifice hydaticum. §. III. Binæ Hydatides Mammarum, quas scirrhi in cancrum vergentis larva nobis imposuisse, ipsa chirurgica enucleatio nos docuit. §. IV. Glandula ingens Thyroidæa, præter quodcumque fere genus tumorum, exhibuit nobis quoque ingentes Hydatidas, aquosas, ichorosas, saniosas, sanguineas. §. V. Induratos glandularum, partiumque glandulosarum, tumores, haud raro mentiri naturam scrophulosam, scirrhosamve, variis exemplis, tum a Clarissimo Morgagni, *tum a propria experientia petitis, demonstratur. §. VI. Miranda origo Hydatidum in Viro, quæ specie Herniæ inguinalis incompletæ, scirrhosorumve in ventre tumorum, nos luserat, Anatome detecta. §. VII. Examen universæ de Hydatidibus doctrinæ, quæ tandem apparet potius quid non sit Hydatis, quam quid sit, exposuisse. §. VIII. Cuduntur ex cunctis hucusque enarratis Theoremata decem pathologica, & practica.*

§. I. IN variis hujus operis tomis multus fui, longusque, in hoc articulo; talis denuo futurus, eo quod similium observationum finis nunquam detur.

Inchoabo a retexendo filo, quod abruptum fuit *Tomo V. cap. 2. §. 4.* quandoquidem feminæ hujus calamitatibus mors finem imposuit, adeoque causas morbi obscurioris rimandi fecit copiam.

Anni 1760. autumnum, maximamque hyemis partem, incommode ac misere citra auxilium transegit, quia auxilium noluit. Anno 1761. Febr. 3. me iterum convenit, monstroso plane, ac veluti in acumen prominulo ventre, citra vel minimam, excepta exigua sinistri Epigastrii plaga, fluctuationem.

Tertiam Paracentesin petivit. Diu super illa inter nos deliberantes, dubii pependimus. Constabat enim ex prioribus & Abdominis laborare, & Cystidis hydrope. Hydrops Abdominis autem nunc, ut dixi, fluctuatione vix percipiendus erat. Interim ursit adeo vitalis indicatio,

catio, adeo proxime suffocanda mulier nobis visa est, adeo anxietates arcebant somnum, ut integris septem septimanis oculis non vidisset illum, adeo denique citam operationem a nobis per DEUM flagitabat, ut paracentesin demum eo epigastrii a latere umbilici loco, in quo levem fluctuationem nos percepisse supra monui, instituerimus; ea videlicet spe, ut aquæ hydropicæ abdominis certo quodam corporis positu, lenique abdominis ab inferioribus eo ducta, directaque pressione, hinc totæ effluerent.

Spes autem hæc fefellit nos. Qui locus fluctuare nobis visus, is verus saccus fuit, plenus humore glutinoso, tres pollices profundus, nec fere quidquam, præ tenacitate effundens.

Porro infelix nostrum conamen incussit nobis metum, ne ad aperturam, id quod in similibus solemne, Gangræna fieret. Hinc tussi quidem mistura cum Oxym. sq. prospexi, Gangrænæ autem Cortice. Unde sola Gangræna averruncabatur, cetera vero symptomata increvere, nauseæque ac vomitus frequentissimi, pertinacissimique, una cum deleto penitus appetitu, se prioribus adjunxerunt.

Quod hanc calamitatem unice moderabatur, vinum fuit. Unde per aliquot dies nihil ipsi dedi, quam ovorum vitellos cum vino & aqua conquassatos, pauxilloque tosti panis. Præterea Enema injectum quotidie est. Mirum sane quantopere hinc refocillaretur mulier, quam blando somno inde recrearetur, quamque bonum appetitum, ac digestionem etiam aliorum ciborum inde nancisceretur! Unde lares suos repetere avida, nosocomio dimitti petivit. Abiit 5. Martii.

Tandem, ultimoque, ad 10. Junii reducebatur, ventre tumidissimo, cum ejusdem leviore fluctuantis liquidi verisimilitudine, cum vaginæ prolapsu, oculis ac facie collapsis, pulsu vix percipiundo, jamque in tertium diem continuato vomitu. Vomitu ad sextum diem

su pe-

ſuperato, calamitates reliquæ auctæ ſunt; ipſaque inſomnis, delira, & integro triduo cum morte luctata, expiravit Junii 17.

Factu difficilis anatome fuit, eademque adhuc difficilior explicatu. Ita ut qui præſens eandem non viderit, ejuſdem legitimam ideam vix formare ſibi poſſit.

Ut in vita, ita in cadavere nihil non extenuatiſſimum, ſolo ventre excepto. Animus erat, ablatis integumentis ac muſculis, Peritonæum prudentiſſime aperire; quo in ſitu immutato, & acuminatum tumorem, & totum contemplaremur abdomen. Conamen vero hoc noſtrum eluſit idem Peritonæum, indiſſolubiliter, ac frequentiſſime, cum contentis in ventre partibus, connatum. Pertundendum ergo ubique fuit, eoque facto, Gelatum flavum, ſeparatis in loculis incluſum, prodiit undecumque. Digitus ſingulos intruſus in loculos, aliorum loculorum ſepimenta detexit; e quibus pertuſis, preſſiſque, liquor priori ſimilis, præ tenacitate vix fluens, prodiit.

Lento demum, ac tædioſo, ſordidoque plane examine, conſtitit degeneraſcentem uterum non eſſe, qui corpus adeo prominens in abdomine produceret, ut forte ſuſpicati *Tom. V. cap.* 2. eramus. Uterum enim invenimus mole naturali minorem, vaginam autem ejus elongatam & productam ad altitudinem illam, quæ quatuor digitis latis altior pelvi eſſet. In latere ſiniſtro Ovarium durius quidem, ſed mole non majus, parvaque cum tuba. Uterus apertus facultatem dabat ſtylo prudenter ſubeundi orificium Tubæ dextræ, atque ita docuit hanc tubam ad latum ab utero digitum mox abire in ſaccum ingentem ſic, ut totum hoc monſtroſum abdomen tam in ſiniſtro hypogaſtrio, ac ventre, quam in dextro, expleret. Craſſus præterea hic ſaccus erat, informis, interne politus, ac glutinoſiſſima ſanie repletus.

Deprehendebatur autem idem duos includere tumores; alterum ſuo in fundo prope uterum, ovalem, depreſ-

pressum, palmæ manus magnitudine parem, polita membrana vestitum, ast loculis simili glutinosa sanie refertis divisum; alterum in suo dextro latere, rotundum, rubrum, tuberosum, biennis pueri pugnum æquantem.

Cum Ovarium dextrum non inveniremus, alterutrum horum tumorum suspicabamur Ovarium esse, verosimilius autem eum, qui utero propior; idque ita contigisse, ut tuba primo Ovario extenso accrevisset, ac postmodum inferiora Ovarii præternaturaliter circumplexa, idem demum intra suum cavum locasset.

Atque hi quidem tumores ii erant, qui in cavo sacco prominebant: ceterum plures cernere erat, minores, majores, unum pugno majorem, intra crassam sacci substantiam locatos, ob idque internam ejusdem externamque superficiem inæqualem admodum ac tuberosam efficientes. Erant & hi, haud secus, quam priores, sanioso glutine repleti.

Porro in Epigastrio erat sacci fundus. Dixeram saccum replere cum dextrum, sinistrumque hypogastrium, tum ventrem: non replebat tamen spatium anterius circa umbilicum, infraque eundem; spatium, inquam, illud, in quo venter quondam adparens acuminatus, graviditatem mentitus erat, ut *cap.* 2. *Tomi V.* relatum est. Erat igitur in spatio descripto alius peculiaris tumor, magno sacco anterius adnatus, capitis humani magnitudinem æquans, posterius planus, anterius protuberans, compositus quoque numerosissimis Hydatidibus, per sua latera mutuo accretis, hincque referens totidem separatos loculos, hic tenues, ibi densos, membranis tuberosos, omnes autem tenacissimo glutine, in alio fuscescente, in alio flavescente, alio iterum viridescente, repletos.

Jamque Peritonæum aliud spectaculum dabat. Concreverat siquidem id cum sacco magno, in toto ejusdem ambitu, quo contiguum illi erat; verum ita, ut Peritonæum esse crederet nemo nostrum. Etenim, & qua par-

te ſaccum magnum contingebat, & qua reliquum cingebat abdomen, & qua viſcera abdominis includebat, gerebat ubique tubercula plurima, quæ in loculos diviſa, eandem glutinoſam materiem continebant: eorundemque loculorum ope etiam Hydatidibus cum magno illo ac glomerato ad umbilicum tumore intime & commiſtum, & confuſum, deprehendimus.

Vix Inteſtina cognovimus. Ea quippe, tam craſſa, quam tenuia, adeo inter ſeſe commiſta erant, adeo concreta & connata, ut primo intuitu nihil minus quam inteſtina referrent. Vera horum ratio erat quod Hydatides in univerſo Inteſtinorum ambitu, & in utraque Meſenterii ac Meſocoli ſuperficie excreviſſent, inter ſeſe coiviſſent, ob idque ita omnia inteſtina inter ſe mutuo adunaſſent, conglomeraſſent, contraxiſſentque, ut nihil inteſtinis ſimile referrent. Sed & Hydatidas eaſdem glutinoſiſſimus ichor, ſanieſve, expleverat. Interea mirabamur veſicam urinariam loco locatam ſuo, ita ut a peritonæo ſuo in loco ſervata illa, vagina & ſurſum excreviſſet, uti antea dictum, & deorſum relaxata eſſet, cum prolapſum formaſſet; ſuo tamen cum veſica nexu manſiſſet immobilis. Forte pondus incumbentis ſacci impedivit veſicam ſurſum pergere, & vaginam ſequi: dum e contrario in hiſtoria relata *Tomo VI. cap. 4. pag. 64.* degenerascens teſticulus dexter, recto inteſtino immoto, veſicam urinariam viri in criſtam Ilei ſiniſtri uſque dimoviſſet, adeoque urethram elongaſſet.

Thoracis anguſta valde capacitas. In dextra Camera Gibbum Diaphragmatis diſtabat a ſummo jugulo digitis latis quatuor, quinque digitis in ſiniſtra. Pulmones nec mali, nec compacti, nec ullibi pleuræ, niſi verſus jugulum, accreti. Cor in dextro ventriculo Polypum gerebat magnum, atque album, adſcendentem in Arteriam Pulmonalem; in ſiniſtro ſuo ventriculo duplo minorem, eumque cum alio, qui in Auricula, polypo, connatum.

Va-

Vasa Piæ Matris sanguine turgida. Ventriculi laterales, sive superiores cerebri, vix guttulas lymphæ paucas gerebant; egregie licet distenti, magni, fornicati. Quid causæ, cur, ubi omnia in cranio tam plena, ut mox a compressione externa ablata cerebrum excrescat in fungos, tamen vacuos toties a nobis repertos hos ventriculos non comprimat, non deleat, vis reliqua molis cerebri, sanguinisque appellentis? Cur in vacuis ventriculis Plexus Choroidæus non perpetuo aneurysmaticus, varicosus, hydaticus?

Si totam anatomen respiciamus, quid monstri Mortales sæpe sinu alunt suo! Quam frequens mutatio exiguæ tubæ Fallopianæ in massam enormem, informem, ac prope incognitam! Sed causa, origoque, tot millenarum in quovis viscere, in quavis membranacea parte, Hydatidum, quæ assignanda demum? Confer cum hisce Historiam Hydatidum in ventre feminæ, *Tomo IV. cap.* 3. Obscuram totam hanc Medicinæ partem esse, sequentes confirmabunt Historiæ.

§. II. Eruditissimus Medicus, Nosocomii Hispanici vigilantissimus Physicus, *Hazenohrl*, ejusque solertissimus Assistens *Lascowitz*, 14. Febr. hujus anni, copiam mihi fecere hepatis hominis, pridie ibidem denati, una cum morbi historia.

Juvenis 24. annorum, tumido Epigastrio quidem toto, in medio autem ac dextro longe tumidiore, a quadriennio laboraverat. Impedimento id tamen non erat, quo minus Chirurgiam addisceret, jamque in Nosocomio Hispanico Assistentis Chirurgiæ munere fungeretur, donec 4. Febr. acute decumbere ceperit. Die febris quinto delirare cepit, inque nonum delirans, obiit.

Nihil lymphæ in tumido ventre, sed jecur monstrosæ molis, ac pluribus veluti scirrhis videbatur obsessum. Horum unum Vir præstantissimus cum suo Assistente aperuerat, cumque insoliti quid ibidem detegeret, Hepar cum reliquis tumoribus intactum ad me mittere decrevit.

vit. Igitur ille aperto isto tumore magno, in visceris hujus Lobi dextri anteriore parte, utcumque versum lobum minorem sito, mox erumpentem; inque sese insilientem Lympham ad plures, ut putat, mensuras, (inopinato quippe in casu vas ad manum haud erat) stupens vidit. Elapsa autem Lympha, invenit membranam albam; crassam, multis in plagis diaphanam, excavatum in jecinore locum exacte quidem contingentem, verum nullibi adhærentem illi, cum eove connexam. Hanc loco repositam, uná cum Hepate toto ad me misit.

Membranam dixi, quod, qua alia eam voce nominem, non habeo; verum quo sensu alias membrana vocamus, eo sane membrana vocanda non erat. Alba quidem crassaque erat; sed sive bono, nudoque oculo, sive microscopio intuebaris, nullis omnino sive vasis, sive fibris apparebat composita; ovi albumini ad latam patinam effuso, atque coagulato, quam simillima; lacerabilis ita, ac si cultro quis eam perscidisset. Erat etiam lævis, politissimaque excavati jecoris superficies.

Jamque alterum eodem in lobo tumorem aperiens, deprehendi Hydatidas, non, ut in priore, quæ totum cavum exacte expleret, unicam, sed numerosas, libere fluctuantes, citra vel minimam alicubi adhæsionem, citra ullius pedunculi vestigia, ejus molis inter sese differentiæ, ut minimæ vix lineam in diametro haberent, deinde crescente ordine majores pollicis essent, imo & sesquipollicis diametri.

Cavum tertium in lobo sinistro similes omnino Hydatidas gerebat.

Deinde quarto similes reperii non in cavo hepatis, sed in magno eoque oblongo corpore, quod ad lateris extremi sinistri lobi superiora accretum, figura Lienem referret, quodque tamen Lien non esset; eo quod is, in cadavere, separatus ab illo tumore, inventus fuisset. Aquam continuit cum omnis generis Hydatidibus.

Quin-

Quintus locus erat a latere dextro prioris, maximique cavi, hepar tam profunde excavans, ut pugnus in eo locari posset; isque non, quemadmodum omnes praecedentes, aqua limpida, verum amurca nigra, tactuque arenacea, repletus: membrana porro unica, explens totum cavum, hanc amurcam continebat, lacera hinc inde ac complicata, & ab aspera amurca adhaerente valde indurata.

Pars dextra, superiorque lobi dextri continebat *Sextum* cavum, priore majus, biloculare, crassa itidem ac pingui amurca plenum.

Vesicula fellea paucam quidem, attamen flavam bilem habuit. Pararuntne Hepatis non excavati portiones hanc bilem? An vero ipsius Cystidis felleae parata fabrica fuit?

In altero, tertioque, ac quarto cavo, multas hydatidas confractas reperire fuit, unde forte aqua illa, in qua reliquae integrae libere fluctuarunt. In quinto & sexto nulla aqua, sed amurca.

§. III. Scirrhum in Cancrum vergentem olim cum dexterrimo Chirurgo in *Hollandia* enucleaturus, obstupui, ablatis integumentis, inchoatoque enucleationis opere, tumorem subito frangi, & effluente aqua copiosa, totam concidere mammam. Curato vulnere recrevit tumor, qui magnos excitans dolores, ablatus non fuit; femina, nescio a quo morbo, brevi extincta.

Contigit mihi idem *Viennae*. Doctissimus Chirurgiae Professor *Leber*, egoque, certo statuebamus verum in Mamma scirrhum adesse, liberumque eundem, & enucleandum. Sub operatione constitit pugni magnitudinis Hydatida esse, quae a circumcreta, compressuque indurata cellulositate inaequali, scirrhi inaequalitatem referret. Habebat pellem externam albam, crassam, lacerabilem, nihil omnino aut fibrosam, aut vasculosam; ea de causa non fractam duntaxat, quantumvis debilem, quod ab integumentis & circumcreta, indurataque cellulositate aequa-

liter premeretur. Præter Lympham, qua turgebat, continuit quatuor exiguas hydatidas, liberrimas, pedunculi vestigio omnino carentes.

§. IV. Glandulam Thyroidæam tumentem nonnulli *Austriacorum* habent, plus *Styri*, his magis *Carinthi*, omnium autem minime *Tyrolenses*, amplissimæ, salubrisque Provinciæ incolæ; quibus tamen ab Autoribus familiarissima dici solet: hos, inquam, omnium minime eidem obnoxios esse, bis beatam hanc provinciam peragratus, attentus in rem, expertus sum.

In cadavere horrendam mole Thyrodæam glandulam nactus, publice dissecui. Mecum Auditores mirabantur nullum fere genus tumorum dari, quin in hac sola Thyroidæa inveniretur. Hinc enim Steatoma, ibi Atheroma, alio in loco Purulentus tumor, in alio erat coagulatus sanguis, fluidus fere in alio, imo hinc glutine loculus plenus erat, alibi calce cum sebo mista, &c. Hæc autem omnia in una, eademque Thyroidæa glandula.

§. V. Anno 1757. in *Tomo II. Rat. Med. cap.* 11. varia exempla attuli similium tumorum, maxime in cadavere pueri decennis *pag. ibid.* 145. *& seqq.* addidique *pag. ibid. & seqq.* quosdam similium tumorum plane incurabiles esse; alios curari quidem, sed redire; nonnullos vero perfecte curari, non redituros. Curabiliores profecto hydaticos tumores pronuntiabimus, cum fracta aut consumta pellicula, resorberi lympha possit, & membrana hydatica fundi, indurataque cellulositas inflammando, suppurandoque consumi. Sed & omnis sorbilis materia, ut puta sanguis, ichor, pus, sanies, aqua, serum, cum sorberi a massa humorum possit, collabentes suos tumores exhibere sæpe debet. Unde hi vel sponte, vel post data remedia non raro evanescunt, iterum, vel minime, redituri.

Uxori optimi *Morgagni*, *Epist.* 50. tumor nuci avellanæ par, forma, duritie, magnitudine, subito de nocte evanescit; redit; repente iterum disparet, non rediturus.

Et

Et ejusd. *Epist. n.* 27. „ Ipsam vero glandulam,
„ Febri nulla prævia, sensim intumescere, & duram
„ fieri, non secus, ac alias in collo subjectas, cum in
„ strumas grandescunt, nimis omnibus notum est, quibus
„ magnum plerumque negotium facessunt, Medicis &
„ Chirurgis. Nonnunquam tamen longe facilius, quam
„ sperari posset, resolvuntur. Sic in septenni Puella
„ *Veneta* Parotidem, memini duram factam, ac valde
„ tumentem, nec sine dolore jam tangendam, omni, quæ
„ substiterat, paulatim quidem, sed penitus, discussa
„ materie, ad naturæ modum rediisse, uno, ut vidi,
„ inunctionis ex *Oleo Philosophorum* auxilio.

Pergit ille porro: „ De Strumis autem *Valisnerium*
„ nostrum audivi haud semel testantem, cum rustica mu-
„ lier filiolam ad ipsum adduxisset strumosam, ipse autem
„ ut pauperculæ, & puellulæ, nihil nisi vinum tenue
„ sumendum imperasset, in quo insecta, quæ Asellos
„ vocant, essent macerata, mulierque ex iisdem vel plu-
„ ra, quam ipse dixerat, in vinum semper injecisset,
„ plurimasque urinas sic movisset, exacto mense cum fi-
„ lia rediisse, non sine sui admiratione persanata.

Idem *Morgagni Epist.*50. *a n.* 31. *ad* 36. plura exempla habet durorum tumorum, a sola materie liquida eosdem extendente. Omnium vero notabilissimum *Epist.* 29. *n.* 12.

Similem & nos, hoc ipso ineunte anno, in Nosocomio habuimus. Mulier quadragenaria, biennio antea enixa, suum primo infantem, deinde cum eodem & alium lactat. Visa aliquantisper id ferre inculpate, demum medio Martio 1761. dolore lateris affici cepit, idque in æstatem usque. Ablactato tunc infante utroque, venaque tunsa, sensim quidem lateris dolorem abivisse ajebat, ambas vero mammas in tumores duros, a se mutuo separatos, mammamque vehementer extendentes, ac valide demum dolentes, permutatas esse.

Consilium empiricum adplicandi ad dorsum Nucistæ folia, ea spe, fore ut inde mammæ emollescerent, scrupulose sequitur; ita ut trium septimanarum spatio, quinquies die, integrum horum foliorum manipulum dorso admoveat. Cessanti demum ab hac adplicatione, tumor in dorso observatur Avellanæ magnitudine, quo mole sensim aucto, dolentes, tumidæque mammæ pedetentim minuebantur; dorsique tumore, binos viriles pugnos exsuperante, ita concidisse mammas, ut quæ torosas easdem, formosasque habere solebat, vix nunc earum exhibere nobis reliquias posset.

Pauperrima cum esset, & publicæ instructioni apta censeretur, a Viro Exp. & Practico felicissimo *J. Schreibers* ad Nosocomium nostrum missa est, 9. Jan. hujus, quem vivimus, anni. Accesserat prioribus ærumnis, quod a 14. diebus singultu, tussi, ac meri cruoris sputo frequenter laboraret. Igitur capitis instar tumorem video, eumque a metastatica mammarum materie natum ratus, fluctuantemque in eo deprehendens materiem, pertundi curavi. Copioso pure cum sanguine effluente, vix imminuta apparebat tumoris moles. Plurima cellulositas semilacera indies magnis solvebatur laciniis, concidebatque sic demum tumor, ut sesquimensis spatio curaretur.

Quæstio est utrum sponte Naturæ facta sit materiæ ad dorsum transmigratio, an vi foliorum Nucistæ? Vis aromatica, ac proinde stimulans, his foliis inest: vim solventem, dissipantem, roborantem, legimus iisdem adscriptam esse. Et egregius *Fr. Hoffman* laudat oleum Nucistæ ut paregoricum; & *Essentiam Nucistæ*, cum ea *Croci*, & *Aqua Anhaltina*, pro linimento loci spasmo affecti.

Experimentis iteratis quæstio hæc determinanda est. Interim quod supra relatum, & a *Morgagni* observatum, denuo hic confirmatur: materiem liquidam duras reddentem tumidasque partes, posse vel integre, vel pro parte; ad tempus, vel perpetuo, deserere has partes, & vel no-

vas sibi vias, tumoresve formare, vel consuetis corporis viis eliminari.

§. VI. Anno 1744. ineunte, Vir procerus, eusarcos, tenebricosa nocte cadit de Promontorio *Delphensi* in flumen præceps, undaque ægre ereptus, & per summa frigora iter plurium dierum, publicus Reipublicæ Nuntius, prosequutus, tumorem percepit in inguine lævo: quem, quod molestus non esset, celavit integro anni spatio. Anno 1745. inchoante, tumor pollices fere quatuor in majore diametro, duos in minore, habens, levem sinistri cruris cum stuporem creare, tum dolorem, cepit. Cumque jam prava, ut mox patebit, symptomata se jungerent, me cum binis Chirurgis in consilium vocavit. Tumor ipse inveniebatur durus, inæqualis, indolens, sub expansione Aponeurotica obliqui externi musculi veluti ex Abdomine natus, ac partim sursum, partimque deorsum sese extendens. Attactu tumoris vix doluit homo, sed vagas imo in ventre anxietates, (sic enim ajebat) passus sæpius est, easque nocte adeo molestas, ut lectum relinquere pluries cogeretur: Alvus vix, nisi vi, mota unquam, urina parca, nausea frequens, vomitus sed parcus idem, rarusque; una cum cruris sinistri œdemate. Ambigua primum Herniæ femoralis signa, ambigua deinde signa tumoris scirrhosæ prope duritiei; tumoris, qui longa radice intra pelvim productus, Intestinum Rectum, & Vesicam urinariam premere videbatur, animos nostros in varia auxilia frustra convertisse facile quisque per se videt. Levia denique animi deliquia accessere, quæ ægrum 25. die, ex quo affueram ipsi, sustulerunt.

In Cadavere invenimus tumorem illum intus cavum, plenum ichore, muco, & puriformi quadam materia, ex inguine continuatum per sinistram pelvis partem, rectumque inter ac vesicam interponentem se; &, ut in inguine, ita quoque in pelvi, tumoribus cavis muco, ichore, pure, repletis, constantem. Hydatides præ-

ter-

terea duas in ſiniſtro, eodemque admodum magno, Rene, alteram diametri ſemipollicis, alteram pollicis integri; ambas autem non ad Renem, ſed intra ipſius magni Renis corticalem ſubſtantiam reconditas. Cætera omnia in corpore bona.

Igitur terror, violentia præcipitis caſus, friguſque tunc, & in itinere deinceps perceptum, Hydatidas in Peritonæo generarunt, quæ ſenſim durioribus, calloſiſque involucris inſtructæ, nervos, & inguinalia vaſa, inteſtinum rectum, veſicam, ſuis in functionibus turbarunt; quæque, lege conſueta, anxietates, nauſeas, vomitus, vigilias, leipothymias, ipſamque mortem, demum genuerunt.

Multis igitur obſervationibus ſic collectis, atque enarratis, operæ pretium fore videtur in naturam tumorum Cyſticorum, præprimis autem Hydatidum, pathologice inquirere,

§. VII. De Hydatidum, non quo ſenſu *Hippocrates*, veterumque plures, ſed quo nos eas intelligimus, origine, fabrica, progreſſu, fuit dudum ab Anatomicis, Medicisque diſceptatum; certi tamen quid nunquam adhuc prolatum. Scripſere de Hydatide in *Sepulcreti* Tom. II. *Spigelius*, *Th. Bartholinus*, *Diemerbroeck*, *Etmuller*: in *Actis Acad. Reg. Sc. Paris.* Viri egregii *Maloet*, & *Morand*; in *Actis Edimb.* egregius *Monroo*; Comment. Literaria *Norimbergenſia*; & ſparſim plures, ut *Warthon*, peculiari tractatu *Bidloo*, *Hofmannus* quoque, & egregius *Boerhaave* in *Epiſt. de Glandulis* ad *Ruiſchium*, ut etiam diſſertatione peculiari doctiſſimus *Grashuis*: præterquam quod nonnulli Græcorum Medicinæ parentum earundem meminerint.

Collectis horum omnium ſententiis, fuere I., qui a degeneraſcentibus ipſis glandulis Hydatidum deduxerint originem. Non ſufficienter hæc ſententia experimentis fulcitur. Dum in glanduloſa fabrica humor contentus eſt, degenerem fabricam glandulæ detegimus, & in cada-

davere maxime: in plerisque autem Hydatidibus, quarum data historia a nobis fuit, nihil similis fabricæ detectum est, imo prorsus contrarium. Id porro huic sententiæ concedemus, quod glaudulæ sæpius inventæ fuerunt a materia aquosa, ichorosa, sanguinea, purulenta, saniosa distentæ, atque induratæ; haud vero id, quod omnis tumor, quem aqua, aliusve enarratorum humorum implet, distenditque, glandula sit.

II. Sententia illorum est, qui nasci hydatidas in vasis Lymphaticis credant, sic generari, ut tale vas inter singulas quasque, quibus scatet, valvulas, in globum extendatur; dum nempe ab obstaculo quocumque Lympha opposito motu remeat, sicque ipsa sibi viam claudit. Censeo hoc modo non nisi unicam posse Hydatidem nasci, & non ingentes illos, sive Hydatidum racemos, quales uterus non raro format, emittitque, sive innumeras illas solitarias Hydatidas. Etenim reflua contrario sensu Lympha, dum unam erigit valvulam, simul sibi viam ad reliquas valvulas præcludit.

III. Sententia Vermes ad Hydatidas fabricandas necessarios credit. Verminosa Pathologia, luxuriantis ingenii fætus, Hypothesibus innumeris nixa, probata nunquam, nisi paucis experimentis, quæ, ut recte monet *Morgagni*, ad casus peculiares, haud vero ad universam Pathologiam spectent; hæc, inquam, toties resuscitata, & sponte corruens, etiam hic ejusmodi sortem nacta est, ut fere nemo posthac fuerit, qui Hypothesin hanc, de origine Hydatidum ab uno, alterove aut fictam, aut resuscitatam, tueri ausus fuerit.

IV. Sententia fert valvulas Lymphaticorum vasorum, dum Lympha contrario nisu per illa fluere cogitur, impleri ab eadem, & turgere: Lympham hanc stagnantem lentiores, tenacioresque partes, a suo centro ad circumferentiam pellere; nasci sic membranam externam illam: præterea vero ab intestino motu ejusdem Lymphæ, in hoc semel formato cavo, produci a loco quopiam,

piam, ceu centro, quemdam motum, qui motus, dum ab illo, ceu centro, ducit craſſiora, ſimul ad aliquam ab illo centro diſtantiam format novam, rotundamque pellem; adeoque ſic rationem ſe dare credunt Hydatidum minorum, in majore libere fluctuantium.

Ingenioſe ſane hi: utinam tam vere! Ac primo quidem tria, quatuorve, ſimul ſupponunt, abſque ullo argumento, quo vel unum ſuppoſitum firment. Deinde Hydatidas credunt inter quaſque Lymphaticorum vaſorum valvulas, eo, quo explicuere modo, formari. Ergo haberent ſemper degeneraſcentem membranam, in eaque fibras, vaſaque, pro extremo involucro. Cur ergo toties, & libere fluctuantes Hydatidas, & Hydatidas majores, in quibus cæteræ innatent, invenimus haud alio involucro donatas, quam illi ſimili, quod a coagulante ſe ovi albumine, album, ſciſſile, minime vaſculoſum, fibroſumve, formatur? Si hoc pro ſe aſſumſerint, aſſeruerintque id inde probari, quod ſupra de generatione mira involucrorum Hydatidum dixerant; unicum modo, quod regeram, habeo: Demus pauliſper illis hanc involucri nativitatem; vel ipſum vas lymphaticum, in quo hydatis eo modo formatur, conſtanti lege involucrum hydaticum circumdabit; vel hydatis formata findet ſuum vas lymphaticum, & cadet: Si hoc ultimum ſtatuunt, rogo 1. cur nunquam ibidem, ubi hydatides in viſcere excavato invenimus, ſimul invenimus, vaſorum Lymphaticorum, præternaturaliter & extenſorum, & diffractorum, exuvias? reliquias? veſtigia aliqua? Rogo 2. ſi hydatis frangendo vas ſuum lymphaticum ſe liberat, quomodo demum millenos hydatidum explicabunt racemos? Et tandem quod ad 2. ſententiam dixi, id hic convenit: ſi a retrogrado Lymphæ motu, preſſaque valvula, hydatis fit, non fiet unquam in toto illo vaſe niſi unica: via ad cæteras valvulas præcluſa, erecta una.

V. Sententia, ob ineluctabiles priorum Sententiarum difficultates, in cellulis membranæ adipoſæ, aut cel-

lulosæ hydatidum ponit originem. Et graves quidem in arte Viri hanc sententiam amplectuntur. Tum quod cellulositas major minorve ubique reperiatur, ubi inventæ hydatides. Tum quod videantur in cellulosa substantia nonnunquam cellulæ; quarum aliæ pus, aliæ aquam, aliæ sebum, gelatum, &c. gerunt, sicque hydatidum intellectum facilitare videntur. Tum denique, quod cellulæ adiposæ videantur habere in sese minores cellulas, ac veluti sepimenta, ad explicandas hydatidas, in hydatide inventas, apta nata.

Verum & maximis hæc sententia est implicita difficultatibus. Sumamus generata in hac membrana Hordeola dicta, sumamus Atheromata, Steatomata, Melicerides, &c. an unquam quis vidit involucra horum, quemadmodum ea, quæ descripsi, Hydatidum, cocto albumini ovi similia colore, consistentia, crassitie, dilacerabilitate facili & abrupta?

Quamvis igitur a sex mille ferme annis occasiones videndi Hydatidas mortales habuerint; & quidem primo in pecore, quod ab origine mundi DEO offerendum, primo, num quid morbosi non haberet, lustrandum esset; deinde tum in pecore ad usus philosophicos adhibito; tum in hominibus, qui vel ad durabilem conditurant post mortem præparabantur, vel ad usus anatomicos, pathologicosque lustrabantur: quamvis, inquam, gens humana per numerosa adeo sæcula Hydatidas frequentissimas viderit, nihil tamen certi, quam certas observationes, habet; meliusque, quid non sint, quam quid sint, docere potest. Ita ut in Theoretica contemplatione Hydatidum nos doctiores non reperiamus, quam ante mille pluresque præterea centenos annos se fatebatur *Aretæus Cappadox Lib.* 2. *de caus. diut. morb. Cap.* 1. ubi historia Hydatidum in abdomine repertarum relata: „ Unde, inquit, id genus vesiculæ eruperint, via haud facile reperitur - - - & qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam, nihil certi habeo.

§. VIII.

§. VIII. Nihilomiuus ea, quæ certa observando novimus, hæc Pathologicos in usus nos multa docent.

Ac primo quidem Hydatidas plerumque ab ejusmodi continente materia formari; quæ ni undique partibus sive solidis, sive fluidis, fulciretur æqualiter, dissiliret, contentumque effunderet humorem:

2. Generari sic in corpore humano corpora organica morbosa, quæ sive fibrosæ, sive vasculosæ naturæ, ne vel minimam quidem umbram habent. Bis modo *Morgagni* vasa videre sibi visus est; raro & in paucis, vasa detexi ego: in centenis millenisque nulla vidi. Vicina cellulositas degenerascens, atque adhærens, imponere potest, ut falso habeatur pro vero Hydatidis involucro.

3. Non semper pellucidam in hydatide inveniri materiem, sed quoque haud raro glutinosam, vix fluidam, vix ductilem, deinde ichorosam, saniosam, purulentam, imo terrestrem, ut continentem suam tunicam incrustet, induret; colore denique albam, aut flavam, aut fuscam, aut plane viridem, aut etiam nigram.

4. Hydatidas vel racematim inter sese, divisim tamen, cohærere, pedunculo pendulas, haud raro oblongas, atque pyriformes; vel solitarias, liberasque hærentes, sive in majori Hydatide in viscere aliquo, sive in cavo abdominis; vel denique complures Hydatidas mutuis concrescere lateribus, ut favo apum, quam Hydatibus, similiores sint.

5. Inertem bullam aquosam, levi digiti attactu destruendam, ejus esse potentiæ, ut, crescendo, a sese removeat compactam viscerum massam, & quidem duram adeo, ut illa Hepatis est. An pro dilatatrice causa necessariam fingemus animam, quemadmodum eam necessariam esse, ut uterus, ovulo in eodem hærente, distendatur, *Stahlianorum* quibusdam placuit? Utique nostro in casu petulans hæc anima condemnanda valde, & castiganda foret. Sufficiat nobis observata physica alia haberi, quæ a *Mariotte*, *Boerhaave*, *S.t Gravezande*, *Musschen-*

Schenbroek, exculta, a nonnullis vero male intellecta, pejusque adplicata, egregiam suppeditent hujus phænomeni explicationem.

6. Nullam omnino nostro in corpore partem, plagamve, dari, quæ ab hoc morbo immunis præstari queat. In Utero, in Ovario, in Tuba, in Intestinis, in Hepate, in Renibus, in Peritonæo, in Omento, in Pulmonibus, in Plexu Choroideo, in Mammis, in Genu, in Glandula thyroidæa, in Glandulis colli, vidi ipse: in longe numerosioribus partibus, imo in ipsa cordis substantia, optimus vidit *Morgagni*.

7. Non modo in partibus, cæterum naturaliter constitutis, verum etiam ita degenerascentibus, ut monstra potius, quam partem corporis referant, Hydatidas inveniri, ut abunde docuit hujus capitis §. I.

8. Sponte sæpe easdem rumpi, ruptasque demum in viscerum superficie cicatricem adeo naturalem relinquere, ut quisque facile juraret vulnere olim ibidem inflicto natam hanc cicatricem esse: quemadmodum in cadaveribus rem invenit *Morgagni*. Unde serio animadvertit in Medicos & Chirurgos, qui inventa cicatricula, publice testati sint, cor gravi vulnere quondam laborasse, aut Uterum, aut Jecur, &c. Hinc prudentiæ esse, si quis simile quidpiam in *contenta* parte deprehendat, ut simul cicatricis vestigia quærat in parte *continente*, antequam contentam illam partem vulnere quondam affectam fuisse asseveret.

9. Cum similitudo tanta sit inter Hydatidas, Atheromata, Steatomata, Scirrhos, & Cancros, tum quod durities sæpe æqualis sit; tum quod degenerascens cellulositas inæqualitate & duritie tumores duros & inæquales, & asperos referat, qui tamen minime scirrhosi sint; tum denique quod tumor quiscumque, premendo nervos, dolores excitet: hinc ab una parte prudenter & caute procedendum esse in definienda, determinandaque natura tumoris; ab altera parte nihil certius esse, quam quod

vel

vel errantem nostram, vel dubiam sententiam, dies corrigat vivo adhuc homine, qui tumorem habet, aut denato saltem.

10. Hydropas, cum multis hydatidibus junctos, si ex casuum, morte alias detectorum, similitudine; suspicamur adesse, nec remediis internis, nec paracentesi, curabiles esse; excepto forte uno alterove, qui narratur, casu: hinc cum vitalis indicatio præprimis hic urgeat, cavendum esse a remediis drasticis, ne vires concidant; & evacuantibus paucis, maximeque Regimine roborante, vitam, quoad ejus fieri possit, protrahendam esse. Hinc forte haud penitus ineptam hanc Regulam esse: „ Is Hydrops omnium maxime curabilis est, qui omnibus suis signis manifestus ab *Hippocrate Libro* 2. *Prorrhetic. Edit. Foes. pag.* 89. describitur: signis, inquam, perfectæ atque illibatæ sanitatis, excepto solo Hydrope. Novi equidem durum, quinimo ridiculum nonnullis videri *Hippocratem*, sibi tot illæsas functiones reservantem, ad bonam formandam in Hydrope prognosin, ut rari profecto dentur, de quibus bene augurari liceret, Hydropici: neque me latet vel ideo pluribus *Hyppocratem* vituperari, quod ipsi horum complures vel tuto, jucunde, brevique, vel etiam nonnullos laboriose, ab hoc morbo restituerint, quibus vix media affuisset pars earum, quas requisiverat Cous, conditionum: novi, inquam, hæc omnia; nihilominus velint, nolintque illi, tandem mecum fateantur necesse est, nunquam fere turpius auguria nostra ab eventu derideri, quam in Hydrope: adeoque nihil eo esse certius, quam Hydropicos eo esse curabiliores, quo pluribus functionibus gaudeant illibatis; & vice versa, eosdem eo plus subire discriminis, quo illarum plures læsas habeant. Atque hoc totum, hoc unicum, quod magnus sibi voluerit *Hippocrates*. Quapropter si Hydrops hominem multum lædat; si neque remediis, neque auxilio paracentefeos obaudiat; si redeat, curatus quantumvis visus; si post punctionem æger ventrem tumidulum ser-

vet,

vet, idque maxime inæqualiter; ſi vires haud conſtanter emendentur; &c. juſtus Medicorum metus eſt, ne palliativa tota fuerit, quæ facta ſit, cura; ne viſcera, ſive valdopere, ſive irreparabiliter, obſtructa, indurata, ſcirrhoſave ſint; ne ſaccati tumores, ne præprimis legio adſit Hydatidum. Cumque in his omnibus aut magnum in curando laborem in nonnullis, aut curam abſolutam in pluribus nullam Medici experiantur, jure utique merito *Hippocrates*, quo fauſta caneret, tot requiſivit conditiones.

Proderit profecto hæc nobis obſervatio, ut haud illos imitemur, qui continuo in Hydrope pertinaciore nihil non tentantes, debiles aliunde ægrorum vires ultra proiiciant, atque eoſdem, ut ita dicam, ante fata necent; ſed meliora ab *Hippocrate*, Viriſque *Hippocraticis* edocti, eam in dandis, applicandiſque auxiliis prudentiam adhibeamus, qua viribus, præprimiſque Vitalibus, religioſiſſime parcamus.

CAPUT IV.

De Inteſtino in Inguine perforato, & excrementis inde foras expulſis.

---

§. I. *Vulnera, aut Sphaceli Inteſtinorum tam ſimplicia, quam cum jactura ſubſtantiæ, ſæpe letalia, non raro curabilia, ſive cum labefactata deinceps ſanitate, ſive cum eadem præterpropter integra. Caſus enarratur fœminæ, quæ inflammatione, dein Sphacelo Inguinis laborans, omnia Ilei morbi ſymptomata patitur; apertoque deinde Inguine fœces, ac ſemicocta alimenta, inde emiſit. Circa trihorium a comeſtione elapſum, ſolidiora alimenta colore, ac conſiſtentia ſua ad ulcus manifeſtant ſe. Ipſum inteſtinum Ileum*

um apertum esse verosimile est. Demonstratur Ileum ad magnam a Colo distantiam stercora gerere, ita quidem, ut Libram Mercurii vivi, pridie epoti, stercorum sustineat obstaculo. Vis valvulæ Tulpianæ aboletur nonnunquam sic, ut stercora, & clysmata ore expellantur, & ut nihilominus in vivis maneat homo, integreque convalescat. Diagnosis morbi. Prognosis sequitur; sed ad eandem formandam Hippocrates consulitur. Ad Hippocratis sententiam examinandam, in opem vocatur experientia Medicorum. §. II. Unde primum referuntur ex Vatero tres casus, quorum unum Coli, duos Ilei esse, suspicio est, integra tribus redeunte sanitate. §. III. Deinde casus Faschii apud Juch in Colo obtinens, cum curatione imperfecta. §. IV. Malavallus binos refert casus, alterum affecti intestini tenuis, alterum crassi, cum perfecta cura: meminitque audacis Agyrtæ, ad faciliorem herniæ introductionem intestina incidentis. §. V. Seidelius a Schenckio laudatur, ut morbi similis, Ileum forte occupantis, curam integram referens. §. VI. Ramdohr apud Heisterum hominem integre curat, latam portionem Gangrænosi Intestini abscindendo, & abscissas utrimque oras ad se mutuo adducendo, uniendoque. §. VII. Albini miles 20. annis a vulnerato Colo elapsis, apertum id in Epigastrio sinistro exhibet. §. VIII. Idemque monstrat miles Bouchardi, tertio anno a suscepto vulnere. §. IX. Kalschmidii homo a gangræna Ilei curatur cum ano adscititia. §. X. Notabilis per omnia casus Pfaffii, cum integra cura, quamvis Ileum variis vicibus pessime affectum visum. §. XI. Maichanquez singulari arte curat Ilei vulnus. §. XII. Mangetus integram curam describit Intestini scelopeti majoris globo perfossi. §. XIII. Idem N. C. referunt a globis tribus. §. XIV. Mangetus narrat ex Ileo hernioso, pro Bubonocele aperto, alterum periisse, alterum integre curatum fuisse. §. XV. Wagnerus quadruplicem curam refert, Ileo intestino in 2. vel 3. vulnerato viso. §. XVI. Sporing similiter. §. XVII. In Acad. Reg. Sc. Par. integra cura fit, partim exciso, partim a natura separato Intestino tenui, ad octo latos digitos. §. XVIII. Mira historia separatæ magnæ Coli portionis, valetudine integra succedente.

te, Auctore Magnifico Kestler. §. XIX. *Ex neglecta Hernia inguinali perforatio, & transsudatio fæcalis, vita salva, sed imperfecta.* §. XX. *Modus exponitur, quo ejusmodi aperturæ solent in inguine nasci.* §. XXI. *Dilata hucusque prognosis ægræ nostræ tandem fit, &* Hippocrates *vindicatur.* §. XXII. *Indicatio, & cura.* §. XXIII. *Mira circa tussim.* §. XXIV. *Multi ægri in Nosocomio pinguescunt.*

§. I. VUlnera Intestinorum simplicia persæpe letalia esse, certissimis constat omnium sæculorum testimoniis: at vero eadem hæc, simplicia non modo, verum etiam cum notabiliore eorundem portionis jactura, sive integre curabilia esse, sive cum labefactata plus minus sanitate, experimentis comperimus.

Latus differendi se hic nobis aperit, spatiosusque campus. Porro ut commode atque utiliter spatiemur, Duce utamur notabili casu, quem nostrum nobis Nosocomium suppeditavit.

Fœmina 37. annorum, rarioribus, hisque levioribus, hystericis passionibus exceptis, illibata valetudine perpetuo usa, beato partu ter felix, & a quinquennio, ex quo non peperit, rite menstruans, secundo die Februarii, ultimo elapsi, enarrando nunc morbo corripitur.

Scilicet sana surrexit, elapsa autem una alterave hora subito Hypogastrii dolore corripitur; cujus causam errore quopiam se posuisse negat: neque enim suillas carnes pridie moderate captas, una cum sale conditis Rapis, edulii genus utique haud insuetum sibi, tanti causam doloris credere se posse. Dolori se calor junxit, clausaque integro quatriduo alvus. Quarto morbi die vomitus, isque assumtorum, accessit. Vocatus tunc demum Medicus venam illico jubet in pede tundi, potumque purgantem, tribus vicibus exhauriendum præscripsit: at vero hunc revomuit actutum; moxque dein stercorea vomuit. Interim cum tempus menstruum ad-

esset, menses suos solitis suis sex diebus hoc tempore passa est.

Vomitum stercoris detestabilem, tum ore percepit continuo ægra, tum horruit in excipulo sæpius evacuando maritus. Porro nunc primum advertit parvum inguinis dextri tumorem.

Febr. 8. alvus pauca, exhibito pulvere, successit; & bis iterum secta vena auctus in inguine tumor est, quem herniam esse Medicus censet. Vocati autem duo Balneatores herniam esse negant, sed alius, incerti scilicet generis, tumorem declarantes, emolliens cataplasma sæpe renovandum suadent.

Cum a secundo cataplasmate, nimium calente, inguen veluti ureretur, credit in pejus actum cum tumore esse. Saltem pergentibus cunctis symptomatibus, ipsoque vomitu stercoreo, tumor inguinis 14. Febr. nocte ruptus est, suditque primo oleum lini, quod enemate injectum ad unc. iv. fuerat, deinde materiem fœtore stercoream. Atque ab hoc tempore vomitus penitus cessavit. Conati sunt injectis enematibus materiem tam stercoream, quam semicoctam, alimentosamque ad alvum determinare, sed incasso sæpe labore. Tandem 25. Febr. alvus sponte prodiit, quemadmodum & 26. & 28. Febr.

Hucusque res, me inscio, perrexerat, quando egregius Medicus *Schreibers* miserrimam hanc primum invisens, ejusdemque misertus, tum & de publica Studiosorum utilitate sollicitus, me convenerit, num intra Nosocomium suscipere illam vellem, propones? Extemplo afferendam jussi; ita ut 28. Febr. ante vesperas allatam jam examinarem, deprehenderemque viribus ac pulsu debilem, cætera bene valentem, & appetitu gaudentem. Aderantque ad vulneris labia cibi semicocti. Digiti porro a vulnere spatio, vulvam versus, aliud vulnus detego, quod ipsa mulier ignorabat adesse. Explorando detego hoc vulnus sub musculis communicare

cum

cum vulnere primario, haud vero in cavum ſe penetrare abdominis: vulnus autem primarium, externe pollicis latitudine, oblongum, ſenſim brevius, anguſtiuſque in cavum Inteſtini penetrare; ſtylumque ab ejuſdem externo latere, longitudine digiti, & ultra, ad extremam oſſis Ilei criſtam pergere, ita ut inter expanſionem tendineam, & peritonæum fiſtula ibidem formata eſſet.

Vidimus 1. Martii trihorio poſtquam jus cum farinaceis coctum comediſſet, totam vulneris aperturam oppletam his farinaceis; ita tamen, ut pars hæc eſſet aſſumtorum exigua, & alvus prodiret naturalis, bene compacta, fæcalis, colore utcumque griſea.

2. Martii dura copioſaque alvus. Quæ brevi poſt undecimam comeſta Braſſica fuerat, in vulnere primum apparuit ad horam pomeridianam ſecundam. Ita & Radices Dauci 3. Martii. Defuit hac die alvus. Ad 4. Martii immiſſum enema, incredibilem produxit copiam fæcum, colore griſeam, partim pultis inſtar, partim ingentes compactam in maſſas. Martii 5. & 7. alvus nulla. Ad 6. & 8. clyſma immiſſum eduxit copioſam.

Braſſicam, & Daucum, & Farinacea juri incocta, vidimus intra trihorium ad vulnus apparere, nunquam autem maturius, quantumvis ſæpius vulnus intra id tempus detegeremus. Dubitamus tamen aliquando an non, nonnihil prius? Dubio eximendus, dedi ipſi ruberrime tingentem miſturam; verum nihil inde ad vulnus. An quod ſaliva, ſuccis gaſtrico & enterico, jure carnium, epota aqua, diluta nimis? Hinc alio die poſt Braſſicam dedi elixa Ceraſa. Verum & hoc die exacto fere trihorio, non prius, primum Braſſica, & elapſo præterpropter ab aſſumtione quadrihorio, una cum Braſſica exuviæ Ceraſorum. Sex ab aſſumtione elapſis horis denuo pelles Ceraſorum.

Quærebatur nunc, quodnam Inteſtinum vulneratum eſſet? Tenuene, an Craſſum? Ab una parte

Colum perforatum esse excrementa suadebant, quæ a principio de vulnere copiosa, parciora dein, prodierant: suadebat præterea olei lini in anum injecti, per inguen elapsus.

Verum ab altera parte breve illud trihorii tempus, quo assumta in vulnere comparebant, Ileum penetratum esse videbatur innuere. Obiici potest, continua ad vulnus irritatione, eademque forsitan per Intestinorum tractum continuata, res deglutitas veluti sollicitari, quo maturius descenderent. Respondeo me negare minime ab irritamento hoc deglutita citius forte ad hunc locum apparere, adeoque me nihil inde ad physiologiam in sano corpore concludere: sed simul adverto præter celeritatem, etiam deglutitorum immutatam naturam Ilei vulnus potius indicare, idque a Bauhiniana Valvula remotius: præsertim quod ea, quæ alvo reddebantur, bene cocta essent. Etenim demonstravi *Tomo II. pag.* 91. & 92. nonnunquam Intestinum Ileum, ad 2. ad 3. imo fere ad 4. pedum a valvula Coli distantiam, fæcalem colligere materiem. Igitur non repugnat vomitui stercoreo probabilis alias Ilei perforatio: potuit enim is ex materia in Ileo contenta exortus fuisse. Similisque omnino nostra doctissimi *Kalschmidii* ægroto esse videtur, qui in 15. diem Ilei morbi symptomata passus, demum periit, atque a morte exhibuit Intestinum Ileum, ulnæ a Colo distantia, stercore repletum, sic quidem, ut integram Mercurii vivi libram, pridie haustam, exacte sustineret.

Si quis opponat verosimile non videri, ut nostræ fœminæ in casu, quæ fæcalis materies in Ileo adfuisse supponitur, copiosum vomitum stercoreum per integros novem dies continuasset; tum quod stercoris in Ileo presentia rarior sit, tum quod inveniatur, si adsit, parcius: respondeo primo ad casum præsentem exponendum sufficere, ut ejusmodi materies nonnunquam in Ileo adsit; secundo ignorare nos quamnam fæcum copiam Ile-

um

um quandoque possit continere. Inveni aliquoties scybala pauca, alia vice stercus liquidum copiosius; *Kalschmidius* vero ad ulnæ a colo distantiam usque repletum Ileum; quæ profecto quantitas vomitum fæcalem pluribus continuare diebus posset.

Sed contra; si cum quantitate, & diuturnitate vomitus stercoracei, jungamus olei Lini, enemate injecti, per Vulnus exitum, videmur vix posse, nisi in Colo, vulnus locare.

Imo videmur posse. Demonstravi enim Tom. II. III. IV. in morbis Iliacis Coli valvulam enormi Intestini dilatatione sic aboleri, ut vix reliquias sui superstites exhibeat; quemadmodum in conservatis Tympanitici intestinis sæpe soleo Medicinæ Studiosis demonstrare. Hinc si habeamus exempla deletæ ita valvulæ, ut e Colo patula in Ileum via sit; si deinde habeamus exempla restitutæ sanitatis etiam post certissimum argumentum deletæ vis valvulæ, quemadmodum Historia pueri *Tomo III. pag.* 95. suppeditat, nulla est in casu præsenti explicando difficultas, si statuamus inchoante morbo viam hanc præternaturaliter patulam fuisse, per eandemque oleum Lini vulnere effluxisse.

Diagnosis proinde patet. Inflammatio valida Intestini Ilei, Peritonæi, Aponeuroseos Musculorum obliqui interni, obliqui externi, forsitan etiam Transversalis, pessimum Ileum genuit; Inflammatione autem in sphacelum versa, portio intestini Ilei, Peritonæi, Aponeuroseos, Integumentorum, corrupta excidit, reliquitque hoc foramen.

Dubia Prognosis, imo valde prava; tum propter gravissimum in Medicina auctoritatem, tum propter evidentissimam experientiam.

Ac primum quidem magni *Hippocratis* auctoritas prognosin admodum pravam dare jubet. Sed mitigant hanc Auctores quamplurimi, eosque inter haud pauci, qui *Hippocratem* hic, si ullibi, insimulent falsi. Neque de-

defendam *Hippocratem* ego, neque condemnabo. Historia medica candide tradita num forsitan quod in Illo obscurum, quod dubium, quod contrarium apparet, illustratura sit, legitimumque conversura in sensum, sequentia docebunt.

Hippocratis igitur *Aphorismus* 18. & 21. *Sect.* 6. sic habent: „ Cui persecta est Vesica, aut Cerebrum, aut „ Cor, aut Septum transversum, aut aliquod ex Intestinis tenuibus, aut Ventriculus, aut Hepar, letale. „ Si ex Intestinis tenuibus aliquod dissectum fuerit, „ non coalescit.

Lindenianam iuterpetrationem sequutus, monendum habeo *Persectionem*, Διακοπὴν, hic *Hippocrati* significare, interprete in hunc locum *Galeno*, Intestini tenuis magnum vulnus, id ad extrema usque dividens, abscindens, integram ejusdem continuitatis solutionem faciens, ἐς τὸ πέρας, ad extremum usque: & quemadmodum *Philothæus* auctor, ut *Lindanus* censet, secundi sæculi, in Comm. ad hunc locum, διὰ βάθος τομὴν, sectionem ad profunda, aut per fundum penetrantem. 2° Θανατῶδες, & θανάσιμον, haud innuere semper absolutam morbi, vulnerisque letalitatem, sed etiam non raro eorum aut pravitatem, aut majus minusve periculum. Confer *Aph.* 4. *N.* 16. cum 5. *N.* 1. & 4, & 2. *N.* 1. *cum* 4. *N.* 67. Cui lubet multos Aphorismos conferre cum variis *Coacarum*, *Prorrheticorum*, *Epidemicorum*, aliorumque *Hippocratis* operum textibus, is de eo, quod hic affero, brevi convincetur.

Ne longus sim, ob idque tædiosus referendis iis, quæ multi Interpretes, alios alii transscribentes in hos textus commentati sunt, facta producam duntaxat, quæ Prognosin longe firmiorem formabunt, quam omnia illa Opinionum commenta; quæque forsan veritatem *Hippocratis* stantem a parte demonstrabunt. Nec referam, quippe ad rem nihil facientes, quæ multiplices enar-

ran-

rantur, Cultrivororum, Inſectivororumque hiſtorias; cum ſuſpecta ſit fides multarum: uti neque caſus illos, qui numeroſi & apud Auctores extant, & quotidiana experientia confirmantur, mortis poſt vulnerata inteſtina, maxime tenuia, obſervatæ; ſiquidem id genus vulnera periculi plena eſſe apud omnes in confeſſo eſt.

§. II. Eximius *Vaterus*, merito ab incomparabili *Morgagni* in hanc rem laudatus, refert 28. annorum hominem, qui & multa ſæpe devoraſſet, & æſtuante corpore gelidam bibere copioſam ſolitus eſſet, inguinis tumorem advertiſſe, quem Medicus & Chirurgus Herniam rati, Brachierio atque Emplaſtris curare anniterentur. Aucto cum peſſimis Ilei ſymptomatibus tumore, *Vaterus* in opem vocatus, abſceſſum deprehendit, qui, adhibitis biduo maturantibus, ruptus, primo copioſum pus ingenti cum levamine fudit, ſequentibus vero diebus cubitum longos lumbricos, & ſemicocta alimenta. Spem tamen haud abjiciens *Vaterus*, datis remediis traumaticis, balſamicis, ac roborantibus, vidit demum hominem integræ redditum, conſtantique ſanitati.

Ob rationes antea datas Inteſtinum Ileum apertum fuiſſe ſit veriſimile; addit *Vaterus* integre a ſe curatam mulierem, cui Colon in inguine apertum eſſe arbitrabatur: itidem ſanatum virum a ſe fuiſſe, cui Hernia ſuppurata, extrorſumque rupta eſſet.

§. III. In Diſſertatione, qua D. *Juch* haſce *Vateri* obſervationes propugnavit, obſervatio ex *Cl. Faſchio* habetur hominis, qui in Bubonocele ſphacelata, excrementa alvina, una cum inteſtini Coli portione, per inguen excrevit, in viviſque licet imperfectius manſit. An cum Ano factitia?

§. IV. Diſſertationum inauguralium de Chirurgia, a ſolertiſſimo *Hallero* collectarum, Tomo V. ea *Adriani Malaval* ob binos eſt memoranda caſus.

1° Fœminæ, in Bubonoceles operatione, *Inteſtinum tenue* de Gangræna ſuſpectum, vino, ejuſque ſpiritu,

calefactis irroratur, reponitur. Primo sedantur, tandem silent prorsum prava quæque symptomata, proditque alvus. Decimo vero die, inguine rupto, exeunt continuis 6. vel 7. septimanis excrementa. Attamen consolidatum vulnus est, postque menses binos sat firma restituta valetudo.

2° Mulieri in eadam operatione, eodem cum felici in principio eventu, rumpitur ad 7. diem Intestinum foras, & continuis 15. diebus stercora fudit. Die 20. alvus prodiit, & *Octidui* spatio consolidata apertura sanitatem optimam adduxit. Cum nulla ante diem 20. alvus totoque illo tempore excrementa inguine profiua, perforatum videtur Colon fuisse.

Ad confirmandam ejusmodi vulneris letalitatis negationem, herniaria methodus cujusquam *Circulatoris* enarratur, qua ille ad faciliorem Intestini elapsi introductionem, illud larga incisione aperire solebat.

§. V. Affertur etiam ex *Schenckii* Libro tertio *Seidelius*, fœminam producens, quæ octavo tumoris inguinalis die primum potum, idque intra *horæ spatium ab eodem assumto*; deinde etiam portiones carnium, ac panis, aliasque alimenti solidioris reliquias, aperto de inguine misit: assumtis autem medicamentis adstringentibus, consolidantibusque, nec non adhibitis vulneri Sarcoticis, primo cibos, tandem & potus retinuit, *sexque hebdomadum spatio elapso*, penitus consolidata apertura, convaluit. *Ileum* penetratum fuisse videtur.

§. VI. Celeberrimus *Heisterus*, ut rem certissimam, narrat in Chirurgiæ Cap. 116. *Guelpherbyti* contigisse, ut in incarcerata Hernia Chirurgus Ducalis *Ramdohr* partem notabilem Gangrænosi Intestini exscinderet, utraque extrema ad se adduceret, quo exciperent se mutuo, eaque tunc leviter circumligaret; effectum hinc, ut bina hæc extrema coïrent, alvusque deinceps naturaliter semper flueret.

§. VII.

§. VII. Celeberrimi ac nobilissimi *Albini* miles, *Adn. Acad. Libr.* 2. *cap.* 8. *pag.* 31. cui *Colon* in prælio *Rameliensi* vulneratum, mansit quidem vivus, verum elapsis deinceps 20. annis *Albino* adhuc ostendit in sinistra Epigastrii Regione suam factitiam alvum, cum tunicæ villosæ prolapsu tam superioris, quam inferioris, quam inferioris vulnerati Intestini portionis.

§. VIII. Similem prorsus Historiam *Mangetus* in *Bibl. Med. Tom. II. pag.* 1156. ex *Bouchardo* refert ea differentia, ut post tres annos ab inflicto vulnere suum virum is viderit; suum vero militem post 20. annos *Albinus*.

§. IX. Doctissimus *Kalschmidius* in *Act. N. C. Vol.* 9. *N.* 4. Vetulam profert, quæ antiquæ Herniæ incarcerationem passa, ejusdem operationem octavo demum die subiret; Intestino, (& ut ipse dicit, Ileo,) ita corrupto, ut intolerabili cum fœtore prosilirent fæces. Ubi alvus diu nunc podice, nunc inguine prodiisset, demum post bimestre spatium elapsum, tantummodo quid sanguinis ulcere exivisse; at vero utrum perfecte consolidatum inguen fuerit, an manserit in inguine anus, ex enarratione colligi certo non potest.

§. X. Doctissimus *Pfaffius Nov. Act. N. C. Vol.* 2. *Obs.* 12. hunc notabilem casum refert. Homo 28. annorum biennis herniæ oscheoceles incarcerationem præ nimio messis labore patitur. Binorum Balneatorum laboribus Hernia, quo die morbi non additur, reponitur quidem, verum non cessant Ilei morbi symptomata, atque tunc primum accedens Auctor, stercora reperit vomentem. Petitis auxiliis undecumque, mitigat quidem symptomata, alvumque copiosam solvit, verum adeo non tollit morbum, ut tumor, dolorque scroti, & redeuns intolerabilis abdominis cruciatus, quo morbi die non adjungit, oriatur. Gangræna nata, jubet, aperiant tumidum scrotum; e quo mox flatus & excrementa prorumpunt. Balneator altera die plura in parte foramirami-

taminula per ſondam explorans, invenit in Inteſtino prope teſtem nucleos Ceraſorum, quorum quadraginta eduxit, ſequenti autem die multo plures. Notat porro Hiſtoria ægrum, repoſita primum hernia, copioſa Ceraſa una cum nucleis deglutiiſſe; notat quoque violentam adeo tuſſim adfuiſſe, ut prodirent cruenta ſputa. Cognito Inteſtini vulnere, enemata ultra non injecit, omnibus Chirurgis, ut ipſe putat, ea tunc condemnatibus, ſed Suppoſitorium immiſit, advertitque craſſiora alvo, inguine vero tenuiora, prodire. Jamque, neſcimus quo die, novus in inguine tumor natus, ſuppuratus, & arte apertus, tum pus dedit, tum fæces liquidiores: inguine nunc hæc eiiciente, ſcroti apertura ſenſim coivit. Novus tandem, isque priore altior, abſceſſus in inguine obſervatur, qui apertus, pus, non fæces fudit; tandem & hoc, & illo ſenſim conſolidatis, ſanitas completa ſucceſſit.

§. XI. Apud *Mangetum Bibl. Med. Tom. II, pag.* 524. 525. *D. Maichanquez* narrat ex vulnere anguſtiore, quod uxori inflixerat maritus, demum excrementa prodiiſſe „ dilatato parumper vulnere apparet *Inteſtinum* „ *Ileum læſum*. (Digito forte explorando deprehendere potuit canalem anguſtiorem, Cellulis carentem,) „ placuit in caſu deſperato periculum facere, nec ægra „ 25. annorum dolores recuſabat, modo vita donare- „ tur. Inteſtinum caute acu alligari curo cuti, recen- „ tiſque laridi lamella interpoſita, ut fæcibus alvinis „ pateret tranſitus, cutem jungere jubeo, quod & fa- „ ctum; potiones præſcribo vulnerarias, quibus ad ſtu- „ porem curata eſt, binoſque enixa eſt liberos annis „ ſequentibus.

§. XII. *Mangetus* ibid. pag. 523. ex *Carolo Patino* refert fuiſſe hominem, cui globo ſclopeti majoris abdomine perfoſſo prope umbilicum, demum die quinto globus ano ejectus fuerit, & perfecta cura, *exacto menſis ſpatio*, ſucceſſerit.

§. XIII.

§. XIII. *N. C. Decad.* 3. *ann.* 4. referunt curam ſimilem globis tribus ano ejectis; aliamque Ruſtici, poſtquam una cum fæcibus nucleos Ceraſorum foramine inguinis ſponte aperto ejeciſſet.

§. XIV. Et de duobus, quibus Chirurgi pro Bubone aperuerant ipſam Bubonocelem, unus quidem intra paucos dies obiit, alter autem, cui per 14. dies excrementa exierant, *ſex ſeptimanarum ſpatio* integram vulneris conſolidationem nactus eſt: tandemque & tertius, cui ex *cæſo punctim Ileo* chylus effluxerat, curatus integre fuit; referente *Hardero* apud *Mang.* ibid.

§. XV. Idemque pag. 530. ex *Wagnero*, qui ex variis id refert auctoribus, narrat *Ileum tranſverſim perſciſſum*, & extra vulnus prolapſum, futura cum vulnere intercedente, penitus coiviſſe: in alio integram curam obſervatam eſſe, poſt aperturam vermibus erodentibus factam; tandem *Haſniæ* quemdam, eroſione etiam a vermibus facta, integre eſſe curatum; alterumque, cui ex ſphacelata hernia umbil. nuclei prunorum, jam carioſi exiviſſent.

§. XVI. In *Actis Suecicis Stockh. an.* 1746. notiſſima mulieris hiſtoria eſt, cui venter rodente & erumpente Tenia ſæpius apertus, iterumque ad tempus conſolidatus fuerit.

§. XVII. In Hiſt. *Acad. Reg. Sc. Par. anni* 1723. ex ſuppurata Hernia Chirurgus ſuſcepit oſſa pedis ovilli N. 16. exciditque gangrænoſi inteſtini portionem latorum quatuor digitorum; ſimilemque circiter portionem, poſthac a natura ſeparatam, invenit. Expectabat porro, ni moreretur homo, anum factitiam; verumtamen obſervans ſenſim minus inde exire, dedit ipſi alimenta ſolidiora, & vidit *ſpatio* 33. *dierum* inguen clauſum.

§. XVIII. Et quid demum de caſu cogitandum, obſervato a Magnifico Archiatro *de Keſtler*, anno hujus ſæculi 1729. fœminæ ſcilicet, cui in incarcerata Her-

nia

nia visa esset periisse integra portio, semipedem longa, Intestini Coli: claudente nihilominus accurate se apertura, alvoque totis, quibus deinceps vixit, annis naturaliter fluente? Profecto totam a sphacelo separatam Coli portionem, cum exsiccatam eamdem, intusque linteo carpto infarctam, sollicite Vir magnificus reservasset, ad me examinandi, ac Studiosis demonstrandi causa miserat. Ipsum Colon esse, & tota ejusdem substantia, & Ligamenti vestigia, saltem illius Tertii, a *Morgagni*, & *Winslow* descripti, Mesocolo tecti, & quæ aderat adhuc Mesocoli portio, evidenter docebant. Igitur sollicite scrutabamur, qua demum lege notabilis adeo Intestini portio sphacelo solvi, apertoque excidere inguine potuisset, intereaque temporis, non adductis ad se mutuo, ut alibi factum notavimus, utrisque extremis, excrementa a Cæco sic pervenissent ad anum, ut neque anus nasceretur in inguine, neque intra cavum abdomen decideret quidquam?

Res sane nobis incomprehensibilis visa est, nisi concederetur, quæ exciderit, Intestini partem, ejusdem vel tunicam externam esse, remanente interna; vel tunicam esse internam, superstite externa: ut sic, reservata quadam tubi continuitate, excrementa tuto versus anum devolverentur. Verum mox hujus Dilemmatis falsitas apparebat, cum sola interna pars Intestini non habeat ad se accreta ligamenta, nec connatum Mesocolon; cumque externa Intestini portio integra solvi minime potuisset, manente continuitate Coli ope tunicæ internæ: neque enim portio hæc separata lata, & per medium fissa membrana erat, sed clausum intestinum; quod utique hac forma minime separari potuisset, continuitate tubi intestinalis permanente ope tunicæ internæ.

Tandem veram totius phenomeni rationem, & causam sic videbamur intelligere: Intestinum inflammatum, qua parte Mesocolo hæret, accubuit peritonæo in inguine, eidemque accrevit: gangræna incipiente, tunicæ

Intestini variæ a se mutuo dissolvebantur: gangræna pergente, lata in inguine facta apertura est; ita soluta interna pars intestini, cum *totius* intestini anterioris parte, cum peritonæo, cum expansione tendinea, & integumentis, foras prolapsa est. Habet ergo prolapsa portio cavum integrum, a cujus anteriore parte hæret Mesocolon, ligamentum tertium, omniumque Intestini tunicarum portio, & cujus reliqua pars interioribus Intestini tunicis tantummodo componitur.

Sed statuimus antea tempore inflammationis diræ Intestinum Colon, qua parte Mesocolon habet, accubuisse, & late concrevisse cum peritonæo. Necesse igitur fuit, ut, prolabente extra inguen interna Intestini parte, cum omnibus concretis partibus a facie ejusdem anteriore, ut, inquam, Colon externa sua parte in ventre integrum, firmiter suæ aperturæ oris cum peritonæo cohæserit, ita ut nihil in cavum ventrem dilabi potuerit eorum, quæ a Cæci sacco, aut Intestinis tenuibus deorsum, anum versus descendunt.

§. XIX. Sub finem anni 1745. negligens herniam fœmina, incidit in symptomata morbi Ilei, quæ demum aperta alvo brevi evanuerunt. Attamen dum morbum curasse videbamur, aperuit se ing en, fuditque paucam, serosam, flavam, ac subinde vere stercoream materiem. Capto Clariss. *Albini* consilio, laboravi cum Chirurgo novem mensium spatio, antequam locus clausus esset; optima interea vigente sanitate. Locus molliore quidem, sed apto admodum Brachierio firmabatur, ne rediret malum. Attamen sex cum dimidio elapsis annis, denuo aperitur, citra symptomata ulla prava, citra stercoream materiem. Nescio, quem finem res habuerit, quum ad ultimam aperturam, illam cum Patria reliquerim.

§. XX. Docent omnia hæc exempla siccatis ab inflammatione partibus, alterius cum altera cohæsionem fieri, antequam inguen aperiatur: sic quidem sæpe ut

hil

hil in cavum ventrem, ſed per inguinis aperturam; cave clauſa, per podicem cuncta exeant.

Haud tamen eodem ubique modo. Vulnera inſtrumento in Abdomen inflicta, plus periculi habent effundendi cavum in ventrem ſtercoris, & ſemicocti chyli. Docet id notabile exemplum a *Mangeto*, ut teſte autopte, relatum hominis, qui ſic triangulari inſtrumento ſauciatus, ut vermes excrementaque ſiniſtro inguine exirent, ſexto demum poſt decimum die moriebatur; idque exhibebat præprimis memorandum, quod Inteſtini Coli labia jam tum undique, firmiterque, & exacte, cum vulneris labiis coïviſſent: unde mors unice inde ipſi contigerat, quod fæces intra ventrem pulſæ eſſent, priuſquam perficeretur expoſitus mox coalitus, ſæpe ſat cito, ut datis exemplis conſtitit, contingens.

§. XXI. Atque ita Prognoſis, pagina 173. petita, & dilata hucuſque formari demum potuit.

Prognoſis igitur primo fert ſummo ſemper in periculo eos verſari, quibus inteſtina, potiſſimumque tenuja, aut vulnerentur, aut gangræna aperiantur: cum, vel integra aperti Inteſtini cohæſione cum Peritonæo nondum facta, fæces, cruduſve chylus intra cavum abdomen dilabi, certumque proinde efficere interitum queant, vel etiam fæcibus quidem extra Inguinis aperturam prorumpentibus, gangræna vero in ſphacelum jam converſa, late nimis diffuſa per Inteſtinum corruptio ſit. Hacque lege veridicus agnoſcitur *Hippocrates*, qui morbum non indiſcriminatim Inteſtini cujuſque, ſed Inteſtini *tenuis*, ut determinate utroque in Aphoriſmo loquitur, θανάσιμον, vel θανατῶδεν appellans, eum valde periculoſum eſſe indicavit. Confirmant hanc Strages, quas adeo multiplices omni tempore ſolet deſcriptus hucuſque morbus edere. Et ſi per Διακοπὴν intelligere debemus vulnus uſque ad fundum omnia penetrans, & dividens, ut ſupra conſtitit, etiam vere pronun-

nuntiavit, Inteſtinum ipſum poſt διακοπὴν non coaleſcere libero, ut antea, modo; cum illud facie anteriore uniri cum Peritonæo, & reliquis læſis in vulnere partibus, iiſdemque firmari, obturari, ſupplerique, ex obſervatis chirurgicis & anatomicis conſtet. Ut profecto inique admodum in *Hippocratem* ii Auctores declamarint, qui numeroſi, illum hac aſſertione vehementer erraſſe, aſſeverarint.

2° Eorum, qui inde non pereunt, multos dari, quibus ſanitas omnino integra non redeat, aperta manente inguinis, ventriſve alicubi apertura, per quam, ceu anum, natura ſuas ſpurcities, fœtore abominabiles, hominemque per omnem vitam humana ſocietate fere privantes de corpore eliminet.

3° Horum nonnullis alvum nunquam ultra per anum emitti, imo in Inteſtinum Rectum & Colum, utpote collapſum, enemata immitti amplius non poſſe; ut *Vaterus*, *Bleigni*, &c. habent: nonnullis vero manere aliquam ſive fœcum, ſive materiæ mucoſæ, tenaciſve, per Inteſtinum Rectum excretionem; ut *Acad. Reg. Sc. anni* 1701. *Platerus*, *Hildanus*, *Bleigni*, *Palſinus*, *Cheſeldenus*, *Albinus* viderunt.

4° Reperiri etiam, quos Artifices peritiſſimi, adductis ad aperturam vulneris ambabus ſeparati Inteſtini oris, invicemque unitis, atque ad vulnus alligatis, ita percurarunt, ut continuaretur canalis inteſtinalis a ſummis ad infima uſque, & alvus lege naturali deinceps ſemper proceſſerit.

5° Paſſim his, qui integre curati, adeoque ad perfectam ſanitatem rediiſſe perhibentur, Inteſtinum manere loco læſionis anguſtius, prætereaque ad locum vulneris adfixum & connatum, ob idque cauſam pravorum quandoque ſymptomatum, imo leti ipſius exiſtere: conſtare quippe ex Hiſtoria Medica, & confirmari notabiliſſimis exemplis anatome demonſtratis, ab egregio *De la Peyronie Tom. I. Act. Acad. Chir. Par.* truculentiſſimos do-

lores Colicos hinc nasci, dum Inteſtina materie aut flatibus nimium turgeant, ſpaſmiſque torqueantur; imo vi ſpaſmorum, aut impletione nimia rerum indigeſtilium, Inteſtinum ad locum adhæſionis dilacerari, & abdomen fæcum impletione letali turgere. Accretionem hanc Inteſtini cum abdominis partibus confirmatam *Heiſter* vidit in fœmina eadem, quæ integre ſana ab operatione *Ramdhorii*, (vid. pag. 180.) anno poſthac pleuritide occubuit. Unde id hominum genus ſemper de hiſce præmonendum eſt. Atque hiſce omnibus ita conſideratis, clare patebat in fœmina noſtra Prognoſis. Vel enim morituram gangræna partis affectæ, vel gangræna abdominis, ſi forte inteſtinum in toto vulneris ambitu necdum hæreret exacte cum Peritonæo, ita ut in cavum ventrem fœces a ſuperioribus deſcendentes, facile & ſubdole dilaberentur: vel victuram quidem, ſed cum moleſta in inguine ano: vel curandam integre quidem, attamen cum procægumena permanente cauſſa variorum morborum, ni caveret ſibi, imo & mortis. Videatur ſuper his omnibus Ill. Præſes, *Cap. de Vuln. Abd.*

§. XXII. Indicatio fuit vires conſervare, auferre impedimenta conſolidationis, vul purum, atque ab aëre tutum, molle & humidum conſervando, alimenta eligendo ea, quæ quotidiana experientia docebat omnium minime per aperturam exire, & alvum propterea liberam clyſmatum ope perpetuo ſervare. Enemata enim formidanda, ut ſupra vidimus, quando Colum apertum necdum agglutinatum eſt, ne in cavum abdominis cadant, hic tuto injecimus, eo quod Ileum læſum crederemus.

Vidimus his ſcopis conferre alimenta facilis digeſtionis, & cum conſuetudine plebejorum convenientia. Ius carnium præprimis indicatum, omnium maxime vulnere diffluebat; uti & quæ ſiti ſedandæ necaſſaria aqua. Hinc Cerealia, ac Farinacea varia incocta juribus proderant, & aquæ potus ita moderatus, ut parva

admo-

admodum copia ſumeretur, & ſitis potius emulſis ſedaretur ſpiſſioribus. Uſus demum docuit alimenta ſolidiora, pauca quidem copia ſimul, ſed repetita, omnium maxime ad conſolidationem facere. Præſertim ſi jaceret mulier tota fere die in lecto. Ulcus interea tectum primo fuit Cataplaſmate emolliente; deinde Emplaſtro Diachyli cum gummi, ſuperpoſito Cataplaſmate, poſtea Emplaſtro defenſivo rubro, tandem eo, quod dicitur *Fernelii ad rupturas*. Tertio menſe potuit ſine nocumento aliquantum ſedere, tandem & ſurgere, ambulare, operari ſine incommodo. Advertimus porro haud ſimul & ſemel ulcus clauſum; ſed ita, ut primo per 1. 2. dies, dein per 4. vel 7. clauſum eſſe videretur, ac poſthac denuo aliquot extillantibus guttulis humeſceret. Contigit ſic, ut mulier hæc intra binos menſes curata dici potuerit, excepto hoc repetente aliquoties ſtillicidio; curata vero integre perhiberi non potuerit, niſi menſe inchoante ſexto, quando levis hæc ulceris veluti ſudatiuncula ceſſavit, non reditura. Juvit ad integram conſolidationem vinum marte & cortice peruviano medicatum.

§. XXIII. Symptomata aliena nulla ſe junxerunt morbo, toto curæ tempore, niſi tuſſis, cujus nulla indagari cauſa potuit, morigera tamen demulcentibus ac paregoricis. In homine *Pfaffi* pag. 138. notavimus tuſſim moleſtam atque violentam. Et *Albini* miles pag. 181. tuſſi vexabatur, quotieſcumque aerem frigidiuſculum ad nudum Inteſtinum admiſiſſet, nec antequam recaluiſſet ſedanda. Obſervando potius hæc diſcimus, quam Phyſiologice explicamus. Neque Inteſtina, Meſenterium, ac variæ abdominis partes duntaxat, hanc obſervationem ſuppeditant, verum & aliæ plures. Ventriculi morbi dantur, quos pertinax tuſſis comitetur; mox his curatis evanida. Et quiſnam ſubinde, meatum auditorium ſcalpendo, haud tuſſiat? Acriorem, pertinaciorem, & ad omnia rebelliorem tuſſim obſervavi nunquam, quam in

 Puer-

Puerpera olim; attamen, ejecto pudendis corpore oblongo, calloso, veluti incantamento curatam. In diagnosi, prognosi, ac cura morborum, observationes ejusmodi usum habent. Bis diarrhæam passa est, Rheo, & Lysimachia victam.

§. XXIV. Egressa demum nosocomio est, pinguis & torosa; id quod in ægris nostris toties observantes, minus remediorum vi tribuimus, quam vitæ ab omni cura & sollicitudine vacuæ, somno pleniori, quieti, optimo alimento.

CAPUT V.

Varia.

---

§. I. *Puellæ Atresia laborantis, de qua anno* 1761. *cap.* 2. *a pag.* 52. *ad* 60. *Historia completa.* §. II. *Quædam de utero gravido.* §. III. *De Calorem generantibus caussis aliis præter attritum, imo absente attritu.* §. IV. *De Observationibus Clinicis Nosocomii.* §. V. *De* Febre Hæmorrhoidali: *deque Observationibus Nosocomii circa* Hæmorrhoidas. §. VI. *Ad Quæstionem de Bezoardicis remediis, toties a gravissimis Practicis explosam, jamque nihilominus renovatam, Responsio.* §. VII. *Nonnulla de Mistura* Viennensibus *dicta* Hoffmanniana. §. VIII. *Quædam, quæ ad* C. II. §. V. *omissa fuere.* §. IX. *In quosdam Criticos.*

§. I. QUæ *Atresia* laboraverat puellæ Historia anno superiore data est, sed incompleta felici exitu terminata fuit. Tumores in abdomine varii, copiosaque in Vagina callositas, methodo interna, externaque ibidem enarrata, atque ad Octobris circiter exitum

tum continuata, ſenſim fuſa ſunt, menſeſque rite fluere interea cœperunt: ita ut perfecte ſana die 5. Nov. 1761. domum perrexerit, & hoc menſe Septembri proxime elapſo ob ventriculi vitium me conveniens, teſtata ſit menſes ſibi copia ac tempore debitos adeſſe, nullosque aut in ventre tumores, aut nullam ad pudenda ſupereſſe calloſitatem. Novo ſane argumento Corticis peruviani præſtantiæ; licet enim alia remedia præter hunc dederimus, prout ſuperiore tomo deſcripſi, tamen juſto cuique rerum æſtimatori evidenter apparebit Cortici potiſſimum adſcribendam Victoriam eſſe

§. II. Cum anno ſuperiore de Viſcerum Cavorum dilatatione agerem, eademque nunc incraſſari, nunc extenuari, nunc ejuſdem manere craſſitiei in dilatatione, oſtenderem, evitari non poterat, quin ſermo incideret in uterum, veluti cavorum viſcerum fere principem, propriaque obſervatione typis necdum edita, quod de eo demonſtratum eſſet, confirmantem. Addam propterea, quam præſens annus academicus ſuppeditarit, novam confirmationem.

In tertium menſem gravida vapulat a marito pedibuſque ad hypogaſtrium conculcatur. Venter poſthac ratione graviditatis crevit quidem, ſed admodum inæqualiter: ita ut dextro hypogaſtrio ille ſenſim tumidior, ac tandem ſub menſes ultimos admodum turgens obſervaretur, ſuſpicioque Gemellorum, quorum in medio alter, alter ſiniſtrorſum locatus eſſet, animis innaſceretur Obſtetricantium. Denique 31. Jan. hujus, quem vivimus anni, partus ingruere dolores. Recte tum uterum ſitum, tum fœtum, arbitrata obſtetrix, prægnans ſerio cooperaretur, adhortata eſt. Cum autem minime promoveretur partus, alia obſtetrix, & tertia, & quarta, atque ordine hoc & octava vocatæ, ſocordem eſſe, quod cum natura fœtuque haud cooperaretur, parturientem clamarunt. Unde tandem inhumanus maritus, duplex, ut patebit, homicida, verberibus il-

lam, quo cooperaretur, adegit. Illucescente inanium partus dolorum septimo, eidemque fatali die, optimæ spei Studiosus, inque arte obstetricia magnæ dexteritatis D. *Hopf*, invenit in ore uteri humerum infantis, & secus illum funiculi partem portionemque placentæ. Cum educturus infantem, hæc omnia loco movere deberet, ac ferme removisset, subita ingensque hæmorrhagia fœminam substulit.

Adductum mox ad me uterum examinavi. Facie anteriore sectus ille, infantem eximendi gratia, distentus mansit, ubique fere pollicis habens crassitiem. In perscissa transversim hac crassa substantia vasa inventa numerosa sunt, angustiora, ampliora, & quæ calamum scriptorium facile caperent, nonnulla, omnia autem fere vacua. Necesse porro fuit, ut hæc ipsa vacuitas, & tempestatis frigus ingens, horum vasorum lumen, uterique crassitudinem, multum imminuerint. Quo loco placenta fuerat, cernere erat vestigia multa lacunarum. Idque notabile præprimis, quod uterus in ambitu placentæ fibras musculares referret bene multas; cujus modi fibræ *Ruischio* ideam musculi fætum pellentis, placentamve, generare quondam potuere. Portionem crassi hujus uteri, demonstrationis ergo, servo in liquore.

Quod vero partum adeo difficilem reddiderat, ac crudele mariti facinus arguebat, erat uteri substantia, dextera sui parte abeuns in Steatoma figuræ fere rotundæ, pendensque pondere medico Libras tredecim & quatuor uncias. Ovarium utrumque naturaliter sese, una cum tubis, habebat. Præ enormi igitur hoc Steatomate necesse est uterus & rigidus, & pro parte repletus fuerit, adeoque dolores partus in fætum directe agere non valuerint; imo potius ipsum Steatoma, urgentibus hisce doloribus, corpus infantis compresserit, neve rite exiret, impediverit.

§. III. Observationes Thermometricas nostras, circa varium gradum Caloris, in varia sanorum ægro-

rum-

rumque corporum conditione, ac ſtatu, nec non circa ipſarum calorem gignentium cauſarum diverſitatem, multis hujus anni academici experimentis ita reperiimus confirmatas, ut data dudum de iis ſententia, undique ſarta tectaque videatur. Inter multas obſervationes, cum prioribus noſtris eaſdem, referenda hiſtoria videtur, quæ hac æſtate, in Acutis morbis publice tractandis, obſervata eſt.

Fœmina 37. annorum febre continua putrida laborans, (quæ nobis obſervata immortalis Coï de fallacia judiciorum in diebus non bonis, cum materia haud rite cocta, veridica omnino eſſe, uſque in quartam hebdomadam, demonſtravit,) die morbi 4. 5. & 6. perpetuo conquerebatur de interno calore urente, caloremque 6. 8. 10. 12. gradibus naturali intenſiorem in Thermometro notabat; interea dum ego, dum nonnulli Medici adſtantes, dum tota Studioſorum cohors, vix unquam in pulſu motum febrilem notabilem palpabilemve, imo potius pulſum bonum, plenum, æquabilem deprehenderimus; dein die 7. 8. 9. 10. & Thermometrum, & ſenſus ægræ, & attactus noſter, & febrilis admodum pulſus, calorem magnum una demonſtrarunt. Ut merito putem nihil certius, demonſtratiuſque eſſe hac propoſitione: Caloris cauſam indubitato eſſe mutuum vaſorum humorumque inter ſeſe, nec non ipſarum humorum noſtrorum particularum attritum; at vero neceſſario caloris cauſas longe alias, quam hunc attritum, in rerum natura exiſtere; quandoquidem calor tum ad ſenſum, tum ad thermometron, iſque & intenſus admodum & diuturnus, toties in homine reperiatur penitus abſente, omnium votis attritu. Miror ab iis, qui hujus veritatis teſtes oculati aut fuerunt, aut eſſe potuerunt, haud ita pridem in publica Theſi indirecte eandem oppugnatam eſſe.

Conſtitit quoque, experimentis infinities repetitis, medium horæ quadrantem ſufficere, ad hominis explora-

randum cum thermometro calorem, additis ad notatum tunc gradum gradibus binis. Solet quippe 1° calor verus, isque haud ultra augendus, quadrantis horæ spatio notari: 2° a semiquadrante ad quadrantem binis tantummodo gradibus augeri. Unde liquet semiquadrantis spatio haberi determinatum caloris gradum, additis duobus. Vix enim ex quinquaginta vicibus semel continget, ut hæc regula fallat; & si rariore casu, saltem haud ultra dimidium, integrumve gradum, fallit. Sed hæc ea conditione dicta sunt, ut thermometrum & bonum sit, & bene ab initio vestibus ac stragulis tectum, dum sub axilla ponitur.

§. IV. Observationes Clinicæ de Acut. morborum cruditate, de coctione perfecta & imperfecta, de eadem inchoata & completa, de statu morborum, de diebus indicatoriis & criticis, de Metastasi varia, de morbis novis ex præcedente acuto natis, de urina, de pulsu, de respiratione, de varia Hypochondriorum in Acutis conditione, de signis ex habitu corporis petendis; æque variis functionum læsionibus; hæ, inquam, observationes nos demum omnes convicerunt veraciorem in tota Bibliotheca, Scholave medica, Auctorem *Hippocrate* non dari. Quod cum ita se habeat, merebitur sane hæc materies, ut Deo vitam largiente viresque, Tomus hujus operis octavus integrum *Hippocratem*, ad lectos ægrorum demonstratum, & confirmatum, compendio exhibeat; quo demum omnes ad *Hippocratem*, Virosque Hippocraticos, & admirandos, & sequendos incitemur.

§. V. Doleo ex male intellecta doctrina mea Theses quodammodo erroneas sæpius a Medicinæ Candidatis proferri publice. Amans illos perpetuoque amaturus, & jam sæpius hoc ipso Tomo septimo veram meam sententiam paucis elucidavi, & circa quasdam nondum recensitas Theses sequentibus elucidabo.

Pro-

Propositum iterata Thesi fuit, *Dari Febrim Hæmorrhoidalem*: postremaque vice defendenda simul proposita fuit Hæmorrhoidalis fluxus crebritas, Viennensibus, quam cæteris omnibus, notabilior.

Quid illi nomine *Febris Hæmorrhoidalis* intelligant, id plane ignorare me fateor; ignorabunt forte quoque Thesium auctores. Oportet enim hoc nomine intelligant Febrim, vel quæ ab Hæmorroidum affectione, obstructione, inflammatione suam ducat originem, vel quæ Hæmorrhoidum fluxum pro crisi habeat. Porro neutro modo hanc febrim licebit hæmorrhoidalem vocare.

Non priore modo; nam in Libro, unde hoc nomen mutuati sunt, signa nulla enarrantur prægressæ alicujus affectionis hæmorrhoidalis: e contrario verbis notatur disertis post febrim jam natam, nec raro alterum, tertiumve diem jam numerantem, tumentes demum apparuisse Hæmorrhoidas.

Neque etiam posteriore modo. Narrat enim morbi historia admodum frequentem hanc febrim fuisse, attamen vix esse inventos paucos, quibus aut a natura, aut ab arte promotus hic fluxus fuerit: multos vero nisus duntaxat hæmorrhoidales, citra fluxum earundem, perpessos esse; irritoque hoc nixu, citra alias substitutas, sive a natura, sive ab arte, evacuationes, cito integreque convaluisse.

Demus autem, quod dari non potest, a pauco eorum numero, qui in frequenti admodum febre hac fluxum hæmorrhoidalem a natura, arteve passi sunt, totam febris naturam desumi oportere, ideone *Febris Hæmorrhoidalis* appellanda est? Eodem sane jure inflammatoriam aut acutam quamcumque febrim vocares Alvinam, vel Mesentericam, quæ alvo judicetur; Renalem, quæ per urinas; quæ emesi, Vomitoriam; quæ sputis, Sputatoriam; quæ catameniis, Menstrualem; quæ post aurem tumoribus, Paroticam; & sic porro. Est igitur loquendi modus, qui e scholis medicis peti-

tus non est: quemque Auctores harum Thesium ad lectos ægrorum, me demonstrante, non didicerunt.

Qualisnam ergo est, de qua hæ Theses febris? Febris est talis indolis, ut similem sui in tota Historia medica non habeat: quippe quæ in summa, imo in increscente Cruditate, bonis jam gauderet perturbationibus criticis; quæ irritis, nec per alias excretiones suppletis, ad evacuandum nisibus, brevi tutoque judicata esset: cum e contrario perpetua atque æterna Naturæ Lex sit, ut Criticæ perturbationes, si profuturæ sint, cocta materie, bonoque die compareant; utque morbi minime judicentur ab irrito ad evacuandum conamine, nisi eidem alia evacuatio conveniens, atque sufficiens succedat; aut nisi, defectu etiam hujus, vagi materiæ morbosæ errores homines diu torserint, &, multis occisis, demum quosdam post diuturnas ærumnas in vita servent. Quemadmodum in illa Epidemia apud *Hipp.* Epid. Lib. I. pag. 941. 945. *Foës.* in qua nullæ omnino crises observabantur, aut nullæ saltem, quæ id, quod incœperant, perficerent.

Obiiciet mihi forte quisquam benigna resolutione eos fuisse curatos, quibus irrito naturæ conamine, nec aliunde suppleto, cita contigerit perfectaque salus, adeoque famosam hanc febrim, veluti sui similem in Medicina non habentem, a me describi non oportere.

Verum qui sic censeret, is leges & conditiones benignæ resolutionis, ad gravem, ad periculosam, ad inflammatoriam hanc febrim, contra omnem Medicinæ legem, experientiamque applicaret. Secundo non adverteret idem, hac sua prolata sententia, illico rationem concidere totam, ob quam vocetur febris hæc Hæmorrhoidalis.

Atque hæc de nomine hujus Febris sufficiant. Superest additamentum videre ad Thesin de febre hæmorrhoidali, ultimo defensam, adjectum: „ Et Hæmor„ rhoides Viennensibus, quam aliis Nationibus, magis „ familiares sunt; ut merito de his suspicentur sæpe „ Medici.

Pau-

Paucis Lectorem hic volo. Nonus jam annus est, quod & in ipsis ægrotantibus, & in scriptis Tyronum in gratiam typo editis, & in Cathedra, genuinam *Hippocratis*, id est, Naturæ, tradiderim de Hæmorrhoidibus doctrinam; qua constitit vere Criticas dari Hæmorrhoidas, tum in Chronicis, tum nonnunquam Acutis in morbis, hasque a Medicis attente observandas esse, juvandas, ac promovendas: dari præterea Hæmorrhoidas symptomaticas: dari etiam noxias plane, & perniciosas: tandem auctoritate & experientia eos damnandos esse cum Medicos, tum Plebejos, qui omnium fere morborum curam ab Hæmorrhoidibus, vi promotis, expectarent. Hanc meam sententiam Thesibus de hac re publice editis cognitam, Clari Viri, quorum alii calidis in Regionibus, alii in frigidis, Medicinam faciunt, literis ad me datis confirmarunt.

Quod autem maxime Medicinæ Studiosos de Hæmorrhoidum apud *Viennenses*, universosque *Austriacos*, natura convincere debuit, numerus est bis mille & ultra hominum, quorum exactissima Historia adhuc prostat, qui, ipsis circumstantibus, examinabantur, & quos inter vix quatuor extitere, in quibus ipsa Natura hæmorrhoidum fluxum indicaret. Igiturne, post tantam experientiam, ipsis adstantibus captam, *Viennensibus*, *Austriacisque*, Hæmorrhoides præ aliis familiariores? Hæmorrhoides saltem illæ, quæ se aperiundas clament? Minime; nisi velint eas frequentes hic esse, atque pro crisi notandas, quas, natura non indicante, Medici & Chirurgi hominibus sponte crearunt: verum tunc nullatenus intellexere me in *Tractatu de Hæmorrhoidibus* docentem, atque omnium sæculorum auctoritate demonstrantem, qua demum ratione Medici has considerare, & circa easdem gerere se debeant. Doleo profecto has Theses ipsis consideranter elapsas esse, id præprimis veritus, ne qui alibi gentium easdem legant, vel animum in studendo socordem, vel in proferendo aut obstinatum, aut malevolum fuisse suspicentur.

§. VI.

§. VI. Eodem prope modo res habet erga *Febres malignas* dictas, quibus Petechiæ, Miliares, aliave exanthemata, se jungere solent. Propriis ad lectos ægrorum experimentis, numerosa Tyronum semper cingente Corona, petitis ac repetitis; Libro meo de *Febrium Divisionibus*, (in quo præcipuorum cujusque Nationis, præsertim Germanæ, Medicorum, suffragiis luculentissimis, suffultus fui;) nec non *Tomis Rat. Med.* 3. 4. & 5. demonstratis, Medicinæ Studiosi convicti fuerint oportet de veritate Asserti, statuentis malignitatem morborum sæpe a Methodo medendi unice gigni; petechiales autem & miliares efflorescentias perquam raro naturæ curantis esse opus: præcipue dum hæc invictis experimentis confirmata viderunt in spatiosissimo Nosocomio Hispanico, ab eruditissimo, sagacissimoque ibidem Medico, Discipulo quondam meo laudatissimo, *G. Hazenorhl*, edito tractatu anno 1761. An igitur mirari me non opportuit, quod e schola Viennensi Pathologica prodierint, qui publice edidere hanc Thesin: „ Sed „ etiam absque calido regimine erumpunt exanthemata, non igitur aut febris miliaris, aut alia, a calido semper oritur regimine, aut bezoardico medicamento. *Praxis*. Et dubitari potest an unquam a bezeardico medicamento exanthema enasci visum? „ Profecto cum ejusmodi opinione in ægrorum perniciem nonnulli abuti possent, cogor paucis eandem examinare.

Vera in eo dixere a calido regimine, aut bezoardicis, *haud semper* exanthemata nasci; neque unquam id asserueram, sed *sæpe*: & si non exanthemata, saltem alia frequentia mala. Potuerant, debuerantque meam circa hæc mentem clare percepisse, in *Vindiciis* meis contra Apologiam *Ill. Halleri*; quas *Vindicias*, ut verbo hic moneam, Vir quispiam, æque in Theoreticis, quam in Practicis, præcellentissimus, confirmaturus est, numeroso plane experimento & vivis in brutis, & potissimum in vivis hominibus, multis coram testibus,

ma-

magnisque suis sumtibus, capto. Hinc hisce non immoror; quæ vero ad Bezoardica, & ad regimen calidum spectant, hæc paucis tangam.

Varii generis Bezoardica sunt. 1° Bezoardicum *Animale*, confectum ex Hepate & Corde Viperarum, siccatis in sole, inque pulverem redactis. *Lemmery* pharm. univ. pag. 130. Ratione salis alcalini & obesse in febribus putridis potest, augendo, quæ ad putredinem adest, dispositionem; & nocere potest movendo sudorem eo morbi in stadio, in quo aut nihil movere licet, aut saltem non sudores.

2° Bezoardicum animale aliud est *Lapis Bezoar*, præsertim Orientalis. Pluries hunc ad experimentum in Nosocomio revocavi, siquidem AUGUSTISSIMA, pro munificentia sua, promovendarumque scentiarum amore, copiam hujus lapidis mihi fecerit. Præter alia experimenta quondam publice capta, hæc 13. & 14. Julii hujus anni cœpimus. Lapis nucis moschatæ minoris magnitudine, per horam in unc. iv. aquæ frigidæ immissa, dabat aquam grate amaram. Relicta per 10. horas amarorem eidem aquæ copiæ conciliavit nauseosum, & omnibus nobis, quotquot gustaverimus abominabilem. Unde merito conclusisse videmur infusionem ita dictam Lapidis Bezoar, cum aqua aliqua aromatica, aut cum vino, uti plurimum fit, remedium movens esse, stimulansque ad sudores. Referri huc & Bezoar Occidentalis, Pedra del Porco, Pactitius Lapis de *Goa*, &c. &c. solent.

3° Bezoardicum *minerale* vocant Antimonium fixatum cum spiritu nitri; id quod parum calcinatum, corrosivum; quod multum calcinatum iners, quod justo modo calcinatum, prodesse in morbis potest. Bezoardica varia mineralia ab aliis metallis parantur.

4° Remedia elapso sæculo, prioreque hujus, quod agimus, sæculi parte, titulo Bezoardicorum famosa varii generis erant, quemadmodum apud *Michaëlem*, *Lu-*

dovicum, *Schröderum*, *Herculem a Saxonia*, *Techmeyerum*, *Barbette*, *Etmullerum*, innumerosque alios Scriptores medicos, præsertim *Germanos*, legimus. Sic erat v. g. Mistura contracta Bezoardica, sic vocata, binis assumenda dosibus composita ex dr. 1. Mist. simpl. Ludovici, & dr. semis Liq. c. c. succinati. Hæc autem Mistura simplex Ludovici sic parabatur: ℞. spir. tart. rectificatissimi p. III. spir. urinosi volatilis, & spir. vitrioli novies sublimati, ā p. 1. Totum hoc, cessante effervescentia, misceatur cum spiritus Theriacalis V. partibus, & per retortam destilletur. Si nunc huic simplici dictæ misturæ Camphora, Opium, & Santalum, addebantur, vocabatur Tinctura Bezoardica. Alia quoque Mistura Bezoardica celebris erat hæc: ℞. Aq. Rutæ, Scorzoneræ, ā unc. ij. Mist. simpl. Ludovici dr. 1. Spir. fulig. rect. gr. XXX. Syr. Scordii dr. IV. m. pro binis dosibus. Ubi vero post hæc data ad sudores delirium imminebat, dabant sequens: ℞. Aq. Cord. Herc. a Saxonia unc. 1. Aq. cinamomi dr. IV. Aq. Theriac. camph. dr. ij. c. c. essentificati, vel loco ejus, Sal. Vol. c. c. Scrup. 1. Salis vol. succ. Grana X. Syr. Flor. Tunicæ dr. IV. Ad sudorem vero una dosi tunc eliciendum dabant Tinc. Bezoard. Ludovici dr. 1. cum Scrup. 1. spir. c. c. Ad normam porro hanc innumeras invenire est formulas apud Auctores supra laudatos, aliosque.

Porro quod omnia hæc Bezoardica in morborum principio data, repetitaque, calorem jam nimium augerent, non movenda moverent, turbarentque coctiones, flos Hippocraticorum virorum, *Sydenham*, *Baglivus*, *Boerhaave De Gorter*, *Ill. Præses*, ipseque etiam Cl. *Fridericus Hoffmannus*, unanimiter sese horum usui opposuerant; veluti malignitatem ita dictam in morbis, ac varii generis efflorescentias, petechias maxime ac miliares producentium, foventiumque: quemadmodum videri compendio potest *Tract. de Febr. divis*.

Quod

Quod *Hoffmannum* hic cum cæteris laudem, perverſe concepta de egregio hoc Viro opinio me cogit: ubique enim condemnat Regimen calidum, & Alexipharmacorum, Bezoardicorumque uſum; compendio autem Capite *de Febre purpurata* §. II. „ Quam graviter, inquit, dein calida & alexipharmaca medicamenta noceant, docuit ſane uberius experientia, qua conſtat *eadem*, *cum æſtuoſo Regimine*, in cauſa eſſe, quod ingruente primum novo hoc morbo (miliari) omnes fere perierint, quum jam ſub temperata methodo plurimi evadant. Quin liberalior tantum infuſorum, & decoctorum calidorum potus, ſudorem nimium movendo, & ſerum plus juſto exhauriendo, officit. „ Equidem ſuaſit nonnunquam *Bezoardica*: ſed qualia? Scilicet *ſua*; ex c. c. non uſto, Lap. Cancr. Antim. diaph. & Cinnabari. Non ſunt hæc communi notione *Bezoardica*.

Et in *Cap. de Febr. epid. exanth. ſive petechizante*: „ Ex medicamentis, inquit, Alexipharmaca, ſalia volatilia, Bezoardica calida & ſpirituoſa, licet ceu efficaciſſima vulgo commendentur, plus damni, quam emolumenti, attulerunt, præſertim liberalius, & cum calido regimine exhibita. Diſſolutionem enim ſanguinis elementorum promoverunt, & ob id majorem petechiarum fecerunt copiam; vel Cephalalgias etiam, anxietates, inflammationes, vel etiam ſudores copioſos ſuſcitarunt. Quin novimus his ad præſervationem cum regimine aſſumtis, MOX IPSO CONTAGIO CORPUS fuiſſe affectum.

Et ut innumeros ſimiles locos prætercam, inſtar omnium ille eſt, quem habet *Cap. de Febr. ard.* „ Notandus vulgaris admodum tamen pernicioſus ERROR PRACTICUS, quo primis ſtatim diebus, liberali manu eſſentias Bexoardicas, & Alexipharmacas porrigere ſueſcunt MORBORUM ARTIFICES, AD MALIGNITATEM, UTI STOLIDI PUTANT, A CORDE PEL-

„ PELLENDAM. Hæc enim, ſi ſanguis redundat, æſtum „ inflammatorium magis augent, & febrem graviorem, „ & diuturniorem reddunt; quin ſi alvus ſimul diu„ tius clauſa, SANGUINEM NIMIUM RESOLVENDO, „ EXANTHEMA PARIUNT.

Ut & *Cap: de Purpura Chronica*: „ Multo vero „ minus . . . eſſentias & tincturas Bezoardicas, hic „ morbus ferre poteſt, ſed potius ex illorum uſu ſem„ per augetur, magiſque accenditur. Vidimus certe „ mitioris alias genii purpuram Chronicam, febris & „ vehementiæ ſymptomatum prorſus expertem, . ho„ rum, & regiminis uſu IN MALIGNAM FUISSE CON„ VERSAM . . . . . . Et in genere id quoque pro „ comperto eſt Purpuram, quo citius, & impetuoſius, „ per medicamenta, & calidum regimen expellitur, „ EO FACILIUS & LEVISSIMA DE CAUSA EVANE„ SCERE, & INTERIORA REPETERE.

Magnorum igitur horum Virorum exempla ſemper in praxi ſequutus, ea nunc in nonum annum Medicinæ Studioſis ita demonſtro, ut de veritate moniti clarorum horum Virorum nullum dubium ſupereſſe poſſit. Et nihilominus, quis credere poſſit! ejuſmodi reperiuntur, qui ſchola mea vix egreſſi, publice ſuſtineant dubitari poſſe, num a Bezoardico medicamento natum unquam exanthema ſit? Erubeſco dum Viennæ ejuſmodi proponi video, & me ideo circa hæc explico, ut dum boni practici alibi hæc legent, noſcant ſaltem ex me non hauſta, ex mea ſchola petita non eſſe.

§. VII. Ejuſdem propemodum farinæ eſt, quod in alia Theſi inaugurali circa Miſturam ita dictam *Hoffmannianam* eſt prolatum: „ Miſtura Hoffmanniana haud „ recte *criminatur* in febribus, non tantopere ſtimulat, „ ac dragma nitri in Libra una vehiculi. „ Nihil hic, niſi vitioſum, profertur. Etenim 1° non determinatur copia Miſturæ, quam Celeberr. *Hoffmannum* ipſum, varia copia, varia ingredientium proportione, dediſſe,

ex

ex lectione omnium ejusdem operum constat. Oportuisset profecto prius exacte daterminare vehiculi, contentique in eodem dosin, antequam minus stimulans, quam dr. 1. nitri in Libr. 1. vehiculi, statueretur. 2° Auctores ejusmodi Thesium in Nosocomio non didicerunt Nitrum semper hac proportione ad vehiculum dari oportere ægris. Vix quatuor Libræ dragmam nitri capiunt, quando a stimulo vel minimum metuimus, præsertim dum ægri copiose bibunt. Sed 3. si mistura hæc, ante natum *Hoffmannum* jam obsoleta, *Hoffmanniana* debeat vocari, per me licet: nam & sic cum cæteris ipse soleo; modo *Hoffmanni* prudentia, & circumspectione, adhibeamus eandem. Optimus enim ille Vir curam tradens *Febrium continuarum putridarum* curam *Febris ardentis*, curam *Inflammatoriorum quorumcumque morborum*, vix hujus misturæ, eive similis, meminit; longe alia, eaque sæpe adposita satis, præscribens: interea dum quamplurimi Medici, contra mentem, consuetudinemque *Hoffmanni*, Acutos suos ægros ab ipso morborum principio, perque totum eorumdem decursum, hac mistura infarciunt totos. Tandem 4° quandoquidem Absorbentia acidis saturata, adeoque etiam Mist. *Hoffmanniana*, auxilii aliquando præstantis sint in morbis, quos diuresi curari Natura docuerit, ut nonnullæ sunt Dysuriæ, & quidam cum valido pruritu cutanei morbi, quales eorundem Vires in ægris Nosocomii demonstravi; facile per se quisque percipit, remedium hoc diureticum iis in morbis & damnosum esse posse, & damnosum sæpe esse, in quibus tota Schola Hippocratica cane pejus & angue vetet, quidquid, Natura non indicante, imo repugnante, crudos, ob idque ad motum bonum ac salutarem ineptos, movere possit humores: in eo occupata unice, ut coctionem promoveat, viasque excretorias omnes expediat sic, ut paratas easdem, aptasque omnes, inveniat post coctionem Natura, perque harum unam, pluresve, morbosam eliminet materiem.

§. VIII.

§. VIII. Ad male intellectam meam de lata pulmonum cohæsione cum pleura sententiam, utrum scilicet morbifera dicenda illa esset, an non; *Cap. II.* §. *V.* respondi: neglecta tamen necessaria animadversione in citationem plurimorum Auctorum, qui apud Ill. *Hallerum Elem. Physiol. Tom. III. pag.* 122. vel Lobi, vel Alterutrius, vel Pulmonis utriusque omnino concreti, in genere; & *pag.* 133. veluti *integræ cum integerrima respiratione cohæsionis*, testes fuisse perhibentur.

Itaque regero 1° Cunctorum, qui hic laudantur, Auctorum numerum valde exiguum esse, præ numero illorum, qui hanc adhæsionem sive aliquam, sive integram, morbosam notaverint.

2° Haud vero omnes illos Scriptores id testari, quod testati esse Ill. Viro *Hallero* videantur.

Primo enim Juvenis apud *Ill. B. van Zwieten, Comm. Tom. I. pag.* 510. non habuit adhæsionem dimidii pulmonis, ut *Hallerus* scribit, sed dextri pulmonis tantummodo *medii lobi*. Addere necessario hic debeo, Ill. Præside notante, juvenem, ante fatalem Apoplexiam, Hæmoptoïcum fuisse.

Secundo, quæ ex *Actis Haarlemensibus* notatur cohæsio, *sinistri* quidem totius pulmonis fuit, sed non gesta inculpate. Additur enim respirationem fuisse a novem & ultra mensium spatio *valde impeditam*.

Tertio inter illos, qui integram cohæsionem cum integerrima respiratione observaverunt, recenseor & ego, *Rat. Med. Tom. II. Cap.* 8. minus æque tamen. Sic namque scripsi ibidem pag. 136. „ Nec vitiose re-„ spiravit quatuor primis diebus, uti neque post peri-„ pneumoniam curatam, nisi sub mortem. Respiratio „ tantum fuit naturali brevior, pulsusque naturali paulo „ celerior ac debilior, vix tamen inæqualis. „ Præterea operam navaturus omnem, qua juxta Leges physiologicas vitæ modum explicarem hominis, qui totum thoracem, pleuram, diaphragma, pulmonem, pericar-

dium,

dium, cor, vaſa majora, mediaſtinum, in unum ſolidum ſic concretum habuerat, ut harum partium nulla potuiſſet ſeorſim moveri; amplectabar, ut longe commodiorem, illorum ſententiam, qui pulmones perpetuo ſtatuunt contiguos pleuræ; & nihilominus rem hanc totam, ut mihi inexplicabilem, cogebar dimittere. Unde profecto qui hac mea hiſtoria uti vult, ad probandam integerrimam cum univerſo accreto pulmone reſpirationem, tum plus dicit, imo utcumque contrarium potius quam ego; tum ſi quid illud prius probaret, conſequeretur quoque neceſſario id, quod omnia mox enumerata viſcera parteſque, in unum ſolidum perfecte concretæ, integerrimam & circulationem, & reſpirationem non læderent. Quia igitur quod nimis probat, probat nihil, mentio non fuiſſet hujus caſus facienda.

Quarto *Boyleus* inter eosdem numeratur. Verum nec ille *integrum* Pulmonem adhærentem vidit, nec cum illo integre adhærente *integerrimam* notavit *reſpirationem*. Ait quippe ſe vidiſſe Pulmonem *multis in locis* adnatum, qualiſnam vero reſpiratio fuerit, ne meminit quidem.

Quinto idem teſtari narrantur *Acta Edimburgenſia*, *Act. Tom. II.* Acta quidem hæc nonnullos incompletos coalitus notant, ſed egregii Viri *Waugh*, & *Lowis*, reſpirationis notabiliter in vita læſæ meminerunt; & ad adhæſionem completam, cujus *Hallerus* mentionem facit, doctiſſ. *Andrew St. Clair*, reſpirationem, quamvis ætate mortem præcedente emendatam notet, eandem ſaltem antea admodum difficilem, atque cum tuſſi pertinaci, nocturniſque ſociatam deſcribit ſudoribus: præterquam quod, ſi quid probaret hæc hiſtoria, una probaret, quod abſonum, pulmones, ut pleuræ undique adnatos, ſic eoſdem TOTOS tuberculis caſeoſis, vomiciſque purulentis PLENOS, reſpirationem integerrimam non lædere. Typograho metam urgente, deficit tempus reliquos laudatos in *Elem. Phyſ.* Auctores conſulendi.

3° De-

3° Demum assero multorum in Anatome minus versatorum Sectionibus diffidere, prudentiæ sæpe esse; cum in casuum Collectoribus haud desint, qui inter cohæsionem fibrosam, & aliam sive mucosam, sive inflammatoriam, sive serosam nuncupandam, de qua toties Tomis prioribus egi, quæque brevi ante mortem fit, haud sufficienter interstinxisse videantur. Quos porro si expunxerimus, numerus tandem illorum, qui notabilem integrumve pulmonem ad vicina coalitum, cum illibata respiratione, observaverint, exiguus omnium apparebit.

§. IX. Refutatio a me expectabitur forsitan iniquarum Quorundam animadversionum, publicis Novellis insertarum, in *Tomum VI. Rat. Med.* & in meas contra Ill. *Hallerum* editas *Difficultates*, ac *Vindicias*. Verum cum ab una parte harum animadversionum Auctores seipsos refutarint, ineptissimos se demonstrando, qui de rebus Medicis tolerabile quid proferant; cum ab altera parte, quemadmodum paulo ante monui, eximium opus, meris, iisdemque numerosis experimentis Halleriana refutaturum, ad Typum paretur, aliusque Vir in Italia Celeberrimus simile contra *Hallerum* opus paret; æquitas a me hac vice poscit, ut hos Scriptores publice non prostituam, sed ipsis potius suam ipsorum crassam, & ineruditam Criticem condonem.

ANTONII DE HAEN

S. C. R. A. MAJESTATIS CONSILIARII
ET ARCHIATRI

DE IRRITO USU CICUTÆ IN CARCINOMATUM
ALIORUMQUE MORBORUM CURATIONE

EPISTOLA.

VIRO PRÆNOBILI AC CELEBERRIMO

BALTHASARO LUDOVICO TRALLES

MEDICO VRATISLAVIENSI

Accademiarum Cæsar. N. C. adjuncto et Elect. Boicæ Scientiarum Socio, &c.

MEmineris, Vir Celeberrime, quum in ultimo Tuo de inoculatione opere ſcripſiſſes, obſervationes Viennenſes de cicutæ præſtantia etiam Vratislaviæ comprobatas eſſe, quod, datis mox ad Te litteris, humaniſſime petiverim, ut curatorum illorum hiſtoriam, quos cognoviſſes ægros ante datam cicutam, quibus præter cicutam datum nihil admotumque fuiſſe noſſes, quoſque poſtea aut egregie emendatos, aut perfecte curatos, lætus ſalutaſſes, mecum communicare dignarere: me quippe tum fore, qui eandem publica luce donaturus, cicutæque futurus enco-

miastes essem. Æternum enim numen veneror, quod eam mihi mentem benignus inseverit, ut salute humana nihil acceptius, nihil umquam haberem antiquius; ad quam profecto de qua lis est planta, plurimum conferret, si, quas illi vires inesse perhibent, revera possideret.

Eandem possidere illas, nullus principio dubitabam. Pilulas inde paratas, ultra sexennium est, dederat mihi illustrissimus noster præses *L. B. van Swieten*, ut in scirrho & cancro earumdem vires explorarem, suppresso quamvis plantæ nomine, quod publicare necdum sibi licere aiebat: quo autem audax in experiundo essem suam ille fidem, suam interposuit experientiam. Neque profecto vel hilum hæsitavi, fide munitus tanta atque auctoritate. Imo gratias divinæ providentiæ venerabundus egi, quod denique summarum maximeque formidandarum generis humani, in eoque amabilis præcipue sexus, calamitatum medelam propitius revelasset.

Experimenta igitur actuum institui, eaque bene multa, antequam qua uterer cicutam esse noscerem. Quod autem experimenta illa minus favebant, ego instituebam eadem auctiora, ratus, ne ab optimo quidem medicamento expectari posse, ut omnes ex æquo sanaret: & forsitan eos, qui penitus incurabiles, meas huc usque in manus incidisse, in casuros tandem, qui sanescerent, qui comprobarent medicamenti virtutes, qui eadem me, qua ceteros, lætitia perfunderent.

Interea aliorum recenter evulgatis experimentis tamquam propriis meis gaudebam, & ubique laudabam cognitæ tunc mihi cicutæ vires. Eramque ejus in Italia præco. Et, si quem cupido tenet noscendi, cur nobiliss. comes *Roncalli Parolino* in epistola ad *Cl. Bianchi* conqueratur: *che io non fossi troppo cortese*; caussa est, quod cum Mantuæ 1760., mense Septembri, ille me officiosa salutatione honoraret, & in cicutam acriter inve-

veheretur, ego forsan paulo acrius ejusdem efficaciam propugnarem.

Atque ita fere biennio egi. Tandem quum ea experimentorum meorum infelicitas esset, ut quibus cicutam spatio anni dimidii, anni integri & sesquialterius, dederam, eorumdem nulli sanescerent, unus periret alterque; quum præterea similes querelæ aliorum aures circumsonarent, penitus, fateor, animus vacillavit.

Interea obstupescens inaudio *libellum* de cicuta alterum prelo mandari. Itaque *Ill. præsidem* adire ego, ipsi infortunia mea exponere, diaria 23. ægrorum, quos ab initio in curam susceperam, monstrare, obtestari per omnia sacra, nihil ultra publici juris fieri permitteret, donec quæ a pluribus caperentur experimenta numerosiora omnem amovissent hæsitationem. Quippe si, quæ ego infortunia mœrebam, eadem & aliis contingerent, eosdem his præposteris laudibus indignaturos, nostramque facultatem de fama, quam celebrem, quam venerandam, apud exteros conquirere cœperat, periclitaturam. Interea me non quidem ultra in Nosocomio, in quo præ locorum angustia fœtor cicutæ, ceteris, eadem non utentibus, permolestus esset, sed foras, eadem, qua antea sedulitate experimenta prosequuturum.

Non expedit, enarrare, quis fuerit hujus colloquii finis. Nosse sufficiat indictum mihi bellum ab eo die fuisse, idemque hucusque non continuare duntaxat, sed ingeminare.

Quum interim, quo in experiundo frequentior, eo essem in curando infortunatior, experimentis meis vel ideo fidem esse denegandam contenderunt, quod non ultra in Nosocomio eadem sub oculis meis instituerem. Homines, ac præsertim quidem pauperculos, a medico medicamenta accipere, sæpe eadem aut negligenter, aut nihil omnino assumere, vendere aliis, & sic porro.

Quamvis experimentis in Nosocomio captis æque fuissem quam extraillud infelix; quamvis etiam in libellis de cicuta plura experimenta extra quam intra Nosocomium capta legantur, tamen inani hoc prætextui adhuc semel obviam ire volui. Septemdecim ægros, quos similes varii morbi affligerent, quique in *libello primo de cicuta recensentur*, in nosocomium meum induxi, cicutam iisdem omnimodo applicui, & bis in septimana cunctis Medicinæ studiosis, proficerent, nec ne, examinandos produxi.

Emanante in urbem cicutæ apud hos omnes inertia, accusarunt me, quo fundamento nescio, ignorantias methodi veræ cicutam exhibendi. Qua de causa humanissimis litteris *Illm. Præsidem* hortabar, ut hora sibi commoda vellet examinare ægrotos meos, tum qui in Nosocomio degebant, tum etiam qui extra illud cicuta utebantur, ad datam quippe horam omnes illi sistendos: nihil mihi gratius fore, quam ex ipso discere, non vitio cicutæ, sed meo, qualiacunque infortunia conquererer, contingere. Sed neminem vidi, & ne responsum quidem. Experimenta nihilominus auxi ad numerum CXX.

Quum tandem cancrosarum fæminarum octo mihi periissent, ceterorumque & nemo curaretur, & multi peiorarentur; quumque ex *Bohemia*, ex *Imperio*, ex *Gallia*, *Anglia*, *Belgio*, *Italia*, similia infortunia aut litteris perciperem, aut dissertationibus intelligerem impressis, ab experimentis novis desistendum esse arbitratus sum; cicutam & inertem esse & noxiam a prægressis convictus.

Interim videas, quanti faciam Tuam, optime Tralles, auctoritatem, dum vix lectis in ultimo Tuo opere *Breslaviensium* experimentorum encomiis protinus & eorundem historiam abs Te peterem, &, sub narratis supra couditionibus, me evulgaturum illam, tum laudaturum

turum cicutam eſſe ſponderem. Qui hiſce meis adeo æquis atque ſinceris votis ſatisfaceret, Tu, amice candidiſſime, unus eſſe debuiſti, unus eſſe potuiſti, qui, veri amore raptus, & Tua propria, obſervata ex Diariis depromere, & cunctorum Breslavienſium Medicorum, Chirurgorumque, qui cicuta uſi erant, teſtimonia, proprio ipſorum nomine conſignata, colligere, & ad me tanta cum diligentia & attentione tranſmittere dignabare.

Vix accepta, legi eo, ſancte teſtor, quo promiſeram animo. Reperi catalogum undeſeptuaginta ægrorum. Vidi clarorum virorum, qui cicutam ipſis dederant, alios aliis eſſe huic plantæ favorabiliores; Teque, Vir egregie, minus quam expectatam: vis probe a me notari, non ſcripſiſſe Te, pag. 234. vexatiſſimi argumenti; Vires ejuſmodi cicutæ abs Te viſas, & comprobatas eſſe, verum ejuſmodi de illa laudes percepiſſe, quæ illis, quas Tu novo huic invento decernere poſſes, majores eſſent.

Horum undeſeptuaginta ſcirrho vel cancro ſive occulto ſive aperto 36 laborarunt, omnium ergo media parte plures. Laborarunt 6 colli tumoribus, Vomica 1, Fluore albo 3, Aſthmate 1, ventris duritie ac tumore 3, teſte indurato 4, venereis denique malignisque ulceribus 15.

Ex illis, qui ſcirrho aut cancro laborarunt, periere 30 miſerrime, & incurabiles 6 manſerunt, colli tumoribus laborantium 2 curati, 4 minime, Vomica curata, Aſthma levius inde creditur, 3 leguntur ventris duritie ac tumore curati, 3 curati a duro teſticulo, 1 non. Tandem a malignis ulceribus ac fiſtulis 11. curati, 4 non curati.

Liceat, Vir eruditiſſime, hæc ſingulatim examinare. Deprehendimus primo ex eis, qui vero ſcirrho aut cancro laborarunt, nullum ſeu nullam (pleræque enim

fœminæ ſunt) curatum eſſe, earundemque $\frac{5}{6}$ miſere periiſſe. Advertimus quoque hoc peculiariter á practicis *Breslavienſibus* eſſe notatum. Scilicet egregium Chirurgum *Hauptmam* aperte fatentem legimus, *apertum cancrum numquam ſe cicuta curaſſe, nec curatum a quopiam noſſe*. Dexterrimum Chirurgum *Beer*, ob a nemine curatum ſe vidiſſe, nec ſe unquam illum curaſſe. Exper. Medicum *Wicke*, cancro nunquam profuiſſe cicutam. Experti itaque idem ſunt *Breslavienſes* quod ego, quod Viennæ multi mecum, quod centeni medici *Galli*, *Itali*, *Germani*, *Angli*, *Belgæ toties* experti ſunt.

Si cum hiſce adeo univerſalibus obſervatis, omnem omnino excludentibus exceptionem, conferamus libellos de cicuta, *primum*, *alterum*, & *ſupplementum neceſſarium*, deprehendimus nihil frequentius a cicuta, quam cancros & ſcirrhos aut curari, aut emendari inſigniter. Libell. I. pag. 6. „ In ſtrumis ſcir-„ rhoſis, in indurationibus glandularum, mammarum, „ & peſſimis cancris non exiguos effectus vidi, & „ expertus ſum. „ — Pag. 103. „ Indurata & ſcir-„ rhoſa in iisdem etiam caſibus reſolvit, ubi alia me-„ dicamenta maxime penetrantia nihil efficiunt „ Pag. 104. „ *Cancro ponit limites &c.* Acre cancroſum e-„ mendat, fœtorem diſpellit. Ichorem cancroſum in „ bonum Pus convertit. Pag. 100. Dexter *F. Le-„ ber* pertinaciſſimos ſcirrhos in diverſis corporis par-„ tibus reſolvit. Cancros plurimos non modo in „ mammis, ſed & in facie, ad oculos, naſum &c. e-„ mendavit, & quoſdam integre curavit „. Sunt tot fere ſcirrhorum aut cancrorum curationes, quot capita libellus habet.

Libellus alter ſic infit: „ Quo ſæpius cicutam ægris „ exhibeo, eo majorem ſemper in hac planta virtutem

„ & effi-

„ & efficaciam admiror. — Pauloque poſt, opus non „ eſſe ſcribit eam ornare encomiis, quum eadem accu- „ ratiſſime capta experimenta eloquantur „. Nec mi- „ rum, quum libellus integer, innumeros pene referat „ a cancro aut ſcirrho cicutæ perſanatos efficacia. Qua- „ re & pag. 287. legitur: „ *Cicuta cancrum curat. Id,* „ *multiplici experientia convictus, vidi.* — Et pag. 291. „ *ſi fœminæ ſtatim in principio mala ſua detegant, &* „ *ſi Medicus debito tempore cicutam adplicet, certus* „ *ſum, nos intra aliquot annos raro viſuros mammarum* „ *cancrum.* Et *ſupplementi neceſſarii.* Pag. 37. „ *Cicuta* „ *fundit ſcirrhos etiam antiquos.* P. 40. *Cancrum curat* „ *aut emendat ejus acrimoniam, Puſque bonum inducit,* „ *ſopit dolores.* „

Libello de *ſtramonio* &c. p. 111. & 112. „ *Cicuta* „ *diſſipari*, ait, *veros inveteratoſque ſcirrhos, & cancros* „ *exulceratos* „.

Libello *de Colchico autumnali* p. 77. easdem canit de cicuta laudes additque: „ *Balneum ex cicuta infuſa* „ *paratum, cui totum ægrotantis corpus immergitur,* „ *multum ſubinde juvat, efficitque ut extractum interne* „ *datum longe citius ſcirrhos & tumores ſolvat, ſanetque* „ *ulcera cancroſa ſanioſa.* P. 92. „ *Medicus - - - pro-* „ *priam uxorem cum omnium ſtupore ab ingenti mammæ* „ *cancro liberavit.* „

Quid ad hæc omnia, Vir cariſſime? Viennæ, ejuſque ſingulari in vico cicuta multiplici experientia *ſcirrhos veros, antiquos, inveteratos, pertinaciſſimos reſolvit, curat, cancros ingentes, exulceratos ſanat.* — Dum interim Breslaviæ, Pragæ, Mediolani, Pariſiis, Londini, Amſtelodami, tam ii, qui ceterum laudant cicutam, quam qui eandem vituperant, illam in cancris unanimi voce inanem clamitent, in ſcirrhis vanam reperiant. Quid, inquam, ad hoc? Cicutam Viennenſem, ais, palamque ajunt tecum omnes *Breslavienſes*, Tui colle-

gæ,

gæ, miranda hæc ſolam patrare, indigena aliarum regionum curari nullos.

Sed *Viennenſis* cicutæ libras, ultra 500., *Viennæ* emptas, ceteræ regiones devorarunt, nec umquam ſcirrhos cancroſve veros ſe inde curaſſe, vel ipſi fatentur ſponte, vel veritate convincuntur: Nonne veſtri id unanimi voce clamant? nonne idem plures nationes?

Verum urgebis *ex Libello* 2. *de Cic. p.* 3. amaras querelas, in hæc verba erumpentis ſcriptoris: „ Doleo „ ſummopere, centenas aliquot libras extracti cicutæ, „ ex herba ſicca parati, me inſcio, *Vienna* in alias re- „ giones eſſe tranſmiſſas „ Quod nonnulli id ſemel ex recentis penuria fecerunt, dum ad externas regiones plus mittendum eſſet, quam de extracto ex recenti herba parato mitti poſſet, inficias non ivero; aſt vero Pharmacopœos ſequentibus poſtmodum annis ex recenti planta extractum paraſſe, cum certiſſimum eſt, tum ex eo patet, quod ejuſmodi nihil umquam poſtea ab auctore expoſtulatum ſit.

Si ergo unico anno id contigit, id annis poſterioribus viribus non potuit derogare cicutæ: quin etiam quo anno id contigit, ſi minores magnas tamen, vires ejuſmodi extractum poſſidens effectu bono apud extraneos laudatum fuiſſet.

Obiicies mihi ſecundo auctoris querelas in *ſupplemento neceſſario* p. 8. & 9. „ Extractum vero non ubique ad meam mentem paratur. „ Sumunt enim „ ſucci expreſſi ingentem copiam, eam in vaſe cu- „ preo igne ſatis forti coquunt, fœtor inde ingens „ longe lateque ſpargitur, avolat, quod eſt opti- „ mum; præterea nimium ſollicite ſuccum & extra- „ ctum purificant. „ Subterfugium hoc æque ægre quam ego, Præſtantiſſime Tralles, admittes, ſi mecum cogites, herbæ fœtorem, qui nunc optimus a con-

conquerente auctore vocatur, maxime avolare, dum ad fomenta & injectiones aqua coquatur; & tamen hujus decocti egregias celebrari, in ejus operibus, vires: deinde nec fœtorem in extracto parando avolare, cum mures perpetuo redoleat. Et si a vase cupreo nocumentum pateretur, id profecto symptomata a cupro genita demonstrarent.

Sed quid immoremur ejusmodi excogitatis subterfugiis refutandis, dum auctori urbique universæ notissimum sit, extractum cicutæ, quo ego mea infelicia experimenta ceperim, quod ille, egoque ad exteras regiones, ubi nil effecerit, miserimus, esse plane idem, esse de eadem massa, ex eademque area petitum, ex qua petitum sit illud, quo ipse in Nosocomio suo, quo alibi admiranda illa perficere se dicat, quibus cuncti ejusdem scatent libelli. — Cessent itaque aliarum nationum medici experimenti defectum in cicutam suam patriam refundere: cesset ipse auctor, de cicutæ præparatione conqueri, dum constet; eodem cicutæ extracto, & me & multos exteros, quo ille usus fuerit, usos esse.

Sed hoc pacto conquereris, Vir expertissime, non solui sed amplificari magis, quod explicandum mihi ænigma proposueras, cur scilicet tot *Viennensium* scirrhi, cancrique curæ laudentur. interea dum *Viennensium* medicorum plurimi, dum reliqui per universam Europam Medici atque Chirurgi, cicutam deprehendant esse ad hosce morbos curandos ineptam?

In rem ingratam atque odiosam me inducis, Optime Tralles: quum urgeas tamen expedire eam conabor. Ac quidem, si repetas mecum, cancri, scirrhi, scrophulæ &c. definitionem, & quanam in re horum tumorum singuli a singulis discrepent, mox defectum insignem reperies *in cicutæ libellis*, qui hæc nomina sic commiscent confunduntque, ut ad singulam fere historiam in-

di-

digeant correctione. Hoc semel admisso, ænigmatis Tui solutionem pro parte habes.

Missa ad me fuit, ad convincendum me, die 3. Jan. 1760. Fæmina, quæ cicutæ usu a pessimo exulcerato cancro liberata dicebatur. Fæminam videram antea nunquam, ideoque num vero cancro laborasset ab eoque biennali cicutæ usu curata esset, aliorum fide & testimonio credere poteram; ex enarratione autem mulieris haud ita fuisse suspicabar.

Biennio post urgebantur cicutæ patroni, ut curatis per cicutam suis me pervicacem & obstinatum hominem, erroris convincerent tandem. Porro hi, qui integro quadriennio cicuta usi, jam numarosum jactabant curatorum catalogum, aptum hominem, quem ad me mitterent, non habuere, nisi eandem hanc fæminam. Et quod abs Te, Vir Clarissime, notatum velim, ipsa hæc fæmina, quæ biennio elapso in laudem cicutæ ad me missa fuerat, quæ post illud biennium adhuc unica erat, quam ad convincendum me, mandato coacti, aptam credebant, hæc, inquam, ipsa toto hoc ultimo biennio ob novam mammæ duritiem cicutam sumserat. Pulchrum profecto ad convincendum exemplum! Quo autem hanc ignominiam a cicuta amoverent, & in me (quis crederet?) converterent, schedulam dederant mulieri, in qua monebar, mammam mansuetius examinare; quandoquidem eadem, ante duos annos rudius a me contrectata, induruisset sic, ut toto hoc tempore cicuta de integro indiguisset. Capis facile inane commentum. Itaque examinavi denuo, sed mansuete, fæminam, &, accuratius repetita cum illa morbi historia, convincebar, eandem nec cancro umquam laborasse, nec quo morbo laborasset curatam esse. Est fæmina casus secundi *Libelli primi de cicuta*. Tumores ambulantes, scrophulosos, illa gesserat per

an-

annos, varias corporis glandulas, alias post alias, afficientes; loco sæpe motos emplastris, sponteve; renatos ac mole aliquando duriores cutimque nonnunquam inflammantes. Horum adhuc unum notabilem sub axilla gerebat. Repeto itaque, si consideres, illos, post millena experimenta, nullum mihi exhibere, præter hanc mulierem, potuisse; si attendes eandem scirrhosam cancrosamque fuisse numquam, ænigmatis Tui tenes solutionem.

Secundo, præcox gaudium de aliqua sub cicutæ usu mutatione, quam etiam a natura factam cernimus, in causa fuit, ut curari jam, imo ut curatum clamitarent, quod tale minime erat. ---- Sic nuperrime iterum contigit, ut fœminæ Comœdæ, a cancro per cicutam curatæ, fama aulam expleret urbemque, eaque tamen ipsa, elapsis abinde 14. diebus, cancro mortua sepeliretur. ----- In *libello secundo* integra cancri cura totis tribus paginis descripta habetur mulieris, cujus maritus lignum jam aptaverat, unde statuam Æsculapio suo conditurus esset, quam condituram mors brevi, ut privatis litteris novi, insequuta prohibuit.

Et, si legas in eodem *libello secundo* a Pag. 262. ad 277. ovantem de curato pene cancro historiam, an crederes, Vir doctissime, cancrum paulo post adeo malignum fuisse, ut fuerit ferro amputandus? Nec dubites: in trophæum cicutæ excellentissimus comes maritus, nunc princeps a rege fratre creatus excisam mammæ portionem *Praga Viennam* misit. Vidi, contrectavi, mensuravi illam. Tres pollices Viennenses tumor, jam spiritu, quo ferebatur, contractior, quacunque mensuraretur in parte, in diametro latitudinis habebat; in ea altitudinis duos. Prudens Chirurgus una abstulerat papillam, & pollicem latum substantiæ mammæ ab altero papillæ latere, utpote scirrhis minoribus refertam.

Ter-

Tertio, defectus memoriæ (cur enim odiosiore verbo utar) in causa fuit, ut, in ægrorum tradenda historia, cancrum exulceratum vocarent, ubi v. g. inflammatio in suppurationem octidui spatio abiverat; & ut ambos pedes fœdissimis ulceribus exesos scriberet, ubi non nisi parvæ pustulæ duæ uni pedi aderant, quas prurientes puella scalpserat, & ubi tertia demum nascebatur a candelæ scintilla, quæ in idem crus, Chirurgo id examinante, infortunate exciderat. Convictus hac de re fui, quando anno forte sesqui altero, ab illa ita dicta curatione, elapso, eadem puella me conveniens, ejusdemque mammæ novam inflammationem exhibens, præteritam dabat historiam suam. Curante me illico Chirurgum vocari, qui in *libello secundo* de cicuta hanc ut exulcerato cancro & cruribus exesis laborantem describi curaverat, juvencula eum de memoriæ lapsu convicit sic, ut defendere ultra se non posset.

Id generis historiæ plures exstant. Lapsus memoriæ fuit, quando curatas a cicuta scripserunt duras viscerum obstructiones; interea dum ex formula, quam mihi tradi curaveram, paullum extracti cicutæ, cum copioso sapone Veneto, & gummi amm. mistum, datum fuisse intelligerem.

Lapsus memoriæ fuit, quando, cicuta in ulcere gangrænoso nihil proficiente, cortex Peruvianus miranda præstitit, & nihilominus non huic, sed illi, egregiæ emendationis laus adscripta fuit.

Lapsus memoriæ erat, inter integre a cancro curatos recensere, eorumque curationis famam undique spargere, quos, diro cancro enectos, dudum recondiderat tumulus. Equidem testimonia complura possideo.

Sic omnibus ad ænigma respondisse videbor; Tibi autem, Vir celeberrime, ut sentio, necdum. Dif-

ficilli-

ficillimus enim in credendo urges me, ut reſpondeam ad innumera teſtimonia cancroſi, v. g. ichoris in pus album bonum mutati, decreſcentis mox doloris, ſedati cujuſvis ſymptomatis, reditus cum ſomni deperditi, tum appetitus proſtrati, univerſique corporis toroſitatis; quæ ſub uſu cicutæ animadverſa, omnia reditum ſanitatis manifeſte demonſtrant.

Magna profecto narras, Optime *Tralles*, ſed audi & alteram partem. Primo hanc ichoris in pus converſionem id per ſe non demonſtrare probabo; deinde docebo, non omnium obſervatis bona hæc ſigna cicutæ concomitari uſum.

Primo, bella donna Tournefortii, atropa Linnæi, ſolanum furioſum, ſolanum maniacum, *στρύχνον μελανοκέρασον*. ex clarorum virorum conſilio & præſcripto, a me data cancroſis, eumdem effectum edidit, fæminarum cum interitu. Vide experimenta mea hac planta facta, Rat. med. Tom. 2. p. 45. & 46.

Secundo. Neque ego ichoris in pus converſionem obſervavi tam frequentem in his, quibus cicutam dedi ego, nec in illis, quibus per alios eadem data adfui, ulceraque inſpexi; neque idem alii ita obſervarunt. Nonne & id mecum veſtri *Breslavienſes* agnoſcunt? In eorum teſtimoniis plures ægri recenſentur, quibus omnia in ambitu exſudans ichor eroderet; alii, quibus a cicuta ichor niger; alii iterum ulcus multo ſordidius, latiuſque ſerpens. Appetitus autem proſtrationem in omnibus ſuis acerbe conqueſtus eſt Clar. Chirurgiæ profeſſor Neubaur. Textorique ipſi Tuo, annon cum tumor major, tum ſordidius ulcus, tum novus ſana in mamma tumor, & in pleriſque glandulis, obſervabantur, interea dum cicutæ aſſiduum faceres copioſumque uſum? Et annon matronæ Tuæ ſcirrhus a Viennenſi cicuta in peſſimum ſe convertit carcinoma, &, ut ultimis it-

tel-

teris notas, jam occidit? Et in alio numquid non pro pure ſanguinolentus a cicuta ichor. Omnes tandem veſtri nec bonum corporis habisum reſtitutum cancroſis; nec ſæpe etiam vim dolores ſopientem, ſomnumque conciliantem ſe expertos teſtantur. Videas ergo quam parum hæc omnia cum libellis de cicuta conveniant.

Et ut pauxillum adhuc in hoc argumento immoremur, quando auctor ſic vim ſopientem dolores, ac ſomnum conciliantem, cicutæ extollit, quando in *ſupplem. neceſſario* p. 40. ait, *ſopit dolores*, quando ibidem p. 66. ſcribit, *ſæpe mingendi dolores opio citius ſiſtit*; cernimus tamen illum opio frequenter indiguiſſe. Lib. I. p. 33. 51. 56. 57. 75. *Libello ſecundo* Pag. 12. 14. 48. 49. 103.

Quin & incomprehenſibile, ac plane paradoxon videtur, id ſtatuiſſe. Præterquam enim quod nec in meis, nec in *Breslavienſium* pluribus, ea vis cicutæ confirmata fuerit, ſi conſulam auctorem, qua nemque doſi, a cicutæ extracto, hanc vim edl putet, video a granis 2 de die obſervaſſe eandem, & ſic porro a granis 4, ab 8, a 12, 20, 30, 60, 120, 180, 240, idque haud rariore admodum caſu, ſed frequenti. Si granum opii conſuevit homini blandum conciliare ſomnum, erunt alii, qui indigeant dupla doſi, rariores qui triplo, quadruploque, rariſſimi qui quintuplo, qui ſextuplo uno die indigeant. Cicutæ autem doſis cur adeo immenſe augenda ſit, ex compartione cum ceteris paregoricis haud facile capitur.

Et in ægris, qui carentes dolore, ſomnoque gaudentes, cicuta propter exulcerationes indolentes utantur, quo manet vis ſopiens? Numquid quis inculpate ſumet opii doſin conſueta quinquaginta duplo majorem? Utique vir mihi notus, qui antiqua atque pertinaci exulceratione verſus tempus dextrum minime dolente

la-

laborans, suasque tres extracti cicutæ dragmas trimestri spatio quotidie abliguriens, ut citra ullam emendationem, ita quoque citra ullum auctum somnum, eam copiam assumsit.

Itaque si primo tempore cicutæ granis 4. 8. 10. bonus somnus adeo frequens erat, cur in libellis posterioribus præsentatur ejusdem semiuncia, quæ ex prioris libelli calculo grana opii 24 imo 30 continere debet, cur, inquam, soporiferi remedii tam enormis in die una præscribitur dosis, citra vel minimam indicatam cautelam; ut ratione paregorici fieri oportebat?

Auget paradoxi mirabilitatem hocce observationum par. *Lib. de cicuta* 2. Pag. 234. Miles, multa a cicuta sperans, unciam extracti mediam, quæ pauxillatim adsumenda fuisset, die unico abligurit. Nullus inde somnus, sed alvus per triduum quinquagesies.

Secundo, formula cujusdam Nosocomii & publica testimonia certiores nos reddunt de cujusdam medici audacia, qui, a consueta cicutæ extracti dosi nihil lucratus, integram ejusdem quotidie libram, longo tempore, forma pilularum, vel in mixturis, decoctisve solutam, singulis ægris propinavit, absque tamen vel minima mutatione in somno vel excretionibus. Ubinam hæc virtus soporifera? Æternus debuisset obrepere somnus.

Sed hac occasione pro ænigmate ænigma Tibi liceat, Vir clarissime, proponere. Explices mihi qui demum intelligam sequentia. Lib. I. p. 103. Hoc remedium nullam corporis actionem, secretionem, aut excretionem turbat, agit *modo insensibili*, nec alvum, nec vomitum, nec sudorem movet. Hæc scribebantur, dum triennii tempore innumera dederat experimenta cicuta, ut ejus effectus jam certo certius con-

ſtare deberent. ---- Videamus Supp. neceſſ. P. 35. „ Raro tamen alvum movet, & rariſſime vomitum; „ quandoque tranſpirationem auget, ſæpe autem uri- „ nam copioſam & glutinoſam prolicit. Etiam ipſi „ auctori, Tomo 2. pag. 284. urina a cicuta copio- „ ſior. Iterum ſupp. neceſſ. pag. 35. In *plurimis* ta- „ men ægris *nullam* excretionem ſenſibiliter auget „ ------ Mox vero P. ſeq. „ Auget ſecretiones, unde „ ſæpe aures, nares, os fauceſque ſiccas, reddit hu- „ midas, tranſpirantes „ ------ P. 38. Producit ſpu- tum, ut jam monuerat Lib. I. P. 107. „ Cicuta non „ impedit ſputa, ſed ea potius movet, „ Pergit Sup- plem. neceſſ. Pag. 27. „ Prodiit urina copioſa cum „ multo glutine. „ Pag. 66. „ A granis duobus quo- „ tidie extracti ſumtis urina copioſiſſima, cum multo „ glutinoſo ſedimine: dum vero uno die a cicuta „ abſtinet, pauca eſt urina, nec videtur ſedimentum. „ Si hæc ita ſe haberent, cicuta profecto potentius diuretica famoſo oxymelle colchicato foret.

Dum hoc mihi, Vir clariſſime, explicabis, ſimul addas, obſecro, aliquam ſuper dieta elucidationem. *Lib.* enim 2. P. 291. „ Cicuta nunquam ſtrictum exi- „ git vitæ regimen. Admittit ea omnia, quæ ægri „ ventriculus facile digerit, & quæ in bonum nutri- „ mentum tranſeunt. Neque interdicitur vinum, ne- „ que vitantur acida, prudenti & moderata copia „ ſumta. „ Et *ſuppl. neceſſarium* P. 64. Acida pro condimento conceduntur, prædominantia vero minus conducunt. Vinum bonum iis, qui aſſueverunt, non nocet. Aſſueverunt autem pene Auſtriaci omnes, ideoque nullis eorum cancro laborantibus & cicuta utentibus nocet. Attamen Lib. I. P. 105. cancroſis & ſcirrhoſis mammis nocere acida vinoſa &c. In tanta ſecum contradictione adhuc ignorat obſervationem plane memorabilem Clariſſimi *Breslavienſis*, quem veneror,

ami-

amici, quam legi attonitus, *certo ſcilicet ſe ſcire, in cicutæ uſu nihil nocentius eſſe carne ejuſque jure*. Profecto obſervationem ejus falſam noſtrorum medicorum nonnulli clamabunt, qui cancros peſſimos perſanare ſe gloriantur, juribus carnium, quibus cicuta incoxerit. Quamvis multa Tibi, Vir celeberrime, reſpondi, ut ſatisfeciſſe videri poſſim, tamen adhuc hæſitantem Te percipio, & ſerio rogantem, cur, præter libellorum auctorem, tot clari apud ipſum laudati viri, aliique venerandi Medici, cancros curatos ſe vidiſſe aperte teſtentur, dum interea numeroſi per Europam medici, Veſtrique omnes Breslavienſes, ut ut quidam cicutæ dediti, id conſtanter negent.

Reſp. prim. Non omnibus medicis maximeque junioribus licuit adeo felicibus eſſe, ut duros tumores rite internoſcere noverint. Itaque ut hunc errorem in nonnullorum libros irrepſiſſe ſupra demonſtratum fuit, ſic in eumdem incidiſſe, multorum data, typiſque evulgata teſtimonia manifeſte arguunt.

Reſp. ſecund. Dum multi, auctoritate perculſi, nihil fidentius aſſumerent, quam vere curari ſcirrhos & cancros: dum fallentem paſſimque mendacem ſub cicutæ uſu emendationem ſuſpicerent, mox illi ſe curare cancros, eoſdemque prope curatos eſſe alta voce clamitarunt. Multorum tamen eorum in honorem aſſerere teneor, fuiſſe tanti candoris plures, ut, dum deceptos ſe viderent, præcox aſſertum revocarent, quemadmodum voce nonnulli apud me, litteris alii, illud revera revocarunt. De animi aut levioris aut perverſi hominibus, qui, quo aut placeant, aut altius promoveantur, caſus ſubornent, hic ſermonem facere non convenit.

Sed tertio, hiſtoria medicinæ nobis res ejuſmodi ſuppeditat, ut ſtatui oporteat, plures eximios viros citra ullum detrimentum honoris in hunc errorem labi potuiſſe.

Egregius *le Dran* refert nobis fœminæ cancrum, qui, si fuisset amputatus, 7. vel 8. libras pondere æquasset, in gangrenam abiisse, totaque sua mole bidui spatio de corpore fuisse separatum. Magna hæmorrhagia prægressa, pus bonum apparuisse purumque ulcus: labia ulceris, elapso 4. 5. septimanarum spatio coire, bonamque renasci carnem cœptam esse, tuberculum, quod pedetentim cicatricis æquaret magnitudinem, & minore quam mensis spatio in priorem excresceret magnitudinem.

Ponamus, cicutæ sub usu, naturæ opera tale quid fieri; an Tu, Vir amicissime, an ego. an omnes nobiscum effectum adeo stupendum cicutæ adscribere gravaremur? Erraremus tamen.

Cancro mammæ domicella. Ultrajecti affecta ex summis viris, celeberrimis Ultrajectinæ Accademiæ professoribus, nihil sibi auxilii superesse, præter amputationem, intelligit; ea tamen lege, ut propter alium sub axilla tumorem operationem non subeat, nisi consultis prius *Leydensis* Academiæ oraculis, Albino, Gaubioque. Igitur Lugdunum Batavorum proficiscitur, hos consulendi causa. At operationem propter illum axillæ tumorem dissuadet uterque. Pallians autem unguentum magnus præscribit Albinus. Repetit illa domum uni Deo rem committens & nec unquam usa unguento.

Elapso aliquo temporis spatio, contigit, ut celeberrimus Gaubius ab ægro Ultrajectum invitatus forte fortuna Chirurgum videat, qui secum Albinoque consulentem virginem fuerat comitatus: a quo hic mox percunctari adhuc ne virgo vivat? Et viventem exclamare ille & citra cujusque sanatam opem. Attonitus, vixque præ guadio se possidens, amicus illi hominum Gaubius, eam invisere tendit, ab eademque ut monuerat Chirurgus percipit, nullo au-

xilio unquam adhibito, nec Albiniano quidem unguento, mammam, haud diu post iter Lugdunense; detumescere cœptam tandem una cum axillæ tumore paulatim ad perfectam rediisse sanitatem.

Ex illa miranda historia ipse clar. Gaubius nosque cum eo omnes concludimus, in cicutæ laudem nos eandem enarraturos fuisse, si, quo tempore citra ullam medicinam juvencula curaretur; hanc ipsi herbam dedissemus.

Acad. Reg. Soc. Paris. anno 1703. consulatur. Vir nobilis in fossam cum equo præcipitatus, testiculum læsit. Labentibus quatuor exinde annis, testem sensim crescere atque indurescere, indolentem tamen, percipit. Anno quinto tumor cum ingens, tum durus, acute dolet. Scrotum empiricus aperuit, quosdam liquores iniecit; incassum autem his tentatis, oportuit, ut vulnus denuo consolidaretur. Resolventia emplastra non profuerunt. In consilium vocati Chirurgorum *Parisinorum* celeberrimi, amputationem quidem proposuere, sed quibusdam de causis periculi vacuam haud esse addiderunt. Dubiæ alæe committere se ille nolens; *Lugdunum Gall.* petit; convocatosque ibidem celebriores in arte magistros ejusdem reperit cum Parisiensibus sententiæ esse. Ille vero nihil horum. Domum reversus exacta diæta usus est, & subinde rhei tantillo. Spatio anni necdum decurso; moles, durities, dolor, testem relinquunt; sic, ut illo equite nihil sanius.

Similem morbum si, adeo inopinato, dum cicutam exhiberemus, consanescere cerneremus; an dubitaremus cicutæ curæ adscribere laudem? Annon probabile magnos in arte nostra viros sic fere inevitabiliter posse errare.

Sed est & alia ratio nostri hac in parte erroris: Tumor nec scirrhosus, nec cancrosus, origine;

incremento, duratione, magnitudine, duritie, aspera inæqualitate, dolore ac purpureo cutis colore, potest nobis cancrosus videri, ut cancrosus curari, qui neutiquam cancrosus sit. *Tom.* 7. *Rat. Med. a P.* 129. *usque ad* 137. historias complures enarravi, quæ cum mihi tum aliis scirrhi ac cancri larva imposuerunt, quas ne longus sim quæras ibidem. Sed cogita mecum hydaticum tumorem, quem ibidem scirrhum, qui in cancrum vergeret, mentitum esse videas, a natura resorberi cicuta interim exhibita; an facile nobis condonandum non foret, quod primo impetu cicutæ laudem tribuerimus? Profecto nemo nobis vitio hoc vertere posset; modo quod honestos, quod candidos viros decet, ea essemus ingenuitate, ut, quando postea experimentum, in millenis aliis, qui scirrhos cancrosque referrent, tumoribus falleret, quando etiam ejusmodi tumoris amputatione de errore convinceremur; quando denique ipsorum lympham posse resorberi clare intelligeremus; ut inquam, tunc nos primo illo impetu præmaturius exsultasse fateremur. Annon credis Vir clarissime, celeberrimi *Morgagni* uxoris, cujus ibidem memini, tumorem, strumosamque ibidem *Valisnerii* puellam, ad hoc tumorem genus referri merito posse? Utique purgantia eaque repetita, imo spontaneæ diarrhoeæ, plus simplici vice ejusmodi tumores mihi videntur abstulisse. Et miles, cujus p. 22. memini, qui sive a cicuta, sive errore diætæ, sive sponte, alvum quinquagesies tridui spatio deponendo enormes suos omnium fere colligi glandularum tumores amiserat, annon quoque id genus tumorem habuisse videtur?

Atque ita Tibi, Vir Honoratissime, sufficienter respondisse videor ad ea, quæ ad scirrhosos & cancrosos tumores seu veros seu falso sic creditos, seu tandem eosdem mentitos, spectent. Jamque proprius

ani-

animi candor viros in arte graves eo redegit, ut cicutæ in his tumoribus curandis efficaciam ignavius tueantur, tuerique imo vix audeant ultra. Ne tamen hæc planta eamdem, quam toties seculis superioribus subierit, subeat denuo sortem, laudant eandem in ulceribus fistulisque malignis, faucium, linguæ, labiorum, genæ, juguli, colli, crurum, brachiorum, universarumque denique corporis partium. Video plures vestrum velle hac saltem in parte patrocinari eidem:

Æquum est & cicutæ vires in hisce morbis examinare, ut demum Tibi Vir existimatissime, omni ex parte obedivisse videar.

Plura tantavi hujus generis experimenta cum cicuta, quæ mihi pro votis non cesserunt; tentavere vestrum plures sine successu; *Viennensium* simile tentamen sæpe frustra fuit. Attamen & vestri & nostri felicem gavisi sunt tentaminis sui effectum, haud omnino rarum, quem an cicuta, qua cicuta, ediderit, examinandum est.

Liceat examini huic præmittere, quæ nuper *Tom. 9. Rat. Med. cap. 6.* §. 2. scripsi. „ In morbis „ cutaneis, antiquis, ulcerosis, in ulceribus spinæ „ ventosæ fœdissimis, in tumoribus arthritici, conti- „ nuamus id, quod superioribus annis innui, pul- „ chras observare aut emendationes aut curationes „ eorum, quos consueta artis auxilia haud levave- „ rant, ope sollicitæ continuæque applicationis aquæ „ calidæ sive puræ, sive, ne forsan pauperes eam „ præ nimia simplicitate negligant, repudientve, me- „ dicatæ redditæ, a malva, parietaria, chærophyllo, „ althea, sem. lupini &c. vetustiores, viros in arte „ graves, hac in parte imitati, qui, dum consuetis „ unguentis, & emplastris ejusmodi mala aut diffici- „ lius aut nullatenus curari cernerent, fomenta a-

„ quoſa, reddita ejuſmodi vegetabilius medicamento-
„ ſa, vehementer laudarunt: Dioſcorides, inquam,
„ Dodonæos, Cluſios, Lobelios, Sanctorios, & no-
„ viſſimum auctorem præclarum Morgagni, qui epiſt.
„ 37. §. 3. calcaream podagricorum materiam ſola a-
„ qua calida fuiſſe reſolutam refert. „

Ut hoc probem, unam adferam alteramque hiſtoriam: Juvencula annos nata 24. me cum ſua matre convenit 17. Febr. 1759. genam ſuam ſiniſtram exhibens, ab anno ætatis octavo, ſcilicet a 16. annis, fœde exulceratam, ſic quidem, ut jam inde oculo ſuo, quem vehemens inflammatio frequenter occupabat, valde metueret. Octennium erat, quod incaſſum ſibi eſſet ptyaliſmus per Mercurium tentatus. Pædore præterea anxia & tuſſiens, menſes habens raros, alvumque ſegniſſimam, ope medica undique egebat. Exploravi itaque, inde uſque ad anni 1760. 25. Martii diem, omnia artis interna externaque auxilia, quæ nota mihi in arte erant, & quibus nonnunquam ejuſmodi mala cedere videram. Sæpe ſæpius ſpes curæ affulſit, totieſque iterum evanuit. Omnium maximam ſpem faciebat dragma lapidis medicamentoſi Crollii cum Lib. II. aquæ miſta, verum neque etiam hinc conſtantia curæ. Itaque a 28. Martii die 1760. cicutæ extractum dedi, augendo quotidie doſin, donec ad dragmas ejuſdem duas pervenerim, eamque doſin diu continuarem. Faciem autem primo emplaſtro de cicuta texi, eoque incaſſo, decocto cicutæ diu noctuque multo tempore fovi. Bimeſtri elapſo, ob febrim quotidianam, prurienteſque totius corporis puſtulas, aliquantiſper hanc methodum interrumpere debui: febre cum puſtulis devicta, reſumſi. Cogit deinde vomitus ſanguinis, & œdema crurum, deſiſtere parumper. Sed his mutatis in melius ad eam-

dem

dem methodum reditum eſt. Sub diu protracto cicutæ uſu, & tumor ad axillam naſcebatur, & fluor uteri albus, quod utrumque iterum ſub ejuſdem continuato uſu cepit. Tandem quod ſub prioribus medicandi modis dolueramus, idem & hic, ut nunc læti exſultaremus, nunc iterum ſpem omnem curæ abiiceremus. Cum nihilominus remedii fama me animaret, tertiam hanc ejus reſumtionem a 18. Febr. 1761. ad 7. Auguſt. protraxi. Tunc vero cachexia univerſa, & non minus dolentia, quam irregularia catamenia, a cicuta abſtinere, urgentibus maxime occurrere ſymptomatis, juſſerunt. Menſe Octobri a gena verſus labii inferioris tam internam, quam externam partem, ſubnaſcebantur bullulæ inſtar phlyctænarum, quibus ſucco ſempervivi majoris & melle roſaceo profui. Tandem corpore nunc emendatiore ad diem 28. Januar. 1762. faciem fovere cœpi chærophyli ſiccati decocto, ſic ut calide tota die ac nocte applicaretur &. ſpongia eo madida continuo, non ablato apparatu, renovaretur. Unde intra 14. dies mutatio adeo inſignis, ut quotquot aderant medicinæ ſtudioſi mecum obſtupeſcerent, brevique poſtea ulcus cernerent integre curatum, cicatrice inferius tantum paulo rigidiore, & nova cute cum antiqua minus concolore. Sæpius vero poſtmodum indiguit medicina, priorum cachexiæ ſymptomatum nunc his nunc illis redeuntibus, ulcere autem bene clauſo.

Puero ſimiliter a longo tempore pertinaciterque affecto ſolus uſus aquæ cum malva coctæ, interpolatis purgantibus, curam publice perfecit.

Puella ruſtica, propter tumidas induratasque atque hinc inde fœde exulcerantes univerſi colli glandulas, æſtate anni 1761., cicutæ extracto & fomento in noſtro Noſocomio incaſſum tractata, tan-

dem

dem cicutæ valedicto, simili, qua prior, methodo sesquianno postea decurso curata est, domumque remissa. Recidivam cessantibus mensibus passa rediit in Nosocomium finiente Octobri 1764. Spatio hoc trimestri, aquosis emollientibusque tantum fovendo ulcera, & menses restituendo, curatam remisimus.

Horrenda manuum crurumque elephantiasis, æque quinquenni, epoto decocto althææ, partibusque affectis eodem diu ac noctu fotis, balneisque, eousque hac hyeme curata est, ut vas, libras octo liquidi capiens, deciduis crustis tuberibusque expletum fuerit. Renascens crusta eodem auxilio decidit. Si morbus non curetur, id quod ignoro, saltem ab aquæ calidæ usu fotuque capit insigne levamen.

Sed ut hæ curæ successere mihi, ita plures omnem meam operam luserunt; id quod & cicuta utentibus vestris nostrisque practicis, pari modo contigit.

Attamen mecum, Vir clarissime, censes, opinor, id evidenter ex dictis constare, quod, si ejusmodi curæ nonnunquam perficiantur, eæ perficiantur unico aquæ calidæ fotu, sive ea pura fuerit, sive cum uno altrove simplicium cocta. Sed corpora vides uno atque alio tempora huic curæ faventiora. Sic juvencula mea non curabatur olim fotu cicutæ, curabatur autem postmodum chærophylli decocti fotu. Et, quum constet experimento multiplici, non herbam sed aquam adduxisse salutem, contingere potest, ut prius adplicatum chærophylli, vel althææ, vel malvæ decoctum nil prosit, postliminio vero prosit illud cicutæ, & vice versa, ut, hoc primum adplicato, non curetur morbus, applicato verro *illo* deinceps, curetur. Aperte id juvencula, plures alii, evincunt.

Ve-

Vera proinde ratio patet curationum, quæ cicutam famoſam reddidere. Capitur, unde *Anglus* ille, contractus atque rigidus totus, cujus reſtitutio publicas explebat novellas, ad ſuarum redierit uſum partium. Intelligitur, cur Pariſienſis medicus, celeberrimus *Maloet Acad. Reg. ſoc. Par. anno* 1728. exſiccationem & contractionem ſummam cruris, ex quo nata ancyloſis erat, ob eamque jam decreta cruris amputatio, tam feliciter reddiderit ſanitati. Curam huic ſimilem pro parte jam abſolvi balneo aquæ, bis die adhibito, pauculum lavendulæ aquæ addendo. Nec *Cl. Maloet* nec alii nec ego ad ſimilia indigemus cicuta: &, qui ſimilia fotu & balneo cicutæ perfeciſſe ſe gloriantur, concedere demum nobis debent, vi aquæ & non cicutæ ſe ea perfeciſſe.

Quæri tandem poſſet, *an cicuta nemini umquam mortalium noceat?* Negatur audacter. Sæpius repetita legitur negatio. Utinam demum id adfirmare ſerius ocyus non cogeremur! Profecto completa illa omnium totius corporis partium inſenſibilitas, quæ, nullo ejuſmodi morbo prægreſſo, qui ſimile quid gignat, nata ſub uſu cicutæ, & pertinax obſervata *Breslaviæ* fuit, pene cancroſo bonum pus jam dante; quemadmodum aliqui eorum, qui cicuta in cancro utuntur, ante mortem experiri ſolent; ulcere cancroſo præ deficiente pure aut ichore jam ſicciori; id quod paſſim illis contingere cernimus, qui a cancro per cicutam curati dicti, brevi moriuntur; an, inquam, cicutam ſuſpectam reddere non poſſit?

Socraticum per artus gelu, multis ſeptimanis moleſtum & ad mortem uſque perſeverans, in publico civitatis miniſtro ſub uſu cicutæ genitum, bini clari & ſeniores urbis medici mecum gemebundi viderunt.

An-

An autem publica, eaque fere quotidiana exempla non prostent, quæ demonstrent, scirrhosis & cancrosis mortem a cicuta accelerari? Luculenta 30. fere annorum praxi edoctus, fœminas complures, quas dirum hoc malum adfligebat, cura, ut vocant, palliativa, bono regimine, per plures minoresqne annos in vita servabam; quod idem mecum omnes practici se fecisse lætantur: ex quo vero cicuta percrebuit, vidimus has fœminas omnes, quibus & ego & alii cicutam constanter dedimus, miserrime, solitoque citius perire. Quin & nonnullis, indirecte saltem, me cicuta vehementer nocuisse; est quod acerbe dolere numquam satis possim. Quum enim principio ægre ferretur, me mammæ tumorem mobilem, eumque in corpore unicum, enucleando curasse, ac si cicutam sua privare gloria intendissem, debui deinceps omnes ejusmodi fœminas cicuta tractare, pereuntesque cicuta videre, quas ferro alioquin sanas integrasque conservaturus fuissem. Horrorem profecto omnium per Europam medicorum animis incutiat oportet memoria tristis millenarum mulierum, quas ab elapso retro septennio hæc planta aut longe præmaturius occiderit, aut unico salubri ferro detraxerit.

Nunc ipse per Te, æquissime ac candidissime Tralles, judices velim, utrum cicuta nocuerit mortalibus; nec ne?

Atque ita abunde me ad omnia Tua respondisse, arbitror. Interim, Vir amicissime, miserandam meam cogita sortem, quem, quod torrenti me opponam, odium inique prosequitur, calumniæ impune lacerant, & omne deserit tutamen. Vivo nihilominus, & tranquillus. Omnipotentis in sinu recumbo. Illi, Illi, inquam, unice debeo, qua ducor, animi fortitudinem, majorem debiturus, dum

quæ impendunt mihi ſupervenerint. Non enim cedam ultroneus. Profeſſoriam ſpartam, quoad licuerit, ornabo. Vale, ama me, perpetuoque in Tuis habeto.

Dabam Viennæ 3. Feb. 1765.

